

Jonas Sandström
Environment Assessment Specialist
Swedish Species Information Centre/SLU
PO Box 7007, SE-750 07 UPPSALA
Tel. +46 18672547, +46 730 0923334
E-mail: jonas.sandstrom@slu.se

Jan Darpö
Emeritus professor of environmental law
Faculty of Law/Uppsala Universitet
PO Box 512, SE-751 20 UPPSALA
Tel. +46 739 137824
E-mail: jan.darpo@jur.uu.se

2024-12-16

Bilaga till *Vad hände sedan?* Slutrapport i forskningsprojektet Vindkraft och oförutsedd påverkan på arter och deras livsmiljöer (VIPA)

Innehållsförteckning

DEL I GENOMGÅNG AV RÄTTSPRAXIS OCH TILLSTÅNDSBESLUT OM VINDKRAFT	6
VÄGLEDANDE RÄTTSPRAXIS KRING KONTROLL OCH UPPFÖLJNING	6
MÖD 2003:8 Volvo i Torslanda	6
MÖD 2003:131 Birka Värme	6
MÖD 2005:10 Sydhamnen i Södertälje	8
MÖD 2009:2 Begränsningsvärdet i Ljungby	8
MÖD 2009:8 Buller på Debaser	9
MÖD 2009:9 Växjö Energi	9
MÖD 2022-01-18; M 11366-20 Ingarö varv	10
MÖD 2022-02-03; M 898-20 Västerås flygplats	11
MÖD 2022-02-18; M 8146-20 Ängens reningsverk i Linköping	12
VILLKOR OM KONTROLL OCH UPPFÖLJNING I TILLSTÅND TILL VINDKRAFT	13
MÖD 2018-03-13; M 6328-16 Hornmyran i Lycksele	13
Kontroll och uppföljning	13
MÖD 2018-04-13; M 3648-17 Storhöjden i Kramfors	13
Kontroll och uppföljning	14
MÖD 2018-05-03; M 1802-17 Tornäs i Krokom	15
Kontroll och uppföljning	16
MÖD 2018-06-13; M 6313-17 Rödene i Alingsås	17
Kontroll och uppföljning	17
MÖD 2018-06-18; M 4249-17 Sköllunga i Stenungsund	18
Kontroll och uppföljning	18
MÖD 2018-06-19; M 6331-17 Markbygden (etapp 3) i Piteå	19
Kontroll och uppföljning	19
MÖD 2018-10-02; M 9618-17 Vitberget i Kramfors	20
Kontroll och uppföljning	20
MÖD 2019-04-01; M 9258-17 (MÖD 2019:5) Fjällberg i Lycksele och Åsele	21
Kontroll och uppföljning	21
MÖD 2019-05-09; M 4293-18 Grönhult i Tranemo och Gislaved	22
Kontroll och uppföljning	22
MÖD 2019-12-16; M 1845-19 Lervik i Västervik	23

<i>Kontroll och uppföljning</i>	23
<i>MÖD 2022-04-26; M 610-21 Stora Lönhult och Brokafall i Aneby</i>	24
<i>Kontroll och uppföljning</i>	24
<i>MÖD 2022-11-02; M 11168-21 Siggebohyttan i Lindesberg</i>	25
<i>Kontroll och uppföljning</i>	25
<i>MÖD 2023-09-08; M 3359-22 Stormyrberget i Örnsköldsvik</i>	26
<i>Kontroll och uppföljning</i>	26
<i>MÖD 2023-09-28; M 6204-22 Finnåberget i Sollefteå och Ragunda</i>	27
<i>Kontroll och uppföljning</i>	27
OMPRÖVNING AV TILLSTÅND TILL MILJÖFARLIG VERKSAMHET	29
<i>MÖD 2000:43</i>	29
<i>MÖD 2011:46</i>	29
<i>MÖD 2012:47</i>	29
<i>MÖD 2012:48</i>	29
<i>MÖD 2018-06-13; M 9150-17 NV inte skyldiga att begära återkallelse</i>	30
<i>MÖD 2018-06-14; M 2968-17 Buller i Nässjö</i>	30
<i>MÖD 2019-01-21; M 2579-17 Fladdermöss i Torsås</i>	30
<i>MÖD 2019:6 TM-intresse vid klagomål om buller i Jönköping</i>	30
<i>MÖD 2020-10-20; M 10548-19 Förbud mot fortsatt drift av ett vindkraftverk vid Lilla Kulleryd i Ronneby</i> 30	
<i>MÖD 2021:8 I (2021-05-28; M 4806-20) Begäran om omprövning av tillstånd till vindkraft och klagorätt</i> 31	
<i>MÖD 2021:8 II (2021-05-28; M 318-20) Begäran om omprövning av tillstånd till vindkraft och klagorätt</i> 31	
DEL II DJUPSTUDIEN AV 28 VINDPARKER.....	33
INLEDNING	33
FRÅGOR TILL TILLSYNSMYNDIGHETERNA	35
<i>Inledning</i>	35
TOMMARED, HALLANDS LÄN	37
<i>2015 Prövotidsutredning i tillstånd till vindkraftverk på Tommared 1:2 mfl, Laholm</i>	37
<i>Anteckningar JD</i>	37
<i>JS Sammanfattning</i>	38
<i>JS Kontroll och uppföljning</i>	39
<i>Intervju med tillsynsmyndigheten, Laholms kommun</i>	44
BOHULT, HALLANDS LÄN	46
<i>2018 Ändring av villkor i tillstånd till Bohults vindkraftspark, Halmstad</i>	46
<i>Anteckningar JD</i>	46
<i>JS Sammanfattning</i>	47
<i>JS Kontroll och uppföljning</i>	47
ÖRKEN-MUNKABOL, HALLANDS LÄN	50
<i>2018 Tillstånd vindkraftsanläggning Örken-Munkabol, Halmstad och Hylte</i>	50
<i>Anteckningar JD</i>	50
<i>JS Sammanfattning</i>	51
<i>JS Kontroll och uppföljning</i>	51
ÅBY-ALEBO, KALMAR LÄN	53
<i>2016 Tillstånd till vindkraftverk på Åby 3:15 mfl, Mönsterås</i>	53
<i>Anteckningar JD</i>	53
<i>JS Sammanfattning</i>	54
<i>JS Kontroll och uppföljning</i>	55
LYNGSÅSA, KRONOBERGS LÄN	57
<i>2016 Tillstånd till vindkraftverk på Lyngsåsa 1:2 mfl, Alvesta</i>	57
<i>Anteckningar JD</i>	57
<i>JS Sammanfattning</i>	57
<i>JS Kontroll och uppföljning</i>	58
<i>Intervju med tillsynsmyndigheten för Lyngsåsa vindpark, Alvesta kommun</i>	59

HORNAMOSSEN, JÖNKÖPINGS LÄN	61
2014 Tillstånd till vindkraftverk på Klämmestorp 2:18 (Hornamossen), Habo och Mullsjö	61
Anteckningar JD.....	61
JS Sammanfattning.....	62
JS Kontroll och uppföljning	63
SÖTTERFÄLLAN, JÖNKÖPINGS LÄN.....	65
2015 Tillstånd till vindkraftverk på Bet 2:6 mfl (Sötterfällan), Jönköping	65
Anteckningar JD.....	65
JS Sammanfattning.....	66
JS Kontroll och uppföljning	66
FREDRIKSDAL, JÖNKÖPINGS LÄN	68
2017 Prövotidsredovisning för tillstånd till vindkraftverk på Fredriksdal, Nässjö.....	68
Anteckningar JD.....	68
JS Sammanfattning.....	69
JS Kontroll och uppföljning	70
LEMNHULT, JÖNKÖPINGS LÄN.....	72
2017 Prövotidsredovisning för tillstånd till vindkraftverk vid Lemnhult, Vetlanda.....	72
Anteckningar JD.....	72
JS Sammanfattning.....	73
JS Kontroll och uppföljning	74
ÅRJÄNG NV, VÄRMLANDS LÄN	77
2014 Tillstånd till vindkraftverk på Holmerud 1:113 (Vindkraftpark Årjäng NV etapp 2), Årjäng.....	77
Anteckningar JD.....	77
JS Sammanfattning.....	78
JS Kontroll och uppföljning	78
GÄRDSHYTTAN, ÖREBRO LÄN.....	80
2015 Tillstånd till vindkraftverk på Gärdshyttan 2:1, Askersund.....	80
Anteckningar JD.....	80
JS Sammanfattning.....	80
JS Kontroll och uppföljning	81
LAXÅSKOGEN, ÖREBRO LÄN	83
2015 Tillstånd till vindkraftverk vid Laxåskogen, Laxå och Askersund	83
Anteckningar JD.....	83
JS Sammanfattning.....	84
JS Kontroll och uppföljning	84
MÅLAREBERGET, VÄSTMANLANDS LÄN	86
2016 Tillstånd till vindkraftverk på Norberg Bjurfors 8:1 mfl (Målareberget), Norberg.....	86
Anteckningar JD.....	86
JS Sammanfattning.....	87
JS Kontroll och uppföljning	87
ENVIKSBERGET, DALARNAS LÄN	89
2015 Tillstånd till vindkraftverk på Enviksberget, Falun	89
Anteckningar JD.....	89
JS Sammanfattning.....	90
JS Kontroll och uppföljning	90
ORRBERGET/STENSVEDBERGET, LUDVIKA	92
2015 Tillstånd till vindkraftverk på Orrberget/Stensvedberget, Ludvika	92
Anteckningar JD.....	92
JS Sammanfattning.....	93
JS Kontroll och uppföljning	94
Intervju med tillsynsmyndigheten för Orrbergets vindpark, Ludvika kommun.....	98
TÖNSEN, GÄVLEBORGS LÄN.....	101
2016 Ändringstillstånd till Vindpark Tönsen, Bollnäs	101

Anteckningar JD.....	101
JS Sammanfattning.....	102
JS Kontroll och uppföljning	103
LÄNSTERHÖJDEN, VÄSTERNORRLANDS LÄN	106
2014 Tillstånd till vindkraftverk på Heden 1:1 (Länsterhöjden), Ånge.....	106
Anteckningar JD.....	106
JS Sammanfattning.....	108
JS Kontroll och uppföljning	108
HÄSTKULLEN VÄSTERNORRLAND.....	111
2014 Tillstånd till vindkraftverk på (Hästkullen), Timrå och Härnösand	111
Anteckningar JD.....	111
JS Sammanfattning.....	112
JS Kontroll och uppföljning	112
Intervju med tillsynsmyndigheten för Hästkullens vindpark, Härnösand och Timrå	114
STORFLÖTTEN, VÄSTERNORRLAND.....	115
2014 Tillstånd till vindkraftverk på Turingen 1:41 mfl (Storflötten), Ånge	115
Anteckningar JD.....	115
JS Sammanfattning.....	116
JS Kontroll och uppföljning	117
Intervju med tillsynsmyndigheten för Storflöttens vindpark resp. Hästkullens vindpark, Ånge	118
KRÅKTORPET, VÄSTERNORRLANDS LÄN.....	120
2015 Tillstånd till vindkraftverk Kråktorpet, Sundsvall.....	120
Anteckningar JD.....	120
JS Sammanfattning.....	121
JS Kontroll och uppföljning	121
BJÖRKHÖJDEN-BJÖRQVATTNET, VÄSTERNORRLANDS LÄN.....	124
2016 Ändringstillstånd till vindkraftverk vid Björkhöjden-Björkvattnet, Sollefteå	124
Anteckningar JD.....	124
JS Sammanfattning.....	127
JS Kontroll och uppföljning	128
STAMÅSEN, VÄSTERNORRLANDS LÄN.....	132
2018 Ansökan om slutliga villkor i tillstånd till vindkraftverk vid Stamåsen, Sollefteå.....	132
Anteckningar JD.....	132
JS Sammanfattning.....	133
JS Kontroll och uppföljning	134
HÖGALIDEN, VÄSTERBOTTENS LÄN	138
2015 Ändringstillstånd till vindkraftverk på Högaliden, Umeå.....	138
Anteckningar JD.....	138
JS Sammanfattning.....	139
JS Kontroll och uppföljning	140
Intervju med tillsynsmyndigheten för Högaliden vindpark, Umeå kommun	141
ALDERMYREN, VÄSTERBOTTENS LÄN.....	144
2016 Tillstånd till vindkraftverk på Aldermyrberget, Skellefteå	144
Anteckningar JD.....	144
JS Sammanfattning.....	144
JS Kontroll och uppföljning	145
BRÄNNLIDEN, VÄSTERBOTTENS LÄN	147
2017 Tillstånd till vindkraftverk på Brännliden, Skellefteå	147
Anteckningar JD.....	147
JS Sammanfattning.....	147
JS Kontroll och uppföljning	148
LEHTIROVA, NORRBOTTENS LÄN	151
2014 Tillstånd till vindkraftverk vid Lehtirova, Pajala och Gällivare.....	151

<i>Anteckningar JD</i>	151
<i>JS Sammanfattning</i>	152
<i>JS Kontroll och uppföljning</i>	152
MARKBYGDEN ETAPP 2, NORRBOTTENS LÄN	155
2014 Tillstånd till vindkraftverk vid Markbygden (etapp 2), Piteå	155
<i>Anteckningar JD</i>	155
<i>JS Sammanfattning</i>	157
<i>JS Kontroll och uppföljning</i>	158
Intervju med tillsynsmyndigheten för Markbygdens vindpark, etapp 2, Piteå kommun	160
KÅREHAMN, KALMAR.....	165
2009 Tillstånd för utbyggnad och drift av vindkraftparken Kårehamnssporten i havet utanför Kårehamn, Borgholm	165
<i>Anteckningar (JD)</i>	168
<i>Sammanfattning (JS)</i>	168
<i>Anteckningar (JS)</i>	170
Frågor till tillsynsmyndigheten för vindpark Kårehamnssporten, Borgholms kommun o Lst/Kalmar	170
17/10 Intervju IP2 på vattenenheten, Lst/Kalmar	173

Del I Genomgång av rättspraxis och tillståndsbeslut om vindkraft

VÄGLEDANDE RÄTTSPRAXIS KRING KONTROLL OCH UPPFÖLJNING

MÖD 2003:8 Volvo i Torslanda

Saken: Tillstånd enligt miljöskyddslagen att driva en fabrik för tillverkning av personbilar

- Överklagandet gällde metoden för att kontrollera de begränsningsvärden som anges i tillståndet. Enligt MÖD är det som regel inte lämpligt att i detalj reglera hur kontrollen av värdena ska ske, då blir ju dessa rättskraftigt avgjorda (o förutsätter omprövning msa 24kap). ”Istället bör kontrollmetoden läggas fast inom ramen för det kontrollprogram som ska upprättas av länsstyrelsen och bolaget i samråd”...

Särskilt yttrande av miljørådet Rolf Svedberg: Den svenska modellen är att ange kvantitativa utsläppsvillkor – ofta i form av en halt – utan hänvisning till viss mätmetod. Den modell som följer av vissa EU-direktiv är att ange ett antal mätvärden framtagna på ett specificerat sätt. Den svenska modellen bygger på en rollfördelning mellan tillstånds- och tillsynsmyndighet som fungerar väl då den senares beslut kan ändras på ett enklare sätt. Det saknas skäl att frångå den modellen. Det medför at det ankommer på TM enligt 26 kap MB tt bestämma hur kontrollen ska ske.

MÖD 2003:131 Birka Värme

Saken: Tillstånd till tillverkning av stadsgas

- MN/Stockholm överklagade ett beslut om tillstånd till tillverkning av stadsgas o yrkade att samtliga kvantitativa utsläppsvillkor skulle kompletteras med villkor om kontroll med angivande av lägsta sammantagen noggrannhet för mätning, analys och beräkning. MÖD ansåg att det räcker med följande villkor:

För verksamheten skall finnas ett kontrollprogram, som möjliggör en bedömning av om villkoren följs. I kontrollprogrammet skall anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder.

I domskälen uttalade sedan MÖD bl.a. följande:

Enligt den ovan angivna bestämmelsen i miljöskyddslagen har det således varit möjligt att reglera kontrollfrågor i ett tillståndsärende. Detta har också förekommit, men endast undantagsvis. I praxis har frågan i allmänhet hanterats så att det i tillståndsbeslutet föreskrivits att verksamhetsutövaren skall ge in ett förslag till kontrollprogram, som därefter har handlagts som en tillsynsfråga. Tillsynsmyndigheten har därvid förelagt verksamhetsutövaren att genomföra kontrollen enligt programmet med stöd av 43 § miljöskyddslagen. Bestämmelsen i 13 § 3 punkten miljöskyddslagen har fått sin motsvarighet i 22 kap. 1 § 5 punkten miljöbalken. I denna bestämmelse föreskrivs att en ansökan i ett ansökningsmål skall innehålla förslag till övervakning och kontroll av verksamheten.

Hänvisning till IPPC-direktivet som har ett krav på angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod samt omfatta en skyldighet att till den behöriga myndigheten lämna de uppgifter som är nödvändiga för att kontrollera att villkoren i tillståndet iaktas. Därefter:

Av 26 kap. 19 och 20 §§ miljöbalken framgår vilka krav som skall ställas på verksamhetsutövarens egenkontroll. Motsvarande bestämmelser fanns i 38 a och 38 b §§ miljöskyddslagen. Av 26 kap. 20 § respektive 38 b § framgår att det i miljörapporten skall redovisas de åtgärder som vidtagits för att uppfylla villkor i ett tillståndsbeslut och resultaten av dessa åtgärder. Detta innebär i praktiken att verksamhetsutövaren skall redovisa sådan information som behövs för att kunna ta ställning till om villkoren har följts eller inte. Om tillsynsmyndigheten bedömer att informationen inte är tillräcklig kan myndigheten förelägga verksamhetsutövaren med stöd av 26 kap. 9 § MB att utöka omfattningen av kontrollen. Verksamhetsutövaren har också att följa vad som stadgas i förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll. Genom dessa bestämmelser åläggs verksamhetsutövaren att kontrollera sin verksamhet även om detta inte föreskrivits i ett tillståndsbeslut.

Det skulle naturligtvis vara möjligt att i ett villkor i detalj föreskriva inte bara vilken reningsutrustning som krävs utan även hur denna utrustning skall drivas och underhållas i de olika driftsituationer som kan uppkomma, men villkoret skulle på detta sätt bli onödigt omfattande och detaljerat. I stället brukar det föreskrivas kvantitativa utsläppsvillkor som anses motsvara vad en rätt dimensionerad och välkött anläggning kan klara.

I såväl den upphävda miljöskyddslagen som miljöbalken finns en rollfördelning mellan tillståndsgivande myndighet och tillsynsmyndighet som grundas på att den tillståndsgivande myndigheten meddelar beslut som endast kan ändras under vissa förutsättningar (se 24 kap. miljöbalken). En tillsynsmyndighets beslut kan däremot ändras på ett mer formlost sätt. Kontrollen av en tillståndsgiven verksamhet har - bland annat med hänsyn till nämnda rollfördelning - endast undantagsvis brukat reglerats i tillståndsvillkor. (...) Enligt Miljööverdomstolens mening finns inte anledning att frånga denna praxis. I många fall innehåller kontrollprogrammen en stor mängd detaljer avseende metod, provtagningsfrekvens, hänvisning till driftkontroll etc. Det är inte praktiskt möjligt att ha en ordning som innebär att varje ändring i kontrollen måste ske genom omprövning enligt 24 kap. miljöbalken.

Bestämmelsen i 22 kap. 25 § miljöbalken förutsätter att kontrollen kan genomföras med en kombination av metoder såsom mätningar, besiktningar, indirekta mätningar och driftkontroll. Enligt Miljööverdomstolens mening bör det vara tillräckligt att det anges i tillståndsbeslutet att det skall finnas ett kontrollprogram. Av det skall bl.a. mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod framgå. Verksamhetsutövaren skall upprätta ett sådant kontrollprogram som skall vara klart vid den tidpunkt då tillståndet tas i anspråk. Kontrollprogrammet bör upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten och fortlöpande revideras vid behov.

Hur kontrollen skall läggas upp i det enskilda fallet och regleras i kontrollprogrammet måste avgöras med beaktande av bl.a. villkorets konstruktion, tillgång och kvalitet på mätmetoder, driftkontrollens omfattning och inriktning samt utsläppets variationer. Det som är avgörande för hur kontrollen skall utformas är att den skall ge information som medger slutsatsen att ett villkor har uppfyllts. Om inte kraven uppfylls ankommer det på verksamhetsutövaren och tillsynsmyndigheten i sina respektive roller att vidta åtgärder, vilket bör ske inom ramen för kontrollprogrammet. Någon reglering i tillståndsvillkor på det sätt miljönämnden har yrkat bör därför inte ske.

Särskilt yttrande av Rolf Svedberg och Jan Darpö om villkor i tillstånd och förhållandet mellan den förvaltningsrättsliga och den straffrättsliga regleringen.

MÖD 2005:10 Sydhamnen i Södertälje

Saken: Tillstånd till hamnverksamhet i Sydhamnen i Södertälje

- Södertälje Hamn överklagade o yrkade ett antal ändringar av villkoren, bl.a. det om kontrollprogram. MÖD fastställde villkoret:

För verksamheten skall finnas ett kontrollprogram, som möjliggör en bedömning av om villkoren följs. I kontrollprogrammet skall anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder.

Ang villkoret (v9) uttalade MÖD sedan:

Miljööverdomstolen har uppfattat bolagets talan som att det yrkas att kontrollprogrammet inte skall omfatta verksamhetens påverkan på farleden, inte att villkoret i sin helhet skall utgå.

Av miljödomstolens dom (s. 17-18) framgår att avsikten med villkorets utformning är att bolaget skall skaffa sig kunskap om miljöpåverkan på farleden.

Miljön i farleden påverkas i och för sig av den fartygstrafik som har Sydhamnen som destination. Trafiken är emellertid inte en del av hamnens verksamhet och det är Sjöfartsverket som svarar för farleden. Till detta kommer att trafiken i farleden även har andra hamnar som destination. På grund härav bör bolaget inte självt åläggas att genomföra kontroll av farleden på det sätt MPD bestämt. Miljööverdomstolen finner att formuleringen av villkoret bör ändras till vad som är brukligt för villkor av detta slag.

Anm (JD): Här gällde frågan snarast prövningens omfattning o villkoret ändrades därefter...

MÖD 2009:2 Begränsningsvärdet i Ljungby

Saken: Tillstånd till industriverksamhet; nu fråga om buller.

- Frågan i målet var om gränsvärden eller riktvärden ska användas för bullervillkor. Tidigare praxis enl ML har varit att riktvärden utlöser en skyldighet för TH att vidta åtgärder, medan gränsvärden aldrig får överskridas. Efter NJA 2006 s. 310 (kemikalier o ”dokumenterad kunskap”) anses riktvärden inte möta kraven på rättssäkerhet o bör därför utmönstras. När det sedan gäller kontrollen uttalar MÖD att:

Som Naturvårdsverket lyft fram i sitt yttrande är förutsättningarna för utförandet av kontrollen ofta avgörande för innebörden av villkor och det gäller särskilt kontrollen av begränsningsvärden. (...) Ibland kan kontrollen fordra så kostsamma och komplicerade insatser, att det är med hänsyn till risken för miljöpåverkan och de tekniska förutsättningarna inte är rimligt att genomföra kontrollen annat än under korta tider med långa mellanrum. Ofta finns det ett samband, så att det fordras en mer omfattande kontroll när det gäller villkor som reglerar förhållanden som är av stor betydelse för människors hälsa eller miljön, än när det gäller villkor som inte har denna betydelse. Närmare föreskrifter om kontrollen kan på det sättet ge den nödvändiga nyanseringen av villkorens betydelse i sakligt hänseende.

För tillståndsmyndigheten kan det många gånger också vara nödvändigt att göra klart för sig hur kontrollen ska genomföras för att kunna göra den rimlighetsprövning som krävs enligt 2 kap. 7 §. Blir kostnaderna för kontrollen så höga att de inte framstår som rimliga bör villkorets utformning övervägas.

Bestämmelserna har hittills i praxis tillämpats så att kontrollfrågorna inte behandlats i tillståndsavgörandet utan oftast separat i ett kontrollprogram. Kontrollen har således främst varit en fråga för tillsynsmyndigheten och tillståndshavaren. Denna praxis har en praktisk bakgrund. Med det system vi har i Sverige där tillstånden har en omfattande rättsverkan och en giltighet som oftast inte är tidsbegränsad, är en omprövning av villkor hos tillståndsmyndigheten en omfattande procedur. Sättet att utföra kontrollen har ansetts kunna behöva ändras enligt ett enklare förfarande.

Miljööverdomstolen konstaterar således att en precisering av begränsningsvärdet som innebär att ramarna för kontrollen också anges i villkor skulle tillgodose kraven på rättssäkerhet och samtidigt stämma överens med IPPC-direktivet. Det ligger också i övrigt i linje med den reglering som sker genom EG-rätten. Det kan också finnas behov av att i vissa sammanhang närmare ange tillgängligheten av viss apparatur eller under vilka förutsättningar en process får drivas vidare respektive måste stängas av.

Miljööverdomstolen finner sammanfattningsvis att användningen av begreppen gränsvärde och riktvärde bör utmönstras i villkor som innehåller begränsningsvärden och att dessa villkor i stället bör preciseras genom att kontrollen av dem fastställs så att åtminstone kraven i 22 kap. 25 § uppfylls. Hur noggrant kontrollen i övrigt ska anges är en avvägningsfråga. Det kan av praktiska skäl - så som påtalats ovan - vara lämpligt att överlämna detaljerna i kontrollen till kontrollprogrammet. Det är givetvis så att villkoret med begränsningsvärdet gäller även under perioder då det inte mäts; hur uppföljningen då ska ske är också en fråga för kontrollprogrammet.

Anm (JD): Även om saken här gällde utformningen av bullervillkor, gör MÖD uttalanden som har betydelse för hur noggrant kraven på kontroll ska anges i tillståndsbeslut...

MÖD 2009:8 Buller på Debaser

Saken: Tillsynsbeslut ang kontrollprogram av ljudnivån på en dansklubb.

Anm (JD): Domen säger egentligen bara att Socialstyrelsens normer för buller är rimliga o relevanta...

MÖD 2009:9 Växjö Energi

Saken: Tillstånd för kraftvärmeverk; här fråga om begränsningsvärden för utsläpp i vatten.

- Upprepar i stort det som sägs i MÖD 2009:2, bl.a.:

De krav på rättssäkerhet som sålunda gör sig gällande när ett villkor fastställs innebär att det inte får råda någon tvekan om innebörden av villkoret, varken från tillståndshavarens sida, som har att följa villkoret, eller från tillsynsmyndighetens sida som har att kontrollera efterlevnaden (26 kap. 1 §). Även tillståndsmyndigheten måste ha klart för sig innebörden av villkoret och den kontroll som behövs för att kunna göra avvägningarna enligt 2 kap. 3 och 7 §§. Villkoren måste formuleras med dessa utgångspunkter, annars är risken att systemet med tillståndsprövning och villkorsskrivning inte får den styrande effekt det är avsett att ha, och att det på nytt uppstår den situation som rådde i slutet på 1970-talet, då begränsningsvärdena i många fall uppfattades som målsättningar och efterlevnaden var dålig (SOU 1978:80 s. 100 f. och prop. 1980/81:92 s. 50, 54).

Eftersom villkoren har samma formella status, samtidigt som de har olika tyngd i sakligt avseende, finns det behov av att formulera dem på ett nyanserat sätt. Skillnaderna i sakligt hänseende mellan olika villkor i ett tillstånd leder därmed - liksom de tidigare påtalade kraven på rättssäkerhet - till att villkoren måste preciseras bättre.

Förutsättningarna för utförandet av kontrollen är ofta avgörande för innebörden av villkor och det gäller särskilt kontrollen av begränsningsvärden. (...) Vissa typer av utsläpp innebär en sådan risk för påverkan att kontinuerlig mätning är nödvändig. Ibland kan kontrollen fordra så kostsamma och komplicerade insatser, att det är med hänsyn till risken för miljöpåverkan och de tekniska förutsättningarna inte är rimligt att genomföra kontrollen annat än under korta tider med långa mellanrum. Ofta finns det ett samband, så att det fordras en mer omfattande kontroll när det gäller villkor som reglerar förhållanden som är av stor betydelse för människors hälsa eller miljön, än när det gäller villkor som inte har denna betydelse. Närmare föreskrifter om kontrollen kan på det sättet ge den nödvändiga nyanseringen av villkorens betydelse i sakligt hänseende.

För tillståndsmyndigheten kan det många gånger också vara nödvändigt att göra klart för sig hur kontrollen ska genomföras för att kunna göra den rimlighetsprövning som krävs enligt 2 kap. 7 §. Blir kostnaderna för kontrollen så höga att de inte framstår som rimliga bör villkorets utformning övervägas.

Anm (JD): Upprepar i stort det som sägs i MÖD 2009:2...

MÖD 2022-01-18; M 11366-20 Ingarö varv

Saken: Godkännande av kontrollprogram.

- Först slår MÖD fast att ett beslut att godkänna ett KP är ett överklagbart beslut, sedan uttalar man under rubriken Verksamhetsutövarens egenkontroll (s. 6f):

Av 26 kap. 19 § miljöbalken framgår vilka krav som ska ställas på verksamhetsutövarens egenkontroll. Bestämmelsen innebär bl.a. att verksamhets utövaren aktivt ska hålla sig informerad om den egna verksamhetens påverkan på miljön samt att verksamhetsutövaren ska planera och kontrollera verksamheten för att motverka olägenheter för människors hälsa eller miljön. Syftet med miljöbalkens bestämmelser om egenkontroll är att lägga det primära ansvaret för miljöbalkens efterlevnad på verksamhetsutövaren själv (prop. 1997/98:45 del 1 s. 512 f. och del 2 s. 279).

För anmälnings- och tillståndspliktig verksamhet enligt 9 eller 11–14 kap. miljöbalken som bedrivs yrkesmässigt gäller vidare att verksamhetsutövaren har att iaktta bestämmelserna i förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll. Dessa bestämmelser är riktade till verksamhetsutövaren och preciserar dennes ansvar för egenkontrollen, se 1 § förordningen.

Vid behov kan tillsynsmyndigheten ålägga verksamhetsutövaren att lämna förslag till kontrollprogram, se 26 kap. 19 § tredje stycket miljöbalken. Som mark- och miljödomstolen angett föreskrivs ofta i villkoren för tillståndspliktig verksamhet att ett kontrollprogram ska upprättas av verksamhetsutövaren. En väsentlig funktion som kontrollprogrammet fyller är att ge information som gör det möjligt att bedöma om villkoren för verksamheten följs eller inte. Av betydelse i sammanhanget är även att det bör vara möjligt att vid behov revidera ett kontrollprogram (se MÖD 2003:131).

Bestämmelserna om egenkontroll riktar sig alltså i första hand till verksamhetsutövaren. Om denne sköter kontrollen enligt ett ev. kontrollprogram och kraven i förordningen är de åtgärder som kan bli aktuella från tillsynsmyndighetens sida avseende egenkontrollen i princip begränsade till att förelägga om utökad kontroll i något avseende, om det har framkommit att det föreligger ett sådant behov, se 26 kap. 1 § miljöbalken. Ett godkänt kontrollprogram har inte någon sådan rättsverkan att det ändrar på vad som föreskrivits i tillståndsdomen. Verksamhetsutövaren kan inte genom att ge in ett kontrollprogram som redovisar avvikelser i förhållande till vad som föreskrivs i tillståndet begränsa eller ändra sina skyldigheter och det frántar inte tillsynsmyndigheten möjligheten att ingripa om verksamheten avviker från vad som föreskrivits i tillståndet.

Anm (JD): Främst om att kontrollprogrammet inte kan medföra någon utökning av vad som krävs enligt ett rättskraftigt tillståndsbeslut, framgår dock att länsstyrelsens beslut att godkänna ett KP är överklagbart o alltså ett ställningstagande...

MÖD 2022-02-03; M 898-20 Västerås flygplats

Saken: Tillstånd till flygplatsverksamhet.

- Enskilda överklagade ett tillstånd av mark- och miljödomstolen (MMD/Nacka 2019-12-18; M 3969-17). Ang kontrollprogram uttalar MÖD (s. 17f):

Enligt praxis från Mark- och miljööverdomstolen är det tillräckligt att det anges i tillståndsbeslutet att det ska finnas ett kontrollprogram. Av det ska bl.a. mätmetod, mätfrekvens, och utvärderingsmetod framgå. Motivet är att det inte är praktiskt möjligt att ha en ordning där kontrollen i detalj fastställs i ett villkor med den rättskraft det då får, innebärande att varje ändring i kontrollen måste ske genom omprövning enligt 24 kap. miljöbalken. (MÖD 2003:131). Mark- och miljööverdomstolen anser att det villkor avseende kontrollprogram som mark- och miljödomstolen har föreskrivit är lämpligt och i enlighet med praxis. Det saknas anledning att föreskriva om ytterligare preciseringar av hur kontrollen ska ske. Det är vidare i linje med praxis att kontrollprogrammet utformas i samråd med tillsynsmyndigheten och det saknas förutsättningar att genom villkor göra närboende till en remissinstans vid utformandet av kontrollprogrammet.

Klagandena har också framfört att tillsynsmyndigheten ska ges möjlighet att föreskriva bullervillkor i kontrollprogrammet. Villkoren för en miljöfarlig verksamhet fastställs i tillståndet. Därtill har domstolen möjlighet att överlåta åt en tillsynsmyndighet att besluta villkor av mindre betydelse, sådana villkor blir dock del av tillståndet. Mark- och miljööverdomstolen anser att bullerfrågan är av central betydelse i målet och inte lämplig att delegera till tillsynsmyndigheten. Det saknas därför möjlighet att besluta om delegation i detta avseende. Bullervillkoren ska istället fastställas i tillståndet, vilket också skett. Tillsynsmyndigheten övervakar att tillståndet samt meddelade villkor följs och har genom bestämmelser i bl.a. 26 kap. miljöbalken möjlighet att ingripa vid överträdelser.

Villkoret om KP i MMDs dom hade följande lydelse (v9), dvs det sedvanliga:

För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram vars närmare utformning ska bestämmas i samråd med tillsynsmyndigheten. Kontrollprogrammet ska bl.a. ange hur verksamheten ska kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Nya Västerås Flygplats AB ska senast sex månader efter det att denna dom vunnit laga kraft ge in förslag på kontrollprogram till tillsynsmyndigheten.

Anm (JD): Avgörandet har främst betydelse för hur preciserat ett villkor om KP bör vara...

MÖD 2022-02-18; M 8146-20 Ängens reningsverk i Linköping

Saken: Tillstånd för utsläpp av avloppsvatten.

- Naturvårdsverket överklagade tillstånd o yrkade bl.a. att frågor om kontroll av verksamheten skulle regleras i KP, vilket MÖD godtog. Domstolen uttalar följande (s. 41f):

Det finns, såsom länsstyrelsen och även Naturvårdsverket angett, ett behov av uppföljning och kontroll av tillståndsbegränsningen. (...) Vad som ska redovisas framgår av Naturvårdsverkets föreskrifter om miljörapport NFS 2016:8, bl.a. max GVB inkommande. Hur denna ska tas fram utifrån provtagningen enligt NFS 2016:6 framgår inte av föreskrifter. Istället finns vägledning från Naturvårdsverket, kopplad till NFS 2016:8, vilken rekommenderar den metod som framgår av Naturvårdsverkets yrkande i andra hand för villkor 24. Mark- och miljööverdomstolen bedömer dock att metoden dels kan komma att utvecklas eller ersättas av föreskrifter, dels kan behöva optimeras utifrån förutsättningar i det enskilda fallet, inte minst då erfarenhet nåtts om variationer i inkommande belastning. Mark- och miljööverdomstolen anser vid en samlad bedömning att den närmare kontrollen inte bör föreskrivas som slutligt villkor. Det är således tillräckligt att det anges i villkor 25 att det ska finnas ett kontrollprogram som ska godkännas av tillsynsmyndigheten (jfr bland annat MÖD 2003:131). En ändring i ett kontrollprogram för att anpassa metoderna kan dessutom hanteras på ett mer flexibelt och formlost sätt än om kontrollmetoderna slås fast i ett slutligt villkor.

Mark- och miljööverdomstolen anser sammanfattningsvis att begreppet max GVB är tillräckligt definierat och även lämpligt som beskrivning av tillståndets omfattning. Det är också lämpligt att kontroll av efterlevnaden av tillståndets begränsning delegeras till tillsynsmyndigheten genom ett kontrollprogram. Naturvårdsverkets förstahandsyrkan den ska därför bifallas.

Villkoret om KP hade följande utseende (v25 i MÖDs dom):

Ett aktuellt kontrollprogram för verksamheten som omfattar kontroll av verksamhetens omfattning, villkor, föreskrifter och verksamhetens påverkan på miljön ska finnas och följas. Ett förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten för godkännande senast 3 månader innan reningsverket planeras att tas i drift, om inte tillsynsmyndigheten medger annat.

Anm (JD): Mest frågor kring utsläpp i vatten, det brukliga uttalandet om KP, dvs. att man inte bör låsa fast sig vid vissa tekniska lösningar, dvs metoden...

Villkor om kontroll och uppföljning i tillstånd till vindkraft

MÖD 2018-03-13; M 6328-16 Hornmyran i Lycksele

MPD/Västerbotten 2014-04-25; 7132-2011: Tillstånd 9vk/175m/35 år, villkor om placering (100m), kontroll av örn o rennäring, liten påverkan. Påverkar inte närliggande N200o-område.

MMD/Umeå 2016-06-21; M 1422-14: Bolaget, FSL o enskilda klagade, MMD ändrade bara lite i villkor mht rennäringen o iskast.

MÖD 2018-03-13; M 6328-16: Alla gick vidare, men MÖD ändrade bara lite i villkoret för rennäringen.

Kontroll och uppföljning

MPD 2014; Villkor 6:

Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena på börjas. Utformningen av kontrollprogrammen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Kontrollprogrammen ska ses över inför anläggnings-, drifts- och avvecklingsfasen. I kontrollprogrammen ska särskilt redovisas hur påverkan på örn och rennäring följs upp.

Dessutom särskilda krav på kontroll av buller o skuggor med angivande av värden o mätmetoder (v10-11), inkl delegation att metoderna ska godkännas av TM. MPD skriver ang kontrollprogrammet (s. 13):

Miljöprövningsdelegationen anser att det ska finnas ett kontrollprogram för verksamheten som innefattar åtminstone uppföljning av påverkan på örn och rennäringen. Miljöprövningsdelegationen finner inte att det är lämpligt att i detalj styra hur kontrollprogrammen ska se ut, utan anser att de ska vara levande dokument som kan ändras utifrån gällande förhållanden. Vidare anser Miljöprövningsdelegationen att kontrollprogrammen ska förnyas vid olika skeden av parkens livslängd, eftersom förutsättningarna kan variera mellan de olika faserna. Det är lämpligt att förslag till kontrollprogrammen lämnas in till tillsynsmyndigheten innan det är aktuellt att starta upp de olika faserna, så att myndigheten har möjlighet att lämna synpunkter.

Anm (JD): MPD 2014, uttryckligt krav på uppföljning utan tidsgräns av påverkan på örn och rennäring, se särskilt MPDs beslutsskäl...

MÖD 2018-04-13; M 3648-17 Storhöjden i Kramfors

MPD/Västernorrland 2016-02-22; 8715-2016: Tillstånd 36vk/200m//utgången av 2051, villkor om försiktighetsmått mht naturvärden, radarstyrd hindarsbelysning, särskilda villkor för rennäring, delegation om slutlig placering, naturvård, Batmode eller likn. Även anledning att kontrollera näraliggande örnhäckningar gn egenkontroll, försiktighet mht slaguggla o andra naturvärden.

MMD/Östersund 2017-03-27; M 757-16: Samebyarna o en enskild samt bolaget överklagade, MMD avslag de motstående intressena, men gick på bolagets linje när det gällde placering mm.

MÖD 2018-04-13; M 3648-17: Samebyn överklagade och MÖD skärpte/förtydligade två villkor. Här var det också fråga om fri placering enligt boxmodellen, men MÖD menade att det – till skillnad från MÖD 2017:27 – acceptabelt då det var fråga om sex delområden, möjliga placeringar var begränsade att inget hade inväntats om att det skulle ha betydelse för rennaringen.

Kontroll och uppföljning

MMD 2017 ändrade bullervillkoret o kontrollen av det (villkor 12), annars är det MPDs beslut från 2016 som gäller, villkor 16:

Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter det att anläggningsarbeten har påbörjats, eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Under Information skriver Miljöprövningsdelegationen (s. 7):

För verksamheten gäller bland annat de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. Genom villkoren i detta tillståndsbeslut har delar av dessa hänsynsregler även preciserats.

Verksamhetsutövaren ska enligt 26 kap. 19 § miljöbalken fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga olägenheter för människors hälsa eller miljön samt i övrigt iaktta vad som sägs i förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll.

Bolaget ska vidare enligt 26 kap. 22 § miljöbalken till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen samt bekosta eller utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Enligt förordningen (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken ska avgift betalas årligen av den som bedriver miljöfarlig verksamhet.

Sedan skriver man på s. 33 resp. 35 att:

Miljöprövningsdelegationen menar dock att det kan finnas anledning att under verksamhetens egenkontroll följa upp eventuell påverkan på det närmast liggande kungsörnsboet.

Miljöprövningsdelegationen vill påpeka att de bedömningar som gjorts ovan utgår från nu kända förhållanden och befarad påverkan på skyddade arter och livsmiljöer. Det kan inte utslutas att det, efter att detta tillstånd har meddelats eller efter att verksamheten har påbörjats, framkommer nya uppgifter, t.ex. om att skyddade fågelarter förekommer inom anläggningsområdet, eller uppstår nya förhållanden som innebär att bestämmelserna i artskyddsförordningen aktualiseras. Detta kan i sin tur medföra behov av skyddsåtgärder/skyddsavstånd eller andra typer av inskränkningar av verksamheten. Dessa frågor hanteras av tillsynsmyndigheten och inom ramen för verksamhetsutövarens egenkontroll.

Sedan kommenterar MPD villkor 16 utförligt under rubriken Egenkontroll (s. 43):

För alla typer av verksamheter gäller att verksamhetsutövaren ska bedriva egenkontroll enligt 26 kap. 19 § miljöbalken, och för tillståndspliktiga verksamheter gäller även kraven i förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll. För den typ av verksamhet som det här är fråga om, är det lämpligt att det upprättas ett speciellt kontrollprogram som ska lämnas till tillsynsmyndigheten.

Villkor föreskrivs om att ett aktuellt kontrollprogram för verksamheten ska finnas och följas. Villkoret om kontrollprogram bör dock inte innehålla någon detaljerad reglering av hur kontrollen ska bedrivas, utan frågor om kontrollens omfattning och genomförande bör istället behandlas i samråd med tillsynsmyndigheten, Villkoret bör dock fastställa att kontrollprogrammet ska ange att verksamheten ska kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod i enlighet med vad som anges i 22 kap. 25 § punkt 3 miljöbalken. Kontrollprogram ska finnas både för anläggnings- och driftfas. Av villkor 12 framgår det till viss del hur kontrollen av ljudvillkoret under driftfasen ska kontrolleras. Detta bör också framgå av kontrollprogrammet.

Miljöprövningsdelegationen vill särskilt poängtera vikten av att kontrollprogrammet även omfattar kontroll och uppföljning av påverkan på fladdermöss, ljud, skuggor, fågelliv inkluderat kungsörn samt påverkan på rennäringen. Kontrollprogrammet ska också vara utformat på ett sådant sätt att det tydliggörs hur de åtaganden Bolaget gjort, bl.a. vad avser naturvärden, kan kontrolleras.

Kontrollprogrammet för anläggningsfasen ska inkomma innan anläggningsarbetena påbörjas och miljöprövningsdelegationen bedömer att sex veckor är en rimlig tid för tillsynsmyndigheten att kunna handlägga ärendet. För den del av kontrollprogrammet som omfattar anläggningen i sin helhet, dvs. driftfasen, bedömer miljöprövningsdelegationen att tre månader från det att anläggningsarbeten har påbörjats bör vara tillräcklig tid för Bolaget att utarbeta ett förslag på kontrollprogram för verksamheten och ge in det till tillsynsmyndigheten. Om det skulle krävas en förlängning av den tiden kan det dock medges av tillsynsmyndigheten.

Anm (JD): MPD 2016; Sedvanligt villkor om KP, intressanta skrivningar om vad som måste följas upp...

MÖD 2018-05-03; M 1802-17 Tornäs i Krokomb

MPD/Västernorrland 2015-05-05; 5307-2013: Tillstånd 10vk/200m/35 år. Villkor: Skyddsåtgärder mht naturvärden, rennäring, kontrollprogram (fladdermöss), delegation av placeringen. Motivering: Utredningen tillräcklig, TM kan föreskriva skyddsåtgärder för skyddsvärda arter, ev Batmode enligt åtagande, allmän reservation om att ytterligare krav kan tillkomma (22).

MMD/Östersund 2017-02-03; M 1475-15: Jovnevaerie sameby överklagade o vill att tillståndet inte beviljas, för nära RI för rennäring (100m mot rekommenderade 5km). MMD anser att MÖDs uttalande om avstånd (MÖD 2011-11-23; M 824-11) inte ska tas som en absolut gräns, området närmast inte särskilt betydelsefullt för rennäringen, med skyddsåtgärder ok.

MÖD 2018-05-03; M 1802-17: Samebyn överklagade vidare, Lst/Jämtland höll i stort med om att 5km bör upprätthållas. MÖD ansåg att boxmodellen här kunde accepteras, då det bara var fråga om två delområden med s:a 10vk o rennäringens intressen kan beaktas. Vid denna bedömning fann domstolen att etableringen inte medförde påtaglig skada på rennäringens intressen, främst mht antalet vk o att vägar mm inte låg i direkt anslutning till RI-området, samt de skyddsåtgärder som getts i villkoren (se MÖD 2011-11-23; M 847-11 o MÖD 2017-11-24; M 10882-16).

Kontroll och uppföljning

MPD 2015: Bullervillkor med mätmetoder som ska framgå av KP (v5), även at nya kontroller ska ske vid förändringar av verksamheten eller när TM så begär (v11), villkor om KP med uttryckliga hänvisningar till uppföljning av påverkan på fladdermöss o att utformningen ska ske i samråd med TM o av dem utsedda experter (villkor 16):

Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer. I kontrollprogrammet ska det exempelvis ingå uppföljning av verksamhetens påverkan på fladdermöss, bl.a. genom inventering. Utformningen av kontrollen/uppföljningen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och, vid behov, de experter inom området som tillsynsmyndigheten föreslår.

Delegation om Batmode (s. 5), åtagande av sökanden (s. 8):

Då vindkraftverken är resta och parken i drift kommer Bolaget, efter överenskommelse med tillsynsmyndigheten, att under ett år genomföra ett kontrollprogram i syfte att bedöma vilka högriskarter av fladdermöss som finns i området samt om högriskarter konstateras vid behov tillämpa "bat-mode" genom programmering av vindkraftverkens styrning.

Intressant skrivning om uppföljning av artskyddet (s. 22):

Miljöprövningsdelegationen vill dock påpeka att de bedömningar som gjorts ovan utgår från nu kända förhållanden och befarad påverkan på skyddade arter och livsmiljöer. Det kan inte uteslutas att det, efter att detta tillstånd har meddelats eller efter att verksamheten har påbörjats, framkommer nya uppgifter, t.ex. om att skyddade fågelarter förekommer inom anläggningsområdet, eller uppstår nya förhållanden som innebär att bestämmelserna i artskyddsförordningen aktualiseras. Detta kan i sin tur medföra behov av skyddsåtgärder/skyddsavstånd eller andra typer av inskränkningar av verksamheten. Den frågan bör då i första hand hanteras av tillsynsmyndigheten.

Kommentar till villkor 16 om KP under rubriken Egenkontroll (s. 28):

För alla typer av tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter gäller att egenkontroll, enligt 26 kap. 19 § miljöbalken samt förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll, ska bedrivas och för detta ska ett speciellt kontrollprogram tas fram och inlämnas till tillsynsmyndigheten.

Villkor föreskrivs om att ett aktuellt kontrollprogram för verksamheten ska finnas och följas. Villkoret om kontrollprogram behöver inte innehålla någon detaljerad reglering av hur kontrollen ska bedrivas, utan frågor om kontrollens omfattning och genomförande bör istället behandlas i samråd med tillsynsmyndigheten. Kontrollprogrammet ska ange att verksamheten ska kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod, i enlighet med vad som anges i 22 kap. 25 § punkt 3 miljöbalken. Kontrollprogram ska finnas både för anläggnings- och driftfas.

Vidare bör kontrollprogrammet i enlighet med miljöprövningsdelegationens bedömning i avsnittet Artskydd, Natura 2000 och övriga naturvärden ovan, omfatta en uppföljning av verksamhetens påverkan på fladdermöss. Denna uppföljning kan sedan ligga till grund för ytterli-

gare krav på skyddsåtgärder och försiktighetsmått avseende skydd för fladdermöss. Miljöprövningsdelegationen har delegerat till tillsynsmyndigheten att besluta om ytterligare villkor avseende detta.

Kontrollprogrammet för anläggningsfasen ska komma in innan anläggningsarbetena påbörjas och miljöprövningsdelegationen bedömer att sex veckor är rimlig tid för tillsynsmyndigheten att kunna handlägga ärendet. För den del av kontrollprogrammet som omfattar anläggningen i sin helhet, dvs. driftsfasen, bedömer miljöprövningsdelegationen att sex månader från det att tillståndet tagits i anspråk är tillräcklig tid för Bolaget att utarbeta ett förslag på kontrollprogram för verksamheten och ge in det till tillsynsmyndigheten.

Anm (JD): MPD 2015; Uttryckligt krav på uppföljning av fladdermöss, intressanta skrivningar i beslutet.

MÖD 2018-06-13; M 6313-17 Rödene i Alingsås

MPD/Västra Götaland 2016-06-08; 23488-2012: Tillstånd 13vk/200m/30 år. Villkor om anläggningstid o skydds zoner mht naturvärden, tjäder o fiskgjuse.

MMD/Vänersborg 2017-06-30; M 2830-16: Bolaget, NSF o många enskilda överklagar. MMD delar MPDs uppfattning när det gäller allt muf fåglar; hänvisar här till MÖD 2014:47 o MÖD 2014:48 när det gäller artskyddet som precisering av 2 kap. MB. Det aktuella området frekventeras rikligt av fiskgjusar o ansökan avslår därför.

MÖD 2018-06-13; M 6313-17: Bolaget klagade, ansökan avser nu 15vk. Diskussionen handlar mest om fiskgjusen, där utredningen har kompletterats av bolaget o NSF, Naturvårdsverket tveksamt då hela Rödeneplatån viktig för arten. MÖD menar att vindparken inte kommer att påverka artens bevarandestatus lokalt eller regionalt, då enbart två par finns i närheten o ytterligare fem par väster om Mjörn. Slutsatsen blir att MPDs tillstånd godtas, vissa verk flyttas, ett kommer till o ett avslås, dvs fortfarande 13vk. Bolaget har åtagit sig att införa Batmode om utredning visar behov, tillräckligt att det anges i gn det allmänna villkoret.

Kontroll och uppföljning

MÖD gör en annan bedömning än MMD om påverkan på fiskgjusen (dock undantas två att de verk som getts tillstånd i MPD), skriver sedan (s. 14):

Mark- och miljööverdomstolen noterar att bolaget redan vid miljöprövningsdelegationen åtagit sig att följa upp vindkraftverkens påverkan på fladdermöss och vid behov vidta åtgärder i form av installation av s.k. BAT-mode. Med hänsyn till den utredning om påverkan på fladdermöss som bolaget utfört får en reglering genom det allmänna villkoret i detta fall anses vara tillräckligt.

MPD 2016; Allmänt formulerat villkor om KP (v14):

Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas for verksamheten och följas. Detta ska visa hur villkoren följs och hur verksamhetens påverkan på hälsa och miljön i övrigt undersöks. Programmet Ska bland annat ange hur verksamheten kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Kontrollprogrammet ska även omfatta beskrivning av hur samverkan med eventuell intilliggande vindkraftverksamhet ska ske för att sä-

kerställa att buller- och skuggvärden vid bostäder klaras. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten innan anläggningsarbetena påbörjas.

Som kommentar till villkoret om KP skriver MPD (s. 46):

Föreliggande ansökan avser 20 verk varav Miljöprövningsdelegationen lämnar tillstånd till 13 verk. I direkt anslutning till denna vindkraftspark ligger Vindpark Lärkeskogen och det planerade verket vid Skakeltorp. I det fall två eller samtliga tre vindkraftsanläggningarna får tillstånd eller bygglov och uppförs, kommer vissa bostäder sannolikt att påverkas av buller och skugga från fler än en vindkraftsanläggning, så kallade kumulativa effekter förväntas uppstå.

Miljöprövningsdelegationen anser att ett kontrollprogram ska finnas som särskilt ställer krav på en redogörelse för hur de olika aktörerna i området, i det fall det finns flera, samverkar för att säkerställa att den kumulativa effekten avseende buller och skugga innehålls, dvs. att buller vid bostad inte blir högre än 40 dB(A) och att skuggvärdena max 8 timmar per år och 30 minuter per dygn klaras.

Länsstyrelsen har föreslagit ett villkor som specifikt reglerar att en utredning av storlommens förekomst i området ska göras. Miljöskyddsnämnden i Alingsås har framfört att det bör ställas krav på ett kontrollprogram för upp-följning av vindkraftsparkens påverkan på fåglar och fladdermöss. Naturskyddsföreningen har framfört att det behöver finnas villkor som reglerar att - vindkraftens långsiktiga effekter på fågelfaunan följs upp. Bolaget har inga synpunkter på att genomföra uppföljningar av storlommens förekomster. Miljöprövningsdelegationen anser dock inte att ytterligare förtydliganden om innehållet i kontrollprogrammet såsom uppföljning specifikt med avseende fladdermöss, fåglar eller vissa fågelarter är befogat i detta ärende. Delegationen avstår därför från att ta ställning till om och hur uppföljning ska ske med avseende på dessa naturvärden.

Anm (JD): MPD; Intressant, dels för MÖDs skrivning om åtaganden, dels att MPD uttryckligen avvisar tanken på att i KP ange tydligare vad det är som ska följas upp.

MÖD 2018-06-18; M 4249-17 Sköllunga i Stenungsund

MPD/Västra Götaland 2015-12-02; 39153-2013: Tillstånd 3vk/180m/35 år, villkor om buller, skuggor o hindersbelysning, anläggningstid o mark o vatten, särskilt anläggningsvillkor mht nattskärnan (v6).

MMD/Vänersborg 2016-09-28; M 313-16: Enskilda överklagade. MMD bedömde att påverkan på fiskgjusen var acceptabel, men Batmode föreskrivs mht nattskärnan.

MÖD 2018-06-18; M 4249-17: Enskild överklagade, bolaget kompletterade fågelutredningen. MÖD ansåg att underlaget nu är tillräckligt för att bedöma att påverkan på fiskgjusen inte var betydande o tillståndet alltså kunde meddelas. Tekniska rådet skiljaktigt o menade att utredningen är bristfällig mhp fiskgjusens födosök o flygvägar o ansökan borde därför avslås.

Kontroll och uppföljning

MPD 2015; Allmänt villkor om KP (v12):

Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Kontrollprogrammet ska visa hur villkoren följs och hur verksamhetens påverkan på hälsa och miljön i övrigt undersöks. Programmet ska bland annat

ange hur verksamheten kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Programmet ska även omfatta en beskrivning av hur samverkan med eventuella närliggande vindkrafts-verksamheter ska ske för att säkerställa att föreskrivna buller- och skuggnivåer innehålls vid bostäder. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter det att detta till stånd har tagits i anspråk.

Som kommentar till villkoret skriver MPD (s. 30):

Ett kontrollprogram ska finnas som särskilt ställer krav på kontroll av att villkoren om buller och skugga innehålls. Kontrollprogrammet ska även omfatta beskrivning av hur samverkan med eventuella intilliggande vindkraftverksamheter ska ske för att säkerställa att buller- och skuggvärden vid bostäder klaras.

Anm (JD): MPD 2016; Sedvanligt villkor om KP, dock om kumulativa effekter av buller o skuggor från annan vindpark, inget uppföljningskrav för fiskgjusen, trots att frågan om påverkan på arten var avgörande i MÖD (skiljaktig mening), jfr. även kommentaren till villkoret om KP som istället understryker uppföljning av buller och skuggor.

MÖD 2018-06-19; M 6331-17 Markbygden (etapp 3) i Piteå

MPD/Norrbottnen 2016-03-17; 8631-2014: Tillåtlighetsbeslut av regeringen 2010-03-04 (M2009/1517/F/M; tillgängligt på nätet).

MPD:tillstånd 442vk (dock inte mer än 1,101vk totalt för samtliga tre etapper)/200m/ 30 år, en mängd villkor om anläggning o drift. Beskrivning av prövningen enligt ovan (etapp 2). Accepterar i stort bolagets förslag till villkor, N2000 o artskydd (59-66), bla fåglar, flodpärlmussla, fladdermöss; underlaget tillräckligt, ingen beaktansvärd risk. Naturreservat o naturvärden (71-73), buller o skuggor, radarstyrd hindersbelysning.

MMD/Umeå 2017-06-16; M 942-16: Bolaget, samebyar, Föreningens Svenskt Landskapskydd (FSL), SOF o enskilda klagar. MMD ändrar skyddszoner, tar bort kravet på radarstyrd hindersbelysning o ändrar villkor för rennäringsenheten, verkställighetsförordnande. MMD återförvisar också villkoret om kompensation till rennäringsenheten till MPD. När det gäller skyddszonerna till skyddsvärda arter o andra skyddsvärda naturmiljöer ansluter man i stort till MPDs, bolagets yrkanden om minskningar avslås. När det gäller hindersbelysningen anser man att villkoret går utöver regeringens tillåtlighetsbeslut, däremot godtar man villkoret om kompensation till förmån för friluftslivet. Bolagets yrkande om verkställighetsförordnande godtas muf ett område som är känsligt för rennäringsenheten.

MÖD 2018-06-19; M 6331-17: Bolaget, FSL, SOF o enskild överklagade, mycket om skyddsavstånd o rennäringsenheten. MÖD resonerar om boxmodellen o hänvisar till MÖD 2017:27 o det nyliga MÖD 2018-04-25; M 6419-16 där modellen underkändes. Här anser man att et underkännande av boxmodellen enligt regeringens beslut skulle strida emot principen om tillåtlighetens rättskraft, ref NJA 2013 s. 613. Villkor om hänsyn till kungsörn och orrspeleplatser, uppföljningsprogram för rennäringsenheten.

Kontroll och uppföljning

MPD 2016: innehåller inget villkor om KP, däremot hänvisning till regeringsbeslutet (s. 6):

Det som framgår av villkoren 1, 4, 6, 7 och K i regeringens beslut har varit föremål för ytterligare precisering i detta beslut. Det som föreskrivits i villkor 2 i regeringens beslut har behandlats och bedömts i detta beslut. Villkoren 3 och 5 i regeringens beslut avser uppföljningsprogram för rennäring samt flora och fauna som ska godkännas av Länsstyrelsen i Norrbottens län. Dessa villkor tillgodoses i annan ordning än genom Miljöprövningsdelegationens beslut.

I regeringsbeslutet (2010-03-04; M2009/1517/F/M) står det ang uppföljningsprogrammet (v5, s. 2):

Bolaget ska, i samråd med länsstyrelsen och Piteå kommun, upprätta ett program för och utföra undersökningar av vindkraftsanläggningens påverkan på flora och fauna, i synnerhet fåglar. Undersökningarna, som ska bekostas av bolaget, ska avse påverkan under byggnads- och anläggningsarbetena och under driften i jämförelse med förhållandena innan uppförandet. Programmet ska godkännas av länsstyrelsen. Byggnads- och anläggningsarbetena får inte påbörjas innan länsstyrelsen godkänt programmet.

Om villkoret skriver regeringen (s. 19):

Villkor bör föreskrivas om (...). Vidare bör föreskrivas att bolaget också ska undersöka hur anläggandet och driften av vindkraftsanläggningen påverkar flora och fauna, i synnerhet fåglar, i området. Ett program för detta ska lämnas till länsstyrelsen för godkännande innan byggnads- och anläggningsåtgärder påbörjas.

Anm (JD): MPD 2016; Inget villkor om KP, dock krav i regeringsbeslutet om uppföljningsprogram för rennäring o flora & fauna...

MÖD 2018-10-02; M 9618-17 Vitberget i Kramfors

MPD/Västernorrland 2016-11-24; 6733-2014: Tillstånd 35vk/205/185m/ 35 år, villkor om placering, försiktighetsmått mht naturvärden, dimning, buller, rennäring, osv. Påverkan på fåglar o fladdermöss liten, TM kan besluta om strängare krav vid behov.

MMD/Östersund 2017-10-03; M 36-17: Enskilda klagade, men MMD ansåg att såväl utredningen (berguv o kungsörn) som skyddsavstånden var ok, avslög samtliga.

MÖD 2018-10-02; M 9618-17: Enskilda klagade vidare med samma argument. NV ansåg att boxmodellen här kunde accepteras gn att området gav begränsade möjligheter till fri placering, även påverkan på skyddsvärda arter liten. MÖD pekar på att man i flera avgöranden avvisat boxmodellen (MÖD 2017:27, MÖD 2018-04-25; M 6419-16), men då möjligheterna till placering här är starkt begränsade går det att godta samtliga placeringar mht motstående intressen, V3 om placering efter samråd med TM enligt 22:25 3 st MB är därför ok.

Kontroll och uppföljning

MPD 2016: Löst formulerat villkor om kontroll av buller (v10), allmänt formulerat villkor om KP (v14):

Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten

senast tre månader efter det att anläggningsarbeten har påbörjats, eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Skrivningar om att påverkan av skuggor bör följas upp i KP (s. 36), kommentar till villkor 14 (s. 37):

Kontrollprogrammet syftar bl.a. till att det ska finnas tydliga rutiner för hur, när och med vilken frekvenskontroll av sådana faktorer som kan ha en påverkan på människors hälsa eller miljön ska utföras. Särskilt viktigt är att ha rutiner för kontroll av de villkor som gäller för verksamheten och speciellt hur ljudet från verksamheten ska kontrolleras under andra förhållanden än det som regleras i villkoret. Tillsynsmyndigheten får vid behov besluta om mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder.

Kontrollprogrammet för anläggningsfasen ska lämnas in till tillsynsmyndigheten innan anläggningsarbetena påbörjas och miljöprövningsdelegationen bedömer att sex veckor är en rimlig tid för tillsynsmyndigheten att kunna handlägga ärendet. För den del av kontrollprogrammet som omfattar anläggningen i sin helhet, d.v.s. driftsfasen, bedöms tre månader från det att anläggningsarbeten har påbörjats vara tillräcklig tid för Bolaget att utarbeta ett förslag på kontrollprogram för verksamheten och ge in det till tillsynsmyndigheten. Om det skulle krävas en förlängning av den tiden kan det medges av tillsynsmyndigheten.

Anm (JD): MPD 2016; Sedvanligt villkor om KP, särskilda skrivningar om buller o skuggor i beslutet...

MÖD 2019-04-01; M 9258-17 (MÖD 2019:5) Fjällberg i Lycksele och Åsele

- I ett mål om tillstånd till uppförande av vindkraftverk ansökte ett bolag om att få sätta upp totalt högst 48 vindkraftverk i fyra olika delområden. Miljöprövningsdelegationen gav tillstånd till 25 vindkraftverk i två av områdena men mark- och miljödomstolen, som delade bedömningen att dessa två områden i och för sig var lämpliga för vindkraft, avtog hela ansökan med hänsyn till de kumulativa effekter som en etablering av ytterligare vindkraftverk skulle innebära för rennäringsen. Mark- och miljööverdomstolen delade underinstansernas bedömning att riksintresset för naturvård och för rennäringsen ska ges företräde i de två områden som fått avslag i båda underinstanserna, även efter att yrkandet i MÖD minskats till 19 verk i dessa områden, men fastställde miljöprövningsdelegationens beslut att ge tillstånd till högst 25 verk i de två andra områdena med vissa villkorsändringar. Dessa två områden är till största delen utpekade som riksintresse för vindkraft vilket gavs företräde.

Bakgrund

Miljöprövningsdelegationen meddelade tillstånd till 24 vk/200m/35 år (MPD/Västerbotten 2016-06-23; 1796-2013). Villkor om placering, buller, rennäringsen och hänsyn till fladdermöss (Batmode) då utredning om påverkan saknas.

Kontroll och uppföljning

När det gäller kontroll o uppföljning i övrigt bestämde miljöprövningsdelegationen följande villkor:

5. Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst, sex veckor innan arbetena påbörjas. Ut-

formningen av kontrollprogrammen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Kontrollprogrammen ska ses över inför anläggnings-, drifts- och avvecklingsfasen.

Därutöver angavs att bullervärdena ska mätas (9) och delegation gavs till tillsynsmyndigheten att dels godkänna metoden härför, dels begära ytterligare mätningar vid behov. Inga sedvanliga uppräkningskommentarer under de olika villkorspunkterna.

Mark- och miljödomstolen avslag hela ansökan (MMD/Umeå 2019-09-29; M 1690-16), medan MÖD godtog ansökan för de 25 vk som MPD gett tillstånd, dock med skärpta villkor mht rennaringen och en möjlighet att medge undantag från villkoret om Batmode.

Anm (JD): MPD 2016; det vanliga villkoret om KP, om än med lite annorlunda formulering...

MÖD 2019-05-09; M 4293-18 Grönhult i Tranemo och Gislaved

- MÖD bedömde att det fanns förutsättningar att ge tillstånd för en vindkraftpark enligt boxmodellen.

Bakgrund

Miljöprövningsdelegationen (MPD/V:a Götaland 2016-09-14; 41713-12) meddelade tillstånd till 13 vk/201m, 35 år. Villkor om hänsyn till naturvärden, bl.a. våtmarker o orrspelplatser. MMD skärpte map buller, MÖD upphävde villkor 5 i MPDs beslut, liksom villkor 10 som lades till av MMD (buller).

Kontroll och uppföljning

När det gäller kontroll o uppföljning i övrigt bestämde MPD 2016 följande villkor:

2. Den ekvivalenta ljudnivån från vindkraftverksamheten får utomhus vid bostäder inte överstiga 40 dB(A).

Inom ett år från det att vindkraftsanläggningen tagits i drift ska en kontroll av den ekvivalenta ljudnivån utföras. Tillsynsmyndigheten får medge en senare tidpunkt om det finns särskilda skäl. Kontroll ska därefter ske så snart verksamheten har förändrats på ett sätt som kan medföra ökade ljudnivåer eller när tillsynsmyndigheten anser att kontroll är befogad.

14. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Detta ska visa hur villkoren följs och hur verksamhetens påverkan på hälsa och miljön i övrigt undersöks. Programmet ska bland annat ange hur verksamheten kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Kontrollprogrammet ska innehålla uppföljning och utvärdering av påverkan på tjäderspelet i delområde 7 under minst tre år. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter det att detta tillstånd tagits i anspråk.

Som kommentar till villkor 14 skriver MPD (s. 35):

Både Länsstyrelsen i Jönköpings län och Länsstyrelsen i Västra Götalands län anser att det i villkoret om kontrollprogram bör regleras uppföljning av tjäder. Länsstyrelsen i Jönköping

har föreslagit en uppföljning under minst fem år medan Länsstyrelsen i Västra Götaland föreslagit under minst tre år. Bolaget har inte motsatt sig att det i villkoret regleras uppföljning av tjäder.

Miljöprövningsdelegationen anser att det i detta fall är befogat att uttryckligen ange att kontrollprogrammet ska innehålla en uppföljning av tjäder eftersom en del av det ansökta vindparksområdet är av större betydelse för tjäder. Delegationen anser att en uppföljning under tre år initialt är lämpligt. Om och i vilken omfattning naturvärden i övrigt bör följas upp i kontrollprogram avstår delegationen att reglera i villkor utan detta är en fråga som får tas upp inom ramen för tillsynen och kontrollprogrammet.

Anm (JD): MPD 2016; KP med krav på uppföljning av tjäderspel i minst tre år, intressant skrivning om uppföljning på s. 35...

MÖD 2019-12-16; M 1845-19 Lervik i Västervik

- MÖD ansåg att en gruppstation för vindkraft kunde tillåtas på platsen och föreskrev ytterligare försiktighetsmått till skydd för tjädern.

Bakgrund

Miljöprövningsdelegationen (MPD/Kalmar 2018-06-19; 6621-15) gav tillstånd till 8vk/200m, 35 år. Villkor om buller o skydd av naturvärden, bl.a. fladdermöss (Batmode). Överklagande från bla BirdLife avslogs av MMD/Växjö, MÖD skärpte villkoren om placering o skydd av tjäder o fastställde i övrigt.

Kontroll och uppföljning

MPD 2018 föreskrev följande villkor:

18. För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram, som möjliggör en bedömning av om villkoren följs. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Förslag till kontrollprogram ska upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten. Förslag i den del det avser anläggningsarbeten ska inges till tillsynsmyndigheten senast sex veckor innan arbetena påbörjas. I övriga delar ska förslag till kontrollprogram inges till tillsynsmyndigheten inom tre månader efter det att det första vindkraftverket tagits i drift.

Som kommentar till villkoret skrev MPD under rubriken Kontrollprogram (s. 27f):

Enligt 26 kap. 19 § MB ska den som bedriver miljöfarlig verksamhet fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att förebygga miljöpåverkan. Utövare med verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig ska följa bestämmelserna i förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll. Detta innebär att det för verksamheten ska finnas en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret för de inom verksamheten aktuella frågor som regleras av miljöbalken, dess förordningar och de beslut som gäller för verksamheten. Det ska också finnas dokumenterade rutiner som avser fortlöpande tillsyn och kontroll av utrustning m.m. liksom dokumenterade undersökningsresultat och dokumenterade riskbedömningar samt en förteckning över kemiska produkter och biotekniska organismer som hanteras inom verksamheten.

Kontrollprogrammet bör revideras vid behov på initiativ av tillståndshavaren eller av tillsynsmyndigheten.

Anm (JD): MPD 2018; Sedvanligt villkor om KP...

MÖD 2022-04-26; M 610-21 Stora Lönhult och Brokafall i Aneby

Bakgrund

Miljöprövningsdelegationen meddelade 2018 tillstånd till en gruppstation om fem vindkraftverk (MPD/Östergötland 2018-06-19; 551-6621-15). Efter överklaganden från enskilda och en miljöorganisation avslag MMD/Växjö ansökan med hänvisning till otillåten påverkan på arter av fladdermus. MÖD ändrade och återförvisade målet till mark- och miljödomstolen då man ansåg att verksamheten kunde tillåtas med användningen av stopptechnik, s.k. BAT-mode. Därefter meddelade MMD/Växjö tillstånd för fyra av vindkraftverken, men ansåg att ett verk (nr 4) låg för nära en skyddsvärd tjäderspelplats och därför var förbjuden enligt 4 § artskydds-förordningen och den rättspraxis om skyddsavstånd som utvecklats under den bestämmelsen (jfr. MÖD 2019-12-16; M 1845-19). Bolaget och enskilda överklagade till MÖD, varvid bolaget begärde vilandeförklaring till dess de nya reglerna i artskydds-förordningen hade trätt i kraft den 1 oktober 2022.

MÖD: MÖD avslag yrkandet om vilandeförklaring och fastställde underrättens dom med ändring av ett villkor om iskast.

Kontroll och uppföljning

MPD/Östergötland 2018 föreskrev följande villkor om uppföljning och kontroll:

12. Verksamheten ska kontrolleras enligt ett kontrollprogram. Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer. Programmet ska bland annat omfatta kontroll av ljudnivå och skuggning med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Programmet ska även omfatta uppföljning av tjäderspelplats som beskrivs i den fågelinventering som bifogats ansökan.

MPD konstaterar att det är en stor o viktig spelplats för tjäder, strök ett verk (nr 5) o begränsade flyttmånen för ett annat (nr 4), därutöver skriver man (s. 18):

Länsstyrelsen i Jönköpings län har även föreslagit att krav kan ställas om uppföljning av tjäder i området för att öka kunskapen om vindkraftens påverkan på tjädern. Miljöprövningsdelegationen delar Länsstyrelsens bedömning att en sådan uppföljning bör genomföras. Hur uppföljningen ska genomföras bör hanteras inom ramen för verksamhetens kontrollprogram.

Anm (JD): MPD 2018; villkoret om KP innehåller buller o skuggning, o uppföljning av tjäderspel utan tidsbegränsning...

MÖD 2022-11-02; M 11168-21 Siggebohyttan i Lindesberg

Bakgrund

Ett bolag ansökte om tillstånd till tolv vindkraftverk med 220 meters höjd i ett område i närheten av Siggebohyttans bergsmansgård med tillhörande gruvområde i Lindesberg. Miljöprövningsdelegationen beviljade tillstånd för endast fyra verk med hänvisning till påverkan dels på kulturmiljövårdsintresset i området, dels artskydd och buller (MPD/Örebro 2020-03-05; 551-992-2017). Mark- och miljödomstolen delade MPDs uppfattning när det gällde fem av verkens inverkan på kulturmiljövårdsintresset, men ansåg att påverkan på artskyddet och bullret från övriga tre verk var acceptabelt efter flyttning av positionerna (MMD/Nacka 2021-09-07; M 2005-20). Sökanden överklagade och yrkade att tillstånd skulle meddelas för samtliga tolv vindkraftverk, då energiproduktionen är viktig och då påverkan på kulturmiljövårdsintresset var godtagbar. I MÖD yttrade sig Länsstyrelsen i Örebro län, Örebro läns museum och Riksantikvarieämbetet och argumenterade för att de fem verken inte kunde tillåtas då de skulle orsaka påtaglig skada på riksintresset Siggebohyttan.

MÖD: Tillstånd meddelades för samtliga 12 vindkraftverk med fastställda koordinater.

Kontroll och uppföljning

Kontrollprogrammet fastställdes i MPDs beslut (MPD/Örebro 2020-03-05; 551-992-2017):

10. Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer. (...)

Skrivningar om KP finns i villkor 6 om buller (s. 2) , där det sägs att det ska kontrolleras genom metod som anges i KP och ske därefter så snart det föreligger förändringar i verksamheten som kan medföra ökade ljudnivåer.

I MKBn ges åtaganden om att åtgärder för att gynna vissa fjärilsarter kan ske gn KP (s. 11), på s. 13 anges under rubriken Kontroll av hur storlom påverkas av vindkraftverken:

Ett kontrollprogram för övervakning av hur häckningsområdet för storlom påverkas av vindkraftverken ska tas fram innan idrifttagande av vindkraftparken. Kontrollprogrammet ska utformas tillsammans med ornitologisk expertis och godkännas av Länsstyrelsen.

I bolagets bemötande av Länsstyrelsens yttrande anges under rubriken Förslag till kontrollprogram för storlom (s. 32):

I första kompletteringsrundan till ansökan efterfrågades inventering med särskild analys av verk 1-4. Resultatet från denna inventering, samt förslag på ett kontrollprogram gällande storlom, han kommit Länsstyrelsens till handa i september 2018 efter ytterligare inventeringsinsatser av Eolus. I Länsstyrelsens yttrande nämns inte detta förslag till kontrollprogram eller vidare kommentar på efterfrågat inventeringsmaterial. För att förtydliga föreslagen åtgärd har ett "Utkast till uppföljning och kontrollprogram för storlom" utarbetats och bifogats till detta bemötande. Detta förslag har utarbetat av erfaren expertis inom området och avstämt med Projekt Lom för att ge ett gediget beslutsunderlag att senare utveckla vidare.

Det finns alltså ett förslag från sökanden om ett kontrollprogram för påverkan av storlom som ingår i de allmänna åtagandena, se MPDs beslut (1. allmänt villkor) på s. 1.

Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad sökanden har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.

Som kommentar till villkor 10 om KP anges MPD (s. 41):

Enligt förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll ska en verksamhetsutövare fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. Resultatet ska dokumenteras. Miljöprövningsdelegationen bedömer att detta lämpligen kan ske i form av ett kontrollprogram och fastställer därför ett villkor för detta.

Anm (JD): MPD 2020; det vanliga villkoret om KP, men även åtaganden från sökandens sida om kontroll av storlom o fjärilsarter, lommen omfattas av villkor 1 om vad sökanden åtagit sig...

MÖD 2023-09-08; M 3359-22 Stormyrberget i Örnsköldsvik

Bakgrund

Miljöprövningsdelegationen lämnade Vattenfall tillstånd till en vindpark om 60 turbiner med en maxhöjd om 220 meter/ (MPD/Västernorrland 2018-02-20; 551-9519-15). Efter överklagande från bolaget, två samebyar och enskilda begränsade mark- och miljödomstolen tillståndet till att omfatta 36 turbiner med angivna koordinater (MMD/Östersund 2022-03-08; M 944-18). Domstolen lade också till ytterligare villkor. En av samebyarna och flera enskilda överklagade vidare till MÖD.

MÖD: MÖD lade till ytterligare två villkor i tillståndet; ett om en uppsamlingshage och ett om tidsbegränsad avstängning av turbinerna för att underlätta flytning och samling av renar vintertid. I övrigt avslås överklagandena.

Kontroll och uppföljning

Tillståndet saknar villkor om KP, enbart en påminnelse i MPDs beslut (MPD/Västernorrland 2018-02-20; 551-9519-15) om tillståndshavarens skyldigheter enligt 26:19 (s. 6):

Bolaget ska enligt 26 kap. 19 § MB fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga olägenheter för människors hälsa eller miljön samt i övrigt iaktta vad som sägs i förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll.

Inte någon egentlig diskussion om KP i tillståndet. Länsstyrelsen menar att det kan vara aktuellt med ett KP för att kontrollera påverkan på vattenmiljön (s. 27), en av samebyarna anser att ett KP aldrig kan betraktas som en skadereducerande åtgärd (s. 33) och Vattenfall anser att det inte krävs något villkor om KP för att följa upp påverkan på fladdermöss eller någon Batmode (s. 46).

Anm (JD): MPD 2018; villkor om KP saknas, bara en påminnelse i beslutet om 26:19, intressant att Vattenfall anser att det inte krävs något uttryckligt krav på uppföljning av påverkan på naturmiljö o arter...

MÖD 2023-09-28; M 6204-22 Finnåberget i Sollefteå och Ragunda

Bakgrund

Miljöprövningsdelegationen meddelade tillstånd till en gruppstation med 26 vindkraftverk med en maxhöjd på 240 meter på Finnåberget i Sollefteå och Ragunda kommuner (MPD/Västernorrland 2021-04-28; 551-787-2020). Bolaget och enskilda klagade och mark- och miljödomstolen som fastställde ytterligare villkor om bullermätning och hänsyn till rennäringen (MMD/Östersund 2022-05-10; M 1526-21). Bolaget överklagade till MÖD och ville ha ändringar i villkoren om buller och hänsyn till rennäringen.

MÖD: Fastställde tillståndsbeslutet med viss ändring av villkoren.

Kontroll och uppföljning

MÖD skriver på s. 8 att

Enligt 22 kap. 25 § första stycket 3 miljöbalken ska en dom som innebär att tillstånd ges till en verksamhet i förekommande fall innehålla bestämmelser om tillsyn, besiktning och kontroll såsom utsläppskontroll med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Hur noggrant kontrollen ska anges i villkoren, och vad som kan överlämnas till tillsynen och därmed anges i kontrollprogrammet i stället, är en avvägningsfråga (jämför rättsfallen MÖD 2003:131 och MÖD 2009:2). Det har emellertid inte framkommit någon omständighet som motiverar att metoden för bullermätning behöver regleras i tillståndet i detta fall. Villkoret ska därför också ändras så att kravet om obligatorisk immissionsmätning utgår.

Sedan fastställer man villkor 7:

(...) Kontroll av den ekvivalenta ljudnivån ska ske genom närfältsmätningar och beräkningar eller genom immissionsmätningar och beskrivas i verksamhetens kontrollprogram.

MMDs diskussion gäller bara kontrollen av bullret, i MPDs beslut nämns att både buller o skuggor ska kontrolleras gn KP, som fastställs i villkor 13:

Kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast två månader innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter att tillståndet tagits i anspråk, eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.

I delegationsvillkor 5 anges att TM kan föreskriva Batmode, vilket kommenteras på s. 39:

Verksamhetsområdet ligger inte inom ett utsatt område med särskilt hög aktivitet av fladdermöss. Skulle kontrollprogrammet påvisa betydande påverkan på fladdermöss delegeras tillsynsmyndigheten att föreskriva villkor om batmode.

Sedan påminner MPD 2021 på s. 41:

När ni avser att börja använda detta tillstånd och följa de villkor som finns här ska ni meddela tillsynsmyndigheten att ni tar tillståndet i anspråk. Tillsynsmyndigheten ska meddelas om ianspråktagandet av tillståndet för att de ska kunna följa upp de villkor som är knutna till att tillståndet tagits i anspråk, till exempel inlämnande av kontrollprogram.

Anm (JD): MPD 2021; Sedvanligt villkor om KP, intressant diskussion om uppföljning, MÖDs uttalande...

Omprövning av tillstånd till miljöfarlig verksamhet

MÖD 2000:43

- Närboendes talerätt mot tillsynsmyndighets beslut att inte ingripa enligt miljöskyddslagen och miljöbalken-----Sakägare (närboende) har rätt att överklaga beslut från tillsynsmyndighet om att inte ingripa mot miljöfarlig verksamhet som berör honom ("0-beslut").

MÖD 2011:46

- Enskilds rätt att överklaga länsstyrelsens beslut att inte begära återkallelse av tillstånd för miljöfarlig verksamhet ----- En länsstyrelse beslutade att inte vidta åtgärder med anledning av en enskild persons begäran om återkallelse av tillstånd för miljöfarlig verksamhet. Då den enskilde överklagade länsstyrelsens beslut, avvisades överklagandet av miljödomstolen. Mark- och miljööverdomstolen fann att om en enskild är berörd och beslutet har gått vederbörande emot, har han eller hon rätt att överklaga ett beslut av en myndighet att inte ansöka om återkallelse eller omprövning enligt 24 kap. miljöbalken. Avvisningsbeslutet undanröjdes därför och målet återförvisades till mark- och miljödomstolen för förnyad behandling.

MÖD 2012:47

- Miljöorganisationers rätt att överklaga ----- Mark- och miljööverdomstolen har funnit att ett beslut om föreläggande om skyddsåtgärder som meddelats med stöd av miljöbalken är ett sådant beslut som omfattas av artikel 9.3 i den s.k. Århuskonventionen och som därmed ska kunna bli föremål för prövning. Domstolen har med stöd av EU-domstolens dom i mål nr C-240/09 ansett att en tolkning av 16 kap. 13 § miljöbalken som stämmer överens med både artikel 9.3 och unionsrätten ska göras. Eftersom målet även innefattat en fråga om dispens från artskyddsförordningen har det vid en sådan tolkning varit möjligt att se det överklagade beslutet som ett beslut som omfattas av 16 kap. 13 §. Naturskyddsföreningen har därmed konstaterats ha rätt att överklaga det aktuella beslutet.

MÖD 2012:48

- Miljöorganisationers rätt att överklaga ----- Mark- och miljööverdomstolen har funnit att ett beslut i ett anmälningsärende enligt miljöbalken är ett sådant beslut som omfattas av artikel 9.3 i den s.k. Århuskonventionen och som därmed ska kunna bli föremål för prövning. Domstolen har med stöd av EU-domstolens dom i mål nr C-240/09 ansett att en tolkning av 16 kap. 13 § miljöbalken som stämmer överens med både artikel 9.3 och unionsrätten ska göras. Eftersom målet även innefattat en fråga om tillstånd enligt Natura 2000-reglerna har det vid en sådan tolkning varit möjligt att se det överklagade beslutet som ett beslut som omfattas av 16 kap. 13 §. Naturskyddsföreningen har därmed konstaterats ha rätt att överklaga det aktuella beslutet.

MÖD 2018-06-13; M 9150-17 NV inte skyldiga att begära återkallelse

- Begäran om återkallelse av tillstånd för vindkraftsanläggningar vid Sandtjärnberget, Ängersjökölen, Åndberget och Skaftåsen; I mål om begäran att Naturvårdsverket skulle ansöka om återkallelse av tillstånd för vindkraftverk enligt 24 kap. 3 och 7 §§ MB har Mark- och miljööverdomstolen konstaterat att det inte föreligger någon skyldighet för verket att agera även om förutsättningar föreligger. Naturvårdsverkets beslut har fastställts.

MÖD 2018-06-14; M 2968-17 Buller i Nässjö

- Klagomål på bullerstörning från vindkraftverk på fastigheterna Topperyd 2:1, Kansjö 1:2 och Törsbo 1:2 i Nässjö kommun; Ägarna till en fastighet begärde att en kommun skulle vidta åtgärder för säkerställa att bullernivån från vindkraftverk i fastighetens närhet inte överstiger 40 dBA, och att nämnden skulle förelägga vindkraftsföretaget att utföra nya bullermätningar som även skulle inkludera mätning av tonala ljud. Sedan mark- och miljödomstolen, liksom tidigare kommunens stadsbyggnadsnämnd och länsstyrelsen, avslagit deras begäran har fastighetsägarna med åberopande av en i egen regi utförd bullermätning vidhållit sin talan. Mark- och miljööverdomstolen har dock, särskilt med beaktande av ett remissyttrande från Naturvårdsverket, ansett att nämnden haft fog för sitt beslut att avsluta tillsynsärendet utan att vidta någon åtgärd. Överklagandet har avslagits.

MÖD 2019-01-21; M 2579-17 Fladdermöss i Torsås

- Beslut om försiktighetsmått på fastigheterna Kvilla 2:9, 2:13 och 5:19 i Torsås kommun; Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) har i mål om vindkraftverk funnit att beslutade försiktighetsmått till skydd för fladdermöss är tillräckliga. MÖD har därför avslagit överklagandena.

MÖD 2019:6 TM-intresse vid klagomål om buller i Jönköping

- Tillsyn enligt miljöbalken ----- Klagomål på buller från vindkraftverk. Mark- och miljödomstolen bedömde att föreskrivet försiktighetsmått för buller riskerade att överskridas på fastigheter vars ägare inte hade framfört klagomål, och återförvisade ärendet till tillsynsmyndigheten. Mark- och miljööverdomstolen fann dock att eventuella störningar på andra fastigheter än klagandens, s.k. tredjemansintressen, inte bör beaktas av överprövande instans i tillsynsärenden.

MÖD 2020-10-20; M 10548-19 Förbud mot fortsatt drift av ett vindkraftverk vid Lilla Kulleryd i Ronneby

- Ett förbud av en tillsynsmyndighet mot ett vindkraftverk utan tillstånd underkändes av MÖD då utredningen visade att det inte skulle uppstå beaktansvärd skada på fladdermössen i området. Domstolen bestämde dock att stoppreglering (BAT-mode) skulle användas och förutsatte att verksamhetsutövaren fortlöpande skulle undersöka påverkan på arter samt att tillsynsmyndigheten skulle kontrollera detta.

MÖD 2021:8 I (2021-05-28; M 4806-20) Begäran om omprövning av tillstånd till vindkraft och klagorätt

En miljöprövningsdelegations beslut att inte på eget initiativ inleda en process för att ompröva eller återkalla ett givet tillstånd kan inte överklagas av dem som berörs av verksamheten. De närboende får istället vända sig till tillsynsmyndigheten med en sådan begäran. Rättslig prövning säkerställs i denna situation genom att de enskilda kan överklaga myndighetens beslut om det går dem emot.

Bakgrund: Tillstånd till vindkraftsverksamhet på två fastigheter i Tidaholm meddelades av miljöprövningsdelegationen 2015. I början av 2019 vände sig ett antal närboende till delegationen och begärde att tillståndet skulle upphävas. Delegationen beslutade emellertid att inte återkalla eller ompröva tillståndet (MPD/Stockholm 2019-07-11; dnr 551-23080-2019). Klagandena vände sig då till mark- och miljödomstolen, vilken avvisade dem (MMD/Vänersborg 2020-04-01; M 3429/19). De överklagade sedan till MÖD.

MÖD: MÖD fastställde mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut.

Domskäl: De myndigheter som får begära omprövning och återkallelse av givna tillstånd regleras i 24:11 MB, en uppräkningslista som bl.a. omfattar tillsynsmyndigheten över verksamheten. Enskilda och andra berörda kan vända sig till tillsynsmyndigheten och begära att den tar ett sådant initiativ. Av rättspraxis framgår att de också kan överklaga myndighetens beslut om det går dem emot (MÖD 2011:46), vilket innebär att det blir domstolen som slutligen avgör om det föreligger förutsättningar för omprövning eller återkallelse. Den här ordningen betyder vidare att det blir tillsynsmyndighetens ansökan som utgör ramen för processen och målet kan begränsas och till de frågor som på så sätt är utredda. Mot denna bakgrund konstaterade MÖD att miljöprövningsdelegationen inte har någon skyldighet att på eget initiativ inleda en omprövning eller återkallelse och att dess ställningstaganden inte går att överklaga. Det var därför rätt av mark- och miljödomstolen att avvisa de klagande.

MÖD 2021:8 II (2021-05-28; M 318-20) Begäran om omprövning av tillstånd till vindkraft och klagorätt

MÖD uttalade att bara för att nya tillstånd regelmässigt innehåller villkor om lågfrekvent buller är det inte givet att även lagakraftvunna tillstånd måste innehålla sådana. I det här fallet ansågs risken liten för ett överskridande av riktvärdena för lågfrekvent buller inomhus, varför det inte fanns skäl för omprövning.

Bakgrund: Vindkraftsverksamheten bedrivs med tillstånd från 2008. Närboende hade under flera år klagat på buller från vindkraftverken och flera utredningar har skett. Tillsyn över verksamheten utövas av en kommunal nämnd. Nämnden överlämnade i mars 2018 en skrivelse till miljöprövningsdelegationen i vilken det påpekades att ”det kan finnas behov av omprövning av ljudvillkor i tillståndet”. Delegationen beslutade emellertid att inte inleda en sådan process (MPD/Skåne 2018-05-18; dnr 551-17545-2018). Efter överklagande av de närboende upphävde mark- och miljödomstolen detta beslut och återförvisade ärendet till delegationen för fortsatt behandling. Tillståndshavaren överklagade till MÖD.

MÖD: MÖD fastställde miljöprövningsdelegationens beslut att inte ompröva villkoren i tillståndet.

Domskäl: De myndigheter som får begära omprövning och återkallelse av givna tillstånd regleras i 24:11 MB, en uppräkningslista som bl.a. omfattar tillsynsmyndigheten över verksamheten. Enskilda och andra berörda kan vända sig till tillsynsmyndigheten och begära att den tar ett sådant initiativ. Av rättspraxis framgår att de också kan överklaga myndighetens beslut om det går dem emot (MÖD 2011:46), vilket innebär att det blir domstolen som slutligen avgör om det föreligger förutsättningar för omprövning eller återkallelse. Den här ordningen betyder vidare att det blir tillsynsmyndighetens ansökan som utgör ramen för processen och målet kan begränsas och till de frågor som på så sätt är utredda. I det aktuella målet ansåg MÖD att nämndens skrivelse till miljöprövningsdelegationen skulle ses som en begäran om omprövning. Miljöprövningsdelegationens beslut att inte inleda omprövning var därför överklagbart och det var riktigt att mark- och miljödomstolen prövade målet i sak. I det avseendet utgick den domstolen från att eftersom det numera regelmässigt finns villkor om lågfrekvent buller i tillstånd till vindkraft ska detta också gälla för redan givna tillstånd. Den ståndpunkten delades inte av MÖD. Med hänvisning till Naturvårdsverkets nya vägledning om buller från vindkraftverk (2020) pekade MÖD på att så länge som riktvärdet 40 dBA utomhus inte överskreds var risken liten att det tillåtna värdet för lågfrekventa buller inomhus skulle bli för högt. Denna slutsats stöddes också av den förnyade bullerutredning som gjorts i målet, varför verksamheten inte bedömdes ge upphov till olägenhet av betydelse. Miljöprövningsdelegationen hade därför fog för sitt beslut att inte ompröva villkoren i tillståndet.

Del II Djupstudien av 28 vindparker

Inledning

Projektet ”Vindkraft och oförutsedd påverkan på arter och deras livsmiljöer” (VIPA) är en fortsättning av PROSPEC som följer upp vindkraftetableringar med inriktning på artskydd. Utgångspunkten för forskningen är att tillstånd för vindkraft ges under förutsättningen att bevarandestatusen inte försämras regionalt/lokalt för arter och livsmiljöer (oftast fåglar och fladdermöss). Tillstånden kan ändras efter viss tid eller i för tid om otillåten skada uppstår. För att kontrollera påverkan på arter utfärdas villkor om utredningar eller kontrollprogram. Genom att studera samtliga tillståndsbeslut under en tvåårsperiod vill forskarna analysera hur uppföljningen utformas i villkor och kontrollprogram. En fördjupad studie görs av ett urval av vindkraftsetableringar för att undersöka hur utredning enligt villkoren har genomförts, vilka resultat som har framkommit och hur den informationen hanterats av tillsynsmyndigheterna. Analyser kommer även att omfatta information om påverkan på arter som tillsynsmyndigheten fått genom tillsynen eller genom anmälningar från allmänheten.

Det första urvalet av objekt för djupstudien i forskningsprojektet VIPA¹ omfattar vindparker som är uppförda och som har tillstånd som omfattas av lagakraftvunna tillstånd som täcktes i det tidigare projektet PROSPEC, dvs. sådana där MPDs beslut fattades under tidsperioden 2014-2018. Av de ca XX ärenden som under den tiden resulterade i tillstånd är ca XX i drift idag. Här kan det anmärkas att det i genomsnitt två år från lagakraftvunnet tillstånd till dess att vindparken är byggd. Därefter exkluderade vi de tillstånd som omfattade mindre än 5 vindkraftverk och de som inte var intressanta ur ett artskyddsperspektiv. Då återstod 27 tillstånd som redovisas per MPD nedan.

MPD vid länsstyrelsen i Skåne: Skåne och Blekinge län; 0 st.

MPD vid länsstyrelsen i Halland: Hallands län; 3 st.

MPD vid länsstyrelsen i Kalmar: Kalmar och Kronobergs län; 2 st.

MPD vid länsstyrelsen i Västra Götaland: Västra Götalands län; 0 st.

MPD vid länsstyrelsen i Östergötland: Östergötlands och Jönköpings län; 4 st.

MPD vid länsstyrelsen i Örebro: Örebro och Värmlands län; 3 st.

MPD vid länsstyrelsen i Stockholm: Stockholms och Gotlands län; 0 st.

MPD vid länsstyrelsen i Uppsala: Uppsala, Västmanlands och Södermanlands län; 1 st.

MPD vid länsstyrelsen i Dalarna: Dalarnas och Gävleborgs län; 3 st.

MPD vid länsstyrelsen i Västernorrland: Jämtlands och Västernorrlands län; 6 st.

MPD vid länsstyrelsen i Västerbotten: Västerbottens län; 3 st.

MPD vid länsstyrelsen i Norrbotten: Norrbottens län; 2 st.

¹ <https://jur.uu.se/forskning/forskningsamnen/miljoratt/prospec/>

Miljödomstolen i Växjö: Kalmar län; 1 st. (havsbaserad vindpark)

Frågor till tillsynsmyndigheterna

Inledning

När vi har intervjuat tillsynsmyndigheterna för en vindpark med tillstånd har vi använt oss av följande formulär. De inledande frågorna är specifika för varje anläggning och redovisas särskilt nedan.

Vi har genomfört intervjuer med...

Inledande om kontroll och uppföljning

Särskilda frågor om tillsynen över XX

1. Har det under tiden parken varit i drift rapporterats in några uppgifter om påverkan på arter och/eller naturmiljöer av verksamhetsutövaren utöver prøvotidsutredningarna? Detta kan ske antingen direkt eller genom den årliga miljörapporten.
2. Om så är fallet, vad slags åtgärder har vidtagits av verksamhetsutövaren? Hur har ni hanterat sådana ärenden?
3. Har det inkommit några uppgifter från andra myndigheter eller allmänheten om påverkan på arter och/eller naturmiljöer från vindparken i XX?

Allmänna frågor om tillsynen av vindkraftverk

1. Hur bedrivs tillsynen av vindkraftverk (genomgång av den årliga miljörapporten, tillsynsbesök, mm)? Tillsynspersonalens utbildning, erfarenhet, mm? Samarbete med andra kommuner/regional miljösamverkan?
2. Brukar miljörapporterna innehålla uppgifter om påverkan av arter och/eller naturmiljöer?
3. Finns återkommande tillsyn av vindkraft angivet i er verksamhetsplan? Om inte vad tror du det beror på?
4. Sker det återkoppling från er sida till länsstyrelsen som ansvarig myndighet när det gäller påverkan på arter från vindkraft eller annan verksamhet som ni tillsynar?

Allmänna frågor om vindkraft och påverkan på arter och/eller naturmiljöer

1. Förekommer kontrollprogram där arter eller natur följs upp löpande i någon annan vindkraftpark i er kommun/län?
2. Om så fallet, har någon uppgift om påverkan på arter eller natur föranlett någon åtgärd från er sida?

3. Känner ni till att det har inkommit uppgifter om påverkan av arter eller natur utöver den redovisning som följer av kontrollprogrammen och – i så fall – hur har ni hanterat detta?
4. Har det hänt att kunskap om nya bedömningar av arters hotstatus eller nya riktlinjer från t.ex. Naturvårdsverket föranlett att ni ställt krav på nya utredning av en tillståndsgiven vindkraftsverksamhet?

Tommared, Hallands län

2015 Prövotidsutredning i tillstånd till vindkraftverk på Tommared 1:2 mfl, Laholm

Ink 2015-04-10: Tillståndet meddelades 2012 till 7vk, överklagades till MMD/Vänersborg som delade MPDs uppfattning (2012-04-13; M 691-12). Tillståndshavaren Wallenstam Vindkraft Tommared har nu redovisat U3 om solnedgångsnedstängning, dess ekonomiska effekter o vindkraftverken attraherar fladdermus från den omgivande skogsmiljön. Utredningen visar att kostnaden är 35% av produktionen för perioden 15/7-15/10, motsv. 7,5% av vindkraftsparkens årsproduktion. Fladdermusinventering visar inga jagande individer, liten aktivitet i navhöjd; enstaka träffar på dvärgpipistrell, större aktivitet på marknivå; nordfladdermus, dvärgpipistrell, brunlångöra, men fortfarande lågt antal individer. Bolaget anser att kostnaden är för hög för att kunna motivera stoppsystem. Inga remissynpunkter.

MPD/Halland 2015-12-02; 2676-15: MPD: Risken för kollisioner är högre än tidigare ansetts, 2011: 3/år, senare studie 3-4 ggr högre, vindkraftverk bör därför inte byggas där det finns många fladdermöss, ref Vindvals lägesrapport 2015. Vid Tommarets vindkraftspark är det art- och individfattigt på både marknivå o uppe i ett av tornen. MPD anser därför att det saknas skäl för stopptidsreglering o avslutar prövotidsutredningen med att det inte behövs något sådant villkor.

ALO 2020-02-05: Överklagades inte.

Anteckningar JD

I det ursprungliga tillståndet (MMD/Vänersborg 2012-04-13; M 691-12) finns följande villkor:

6. En uppföljande kontroll av vindkraftsparkens påverkan på flyttfåglar, häckande fåglar och fladdermöss ska göras inom tre år efter det att det första verket tagits i drift.

(...)

10. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Förslag till kontrollprogram i den del det avser anläggningsarbeten ska inges till tillsynsmyndigheten innan arbetena påbörjas. I övriga delar ska förslag till kontrollprogram inges till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan det första vindkraftverket tas i drift.

I MPDs beslut (MPD/Halland 2012-01-18; 7181-11) står om artpåverkan (s. 18):

Fåglar och fladdermöss

I ett sakkunnigutlåtande om fladdermöss avseende sex vindkraftparker i Kalmar län 2011-03-22 konstaterade Ingemar Åhlén (Institutionen för ekologi, SLU, Uppsala) att erfarenheter från kontinenten tydligt pekar på att olycksrisken i skogsområden kan vara lika stor som längs kusterna och mycket större än placering i öppen jordbruksmark.

I Nordamerika och Tyskland har man studerat hur vindkraft påverkar fladdermöss och funnit att de verkar dras till verken, vilket ökar risken för dödsfall på grund av kollision. Man vet

inte säkert varför fladdermössen dras till verken, men antar att de ser vindkraftverken som lämpliga platser att jaga insekter vid. Under ljumma nätter med svaga vindar kan det bildas insektsansamlingar vid vindkraftverk som drar till sig fladdermöss (vilka ogärna flyger vid annat än låga vindhastigheter).

Fladdermöss är långlivade (de kan bli 30 år) och har en långsam fortplantning där honan inte får ungar innan sitt andra levnadsår och då bara en eller två ungar per år. Detta gör att fladdermöss är känsliga för ökad dödlighet, även om det är en liten ökning.

Alla fladdermusarter är fridlysta i Sverige (4 § artskyddsförordningen) och de skyddas dessutom av jaktlagen (3 §). Detta innebär att det är förbjudet att avsiktligt döda fladdermöss. Dessutom är det förbjudet att förstöra deras fortplantningsområden eller viloplatser och det är till och med förbjudet att störa dem.

I Naturvårdsverkets rapport 6467 (nov 2011) "Vindkraftens effekter på fåglar och fladdermöss. En syntesrapport" framhålls att man i de flesta fall bör ha en uppföljande kontroll av vindkraftverkens påverkan på fladdermöss i det enskilda fallet, eftersom skillnaden mellan olika områden kan vara betydande.

Miljöprövningsdelegationen anser att det är skäligt att kräva en undersökning av vindkraftverkens påverkan på flyttfåglar, häckande fåglar och fladdermöss efter det att vindkraftverken tagits i drift. Undersökningen bör göras för att verifiera de slutsatser om påverkan på fåglar och fladdermöss som anges i ansökan. Undersökningen ska visa om beslutet behöver omprövas enligt 24 kap 5 § MB. Det finns idag mycket allmän kunskap om hur fåglar och fladdermöss påverkas av vindkraftverk och denna kunskap har miljöprövningsdelegationen använt sig av vid sin bedömning i ärendet. Det som saknas är dock en verifiering av ansökans slutsatser avseende påverkan på fåglar och fladdermöss i det aktuella området.

Miljöprövningsdelegationen instämmer också i slutsatserna i Jens Rydells fladdermusinventering som ingår i bolagets miljökonsekvensbeskrivning. Dessa slutsatser motiverar kraven i utredningsvillkor 3 (U3).

Kontrollprogram för drift 2019-01-01 (Wallenstam): Verksamheten (6vk), beslut, organisation, TM, vad som kontrolleras (buller o skuggor), säkerhet, villkoren: buller o skuggor, kemikalier, påverkan på djur o växtliv enl villkor, återställande, dokumentation o avvikelsrapportering, bilagor. Av KP framgår att utredningen av påverkan på fåglar o fladdermöss (villkor 6 o U3) avslutades av MPD utan att ytterligare krav på Batmode el.likn. (s. 2 o 8). Bilagor med olika rutiner, bl.a. för rapportering av Statens vilt.

JS Sammanfattning

MKB

Fågelinventering 2010 och uppföljning 2016. Visar båda på låg effekt.

Fladdermöss sannolikt inte relevanta. Sedan komplettering med inventering 2010 med uppföljning 2014. Resultaten visar på en art- och individfattig fladdermusfauna, men risker kan inte avfärdas (se nedan).

Beslut

Se nedan

Miljörapporter

Efter prövotidsutredning har ingen kontroll eller uppföljning gjorts. Kontrollprogrammet beskriver inget annat än den uppföljning som specificeras i villkoren för prövotidsutredningen tom 2015, dvs ingen uppföljning av arter efter 2015. Utföraren har ett protokoll för vad som ska göras om 'fallvilt' hittas runt verket av underhållspersonal. Vid prövotidsutredningen 2015 påpekar tillsynsmyndigheten att fladdermusuppföljning bara gjorts vid ett verk ett år.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Laholms kommun, Miljö- och byggnadsnämnden

Beslut

Se nedan.

MKB

Inventering av fåglar visar på låg risk. Inventering av fladdermöss visar på "Eftersom det inte helt går att avfärda risken att detta kommer att ske, är det lämpligt att på utvalda platser genomföra ett kontrollprogram efter byggnationen. Ett sådant program skulle i så fall syfta till att ta fram en del av den kunskap som kommer att behövas framöver, nämligen

a) om vindkraftverk på höjder i skogsområden lockar insekter och därmed även attraherar hungriga fladdermöss samt

b) om fladdermöss i så fall dödas regelbundet eller i större antal

Det senare bör åtgärdas genom tillfällig avstängning av det aktuella verket under vissa specifika förutsättningar."

MPD (2012) övervägande: "Miljöprövningsdelegationen anser att det är skäligt att kräva en undersökning av vindkraftverkens påverkan på flyttfåglar, häckande fåglar och fladdermöss efter det att vindkraftverken tagits i drift." "Miljöprövningsdelegationen instämmer också i slutsatserna i Jens Rydells fladdermusinventering som ingår i bolagets miljökonsekvensbeskrivning. Dessa slutsatser motiverar kraven i utredningsvillkor 3 (U3)."

MPD (2012) anger som villkor 6 att "En uppföljande kontroll av vindkraftsparkens påverkan på flyttfåglar, häckande fåglar och fladdermöss ska göras inom tre år efter det att det första verket tagits i drift."

MPD (2012) anger som utredningsvillkor U3 att "Utred de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för att stänga av vindkraftverken en timme före solnedgång till en timme efter soluppgång under perioden fr.o.m. den 15 juli t.o.m. den 15 oktober, när medelvindhastigheten under 10 minuter är lägre än 5 m/s vid verkens nav. Utred även produktionsbortfallet vid en sådan avstängning. Utred vidare om vindkraftverken på höjder i skogsområden lockar insekter och därmed även attraherar hungriga fladdermöss. Utredningen ska genomföras under sensommaren (slutet av juli-september). Aktiviteten hos fladdermöss mäts med hjälp av en eller flera automatiska ultraljudsdetektorer, som placeras på hög höjd i ett av kraftverkstornen."

Dessutom generella villkor 10 att "I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Förslag till kontrollprogram i den del det avser anläggningsarbeten ska inges till tillsynsmyndigheten innan arbetena påbörjas. I övriga delar ska förslag till kontrollprogram inges till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan det första vindkraftverket tas i drift."

MMD 2012: Privatpersoner anför påverkan på fåglar och fladdermöss. Överklagan till MMD som avslås.

MPD 2015: Med avgörande av uppskjuten fråga U3 i tillståndsbeslut enligt miljöbalken från den 18 januari 2012, dnr 551-7181-11, beslutar Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Hallands län att avsluta prøvotidsutredningen som avser skydd för fladdermöss, utan att besluta något ytterligare slutligt villkor.

Rapport: I rapporten från inventeringen sägs att resultaten visar på en art- och individfattig fladdermusfauna. Under navkapseln noterades en individ av dvärgpipistrell den andra natten (6-7 augusti) som flög 40-50 meter över marken. Det var ett relativt högt antal registreringar som gjordes av autoboxarna vid marknivå. Det är 21 noteringar av nordfladdermus båda nätterna och 36 respektive 35 noteringar av dvärgpipistrell under de två nätterna, men i inventeringen bedöms detta manuellt vara endast en individ av vardera art. Av brunlångöra finns det drygt 50 noteringar båda nätterna, men i inventeringen sägs att antalet brunlångöra uppskattas vara mindre än fem.

Kontrollprogram och årlig miljörapport

Kontrollprogram (2017):

Innehåller enbart upprepning av de krav som ställts i besluten gällande villkor 6 och U3.

Miljörapport 2013: Ingen drift men uppförda.

tillsynsmyndighet. Förslag till kontrollprogram avseende anläggningsarbetena upprättades och gavs in till tillsynsmyndigheten den 8 februari 2013 innan arbetena påbörjades.

Villkor 6: En uppföljande kontroll av vindkraftsparkens påverkan på flyttfåglar, häckande fåglar och fladdermöss ska göras inom tre år efter det att det första verket tagits i drift.

De aktuella vindkraftverken hade ännu inte tagits i drift under 2013. Villkoret är därmed inte tillämpligt.

Miljörapport 2014: I drift.

Villkor 6: Denna upphandling pågår under våren 2015.

Villkor 10: Förslag till kontrollprogram avseende anläggningsarbetena upprättades och gavs in till tillsynsmyndigheten den 8 februari 2013 innan arbetena påbörjades. Kontrollprogram för driften daterat 2014-01-27, med komplettering 2014-03-27, är inlämnat. Miljö och byggnadsnämnden har förelagt bolaget att utföra kontroll och rapportering av verksamheten enligt kontrollprogrammet.

Villkor U3: Avseende uppskjutna frågor ang. utredning U3 i tillståndet. I början av augusti 2014 utfördes inventering av fladdermöss i anslutning till ett vindkraftverk. Tillsynsmyndigheten har haft möjligheter att komma med kompletterande förslag på den plan som Naturvårdskonsulent Gerell tog fram. Inventeringen är slutförd och övriga utredningspunkter i ”Utredning U3” håller på att ställas samman och kommer att lämnas in innan 2015-05-14.

Miljörapport 2015: I drift.

Villkor 6: Denna utredning är upphandlad och kommer att utföras av personer som sedan tidigare känner till området och utfört liknande utredningar. Utredningen kommer att lämnas in

inom tre år efter det att det första verket tagits i drift. (PÅGÅR) När det gäller villkor 6 i tillstånd så är detta upphandlat den 24 juli 2015 och kommer att vara avslutad och redovisad innan maj 2017.

Villkor 10: Se 2014

Villkor U3: Avseende uppskjutna frågor ang. utredning U3 i tillståndet.

I början av augusti 2014 utfördes inventering av fladdermöss i anslutning till ett vindkraftverk.

Tillsynsmyndigheten har haft möjligheter att komma med kompletterande förslag på den plan som Naturvårdskonsulent Gerell tog fram. Inventeringen är slutförd och övriga utredningspunkter i "Utredning U3" har ställts samman och skickats in till Miljöprövningsdelegationen den 10 april 2015 samt kompletterande uppgifter den 7 juli 2015. Beslut har lämnats 2015-12-02 i frågan från

Miljöprövningsdelegationen (se bilaga 1)

Miljörapport 2016: I drift.

Villkor 6: Redovisas i bilaga B och bilagor 1-4 i miljörapporten för 2016.

Villkor 10: Se 2014

Villkor U3: Se 2015

Bilaga 3 Fågelinventering 2016: Slutsatsen från vår undersökning är att vi inte har kunnat visa på någon effekt av vindkraftsetablering på de häckande fågelpopulationerna vid verken vid Tommared.

Bilaga 4 Fladdermusinventering 2014: Vid inventeringen som utfördes 5-7 augusti 2014, registrerades inga jagande eller förbiflygande fladdermöss i närheten av vindkraftverkets övre del.

För att få en helhetsbild av fladdermusfaunan i anslutning till vindkraftsparken registrerades även aktiviteten nära marken. Resultaten visar på En art- och individfattig fladdermusfauna.

Miljörapport 2017: I drift.

Villkor 6: Uppföljande kontroll inlämnades i samband med Miljörapporten för 2016. Svar från Tillsynsenheten erhöles 2017-07-17 (DNR: 2015-000588) och redovisas i bilaga 1 "Uppföljande studie av fåglar och fladdermöss vid Vindkraftverken Tommared"

Villkor 6 i tillståndet är upphandlat den 24 juli 2015 och är avslutat samt redovisat i samband med miljörapport för 2016. 2017-07-17 (DNR: 2015-000588) erhöles man utlåtande från Tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten konstaterar att villkoret är uppfyllt samt att resultatet från studierna indikerar på att påverkan på fågel- och fladdermusfaunan är acceptabel.

Villkor 10: Se 2014

Villkor U3: Se 2015

Bilaga 1 Utlåtande från tillsynsmyndighet: "Miljökontoret noterar att inventeringen har utförts under en begränsad tid och vid ett vindkraftverk. Inventeringen har även använts som underlag till prövotidsutredningen kring skydd av fladdermöss, där inga krav på ytterligare villkor för skydd av fladdermöss har beslutats."

”Miljökontoret anser att resultatet från studierna indikerar på att påverkan på fågel- och fladdermusfaunan är acceptabel.”

Miljörapport 2018: I drift.

Villkor 6: Uppföljande kontroll inlämnades i samband med Miljörapporten för 2016. Svar från Tillsynsenheten erhöles 2017-07-17 (DNR: 2015-000588) som konstaterar att villkoret är uppfyllt.

Villkor 10: Se 2014

Villkor U3: Se 2015

Miljörapport 2019: I drift.

Villkor 6: Se 2018

Villkor 10: Se 2014

Villkor U3: Se 2015

Miljörapport 2020: I drift.

Villkor 6: Se 2018

Villkor 10: Se 2014

Villkor U3: Se 2015

Miljörapport 2021: I drift.

Villkor 6: Se 2018

Villkor 10: Se 2014

Villkor U3: Se 2015

Anmälningspliktiga ärenden

* 2015-12-02 Länsstyrelsen i Hallands Län, Miljöprövningsdelegationen

Avslutande av prövotidsutredning för vindkraftverk på fastigheterna Tommared 1:2, Västrale 2:12, Lagered 4:49 och 2:14 i Laholms kommun. (se bilaga 1)

* 2017-07-17 Tillsynsenheten, Miljö- och byggnadsnämnden Laholms kommun

Dnr: 2015-000588 (se bilaga 1) Villkor 6 i tillstånd: Uppföljande studie av fåglar och fladdermöss vid Vindkraftverken Tommared.

Utförarens dokumentation

Dokumentation från Wallentam via KL som skriver mail maj 2022 att det inte är så mycket kontrollprogram som rör arterna ”Generellt så gör vi inte någon undersökning om artpåverkan om inte det står i villkoren.”

Konsulten ENERCON utför service och kontroll av verken 2ggr per år.

Dokumentation handlar mest om underhåll och säkerhetsaspekter. I kontrollprogrammet finns en kort punkt som heter 4.7 Påverkan på djur - och växtliv. Det finns en hänvisning till den initiala uppföljningen av fladdermöss enligt villkor 6 i tillståndet. Ingen löpande rapportering

av arter eller någon typ av uppföljning. Där finns en hänvisning till att man ”Under drift följer man rutiner (Bilaga 2).” Bilaga 2 är liksom ovan enbart inriktad på underhåll och säkerhetsaspekter.

Dessutom finns ett protokoll för rapportering av ”fallvilt”, dvs om man hittar skadade djur. Företagets servicetekniker gör 4 ronderingar per år och utöver det görs fler besök på plats. Vid besöken ska teknikern leta efter döda djur och om dessa ingår i ”statens vilt” ska de rapporteras till polisen och Wallenstam. Någon rapport om fallvilt är inte med i dokumentationen. Hur fallvilt ska hanteras beskrivs som nedan. Det är sista meningen som är intressant.

Vid varje besök av vindkraftverken ska man gå runt verken i allt större cirklar och kontrollera marken efter fallvilt. Skulle ett skadat eller dött djur påträffas, som ingår i ”Statens vilt”, ska polisen kontaktas i enlighet med jaktförordningen på nummer 114 14. Anmälningsplikten gäller även om djuret inte är synbart skadat. Polisen har kontaktuppgifter till godkända viltrehabiliterare och kan hjälpa till i bedömningen om djuret är i behov av avlivning. Platsen där djuret hittats ska märkas ut.

Skadade och döda djur samt upprepade fynd av skadade eller döda djur runt vindkraftverken ska registreras i egenkontrollen.

Intervju med tillsynsmyndigheten, Laholms kommun

Kontakt: XX

2023-10-12; Närvarande (zoom): IP1, IP2, IP3, Jonas Sandström, Jan Darpö

Frågor till tillsynsmyndigheten för Tommared, Laholms kommun

Inledande om kontroll och uppföljning

I tillståndsbeslutet (MPD 2012-01-18; 551-7181-11, MMD/Vänersborg 2012-04-13; M 691-12) finns villkor 10 om kontrollprogram med följande lydelse:

10. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Förslag till kontrollprogram i den del det avser anläggningsarbeten ska inges till tillsynsmyndigheten innan arbetena påbörjas. I övriga delar ska förslag till kontrollprogram inges till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan det första vindkraftverket tas i drift.

Såvitt vi förstår är villkor 10 det enda som återstår om kontroll och uppföljning efter att villkor 6 och utredningsvillkoren har slutredovisats och godkänts.

(...)

Anteckningar (12/10)

- Kontrollprogrammet (KP) kan uppdateras, särskilt vid stora förändringar (efter vad vi kan se finns KP för Tommared som är daterade 2014, 2017 o 2019).

- Vi diskuterade betydelsen vad som anges under rubrik 4.7 i KP 2017-10-17 som alltså enbart täcker villkor 6 om uppföljning efter tre år (inte villkor 10 om innehållet i KP). I den bilaga som nämns där finns enbart information om hur ”fallvilt” ska rapporteras, inget om påverkan på andra arter eller livsmiljöer. Då det inte finns ett uttryckligt krav på kontroll o uppföljning av artpåverkan så sker nog ingen sådan genom den inspektion som verksamhetsutövaren utför på anläggningen o dess omgivning.

- Rent allmänt kan sägas att vad som täcks av egenkontrollen (EK) regleras genom förordningen (1998:901). EK innehåller mest information, sedan regleras särskilda frågor i KP, varav en del (men inte alltid allt) rapporteras i miljörapporten (MR) till SMP. Ibland råder en viss förvirring mellan dessa instrument, men i stort sett kan sägas att innehållsmässigt utgör EK, KP o MR en på spetsen stående triangel där EK innehåller mest information, därefter KP o sedan MR minst. Vi kan begära ut information från EK, vilket händer ganska ofta, såväl i artskyddsfrågor som i andra tillsynsfrågor.

- I kommunen har vi sex vindparker med 63 större verk, därtill ett 40-tal mindre turbiner.

- Från början var vi ute i fältet mycket för att kolla byggnationerna, vägdragningar o.likn. På den tiden kunde det bli 20-30 timmars tillsyn per park och år. Numera är vi inte ute så mycket (ca vartannat år), men vi fokuserar då mest på ”klassiska” miljöfrågor som buller och läckage. Annars blir det mest möten och ”blankettillsyn”. Tillsynen har blivit mycket pappersexercis och tidsåtgången kanske 5-6 tim/park och år. Det sker emellertid en fortgående dialog med verksamhetsutövaren i olika tillsynsfrågor, vilket är en stor del av tillsynen.

- Frågan är ju också hur verksamhetsutövaren ska kunna ha koll på påverkan på arter o livsmiljöer, det krävs ju ofta särskilda metoder för att hitta döda individer, t.ex. sökning med hund. Väldigt få rapporteringar om fynd, även om man ser till samtliga parker i kommunen.

- Det finns överlag inga krav på uppföljning av artpåverkan i tillståndsbesluten, vilket skiljer sig från kontrollen o uppföljningen av ljudpåverkan (bullerutredningar) som enligt villkoren ofta ska ske vart 5:e år.

- Enligt verksamhetsplanen ingår tillsynen av vindparker i gruppen ”styrd tillsyn”. Vi har ingen erfarenhet av omprövning av villkoren för vindkraft, enstaka exempel på omprövning av annan verksamhet med tillstånd.

- Vi har god och fortlöpande dialog med länsstyrelsen om artskydd o kunskapsuppbyggnad, de håller också i nätverkande o utbildning.

- I vår kommun har vi inte många vindkraftverk som har Bat mode som villkor. Vi har heller inga exempel på frivilliga projekt om kontroll o uppföljning av vindkraftens artpåverkan.

- Inga exempel på ”händelser” om artpåverkan som anmälts av allmänheten eller miljöorganisationer, mest bara om ljud o skuggor. Tidigare ett kraftigt motstånd mot vindkraft, men numera har opinionen stillat sig. Laholms kommun var tidigare positiv till utbyggnaden av vindkraft, nu är de flesta lämpliga platser redan utnyttjade, vilket leder till att man är mera negativ till ytterligare exploatering (men trycket är heller inte stort).

Ingen löpande övervakning av arter under drifttiden förekommer i kommunens vindkraftsparker, annat än noteringar när fallvilt hittas. Rapporten om fåglar dödade av kollision med rotorblad förekommer men relativt sällsynta, kanske 5 st. under 10-årsperiod.

Bohult, Hallands län

2018 Ändring av villkor i tillstånd till Bohults vindkraftspark, Halmstad

Ink 2018-06-13: AREF II Wind Bohult, tillståndet från 2011 (9vk), vill ha modernisering av villkor mht fladdermöss (solnedgång till soluppgång, 15/7 – 15/9 o >14 grader.

MPD/Halland 2018-11-05; 4334-18: MPD redogör för rättspraxis (MÖD 2014-08-27; M 9473-14) o rapporten *Vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss* (Rydell mfl, NV rapport 6740/2017), MPD anser inte att man bara kan välja en del av det nya villkoret (avstängningens tid), medan man inte tar de andra (vindhastigheten) o avslår därför.

MMD/Vänersborg 2019-06-07; M 5120-18: Bolaget klagade, men MMD avlog. Utförlig skiljaktig mening av tekniska rådet.

ALO 2020-02-05: Överklagades inte.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

Miljöprövningsdelegationen meddelade tillstånd 2011 (MPD/Halland 2011-11-16; 551-2947-10) till 11 vk/150m/30 år, villkor om Batmode (v7) o inom tre år en uppföljande kontroll av påverkan på fladdermöss (v8), villkoret om KP (v11):

I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Förslag till kontrollprogram i den del det avser anläggningsarbeten ska inges till tillsynsmyndigheten innan arbetena påbörjas. I övriga delar ska förslag till kontrollprogram inges till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan det första vindkraftverket tas i drift.

MPD: Flera arter av fladdermöss, varav flera känsliga, två av de ansökta 13vk kan därför inte accepteras, i motiveringen till villkoren (7 o 8) skriver man (s. 24):

I rapporten "Vindkraftens påverkan på fladdermöss och fåglar — Syntesrapport" framhålls att man i de flesta fall bör ha en uppföljande kontroll av vindkraftverkens påverkan på fladdermöss i det enskilda fallet eftersom skillnaden mellan olika områden kan vara betydande.

Miljöprövningsdelegationen anser att det är skäligt att kräva en undersökning av vindkraftverkens påverkan på fladdermöss efter det att vindkraftverken tagits i drift. Undersökningen bör göras för att verifiera de slutsatser om påverkan på fladdermöss som anges i ansökan.

Mark- och miljödomstolen (MMD/Vänersborg 2012-09-12; M 6853-11) avlog ytterligare två verk o överlämnade att för bedömning av regeringen mht försvarsintressena. Villkor 7 om Batmode behålls mht den känsliga placeringen av turbinerna. Däremot upphävs villkor 8 om uppföljning med följande motivering (s. 23):

En av utgångspunkterna för det av MPD meddelade tillståndet är att fladdermusförekomsten i området inte är högre än att risken för kollisioner mellan fladdermöss och vindkraftverkens vingar, med de villkor som meddelats, får godtas och att verken därför bör tillåtas. Mark- och

miljödömsstolen delar denna bedömning. Kunskapsbristerna om kollisionsrisker och åtgärder för att minska sådana är generellt sett stora, för svenska förhållanden. Därtill kommer osäkerheter i fråga om förekomst och rörelsemönster hos fladdermöss i det aktuella området. MDP förefaller ha försökt hantera den osäkerhet som kvarstår i fråga om risk för skador på fladdermöss genom att föreskriva att en skadeuppföljning ska ske. Detta utan att beslutet möjliggör att resultatet från undersökningen kan läggas till grund för ytterligare krav på försiktighetsmått m.m. Syftet med kontrollen uppges vara att den ska ligga till grund för bedömningar i tillsynen, på så sätt att eventuella omfattande skador på fladdermöss kan motivera en omprövning av tillståndet eller dess villkor. Ett krav på sådan kontroll som behövs för allmän uppföljning av verksamhetens miljöpåverkan bör dock inte grundas på villkor i dom 22 kap. 25 § miljöbalken utan måste hanteras inom ramen för tillsynen, genom tillämpning av 26 kap. 22 § miljöbalken. Villkor 8 ska därför upphävas.

Kontrollprogram 2023-03-27 (Arise): Verksamheten (8vk/), beslut o villkor (bla Batmode), löpande kontroll.

JS Sammanfattning

MKB

Hänsyn till höga naturvärden vid lokalisering. Fågelinventering med förekomst av orre och rovfågel, men små risker. Inventering av fladdermöss med konstaterad förekomst av barbastell vid tre av verken (Övraböke). Sedan även kompletterande inventering av fladdermöss.

Beslut

MPD 2011: Tillstånd för 11 verk med villkor om BATMODE för 3 verk.

MMD 2012: Upphävde 2 verk (ej BATMODE kontrollerade). Men tog bort villkor 8 om uppföljning av fladdermuspopulationen.

MPD 2018/MMD 2019: Berör endast BATMODE villkor. JS komm: Finns det möjlighet till mer agilt villkorshantering? Vad händer om ny kunskap kräver nya /ändrade åtgärder – tillsynsmyndighetens ansvar kanske. Se skiljaktigt tekniskt råd MMD 2019.

Miljörapporter

Avser bara villkor 7 rörande BATMODE.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Miljöförvaltningen, Halmstad kommun

Beslut

MPD (2011): Tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till vindkraftverk på fastigheterna Övraböke 1:1 och Bohult 1:1 Halmstad kommun

MMD 2012: Deldom angående tillstånd till vindkraftverk på fastigheterna Övraböke 1:1 och Bohult 1:1 Halmstad kommun

MPD 2014: Avslutande av prövotidsutredning och beslut om ytterligare slutligt villkor

MMD 2019: Avslag på ansökan om ändring av villkor om avstängning av vindkraftverk för fladdermöss.

Kontroll (Årlig miljörapport)

Förslag till kontrollprogram har 2013-05-30 inlämnats till tillsynsmyndigheten, vilket var innan anläggningsarbetena påbörjades. Kontrollprogrammet omfattar både bygg och driftfas.

Kontrollprogrammet reviderades 2014-03-10

Kontrollprogrammet reviderades 2017-12-21

Kontrollprogram (201?): xxxxx

Miljörapport 2013: Ingen drift men uppförda. Halmstad kommun tillsynsmyndighet. Villkor 8 struket/ändrat.

Villkor 7: Batmode. De aktuella vindkraftverken hade ännu inte tagits i drift under 2013. Villkoret är därmed inte tillämpligt.

Villkor 8: En uppföljande kontroll av vindkraftverkens påverkan på fladdermöss ska göras inom tre år efter det att det första verket tagits i drift. Villkoret upphävt av mark- och miljödomstolens deldom meddelad 2012-09-12.

Miljörapport 2014: I drift sedan april.

Villkor 7: Batmode. Berörda verk är utrustade med stoppreglering i enlighet med villkoret.

Villkor 8: En uppföljande kontroll av vindkraftverkens påverkan på fladdermöss ska göras inom tre år efter det att det första verket tagits i drift. Villkoret upphävt av mark- och miljödomstolens deldom meddelad 2012-09-12.

Miljörapport 2015: I drift.

Villkor Se 2014

Miljörapport 2016: I drift. Ägarbyte skedde den 8 november 2016 och bolaget ägs nu av en fond förvaltd av Allianz Global Investors, därefter har bolaget bytt namn till AREF II Wind Bohult AB.

Villkor Se 2014

Miljörapport 2017: I drift.

Villkor Se 2014

Miljörapport 2018: I drift.

Villkor Se 2014

Miljörapport 2019: I drift. Med anledning av problem som uppkom vid uppdatering av servern stördes inställningarna för batmode. Bolaget har infört extra kontroll av batmode-inställningarna efter serveruppdatering.

Villkor Se 2014

Miljörapport 2020: I drift.

Villkor Se 2014

Miljörapport 2021: I drift.

Villkor: Se 2014

Anmälningspliktiga ärenden

Ej enl miljörapporter.

Utförarens dokumentation

Örken-Munkabol, Hallands län

2018 Tillstånd vindkraftsanläggning Örken-Munkabol, Halmstad och Hylte

Ink 2016-12-29: E.ON WIND Sweden, 10vk, varav 6 befintliga med tillstånd från 2011, o 2 vardera i Halmstad resp Hylte. MKB: Lokalisering, närboende, mark o vatten, naturmiljö (0,5km sydost finns N2000-området Rågetaåsen), N2000 Moshult 1,1km väster, fåglar, fladdermöss, kulturmiljö, friluftsliv, landskapsbild, hindersbelysning, ljud, skuggor, kumulativa effekter, strandskydd, kalkningsområden, Halmstads flygplats, avveckling. Hylte kn avstyrker o anger veto, Halmstad positiv, NV vill ha fladdermusvillkor, Lst vill ha Batmode o fågeluppföljning.

MPD/Halland 2018-06-05; 9000-16: Tillstånd 6 befintliga vk/35 år (150m) plus 2 tillkommande vk (185m) i Halmstad, avslår 2vk mht vetot. Villkor om placering (flyttmån 100m), buller o skuggor, Batmode, uppföljning av fågelpåverkan. MPD ser ingen risk för de skyddsvärda arterna i N2000-områdena. Fågeluppföljning för att verifiera sökandens påståenden om påverkan, Batmode minskar dödlighet med 60-90% o har blivit en vedertagen metod.

MMD/Vänersborg 2019-03-19; M 2709-18: Bolaget, enskilda o en förening klagade. Bolaget ville inte att Batmode skulle gälla för de befintliga vk, dessutom ändrat till idlat läge, ändring av villkoret om hindersbelysning. MMD pekar på att den här ansökan omfattar även de befintliga verken, men att bolaget kan välja att använda sig av det gamla från 2011 istället (22). Villkoret om Batmode ska gälla för samtliga verk, dock i idlat läge.

ALO 2020-02-05: Överklagades, MÖD 2019-07-03 M 4033-19; ej PT.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MPD 2018: Miljöprövningen, tillstånd o villkor enligt ovan. MPD föreskrev villkor om Batmode (v7) o uppföljning av påverkan på rovfågel inom tre år efter att första turbinen tagits i drift (v8). Villkoret om KP (v14):

Förslag till kontrollprogram i den del det avser anläggningsarbeten ska inges till tillsynsmyndigheten innan arbetena påbörjas. I övriga delar ska förslag till kontrollprogram inges till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter att tillståndet har tagits i anspråk eller vid den senare tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder.

Om fågelvillkoret (v8) uttalade MPD (s. 30):

Enligt fågelinventeringen noterades rovfåglar inom eller intill området vid fågelinventeringen 2015. Miljöprövningsdelegationen anser att det är skäligt att kräva en undersökning av vindkraftverkens påverkan på fåglar, framför allt rovfåglar, efter det att vindkraftverken tagits i drift. Undersökningen bör göras för att verifiera de slutsatser om påverkan på fåglar som anges i ansökan.

OBS att MPD anger att allmänna villkoret omfattar ”de åtaganden som sökanden gjort”, dock utan att nämna vilka...

OBS också att den uppföljning som nämns i miljörapporterna är de som följer av 2011 års tillstånd, inte det nya (idag verkar det som att enbart de 6vk enligt det ursprungliga tillståndet är i drift)...

MMD 2019: nytt villkor om hänsyn till fladdermöss med idlat läge (v7), det nya villkoret gäller för samtliga åtta verk om det nya tillståndet tas i anspråk (om inte så gäller det gamla tillståndet för de befintliga)...

Kontrollprogram 202-11-21 (RWE): Tabell över besluten, tabell med villkor o krav. Villkor 8 om uppföljning av fåglar är ännu inte utförd. OBS att sökanden gjort åtagande om kontinuerlig uppföljning av påverkan på fladdermöss (vid sidan om v7 om Batmode), framgår inte mer än att det ska ske kontinuerligt...

JS Sammanfattning

MKB

Fågelinventering (2008): Etablering är tämligen problemfri. Dock rekommenderar man att det görs uppföljande studier när vindkraftverken är på plats.

Fladdermöss inventering (2009): Resultaten visar på en relativt artrik men individfattig fladdermusfauna inom det aktuella området (barbastell).

Beslut

MPD 2011: Skäligt att kräva en undersökning av vindkraftverkens påverkan på flyttfåglar, häckande fåglar och fladdermöss efter det att vindkraftverken tagits i drift. Undersökningen bör göras för att verifiera de slutsatser om påverkan på fåglar och fladdermöss som anges i ansökan

MPD 2018:

MMD: 2019

Miljörapporter

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Hylte Kommun, Halmstads kommun

Beslut

2011 samt 2012 (avser villkor 13) av Lansstyrelsen i Hallands län, ges E.ON Wind Sweden AB tillstånd att uppföra och driva högst sex vindkraftverk.

MPD 2018: Ytterligare 2 verk som avslås.

MMD 2019: Batmode villkor ändrat avseende de befintliga 6 verken.

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Hylte Kommun, Halmstads kommun

Miljörapport 2020: Uppförd och i drift.

Villkor 7

En studie av vindkraftparkens påverkan på flyttfåglar, häckande fåglar och fladdermöss ska göras inom tre år efter det att det första verket tagits i drift.

Fåglar: Under varen och sommaren 2015 utfördes en uppföljande fågelstudie i området. Studien visar inte på någon förändring i fågelfaunan i området. Fladdermöss: En utvärdering av effekterna på fladdermusfaunan till följd av etablering av vindkraftparken genomfördes under perioden 30 juni-2 juli 2015. Utvärderingen visar att inga negativa effekter på den lokala fladdermusfaunan har kunnat påvisas, baserat på en jämförelse mellan 2009 och 2015 års inventeringar.

Rapporter har lämnats till tillsynsmyndigheten under 2015.

Miljörapport 2021: Uppförd och i drift.

Villkor 7: se 2020

Anmälningspliktiga ärenden

Utförarens dokumentation

Åby-Alebo, Kalmar län

2016 Tillstånd till vindkraftverk på Åby 3:15 mfl, Mönsterås

Ink 2012-10-18; Statkraft Södra ansöker om tillstånd för 58 verk (vindpark Åby-Alebo) med maxhöjd 200m box. MKB: utredning map fåglar (nattskärria, bivråk) o fladdermöss, ingen påverkan. NV kräver N2000-utredning (bla för fågelarter som bivråk, kornknarr, blå kärrhök samt skogshöns) eller avslås pga påverkan på nattskärria, AF-dispens krävs för skyddsvärda fågelarter. Även MN/Mönsterås o Lst pekar på naturvärdena

MPD/Kalmar 2016-01-12; 7619-12: Tillstånd till 58vk/200m/30 år med fladdermusvillkor 15/7-30/9 lägre än 5m/s under tio minuter (v11), bedömning (52): Emån är både N2000 o Ramsar, risk för betydande påverkan, tillstånd enl 7:28b med skyddsavstånd på 600/1000 m från N2000. Fåglar (61): skyddsavstånden om 600/1000 fungerar även i förhållande till fågelarterna (61ff). Nio arter av fladdermus, varav 6 högriskarter, bla leislers fladdermus som är mindre vanlig i Sverige och barbastell, 1 km från lokal 13 o Batmode för hela parken. Bilaga: Pöyrys rekommenderade skyddsåtgärder i fht vattenmiljöer (intressant).

MMD/Växjö 2017-04-13; M 921-16: Bolaget & enskild överklagade o hänvisade till buller, påverkan på N2000 o arter. Bolaget menar att skyddsavstånden medför att 19 verk inte kan byggas. SOF yttrade sig emot försämring av villkoren för fåglar o fladdermöss, liksom NV. Bedömning: Svårt att bedöma hur många verk som kan byggas med de föreskrivna skyddsavstånden, finns plats utanför dessa, anser dock att avståndet till lämpliga habitat för nattskärria kan minskas till 200m, intressant skrivning om buller o friluftsliv (området enbart utpekade som RI, dock inte fastställt i dom eller beslut (?), kan heller inte fastställa koordinater då bolaget enbart yrkat boxmodellen (?). Villkoret för skyddsavstånd till nattskärriebiotop mildrades alltså, Batmode likaså (15/6-15/9, solnedgång till soluppgång, när medelvindstyrkan är lägre än 10m/s vid verkens nav o temperaturen högre än 14 grader ska verken stå stilla.

PP 2020-02-12: Ej PT.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MPD 2016: Miljöprövningen, tillstånd o villkor enligt ovan. MPD föreskrev följande villkor om KP (v20):

För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram, som möjliggör en bedömning av om villkoren följs. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Förslag till kontrollprogram ska upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten. Förslag i den del det avser anläggningsarbeten ska inges till tillsynsmyndigheten senast sex veckor innan arbetena påbörjas. I övriga delar ska förslag till kontrollprogram inges till tillsynsmyndigheten inom tre månader efter det att det första vindkraftverket tagits i drift.

MPD föreskriver skyddsavstånd på 600/1000m från N2000-området o uttalar att (s.59):

Miljöprövningsdelegationen bedömer att de skyddsåtgärder som Bolaget åtagit sig och de skyddsåtgärder som föreskrivs i detta beslut medför att verksamheten inte får någon otillåten

påverkan på Natura 2000-områdena. Förutsättningar finns därför att lämna tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken.

Ingående resonemang om olika fågelarter o fladdermöss, mestadels avståndsvillkor, Batmode, sammanfattningsvis (s. 66):

Sammantaget bedömer miljöprövningsdelegationen att den föreslagna platsen för verksamheten kan accepteras och verksamheten bedöms tillåtlig under förutsättning att de åtgärder som Bolaget redovisat i ansökan genomförs och att föreskrivna begränsningar och skyddsåtgärder i detta beslut följs.

Som kommentar till villkoret om KP skriver man (s. 70f):

Enligt 26 kap. 19 § miljöbalken ska den som bedriver miljöfarlig verksamhet fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att förebygga miljöpåverkan. Utövare med verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig ska följa bestämmelserna i förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll. Detta innebär att det för verksamheten ska finnas en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret för de inom verksamheten aktuella frågor som regleras av miljöbalken, dess förordningar och de beslut som gäller för verksamheten. Det ska också finnas dokumenterade rutiner som avser fortlöpande tillsyn och kontroll av utrustning m.m. liksom dokumenterade undersökningsresultat och dokumenterade riskbedömningar samt en förteckning över kemiska produkter och biotekniska organismer som hanteras inom verksamheten.

Kontrollprogrammet bör revideras vid behov på initiativ av tillståndshavaren eller av tillsynsmyndigheten.

MMD 2017: Skruvade lite i villkoret om Batmode, ganska ingående resonemang om skyddsavstånd till olika arter, MMD accepterar inte att det är en skälighetsavvägning utan ska bestämmas utifrån arternas behov. Ganska många ”åtaganden”, men främst map skyddsavstånd o byggande. Ingen förändring av villkoren om kontroll o uppföljning av arter.

Kontrollprogram juni 2022 (SR Energy): Adm uppgifter (36vk), organisation o ansvarsfördelning, gällande beslut o villkor (bla Batmode), riskhantering, säkerhet, kontroll av vindpark (rondering o bla rapportering av statens vilt), kontroll av avveckling, rapportering.

Dessutom ett formulär för rapportering av fynd av dödade fåglar o fladdermöss (SR Energy 2020-05-14)....

JS Sammanfattning

MKB

De planerade vindparkerna bedöms inte orsaka någon nämnvärd negativ påverkan på fåglar eller andra djur (främst däggdjur) i området.

Inga flyttfågelsträck har heller kunnat beläggas över de planerade vindparkerna.

Hänsynsområden med avseende på fladdermöss.

Efter begäran om komplettering

Inventering av nattskärar. Begränsad påverkan med skyddsavstånd, dvs de inre delarna.

Inventering av bivråk, havsörn o tjäder.

Inventering av fladdermöss. (ej begärd av MPD, ska ses som en uppdatering kanske)

Beslut

MPD:

Resonemang och motivering främst kring skyddsavstånd med hänvisning till yttranden mm. Villkor för avstängning (Batmode).

Genom att föreskriva (villkor) skyddsavstånd bedömer delegationen att skyddet tillgodoses. Mot bakgrund av de åtaganden bolaget gjort och de villkor som föreskrivs för verksamheten bedömer miljöprövningsdelegationen att tillstånd kan lämnas för verksamheten.

MMD:

Klart resonemang med tydlig motivering till domen avseende de förändrade villkoren för skyddsåtgärder. Avstånden verkar mest vara en ekonomisk avvägning, skyddsavstånden anses orimligt stora. SOF önskar behålla de längre som MPD beslutade.

Med delvis bifall till överklagandena ändrar mark- och miljödomstolen det överklagade tillståndsbeslutet (avseende justerade skyddsavstånd och Batmode-värden)

Miljörapporter

Villkor 3 och 1(Batmode) gäller främst under anläggning.

Ingen uppföljning av Batmode i villkoren. Så egentligen inga villkor som berör arter under drift.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Mönsterås kommun

Beslut

MPD 2016: Tillstånd enl 9 kap miljöbalken att anlägga och driva gruppstation med maximalt 58 vindkraftverk, Dnr 551-7619-12.

MMD 2017: Tillstånd att anlägga och driva gruppstation för vindkraftverk på fastigheten Åby 3:15 m.fl i Mönsterås kommun

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: : Mönsterås kommun

2020: Kontrollprogram har kommunicerats med tillsynsmyndigheten.

Miljörapport 2020: Ej i drift. I mars 2020 inleddes byggnation av vindparken med 36 vindkraftverk med en totalhöjd om 200 m. Parken planeras vara färdigbyggd och tas i drift kring årsskiftet 2021/22.

Kontrollprogram har kommunicerats med tillsynsmyndigheten.

Villkor 3: Vid placering av vindkraftverken ska de skyddsavstånd som anges nedan iakttas
Skyddsobjekt Minsta avstånd (m) Natura 2000-området "Emåns vattensystem i Kalmar län SE0330160" (bilaga 2 i MMDs beslut) - kabeldragning får inte göras närmare gränsen än 600
200 Stora kärrsgöl 100 Porsgöl och Torgöl 600 Mönsteråsleden 75 Örnebäcken 100 Hällmarksskog/ nattsjärabiotope (bilaga 3 i MMDs beslut) 200 Lokal 13 (ca 200 m öster om Smederum vid Emån) i redovisad fladdermusinventering 2013-04-30 (bilaga 4 i MMDs beslut)
1000

Villkor 11: Under perioden 15 juli t.o.m. den 15 september, från solnedgång till soluppgång, när medelvindstyrkan under 10 minuter är lägre än 6 m/s vid verkens nav, samt temperaturen överstiger 14 grader, ska vindkraftverkens rotor stå stilla. Rotorn får därefter tillåtas röra sig först efter att medelvindstyrkan under 10 minuter överstigit 6 m/s.

Miljörapport 2021: Produktion under 2021 avser enbart delar av parken och sporadisk produktion under första inledande idrifttagande. Hela parken förväntas vara i drift mars 2022.

Villkor 3: se 2020.

Villkor 11: se 2020. Driften av parken har reglerats enligt villkoret.

Anmälningspliktiga ärenden

2020-02-14 Länsstyrelsen Anmälan om vattenverksamhet för nyanläggning samt byten av vägtrummor, Dnr 535-10493-2019

2020-05-15 Länsstyrelsen Ändring av försiktighetsmått i beslut, Dnr 535-10493-2019

2020-12-08 Länsstyrelsen Anmälan om vattenverksamhet för omgrävning av dike, Dnr 535-10348- 2020

Utförarens dokumentation

Lyngsåsa, Kronobergs län

2016 Tillstånd till vindkraftverk på Lyngsåsa 1:2 mfl, Alvesta

Ink 2015-05-08: Lyngsåsa Kraft ansöker om tillstånd till 22 vindkraftverk om 210m (Lyngsåsa vindbrukspark). MKB: Inventering av fåglar; enbart vid Tjurken, artrik fladdermusfauna men få individer, försumbar påverkan. Lst/Kronoberg avstyrker mht skogsfågel, MN/Alvesta villkor för anläggandet mht artskydd, NV säger att inte yttrar sig annat än allmänt...

MPD/Kalmar 2016-12-19; 3573-15: Tillstånd 35 år till de 22 verken på 210 meter, skyddsavstånd till en sjö, Batmode. Bedömning (30); högriskarterna nordfladdermus o dvärgpipistell motiverar villkor om Batmode (V14), skyddsavstånd för barbastellen här 1,100m, vilket är tillräckligt. Skyddsavstånd till känsliga fåglar (skogshöns, nattskärre), inga särskilda rovfåglar.

MMD/Växjö 2018-05-02; M 485-17: Bolaget o närboende klagade, bla ville bolaget att villkoret om Batmode skulle utgå. MMD delar MPDs bedömning av påverkan på arter, motiverat med Batmode pga att det förekommer fladdermöss i området (ref MÖD 2015-12-10; M 11073-14).

PP 2020-02-12: Ej PT.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MMD 2018 ändrade enbart i villkor om utformning av turbinerna, hindersbelysning, skuggtid, delegation map anläggning, ekonomisk säkerhet. I övrigt kvarstod MPD/Kalmars beslut, dvs villkor om Bat mode) o kontrollprogram. Villkoret om KP har följande lydelse (v17):

För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram, som möjliggör en bedömning av om villkoren följs. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Förslag till kontrollprogram ska upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten. Förslag i den del det avser anläggningsarbeten ska inges till tillsynsmyndigheten senast sex veckor innan arbetena påbörjas. I övriga delar ska förslag till kontrollprogram inges till tillsynsmyndigheten inom tre månader efter det att det första vindkraftverket tagits i drift.

Kontrollprogram för drift 2023-06-20 (Lyngsåsa Vindkraft AB): Verksamheten (22vk), organisation o ansvarsfördelning, arbetsrutiner, villkoruppfyllnad (bla v14 om Batmode).

JS Sammanfattning

MKB

Inventering påvisar flertal fåglar av intresse men bedöms inte påverkas nämnvärt (fiskgjuse, nattskärre, tjäder, orre. Fladdermöss uppmärksammas, artrik men individfattig sammansättning (inkl barbastell).

Beslut

MPD 2016: Tillstånd. Bedömer att fågelfaunan är trivial. Fladdermöss bör beaktas pga försiktighetsprincipen med Batmode (villkor 14)

MMD 2018: Tillstånd. Ändrar villkor men ej 14.

Miljörapporter

Villkor 14 beskriver Batmode som inspekterats tekniskt. Miljörapporten beskriver ingen uppföljning avseende arter.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: SBF Bygg & Miljö, Alvesta Kommun, kontakt:

Beslut

MPD 2016: Tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken att anlägga och driva gruppstation med maximalt 22 vindkraftverk

MMD 2018: Mål nr M 485-17 Villkor 4,12 och 13 gavs ändrade lydelse.

Kontroll (Årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: SBF Bygg & Miljö, Alvesta Kommun.

Ett kontrollprogram avseende vindbruksparkens driftsfas har redovisats för tillsynsmyndigheten (Alvesta kommun) inom tre månader efter det att det första vindkraftverket tagits i drift.

Kontrollprogram

Kontrollprogram (2023-06-20): Innehåller enbart upprepning av de krav som ställts i besluten gällande villkor 14. Dvs en rent teknisk beskrivning av Batmodefunktionen för skydd av fladdermöss. I övrigt beskriv inga kontroller som rör arter eller naturmiljöer.

Miljörapport 2020: Ingen drift.

Villkor 14: Under perioden fr.o.m. den 15 juli t.o.m. den 30 september, från en timme före solnedgång till en timme efter soluppgång, när medelvindstyrkan under 10 minuter är lägre än 5 m/s vid verkets nav, ska vindkraftverkens rotor stå stilla. Rotorn får därefter tillåtas röra sig först efter att medelvindstyrkan under 10 minuter överstigit 5 m/s.

Miljörapport 2021: I drift sedan maj 2021 (första verket)

Villkor 14: Stickprovskontroll av Batmode (teknisk kontroll). En kontroll avseende beskriven funktionalitet utfördes av BayWa r.e. Scandinavia (verksamhetsutövarens representant) för aktuell period under 2021, varvid man kunde konstatera att systemet fungerade såsom beskrivet i villkoret. Se även bilaga till denna rapport.

Anmälningspliktiga ärenden

Utförarens dokumentation

Intervju med tillsynsmyndigheten för Lyngsåsa vindpark, Alvesta kommun

Inledning om kontroll och uppföljning

I tillståndsbeslutet (MPD/Kalmar 2016-12-19; 3573-15) finns ett villkor 14 om Bat mode och villkor 17 om kontrollprogram (se ovan under 1). Såvitt vi förstår är villkor 17 det enda som avser kontroll och uppföljning av verksamheten.

(...)

2023-10-23; Intervju med tillsynsansvariga vid SBF Bygg och Miljö, Alvesta kommun

Närvarande: IP1, IP2, Jonas Sandström, Jan Darpö

- I Alvesta finns endast Lyngsåsa vindpark o den har varit ganska kontroversiell med många klagomål från närboende, både inför byggandet och över driften.

- Lyngsåsa har Batmode, men inte kopplat något temperaturkriterium. Såvitt vi förstår har nu bolaget ansökt hos MPD om ändring av villkoret för att lägga till ett sådant kriterium, men vi vet inte hur det har gått. Bolaget tolkar villkoret strikt efter ordalydelsen, dvs om avstängningen fungerar så är allt ok med avseende på påverkan på fladdermössen (som är den viktigaste frågan här).

- Vår arbetssituation är också tuff med endast 10 timmar (enligt tillsynsplanen) för tillsyn av parken, personalomsättningen har varit stor med byten i stort sett varje år. Vi är ute ca kanske en gång per år, därtill ska vi handlägga klagomålen. Det blir också fråga om mycket skrivbordstillsyn med att kontrollera miljörapporter, osv.

- Villkor 14: Det finns ett utkast till ett kontrollprogram som vi har kommunicerat fram o tillbaka, jag (IP1) ska titta på det småningom. Det finns ingenting om arter i programmet, vilket är lite anmärkningsvärt. Ingenting i miljörapporterna heller.

- Vi tycker att det är oklart med fördelningen mellan oss o länsstyrelsen när det gäller ansvaret för artskyddet. Kommunen har tillsynen över vindparken, men länsstyrelsen har det övergripande ansvaret för artskyddet. Vi har inte varit på någon utbildning o länsstyrelsen har heller inte erbjudit något sådant, varken allmänt eller med inriktning på vindkraft. Det är viktigt att förstå att den traditionella miljötillsynen inte är inriktad på artskyddsfrågor.

- Bolaget har ju driftslogg där allt antecknas, även fallvilt om det skulle vara aktuellt. Så snart som de är ute o tittar på parken noteras om de hittar något fallvilt, men någon skyldighet att rapportera sådana till oss finns nog inte. Några regelrätta ronderingar kring turbinerna har det inte talats om. Några fynd har aldrig rapporterats några till oss. Jag (IP1) har flaggat för att jag vill ha ut uppgifter från driftsloggen längre fram, vilket bör vara möjligt som en upplysning från egenkontrollen. Vi vill även se en riskbedömning med avseende på artskyddet. Det är ju som bekant teknikerbrist i landet, bolaget har visserligen ett kontor på plats i Alvesta, men det är endast en person där. De är nog ute 2ggr/år plus felsök, en gång om året har de extern el- och säkerhetskontroll.

- Bolaget vill etablera en solcellspark i området. Det har behandlats som 12:6-samråd i vilket vi deltagit. Inför det hade de bjudit in ornitologer, men inga experter eller intresserade av fladdermöss.

- De närboende i Piggeboda har klagat flera gånger över driften. 2021 pekade de på att Batmode var avstängd, vilket stämde. Saken polisanmälades men förundersökningen lades ned. Året efter anmälde de också att det var störningar i Batmode, men driftsloggan visade att så inte var fallet. I september 2020 mejlade en närboende information om siktad havsörn inkl. foto. Meddelar även att det i området finns häckande fiskgjusar, storlom och smålom och beskriver att ”örngruppen” är informerad. Ärendet är registrerat som ”information” och avslutades utan någon handläggning.

- Vi känner inte till om det finns exempel på frivilliga program för uppföljning av artpåverkan från olika verksamheter.

- Jonas påpekade att Artportalen fungerar bra för att rapportera in olika fynd, som t.ex. fallvilt.

Hornamossen, Jönköpings län

2014 Tillstånd till vindkraftverk på Klämmestorp 2:18 (Hornamossen), Habo och Mullsjö

Ink 2012-05-08: OX2 Vindkompaniet, 19vk, 175m,

MPD/Östergötland 2014-08-29; 5381-2012: Tillstånd enl 9 kap o 7:28a för 10vk/175m/30 år, Batmode (v8). NV menar att inventering av fåglar o fladdermöss är bristfällig, Lst/Jönköping avstyrker 3 verk, Lst/V:a Götaland anser ok, Västgöta OF avstyrker 2 verk o efterfrågar bättre inventeringar.

MPD; 3 verk bort pga smålom o grönbena/ljungpipare, även för N2000, även 6 vk vid Klämmestorp avslås pga kommunalt veto, villkor om nattetida avstängning av ett verk mht fladdermöss (v8).

MMD/Växjö 2015-02-02; M 3898-14: Närboende klagade, MMD avvisades resp avslag samtliga.

OL 2020-02-06: Överklagades inte/ej PT.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MPD 2014: Miljöprövningen, tillstånd o villkor enligt ovan. MPD föreskrev följande villkor om KP (v11):

Verksamheten ska kontrolleras enligt ett kontrollprogram. Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer. Programmet ska bland annat omfatta kontroll av ljudnivå och skuggning med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod.

Sökanden åtar sig följande (s. 11):

Inom ramen för egenkontrollen föreslår bolaget att det för verksamheten ska finnas ett kontrollprogram som möjliggör en bedömning av hur tillståndet med villkor och föreskrifter följs. Bolaget föreslår att kontrollprogrammet bland annat ska omfatta en enkätundersökning bland närboende med syfte att utreda hur anläggningen upplevs med avseende på boendemiljö, friluftsliv och landskapsbild, samt uppföljande fågelstudier i Natura 2000-området Bare mosse.

Under rubriken Sammanfattande bedömning skriver MPD (s. 26):

Med hänsyn till Bare mosses betydelse som fågelokal och de risker för störning för nämnda arter som en etablering medför kan sökanden, enligt Miljöprövningsdelegationens bedömning, inte anses ha visat att den valda platsen för verken öster om Bare mosse uppfyller kravet på en lämplig lokalisering enligt 2 kap. 6 § miljöbalken. Dessa verk bedöms också ha en negativ påverkan på landskapsbilden, vilket bidrar till bedömningen att lokaliseringen inte är

lämplig. Ansökan om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för verk 17, 18 och 19 ska därför avslås. Även ansökan om Natura 2000 tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken avslås såvitt avser dessa verk.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att bolagets förslag i övrigt till etablering av vindkraftverk på den aktuella platsen går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser samt med den för området gällande översiktsplanen. Den valda lokaliseringen kan därmed godtas.

Om verksamheten bedrivs i enlighet med villkoren i detta beslut och om de åtgärder som redovisas i övrigt i ansökan vidtas, bedömer Miljöprövningsdelegationen att det inte föreligger hinder mot att bevilja sökt tillstånd i delar som framgår av beslutet.

Dock ingen kommentar till villkoret om KP...

MMD 2015: Avvisar resp avslår överklagandena utan motivering mht artskydd eller naturvård.

Kontrollprogram 2023-05-17 (OX2): 10vk, våren-21. Administrativa uppgifter, redovisning av villkor o efterlevnad (bl.a. Batmode o fågelstudie i enlighet med KP m inventering av smålom o vadare 2019-22), egenkontroll, revisionsstatistik.

JS Sammanfattning

MKB

Produktionsskog med få naturvärden. Sumpskog utdikade. N2000 Bare mosse på 1,3 km avstånd. Konsult menar att uppföljning av fåglar bör göras. Gäller främst skogshöns och smålom. Bolaget åtar sig att inom kontrollprogrammet genomföra fågeluppföljning.

Fågelinventering visar ingen förekomst av hänsynskrävande arter utom för storlom som födosöker (barriäreffekt).

Fladdermöss relativt låga förekomster, men riskarter. Inget förslag på BATMODE.

Beslut

MPD 2014: Ansökan omfattar 19 verk. Tillstånd 10 verk men avslår 9. Sex pga av kommunalt veto, tre pga av smålom och vadare inom N2000. Naturvårdsverket framför inventering av kungsörn. Ett verk ska ha BATMODE. Länsstyrelsen i Jönköpings och VG län avstyrker vissa verk pga häckning av smålom. Birdlife avstyrker verk pga smålom, vadare.

MMD 2015: Buller. Överklagan avslås.

MPD 2018: Förlängd igångsättningstid

Miljörapporter

Utöver villkor om BATMODE för ett verk så beskrivs inventering av smålom som ska redovisas 2022. Ska enligt miljörapport vara noterat i miljötillståndet. Kan inte finna något om detta i beslut.

Kontrollprogram

2019-04-03 Godkänt kontrollprogram anläggning. Habo kommun Godkänt kontrollprogram

2020-12-02 Godkänt kontrollprogram för driftfas. Miljöförvaltningen Habo och Mullsjö kommuner.

2021-03-26 och 2021-09-29 Godkända revisioner av kontrollprogram för driftfas.

Villkor 11: Verksamheten ska kontrolleras enligt ett kontrollprogram. Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten innan det första vindkraftverket tas i drift. Programmet ska bland annat omfatta kontroll av ljudnivå och skuggning med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod

Kontrollprogram för anläggningsfasen inlämnat 2019 och driftfas 2020.

JS kommentar: Kontrollprogrammet innehåller inventering av smålom som inte är ett villkor utan ett åtagande som ges i MKB.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Miljönämnden Habo kommun

Beslut

MPD 2014: Länsstyrelsen i Östergötlands län. Tillstånd till uppförande och drift av 10 vindkraftverk.

MPD 2018: Tillstånd till förlängd igångsättningstid. Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Miljöförvaltningen Habo och Mullsjö kommuner

Miljörapport 2019: Ingen drift. Anläggningen omfattar 10 vindkraftverk. Byggnationen startade i juli 2019. Vindkraftparken väntas vara färdigbyggd och leverera el i årsskiftet 2020/2021.

Villkor 8: För att minska risken för skada på fladdermöss ska rotorn på vindkraftverk 13 stå stilla från solnedgång till soluppgång från den 15 juli – 30 september när medelvindhastigheten under 10 minuter är lägre än 5 m/s vid verkets nav. Rotorn får därefter röra sig först när medelvindhastigheten under 10 minuter överstigit 5 m/s vid verkets nav.

Lake Wind kommer att säkerställa att villkoret innehålls (uppfylls) genom att vindkraftverk nummer 5 (nr 13 i tillståndet) står stilla, eller roterar mycket långsamt, från solnedgång till soluppgång från den 15 juli – 30 september när medelvindhastigheten under 10 minuter är lägre än 5 m/s vid verkets nav. Vindkraftverket kommer att sättas i normal drift först när medelvindhastigheten under 10 minuter överstigit 5 m/s vid verkets nav.

Miljörapport 2020: Ingen drift

Villkor 8: Se 2019.

Villkor 11 (kontrollprogram): Fågelstudier pågår enligt kontrollprogrammet för fågel (skickat till Miljöförvaltningen Habo/Mullsjö 2019-03- 22), och omfattar inventeringar av framför allt smålom och vadare inom Natura 2000-området Bare Mosse. Studierna påbörjades vid byggstart 2019 och pågår årligen fram till och med 2022. En slutrapport kommer att sammanställas efter inventeringen 2022.

Miljörapport 2021: I drift (mars).

Villkor 8: Se 2019.

Villkor 11 (kontrollprogram): Se 2019.

Anmälningsärenden

2019: En avvikelse skedde under hösten där ca 25 meter av ett grävt vattendrag drogs om i samband med anläggning av väg. Det faktum att åtgärder mot grumling vidtogs vid utförandet samt att vattendraget sedan tidigare var grävt gjorde att ingen påverkan på hydrologin bedöms ha skett. Åtgärder har vidtagits för att säkerställa rutiner när det gäller arbetsledning och planering vid arbeten vid vatten

Utförarens kontaktperson - dokumentation

Sötterfällan, Jönköpings län

2015 Tillstånd till vindkraftverk på Bet 2:6 mfl (Sötterfällan), Jönköping

Ink 2012-01-13: Svenska Vindbolaget, 11vk, MKB: ganska omfattande om fåglar, fladdermöss o andra naturvärden. Lst tillstyrker i stort.

MPD/Östergötland 2015-03-13; 5361-2012: Tillstånd till 11vk/190m/35år, Batmode (v8). Placeringsalternativen B o C avslås bla mht rovfåglar, i övrigt inget. 4 arter av fladdermus, Batmode.

MMD/Växjö 2016-02-01; M 1599-15: Fastställde med ändring av tiden i villkoret om Batmode, avslog överklagandena i övrigt.

OL 2020-02-06: Överklagades inte.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MPD 2015: Miljöprövningen, tillstånd o villkor enligt ovan. Villkoret om KP (v11):

Verksamheten ska kontrolleras enligt ett kontrollprogram. Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer. Programmet ska bland annat omfatta kontroll av ljudnivå och skuggning med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod.

Som sammanfattning skriver MPD (s. 18):

Om verksamheten, undantaget område A-C samt alternativ väg, bedrivs i enlighet med villkoren i detta beslut och om de åtgärder som redovisas i övrigt i ansökan vidtas, bedömer Miljöprövningsdelegationen att det inte föreligger hinder mot att bevilja sökt tillstånd.

Ingen kommentar till villkoret om KP...

MMD 2016: Skruvade bara på villkoret om Batmode, avslog överklagandena i övrigt. Inga resonemang om kontroll o uppföljning...

Kontrollprogram 2020-03-13 (Eolus Vind AB): 11vk: Allmänna uppgifter, organisation, villkoren (bl.a. Batmode installerat), kontroll. Lista med gjorda åtaganden, mest map villkor o standarder, men även en ref till 6 § FVE (dock utan att ange annat än att uppföljningen ska dokumenteras o rapporteras i MR)...

JS Sammanfattning

MKB

Modernt skogsbruk med få naturvärden, dock finns värden i form av våtmarker o sumpskog. Skyddsavstånd till våtmarker. Död ved bevaras.

Uppgifter om kungsörn o smålom. Resulterar i kompletterande inventering av smålom o rovfågel. Separat inventering under vår- o höststräck av fåglar. Inventering av skogshöns. Fladdermöss inventerade och visar relativt låga förekomster, men riskarter. Inget förslag på BATMODE.

Beslut

MPD 2015: Ansökan omfattar 11 verk. Tillstånd 11 verk ges men avslår placering i vissa områden (A, B, C). Inga yttranden som berör arter eller natur.

Förekomst av riskarter för fladdermöss föranleder villkor på BATMODE.

MMD 2016: Villkorsändring BATMODE. Ändras från *en timme före solnedgång till en timme efter soluppgång till solnedgång till soluppgång*. Dvs två timmar kortare.

Miljörapporter

Tillbud med dödad örn 2019.

Kontrollprogram

2018-12-26 Kontrollprogramms inskickar till Länsstyrelsen.

Reviderat 2020.

Villkor 11: *Verksamheten skall kontrolleras enligt ett kontrollprogram. Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbete ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet skall lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tidens som tillsynsmyndigheten bestämmer. Programmet ska bland annat omfatta kontroll av ljudnivå och skuggning med avseende på mätmetoder, mäteffekter och utvärderingsmetod.*

JS kommentar: Tillbud med död kungsörn redan första året. Finns upptaget 2020 års miljörapport.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Jönköping Kommun

Beslut

MPD 2015: Länsstyrelsen i Östergötlands län. Tillstånd till uppförande och drift av 11 vindkraftverk.

MPD 2016: Villkorsändring BATMODE. Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Kontroll (årlig miljörapport)

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Jönköping Kommun

Miljörapport 2018: Ingen drift. Anläggningen omfattar 10 vindkraftverk. Byggnationen startade i oktober 2018. Vindkraftparken väntas vara färdigbyggd och leverera el i årsskiftet 2019.

Villkor 8: *För att minska risken för skada på fladdermöss ska vindkraftverken stängas av när medelvindhastigheten under 10 min är lägre än 5 m/s vid verkens nav. Detta gäller från solnedgång till soluppgång under perioden från den 15 juli till den 30 sep.*

Upphandlat till berörda verk. Vindkraftverken är utrustade med BatMitigation.

Miljörapport 2019: I drift

Se 2018.

Miljörapport 2020: I drift

Se 2018.

Kungsörn: I början av augusti kom det till vår kännedom att en Kungsörn befaras ha kolliderat med ett utav vindkraftverken i Sötterfällan vindpark som vi på Eolus förvaltar åt KGAL Investment Management GmbH & Co. KG som är en tysk kapitalförvaltare. Parken uppfördes under 2019 och en inventering utav kungsörn utfördes som en del av tillståndsansökan under 2011. Resultatet av fältinventeringen samt tidigare kunskap om örn i området tydde på att det inte fanns häckande kungsörn i eller i anslutning till projektområdet. Därmed bedömdes inte heller den planerade vindkraftsetableringen få några negativa konsekvenser för häckande kungsörn. Vi har efter händelsen utrett möjliga skyddsåtgärder för att minska risken för framtida kollisioner samt samlat in så mycket tillgänglig information som möjligt. Vi har i samråd med ägaren av vindparken kommit fram till och utfört följande åtgärder: - Informerat det lokala jaktlaget om att ej lämna ev. ”slaktrester” i parkens närområde, vilket skulle kunna locka till sig bla. kungsörn. - Undersökt närområdet efter ev. befintliga åtlar som skulle kunna riskera att locka till sig rovfåglar, utan att ha kunnat identifiera sådana. - Informerat det lokala jaktlagets representant om att ta kontakt med oss inför placering av eventuellt framtida åtlar i närområdet kring vindparken, för möjlighet till dialog och minimering av risk. Vi har etablerat en bra kontakt med det lokala jaktlaget och dess representant och vi har därmed skapat en informationsväg oss emellan gällande generella iakttagelser utav örn i närområdet. Utifrån den information vi har samlat in samt de åtgärder som vidtagits enligt ovan bedömer vi risken för fler kollisioner som låg och därmed att ytterligare skyddsåtgärder inte kan motiveras i dagsläget.

Miljörapport 2021: I drift.

Se 2018.

Inga nya kollisioner med rovfåglar rapporterades in till Eolus Wind Power Management under 2021 av parken tillsynsmans som genomför månadsvis rondering, serviceleverantörer av turbinerna eller verksamt jaktlag.

Anmälningsärenden

2019: Dödad kungsörn se ovan.

Utförarens kontaktperson - dokumentation

Fredriksdal, Jönköpings län

2017 Prövotidsredovisning för tillstånd till vindkraftverk på Fredriksdal, Nässjö

Ink 2016-04-18: Bixia Pro Vind, ursprungstillståndet från 2010 för 16vk/150m/35 år (MPD/Östergötland 2010-06-03; 5551-09), Miljödomstolen (MD/Växjö 2011-04-29; M 2404-10) fastställde utredningsvillkor som nu slutredovisas efter inventeringar 2013-2015. Lst/Jönköping anser att ytterligare inventeringar behövs.

MPD/Östergötland 2017-04-04; 3999-2016: Utredningen tillräcklig, många högriskarter med hög aktivitet, ref MÖD 2015-12-10; M 11073-14 o M 110101-14, fastställer nytt villkor för Batmode (V20; endast under perioden 1/8-14/10).

MMD/Växjö 2017-08-21; M 2089-17: Bolaget överklagade o ville ha utredning istf Batmode, i tredje hand att Batmode skulle kompletteras med temperaturskrav om >14 grader C o bara fram till den 30/9.

MMD: många arter, mycket hög aktivitet fram till den 15/10, Batmode måste till under hela perioden 1/8-14/10, men kan kompletteras med temperaturkravet.

OL 2020-02-06: Överklagades inte.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MPD 2010: MPD föreskrev följande om KP (v17):

För verksamheten ska det finnas skriftliga rutiner för kontroll. Rutinerna ska göra det möjligt att följa upp verksamhetens miljöpåverkan och bedöma om villkoren följs. Rutinerna ska omfatta både anläggnings- och driftsfas. I rutinerna ska mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder anges. Rutiner för kontroll av föreskrivna villkor ska skickas till tillsynsmyndigheten i två exemplar senast tre månader efter det att detta beslut vunnit laga kraft eller det senare datum som tillsynsmyndigheten bestämmer.

OBS att här rutinerna för kontroll inte bara ska möjliggöra en bedömning av om villkoren följs, utan även ”följa upp verksamhetens miljöpåverkan”.

MD 2011: Ändrade villkoret om KP (v17):

För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram med angivande av mätmetoder, mätfrekvenser och utvärderingsmetoder. Förslag till kontrollprogram ska upprättas av verksamhetsutövaren och inges till tillsynsmyndigheten senast två månader innan byggnationen av vindkraftparken påbörjas eller den senare tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

I målet vid MMD föreslog sökanden att uppföljning av påverkan på fladdermöss. MMD ansåg em att ”(d) et saknas skäl att avvika från gällande förfarande och särskilt föreskriva om kontroll utöver det som följer av det av bolaget yrkade villkoret 17”. Sedan när det gällde påverkan på fladdermöss föreskrevs följande utredningsvillkor (U1):

Bolaget ska utreda vindkraftverkens påverkan på fladdermöss genom att inventera förekomst och dödlighet under perioden augusti - oktober. Inventeringen ska genomföras under de tre närmaste åren efter det att vindkraftparken är uppbyggd. Inventeringen ska utföras enligt särskilt kontrollprogram som ska godkännas av Länsstyrelsen, Redovisning av utredningen samt förslag till eventuella åtgärder och slutliga villkor ska inlämnas till Länsstyrelsen senast 3 månader efter att den sista inventeringssäsongen har avslutats. Det ankommer därefter på Länsstyrelsen (Miljöprövningsdelegationen) att besluta om ev. försiktighetsmått i form av villkor för verksamheten med avseende på förekomsten av fladdermöss i området.

MPD 2017: Inventering har genomförts i enlighet med kontrollprogrammet o redovisas för MPD, som fastställde Batmode (v20). Inga skrivningar om åtaganden eller kontroll utöver det som följer av 2011 års dom.

MMD 2017: Lade till en temperaturbegränsning i villkoret. Inga skrivningar om åtaganden eller kontroll.

Kontrollprogram mars-24 (SR Energy): Verksamheten (15vk/2014 uppdelad på två bolag), organisation, gällande beslut o villkor (bla v20 om Batmode), riskhantering, säkerhet, kontroll (buller, skuggor o Batmode: ”Uppföljning sker årligen i samband med miljörapport”), avveckling, rapportering.

JS Sammanfattning

Prövotidsutredning

Omkring 10 högriskarter, men låg aktivitet. Inga dödade fladdermöss påträffade.

Beslut

MPD 2010:

MMD 2011: Ett nytt utredningsvillkor U1 fastställs.

MPD 2017: Prövotidsutredning. Fladdermöss.

Förekomst av riskarter för fladdermöss föranleder villkor på BATMODE.

MMD 2017: Villkorsändring BATMODE. Inkluderar temperaturkrav.

Miljörapporter

Miljörapporterna avser utövare med 10 vindkraftverk. Övriga 5 verk hos annan operatör, En hos en tredje. Så miljörapporterna (10 verk) är inte från den del som ingick Vem fick lov ovan (5 verk).

Kontrollprogram

Kontrollprogram inskickar till Länsstyrelsen. Reviderat 2013, 2015, 2019, 2021, 2022.

Villkor 17: För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram med angivande av mätmetoder, matfrekvenser och utvärderingsmetoder. Förslag till kontrollprogram ska upprättas av verksamhetsutövaren och inges till tillsynsmyndigheten senast två månader innan byggnationen av vindkraftparken påbörjas eller den senare tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

JS kommentar: Ursprungligt beslut gällde 16 verk samlat. Förvaltningen är nu uppdelad på tre operatörer. En med 10 vindkraftverk. En med 5 verk. En hos en tredje. Lite oklart när splitten ägde rum.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Nässjö kommun (tom 2018 Jönköping länsstyrelse)

Beslut

MPD 2010: Länsstyrelsen i Jönköping län. Tillstånd till uppförande och drift av 16 vindkraftverk.

MMD 2011: Ett nytt utredningsvillkor U1 fastställs.

MPD 2017: Prövotidsutredning klar. fastställer nytt villkor för BATMODE. Prövotidsutredningen har brister enligt yttrande från Jönköping länsstyrelse.

Tveksamheter råder enligt MPD som av försiktighetsprincip beslutar om BATMODE.

MMD 2017: BATMODE kompletteras med temperaturkrav efter utförarens överklagan. BATMODE kvarstår med hänvisning till försiktighetsprincipen.

Kontroll (årlig miljörapport)

Nässjö kommun

Miljörapport 2013: Ingen drift.

Villkor U1: Bolaget ska utreda vindkraftverkens påverkan på fladdermöss genom att inventera förekomst och dödlighet under perioden augusti - oktober. Inventeringen ska genomföras under de tre närmaste åren efter det att vindkraftparken är uppbyggd. Inventeringen ska utföras enligt särskilt kontrollprogram som ska godkännas av Länsstyrelsen. Redovisning av utredningen samt förslag till eventuella åtgärder och slutliga villkor ska inlämnas till Länsstyrelsen senast 3 månader efter att den sista inventerings säsongen har avslutats. Det ankommer därefter på länsstyrelsen (Miljöprövningsdelegationen) att besluta om ev. försiktighetsmått i form av villkor för verksamheten med avseende på förekomsten av fladdermöss i området.

Miljörapport 2014: I drift juni 2014. 10 vindkraftverk. Övriga 5 verk hos annan operatör, En hos en tredje. Så miljörapporterna är kanske inte från den del som ingick Vem fick lov ovan. Villkor U1: Inventering år 1 genomfört 2014

Miljörapport 2016: I drift

Villkor U1: Inventering avslutad 2016. Rapport 2017.

Miljörapport 2017: I drift.

Se 2016.

Miljörapport 2018: I drift.

Villkor U1: Inventeringen är avslutad 2016. Prövotidsutredning har inlämnats januari 2017. MPD beslutade i ärendet 2018-03-01. MMD meddelade dom 2019-01-28. Ärendet är nu överklagat till MMÖD.

Miljörapport 2019: I drift.
Se 2018.

Miljörapport 2020: I drift.

Nytt Villkor: *För att minimera risken för skada på fladdermöss ska vindkraftverken stängas av när medelvindhastigheten under 10 minuter är lägre än 6 m/s vid verkens nav och temperaturen samtidigt överstiget 14 °C. Detta gäller från en timme före solnedgång till en timme efter soluppgång under perioden 15 juli t.o.m. den 15 september.*

Verksamheten drivs i enighet med villkoret. Kontroll av BAT-mode – varje år görs kontroller för att se att vindkraftverken stängs av enligt tillståndets villkor. Under 2020 fungerade BAT-mode utan anmärkning.

Miljörapport 2021: I drift.
Se 2020.

Anmälningsärenden

Inga

Utförarens kontaktperson - dokumentation

Lemnhult, Jönköpings län

2017 Prövotidsredovisning för tillstånd till vindkraftverk vid Lemnhult, Vetlanda

Ink 2015-12-22: Lemnhult Energi, ursprungstillstånd för 32vk/185m/35år genom MPD/Östergötland 2011-06-30; 17923-09 o MMD/Växjö 2011-09-20; M 3053-11) med utredningsvillkor map påverkan på fladdermöss. Inventering 2013-15 som godkänts av Lst, 9 arter. Lst; bra att inventering skett i olika höjder, visar låg förekomst av högriskarter i navhöjd, inga ytterligare krav till skydd för fladdermöss.

MPD/Östergötland 2017-04-04; 13416-2015: Låg förekomst o därför behövs inga ytterligare villkor för fladdermöss.

OL 2020-02-06: Överklagades inte.

Tillsynsmyndighet: Vetlanda kommun

Anteckningar JD

MPD 2011: I det ursprungliga tillståndet sattes påverkan på fladdermöss på utredning genom följande villkor (U1):

Bolaget ska utreda vindkraftsverkens påverkan på fladdermöss genom att inventera förekomst och dödlighet under perioden augusti - oktober. Inventeringen, som ska pågå under tre år, ska påbörjas efter det att minst en tredjedel av vindkraftsparken har tagits i drift. Inventeringen ska utföras enligt särskilt kontrollprogram som ska godkännas av Länsstyrelsen.

Villkoret om KP fick följande lydelse (v18):

För verksamheten ska det finnas skriftliga rutiner för kontroll. Rutinerna ska göra det möjligt att följa upp verksamhetens miljöpåverkan och bedöma om villkoren följs. Rutinerna ska omfatta både anläggnings- och driftsfas. I rutinerna ska mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder anges. Rutiner för kontroll av föreskrivna villkor ska skickas till tillsynsmyndigheten i två exemplar senast tre månader innan anläggningsarbetena påbörjas.

OBS samma utvidgade skrivning som i Fredriksdal, dvs att kontrollen även ska avse verksamhetens miljöpåverkan.

Som kommentar till det allmänna villkoret (v1) skriver MPD (s. 27):

Allmänna villkoret innebär att bolaget är skyldigt att följa vad som uppgivits i ansökan och vad man i övrigt har åtagit sig i ärendet om inget annat sägs i detta beslut. Villkorsformuleringen innebär att innehållet i ansökan och övriga åtaganden från bolagets sida får samma juridiska status som övriga villkor i detta beslut.

Om villkoren om kontroll (v18-19) uttalar MPD (s. 31f):

Enligt 5 § förordningen (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll ska verksamhetsutövaren ha rutiner för att fortlöpande kontrollera att utrustning m.m. för drift och kontroll hålls i gott skick, för att förebygga olägenheter för människors hälsa och miljön. Vidare ska

verksamhetsutövaren, enligt 2 § Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2000:15) om genomförande av mätningar och provtagningar i vissa verksamheter, utföra mätningar och provtagningar i den utsträckning det behövs i syfte att skaffa kunskaper om hur verksamheten påverkar miljön. Miljöprövningsdelegationen förutsätter att sådana undersökningar som kan behövas genomförs i samråd med tillsynsmyndigheten. Bolaget har angett översiktliga rutiner för sin egenkontroll i miljökonsekvensbeskrivningen. Miljöprövningsdelegationen bedömer att arbetena vid anläggning av vindkraftsparken kommer att kräva löpande kontroll avseende buller, damning och påverkan på skyddsvärda eller hotade arter samt återställning efter anläggningsfasen. Under driftsfasen behövs uppföljning av bl.a. buller (inkl. lågfrekvent buller), rörliga skuggor, hindersbelysning, hantering av kemikalier och farligt avfall samt påverkan på fåglar och fladdermöss. Tillsynsmyndigheten återkommer i denna fråga i samband med att bolaget inkommer med sitt förslag till skriftliga rutiner för kontroll. Skadade eller dödade fåglar och fladdermöss som påträffas i närheten av vindkraftsverken ska inrapporteras till Länsstyrelsen och behörig myndighet/organisation, se vidare under upplysningar.

Upplysningar (s. 35):

Skadade eker dödade fåglar och fladdermöss ska alltid anmälas till Länsstyrelsen. Skadade fåglar kan inlämnas till föreningen Katastrofhjälp - Fåglar och Vkt, förkortat till KfV. Döda fåglar ska inlämnas till Naturhistoriska museet. Döda fladdermöss ska inlämnas till Statens Veterinärmedicinska Anstalt.*

** Avser fåglar med beteckning B i bilaga 1 Artskyddsförordningen (2007:845)*

MMD 2011: Överklagandet avsåg bara bullerfrågan (v10), MMD preciserade att bolaget måste vidta åtgärder om överskridanden o verifiera att dessa är effektiva.

MPD 2017: Var ju bara en prøvotidsredovisning av utredningen om påverkan på fladdermöss, inget om kontroll eller vidare uppföljning. Inget krav på Batmode alltså, men fortfarande gäller villkoret om KP o kraven på rapportering av inrapportering av dödade djur o fladdermöss - har så skett (se nedan)?

Kontrollprogram (jan-24) (SR Energy): 32vk: Administrativa uppgifter, organisation o ansvarsfördelning, gällande beslut o villkor (-), riskhantering, säkerhetsåtgärder, kontroll av vindpark, kontroll av avveckling, rapportering.

JS Sammanfattning

Prövotidsutredning

9 fladdermus arter, men låg aktivitet. Inga döda fladdermöss funna.

Beslut

MPD 2011: Ett utredningsvillkor U1 fastställs, fladdermöss.

MMD 2011: Inget som berör arter

MPD 2017: Prövotidsutredning avslutas. Inventering av fladdermöss har genomförts under åren 2013- 2015. Få individer men artrikt. Yttranden från Ist Jönköping ser inga problem med fladdermöss. MPD bedömer att inga ytterligare villkor, skyddsåtgärder, krävs.

Miljörapporter

Miljörapporterna missar information om provotidsutredningen. Flertal rapporter döda fåglar från lokal ornitolog. Samma ornitolog inventerar även nattskärror. Sannolikt ett privat initiativ.

Kontrollprogram

Kontrollprogram inskickar till Länsstyrelsen 2012. Reviderat 2014, 2018, 2019, 2022.

2013: Kontrollprogram för fladdermöss godkänt

Villkor 18: *For verksamheten ska det finnas skriftliga rutiner för kontroll. Rutinerna ska göra det möjligt att följa upp verksamhetens miljöpåverkan och bedöma om villkoren följs. Rutinerna ska omfatta både anläggnings- och driftsfas. I rutinerna ska mätmetoder, matfrekvens och utvärderingsmetoder anges. Rutiner för kontroll av föreskrivna villkor ska skickas till tillsynsmyndigheten i två exemplar senast tre månader innan anläggningsarbetena påbörjas.*

JS kommentar: Vetlanda ornitologiska klubb, har genomfört en inventering av nattskärria i vindparken. En spontan inventering? Samma källa rapporterar döda skogshöns 2015, 2016, 2018, 2019. Ytterligare fåglar 2017 och 2019, inkl ormvråk. Lite märkligt med så pass många döda fåglar rapporterade utan någon åtgärd, diskussion.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Vetlanda kommun (tom 2017 Jönköping länsstyrelse)

Beslut

MPD 2011: Länsstyrelsen i Jönköping län. Tillstånd till uppförande och drift av 32 vindkraftverk.

MMD 2011: Ändrat villkor rörande buller.

MPD 2017: Provotidsutredning klar. Avslutas av MPD utan ytterligare villkor.

Kontroll (årlig miljörapport)

Vetlanda kommun (tom 2017 Jönköping länsstyrelse)

Miljörapport 2012: I drift. Driftsätts under senare delen av 2012, 32 verk.

Inga villkor som berör arter eller natur. Men utredningsvillkor för fladdermöss finns från dom 2017.

Villkor U1: *Bolaget ska utreda vindkraftverkens påverkan på fladdermöss genom att inventera förekomst och dödlighet under perioden augusti - oktober. Inventeringen, som ska pågå under tre år, ska påbörjas efter <let att minst en tredjedel av vindkraftparken har tagits i drift. Inventeringen ska utföras enligt särskilt kontrollprogram som ska godkännas av Länsstyrelsen. Redovisning av inventering av fladdermöss ska ske löpande efter varje inventerings säsong. En samlad redovisning för hela perioden och förslag till slutliga villor ska lämnas till Länsstyrelsen senast 6 månader efter den sista inventerings säsongen.*

Miljörapport 2013: I drift.

Se 2012.

Miljörapport 2014: I drift.

Kontrollprogram för fladdermöss godkänt

Vetlanda ornitologiska klubb, har genomfört en inventering av nattskärre i vindparken. I det korta perspektivet verkar inte Nattskärorna påverkas av vindkraftverken.

Se övrigt 2012.

Miljörapport 2015: I drift.

Under året har två tjädrar och en orre rapporterats hittade döda i vindparken. En tjäder rapporterades i Vetlanda ornitologiska klubb inventeringen av Nattskärre. En Tjäder och en Orre rapporterades via Stenas Renewables instruktion om rapportering av döda fåglar till var serviceleverantör Vestas.

Se övrigt 2014.

Miljörapport 2016: I drift

En död tjäder har hittas vid verk 23, 2016-05-24.

Se övrigt 2014.

Miljörapport 2017: I drift.

Död talgoxe hittad vid verk 23 (2017-05-27) samt 32 (2017-12-11). Ytterligare en fågel som ej går att artbestämma hittades vid verk 4 (2017-10-12).

Se övrigt 2014.

Miljörapport 2018: I drift.

Död tjäderhona hittad vid verk 1 (2018-10-03)

Se övrigt 2014.

Miljörapport 2019: I drift.

Orrhöna har hittats död vid verk 33.

Ormvråk har hittats död vid verk 18.

Död fågel (går ej att artbestämma av bilderna vi skickade till Naturcentrum) har hittats vid verk 5.

Se övrigt 2014.

Miljörapport 2020: I drift.

Villkor ?: *Bolaget skall utreda vindkraftverkens påverkan på fladdermöss genom att inventera förekomst och dödlighet under perioden augusti-oktober. Inventeringen, som ska pågå under tre år, ska påbörjas efter det att minst en tredjedel av vindkraftsparken tagits i drift. Inventeringen ska utföras enligt särskilt kontrollprogram som ska godkännas av Länsstyrelsen.*

Villkor uppfyllt. MPD har avslutade prövotiden och beslutade 2017-04-04 att inte fastställa några ytterligare villkor utöver de villkor som tidigare fastställts

Se övrigt 2014.

Miljörapport 2021: I drift.

Se 2020.

Anmälningsärenden

Inga andra än ovan fynd av döda fåglar.

Utförarens kontaktperson - dokumentation

Årjäng NV, Värmlands län

2014 Tillstånd till vindkraftverk på Holmerud 1:113 (Vindkraftpark Årjäng NV etapp 2), Årjäng

Ink 2013-10-18: Rabbalshede Kraft, 8vk/200m. MKB: Markbundna naturvärden, fåglar o fladdermöss.

MPD/Örebro 2014-06-19; 5922-2013: Tillstånd till 8vk/200/, villkor om anläggningsarbete mht tjäder o orre (v16-17), inga andra artskyddsvillkor under drifttiden (NV yttrat sig kritiskt mht tjäder, orre, nattskärria o smålom).

PE 2020-02-07: Överklagades inte.

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen i Värmland

Anteckningar JD

Av MPD/Örebro 2014-06-19; 5922-2013 framgår att villkoret om KP (v11) har följande lydelse:

Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Som kommentar skriver MPD bara att det är ett krav enligt FVE. Bolaget ansökte sedan om ändringstillstånd (MPD/Örebro 2018-12-17; 3 190-2018;8vk/240m/35år), åtagande att följa upp påverkan på smålom (uppfölj under tre säsonger efter idrifttagandet, s. 11), nattskärria o fladdermöss (för att se om Batmode behövs) i KP (s. 4 o 7). Hänsynsområdet mht nattskärria upphävdes.

Kontrollprogram 2022-12-28 (Rabbalshede Vind AB): Tabell (delvis maskad); verksamheten (mycket sparsamt, enligt Lst/Värmland är det tre verksamhetsutövare), villkoren (mest map anläggandet). Onummerade punkter motsv åtaganden som gjordes i MKBn o i skrivelser:

1. Att inventera smålom och deras framtida häckningsresultat inom utpekade lämpliga häckningssjöar under ca 3 häckningssäsonger;
2. Att under ca tre häckningssäsonger för att öka kunskapen om arten och om eller hur den påverkas av vindkraftverk (enligt Vindvals syntesrapport sid 62-63);
3. Att ta med fladdermus i kontrollprogrammet och därefter bestämma om batmode behövs. Bolaget föreslår samtidig mätning med ultraljudsdetektor på marknivå och i verkens navhöjd under perioden juli-september när vindparken har tagits i drift.

Här anges att åtgärderna ska utföras av konsult o i samråd med TM. Dessutom anges

4. Rabbalshede Kraft AB har åtagit sig en kompensation för den påverkan som vindparken ÅNV2 åstadkommer på den närliggande kulturmiljön.

Här anges att "avtal med Årjängs kommun är tecknat för genomförandet av kulturkompensationen. Kulturkompensationen planeras i samråd med länsstyrelsen och består i utveckling av

information- och tillgänglighetsinsatser inom ett antal fornlämningsmiljöer som på olika sätt bedöms påverkas av etableringen. Rabbalshede Vind har betalat 200 000 kr till Årjängs kommun för genomförandet. Åtgärderna ska vara klara och redovisas senast 30 september 2022.

Därutöver har man fått ett tillsynsbeslut om grundvattentagning, vilket anges: ”grundvattenprovtagning i mossen ska vara en del i den kontinuerliga övervakningen. Förslagsvis ska tas prov 4 gånger om året till att börja med enligt Tillsynsrapport 2022-0916 o kommenteras: Planera in provtagningar och instruera driftspersonal att ta vattenprov och fortsatt fylla på i excelarket från byggtiden.

Dessutom anges om uppföljning av fladdermöss; *Tekniker som finner döda eller skadade fåglar/fladdermöss meddelar enligt instruktion. Tillsynsmyndighet meddelas i årlig miljörapport o ang lagkrav att man ska kontinuerligt undersöka befintliga o nya regler o föreskrifter.*

JS Sammanfattning

MKB

I projektets MKB anges bland annat att naturhänsyn ska märkas ut i fält av biolog, att död ved om minst 20m³/ha skapas vid avverkning. Om rekommenderad hänsyn följs bedöms sammantaget påverkan på naturmiljön i utredningsområdet bli begränsad av den planerade exploateringen.

Naturvärdesinventering berör mest naturtyper, hållmarkstallskog med inslag av sumpskogar.

Beslut

Villkor berör arter under uppförande (tjäder och orre). Inga villkor under drift.

Miljörapport

Kontrollprogram ska inlämnas 2021

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen i Värmlands län

Beslut

MPD 2014: Tillstånd till uppförande och drift av vindkraftpark Årjäng NV etapp 2, dnr: 551-5922-2013

MPD 2018: Beslut om ändringstillstånd enligt miljöbalken till vindpark Årjäng NV etapp 2 i Årjängs kommun, dnr. 551-3190-2018

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen i Värmlands län

2021: Utkast till kontrollprogram för driftsfas lämnas enligt överenskommelse 2021-12-17.

Miljörapport 2021: Ej i drift. Åtta vindkraftverk av typen Vestas V150 anläggs. Under 2021 har arbetet med anläggande av vägar och fundament pågått.

Utkast till kontrollprogram för driftsfas lämnas enligt överenskommelse 2021-12-17.

Villkor ??: Nybyggnation av väg och anläggning av verksplatser får inte ske inom 1 km från den i fågelinventeringen identifierade lekplatsen för tjäder i östra delen av området under spel- och häckningstid från 1 mars till 15 juni.

Villkor ??: Nybyggnation av väg och anläggning av verksplatser får inte ske inom 1 km från de i

fågelinventeringen identifierade lekplatserna med en eller flera spelande orrtuppar under spel- och

häckningsperiod 1 mars till 15 juni.

Anmälningspliktiga ärenden

2019-12-04 Årjängs kommun Tvärdalen 1:92, 1:107 – Strandskyddsdispens, Dnr. BOM

2019/711.23 2019-12-04 Årjängs kommun Kyrkerud 1:14 – Strandskyddsdispens, Dnr. BOM 2019/710.23

2019-12-04 Årjängs kommun Holmerud 1:56, 1:59, 1:139, Ed 1:64 – Strandskyddsdispens, Dnr. BOM 2019/712.23

2020-01-27 Länsstyrelsen i Värmland Beslut gällande anmälan om vattenverksamhet för nedläggning av trumma i samband med anläggning av väg för vindpark (Delesdalen) Dnr. 535-9307-2019

2020-03-05 Länsstyrelsen i Värmland Nedläggning av vägtrumma och rensning av skogsdike i samband med anläggning av kranyta och väg för vindpark N 44 på fastighet Huken 1:143, Årjängs kommun. Dnr. 535-9296-2019

Utförarens dokumentation

Gärdshyttan, Örebro län

2015 Tillstånd till vindkraftverk på Gärdshyttan 2:1, Askersund

Ink 2013-04-15: Gärdshyttan vind, 5vk/190m. MKB: få naturvärden, få fåglar o fladdermöss. Lst: avstyrker pga storlom (2vk) o buller, närliggande vindkraftspark (Tylevind AB) vill att bullervillkoren anpassas till deras verksamhet.

MPD/Örebro 2015-02-11; 2481-2013: Tillstånd 5vk/190m/35år, villkor om hänsyn till storlom under anläggningstiden, annars inga invändningar mot bolagets utredning eller bedömning. Kumulativa villkor för buller.

PE 2020-02-07: Överklagades inte.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MPD 2015: I villkoret om KP står bara (v12):

Förslaget till kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter att tillståndet tagits i anspråk eller vid den tidpunkt tillsynsmyndigheten bestämmer.

Bara en kort kommentar om att enligt EKF (1998:901) ska en verksamhetsutövare fortlöpande och systematiskt undersöka (o dokumentera) och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt...

MPD 2019: Saknas i materialet, bör vara ointressant då det bara var en förlängning av igångsättningstiden...

Kontrollprogram 2020-10-05 (Rabbalshede Vind AB): I tabellform, saknar info om verksamheten, villkoren, egenkontroll, krav från TM o åtgärd:

En tredjepartskonsult upphandlas för att genomföra eftersök av döda fåglar 16 gånger under perioden mars–okt året efter verken har tagits i drift. Ev. i kombination med utläggning av döda möss för utvärdering av hur snabbt döda fåglar försvinner från undersökningsområdet. Slutrapport lämnas till tillsynsmyndigheten efter att alla eftersök är genomförda. Tillsynsmyndigheten har godkänt upplägget enligt protokoll från möte 2018-12-04.

Kontrollprogram avs fladdermöss o fåglar 2022-06-15 (Enviro planning): 5vk/2020, inventering med hund i ett projekt som ett av femton vindparker finansierat av EM, ytterligare åtm en inventering...

JS Sammanfattning

MKB

Produktionsskog med få naturvärden

Anluter till bef vindpark (6 verk)

Fågelinventering visar ingen förekomst av hänsynskrävande arter utom för storlom som födosöker (barriäreffekt).

Fladdermöss ej inventerade men habitatet betraktas inte som attraktivt för fladdermöss. Ev problem kan lösas tekniskt, dvs BATMODE.

Beslut

MPD 2015: Tillstånd. Länsstyrelsen i Örebro län lyfter problematiken kring storlom i yttrande och anser att ansökan bör avslås. Närmare beskrivning av flygvägar från sökande gör att MPD kan godkänna. Villkor 3 ska dock minska störning vid anläggningsfas.

MPD 2019: Förlängd igångsättningstid (ej läst)

Miljörapporter

Utöver villkor om storlom under anläggningsfas så beskrivs rätt omfattande eftersök av döda fåglar och inventering av fladdermöss med ljuddetektor.

Kontrollprogram

Villkor 12: *Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.*

Kontrollprogrammet kommunicerades med tillsynsmyndigheten vid möte 2018-12-04. Ny version har skickas in efter att tillståndet tagits i anspråk. Möte för att stämma av kontrollprogram för driftsfas är inbokat. (samma text 2019-2021)

JS kommentar: Kontrollprogrammet innehåller rätt omfattande eftersök av döda fåglar och inventering av fladdermöss med ljuddetektor. Inget krav från MPD. Ingen färdig rapport i miljörapporterna,

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Sydnärkes miljönämnd.

Beslut

MPD 2015: Länsstyrelsen Örebro län. Tillstånd till uppförande och drift av 5 vindkraftverk vid Gårdshyttan, Askersunds kommun

MMD 2019: Förlängd igångsättningstid för Gårdshyttan Vind AB:s 5 vindkraftverk vid Gårdshyttan, Askersunds kommun

Länsstyrelse 2016-2018: Vattenverksamhet, vägtrumma

Länsstyrelse 2018: Strandskyddsdispens för väg

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet:

Miljörapport 2019: Ingen drift. Byggnation av vindpark Gårdshyttan startade i mars 2019. Vindparken omfattar fem vindkraftverk. Parken kommer tas i drift under 2020.

Villkor 3: *Nybyggnation av väg intill 300 meter från verksplats 1 och anläggning av verksplats 1 med fundament får inte ske under häckningsperioden för storlom, från 15 mars till 31 augusti.*

Har tagits i beaktande vid tidplan för byggnation. Information om detta villkor tas vidare till entreprenörer. Följs upp av Byggansvarig.

Ej villkor men ev åtagande: *Inventering av fladdermöss.*

En tredjepartskonsult upphandlas för inventering och rapportskrivning. Mätning av aktivitet görs med ultraljudsdetektor i marknivå och i rotorhöjd från juni till september året efter att vindkraftverken har tagits i drift. Slutrapport lämnas in till tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten har godkänt upplägget enligt protokoll från möte 2018- 12-04.

Ej villkor men ev åtagande: *Inventering av döda fåglar*

En tredjepartskonsult upphandlas för att genomföra eftersök av döda fåglar 16 gånger under perioden mars–okt året efter verken har tagits i drift. Ev. i kombination med utläggning av döda möss för utvärdering av hur snabbt döda fåglar försvinner från undersökningsområdet. Slutrapport lämnas till tillsynsmyndigheten efter att alla eftersök är genomförda. Tillsynsmyndigheten har godkänt upplägget enligt protokoll från möte 2018- 12-04.

Miljörapport 2020: I drift. Parken togs i drift under 2020
Se 2019.

Miljörapport 2021: I drift.
Se 2019.

Anmälningssärenden

Utförarens kontaktperson – dokumentation

Laxåskogen, Örebro län

2015 Tillstånd till vindkraftverk vid Laxåskogen, Laxå och Askersund

Ink 2014-04-14: Vindpark Laxåskogen i Laxå, 8vk/200m (urspr 21 verk men kommunen avstyrkte 13), åtaganden om naturvårdshänsyn o inventering, MKB med allmänna naturvärden, låg täthet av skyddsvärda arter. Lst vill avslå ett verk mht flygvägar för sjöfågel.

MPD/ 2015-06-03; 2466-2014: Tillstånd 8vk/200m/35år, sedvanliga villkor mht omgivningsstörningar. Störningarna för sjö- och skogsfågel acceptabel.

MMD/Nacka 2016-09-20; M 3860-15: Enskilda överklagade, yttrande inhämtat från Naturvårdsverket bla map påverkan på varg (Tiveden) o menar att visserligen är kunskapen dålig, men arten bör klara sig mht dess stora anpassningsbarhet.

MMD: Fågelinventeringen har brister, men ok sammantaget, ett vk bör inte tillåtas gn att det är placerat långt ifrån de andra, påverkan på arter, tveksamt om Laxå kommun tillstyrkt.

HW 2020-10-28: Laga kraft.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MPD 2015: Tillstånd till 8vk, villkor om KP (v11):

Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Sökanden listar en rad åtaganden (s. 5ff), men enbart map anläggandet. MPD gör den sedvanliga kommentaren till villkoret om KP, dvs (s. 30):

Enligt förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll ska en verksamhetsutövare fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. Resultatet ska dokumenteras. Miljöprövningsdelegationen bedömer att detta lämpligen kan ske i form av ett kontrollprogram och fastställer därför ett villkor för detta.

MMD 2016: Avslog 1vk mht till placeringen, annars avslogs samtliga överklaganden. Inget om kontroll o uppföljning.

Kontrollprogram 2023-04-03 (): Verksamheten (7vk/2019), adm uppgifter, organisation, beslut o villkor (-), kontroll av påverkan på miljö o hälsa (hänvisar bara till KP), lagar o föreskrifter, identifiering o bedömning av miljö- och hälsorisker: ”Verksamhetens miljöaspekter och åtgärder för att minska dessa revideras årligen i samband med miljörapporteringen och ligger till grund för de aktiviteter som redovisas i kontrollprogrammet.”. Därefter redovisning av buller o skuggor o miljöfarligheter, även ”Sannolikheten att enstaka fåglar och/eller fladdermöss förolyckas i vindkraftverket är hög. Generellt har detta ingen betydelse annat än på

individnivå. Konsekvenserna är små.”, kemikalier o avfall, driftsstörning, synpunkter från allmänheten; dokumenteras o rapporteras i MR...

JS Sammanfattning

MKB

Beslut

MPD 2015: Tillstånd till 8 verk

MMD 2016: Tillstånd till 7 verk

Miljörapporter

Inga villkor som berör arter eller naturvärden. Inget omnämnande av arter.

Kontrollprogram

Villkor 11: *Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbetena ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.*

Kontrollprogram omfattande anläggningsarbetena lämnades in till tillsynsmyndigheten inför byggnationen (16 nov 2017). Kontrollprogram som avser verksamheten i sin helhet lämnades in till tillsynsmyndigheten 2018- 09-21. (samma text 2019-2021)

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Sydnärkes Miljöförvaltning. Gemensam miljö- och byggnämnd för Laxå, Askersunds och Lekebergs kommuner. sydnarkemiljobygg@askersund.se

Beslut

MPD 2015: Länsstyrelsen Örebro län. Tillstånd till uppförande och drift av 8 vindkraftverk

MMD 2016: Tillstånd till uppförande och drift av 7 vindkraftverk

Kontroll arter (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Sydnärkes Miljöförvaltning.

Miljörapport 2019: I drift. Vindpark Laxåskogen utgörs av 7 vindkraftverk. Parken byggdes under 2017-2019 och togs i drift i februari 2019
Inga villkor som berör arter eller naturvärden

Miljörapport 2020: I drift.
Se 2019.

Miljörapport 2021: I drift.
Se 2019.

3.3 Anmälningssärenden

Utförarens kontaktperson - dokumentation

Målareberget, Västmanlands län

2016 Tillstånd till vindkraftverk på Norberg Bjurfors 8:1 mfl (Målareberget), Norberg

Ink 2013-12-20: VKS Vindkraft Sverige, 35vk/200m (urspr 39vk).

MPD/Uppsala 2016-06-30; 7231-16: Tillstånd till 33vk/200m/35år.

MMD/Nacka 2017-06-15; M 4486-16: Närboende o bolaget klagade, mest en diskussion om riksintresset för kulturmiljövården (Olsbenning-Lapphyttan) o störningar för enskilda, samtliga avslogs...

BF 2020-02-06; MÖD 2017-08-30; M 6441-17: ej PT.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MPD 2016: Villkoret om KP (v14):

Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer. Ett inlämnat kontrollprogram ska innehålla metoder och tillvägagångssätt för kontroll och utvärdering. (Delegation)

Under Delegation föreskrev man sedan (s. 4)

Miljöprövningsdelegationen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att vid behov besluta om ytterligare villkor avseende villkor 3, 4, 6, 7, 14, 15 och 16.

Sökanden gör en rad åtaganden, varav de flesta – men inte alla – nämns uttryckligen i beslutet (s. 7ff), samtliga avser dock anläggningsfasen. MPD anser att de inventeringen som sökanden har genomfört är tillräckliga för att visa att påverkan på fåglar o fladdermöss blir acceptabel om hänsyn tas vid anläggningen (s. 58). Angående KP skriver man lite om hur bullermätningarna bör ske, o tillägger (s. 61): *Det åligger tillsynsmyndigheten att följa upp påverkan på djur- och växtliv.* Intressant skrivning om uppföljning under rubriken Inventering av fladdermöss (s. 61): *Med hänvisning till bolagets bemötande av Länsstyrelsen i Dalarnas synpunkter finner Miljöprövningsdelegationen att frågan får anses vara utredd. Miljöprövningsdelegationen konstaterar samtidigt att möjligheter till uppföljning av påverkan på fladdermöss kan ske inom ramen för kontrollprogrammet.*

MMD 2017: Överklagandena gällde kulturmiljövård o grannestörningar, lite om fåglar o fladdermöss, MMD delade MPDs uppfattning. Inget om kontroll eller uppföljning...

Kontrollprogram 2022-08-09 (VPM): Beskrivning av verksamheten: 27vk/2021, intressant syftesbeskrivning:

Kontrollprogrammet syftar till att redovisa hur Vindpark Målarberget i Norberg AB på ett systematiskt sätt planerar, genomför, följer upp och förbättrar verksamheten för att förebygga

olägenheter för människors hälsa och för miljön. Det görs genom identifiering, uppföljning, mätning och kontroll av vindparkens påverkan på miljön och människors hälsa.

Administrativa uppgifter, organisation o ansvar, beslut o villkor (bla hänsyn till nyckelbiotoper under anläggningen, v14 KP), lagar o föreskrifter, bedömning av hälso- och miljörisker (ang påverkan på fåglar o fladdermöss skriver man ”Sannolikheten att enstaka fåglar och/eller fladdermöss förolyckas i vindkraftverket är hög. Generellt har detta ingen betydelse annat än på individnivå. Konsekvenserna är små”), kemikalier o avfall. I avsnittet om hur kontroll o uppföljning sker skriver man:

För uppföljning av risker för miljö- och hälsa, villkor och andra krav som är tillämpliga för driftsfasen av vindkraftsparken har ett kontrollprogram tagits fram som syftar till att sammanställa anläggningsspecifika kontrollkrav m.m. Med hjälp av dokumentet kan driftorganisationen säkerställa att samtliga miljörisker och krav hanteras och följs. Ljud- och skuggvillkor, villkor angående kemikaliehantering, identifierade miljörisker etc. tas upp i dokumentet och metoder för mätning och uppföljning beskrivs. Dokumentet är utformat så att det är enkelt att uppdatera och förbättra. Kontroll av ljudpåverkan från vindparken sker enligt villkor 8 och 9 i tillståndet vilket föreskriver att en första kontroll ska utföras inom 12 månader efter det att parken tagits i drift och därefter vid förändringar eller vart 5:e år. En första kontroll gjordes i januari 2022. Kontroll av skuggpåverkan enl. villkor 10 sker genom installerad skuggautomatik i vindkraftverken vilken säkerställer att ingen intilliggande fastighet utsätts för skuggor som överstiger vad som angetts i tillståndet. I ett inledande skede visade det sig att skuggautomatiken i vindkraftverken var felaktigt installerad av verkstillverkaren Vestas, något som har åtgärdats av vindparken. Tillsynsmyndigheten har fortlöpande informerats om åtgärderna.

Service o underhåll (tillsyn två ggr/år, ”patrulleras” var 14:e dag), driftsstörning, synpunkter från allmänheten (-).

JS Sammanfattning

MKB

Natur och arter beskrivs som ”lågt värde” etc.

Beslut

Ingen större negativ påverkan. Skyddsåtgärder under uppförande minskar påverkan på natts-kärra.

Villkor 4 och 12 gäller endast under anläggning. Inga villkor berör arter o naturtyper under drift. Ingen uppgift om godkänt kontrollprogram. Inga uppgifter om övervakning av arter o naturtyper under drift.

Det åligger tillsynsmyndigheten att följa upp påverkan på djur- och växtliv.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Västmanland-Dalarna Miljö & Byggnämnd

Beslut

MPD 2016: Tillstånd enligt miljöbalken, dnr 555-7231-13

MMD 2017: Lagakraftvunnet tillstånd genom dom i MMD M4486-16

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Västmanland-Dalarna Miljö & Byggförvaltning

Ingen uppgift om godkänt kontrollprogram.

Miljörapport 2020: Vindpark Målarberget kommer att utgöras av 27 vindkraftverk totalhöjd 200m. Inte tagen i drift. Drift beräknas påbörjas under vår/sommar 2021.

Villkor 4: Nyanlagda vägdiken ska utformas så att grumling av vattenmiljön förebyggs och får inte avledas direkt ut i sjöar eller vattendrag. Utformningen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Villkor 12: Vandringshinder får inte skapas i vattendrag. (Delegation)

Identifierade nyckelbiotoper som beskrivits i ansökningshandlingarna ska skyddas från påverkan under tillståndstiden.

Miljörapport 2021: Parken togs i drift under våren 2021 med start i mars för den första turbinen, därefter olika startdatum för var och en av turbinerna. Slutbesiktning av markområde för vindparken efter slutförd byggnation

Villkor 4: Har säkerställts genom markentreprenörens försorg. En slutlig översyn av vindparken har gjorts tillsammans med tillsynsmyndigheten och också med respektive markägare.

Villkor 12: Inga vindkraftverk har placerats inom nyckelbiotoper eller på så sätt så att de påverkar nyckelbiotoper eller andra känsliga områden, detta har säkerställts vid detaljprojekteringen av vindparken. Inga skador eller påverkan på nyckelbiotoper har heller uppstått under tiden för byggnationen.

Anmälningspliktiga ärenden

Utförarens dokumentation

Enviksberget, Dalarnas län

2015 Tillstånd till vindkraftverk på Enviksberget, Falun

Ink 2012-06-14: Dala Vind, först 13vk, sedan 10vk/180m. MKB: naturmiljö, fåglar i fladdermöss.

MPD/Dalarna 2015-05-28; 5372-2012: Tillstånd 10vk/180m/35år, villkor om allmänna naturvärden, fri placering (muf områden med höga naturvärden), vissa avstånd. Enviksberget inte undantaget gn tidigare avgörande av MÖD (2014-01-24; M 9650-12). Etableringen ok mht naturvärden, fåglar o fladdermöss.

MMD/Nacka 2016-03-15; M 3560-15: Enskilda klagade, MMD ansåg att lokaliseringen inte var lämplig mht tidigare vindparker o påverkan på bebyggelsen i närheten.

MÖD 2017-04-27; M 2917-16: Bolaget klagade, MÖD ansåg som MPD att området var lämpligt, skruvade dock i bullervillkoren o gjorde dem kumulativa mht att flera vindparken i närheten.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MPD 2015: Tillstånd, villkor om KP (v13):

Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer. I kontrollprogrammet ska bland annat anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Det överläts till tillsynsmyndigheten att, om det behövs, besluta angående kontrollprogrammet.

Tydligen har området tidigare uteslutits genom en dom av MÖD där tillstånd till 53vk gavs i det angränsande området (MÖD 2014-01-24; M 9650-12), men det hindrar enligt MPD inte att tillstånd meddelas nu. Ang villkoret om KP skriver MPD (s. 27):

Miljö- och hälsopåverkan till följd av verksamheten ska undersökas och bedömas fortlöpande och systematiskt, i enlighet med reglerna om egenkontroll i förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll, se även Särskilda upplysningar. Verksamhetsutövaren ska för att underlätta det egna utförandet och tillsynsmyndighetens granskning av kontrollen upprätta ett kontrollprogram som hålls aktuellt. Kontrollprogrammet ska beskriva dels hur villkoren efterlevs och dels hur nödvändig provtagning och inventering ska utföras, utvärderas, dokumenteras och rapporteras. Kontrollprogrammet som avser anläggningsfas bör bland annat innefatta arbets- och tidplan, som beskriver de olika byggnads- och anläggningsmomenten. Miljöprövningsdelegationen överläter utformningen av kontrollprogrammet till bolaget i samarbete med tillsynsmyndigheten. För de fall bolaget och tillsynsmyndigheten inte kommer överens anser Miljöprövningsdelegationen att tillsynsmyndigheten bör ges rätt besluta om vad kontrollprogrammet ska innehålla.

Under Särskilda upplysningar påminner sedan MPD om kravet på KP o vad som står i EKF, bl.a. (s. 29): *Ansvaret att fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten ut hälso- och miljösynpunkt samt anmälningsskyldighet vid driftstörningar regleras i 6 i förordningen.*

Sökanden gör vissa åtaganden om att märka ut skyddsvärda intressen, men inget om kontroll o uppföljning.

MMD 2016: Inte heller MMD ansåg att MÖDs tidigare beslut utgjorde ett hinder mot att pröva ansökan, men ansåg att lokaliseringen var olämplig o avslog därför ansökan.

MÖD 2017: MÖD ansåg inte att vk i området hade prövats, godtog MPDs utredning o slutsatser, kompletterade bullervillkoret med en begränsning av den kumulativa påverkan. Inget i övrigt om kontroll eller uppföljning.

Kontrollprogram för drift 2023-09-25 (Arise): 9vk, hösten-18; Verksamhetsutövare & verksamheten, organisation, besluten, villkoren, övriga kontrollpunkter (incidenter, egenkontroll, rapportering).

JS Sammanfattning

MKB

Natur och arter beskrivs som "lågt värde" etc.

Beslut

Ingen större negativ påverkan. Skyddsåtgärder under uppförande minskar påverkan på natts-kärra.

Villkor 4 och 12 gäller endast under anläggning. Inga villkor berör arter o naturtyper under drift. Ingen uppgift om godkänt kontrollprogram. Inga uppgifter om övervakning av arter o naturtyper under drift.

Det åligger tillsynsmyndigheten att följa upp påverkan på djur- och växtliv.

JS kommentar: Inte utföraren.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Tidigare Myndighetsnämnden för bygg- och miljöfrågor vid Falu kommun, men tillsynen återlämnad till Lst/Dalarna 2023-03-16.

Beslut

MPD 2016: Tillstånd enligt miljöbalken, dnr 555-7231-13

MMD 2017: Lagakraftvunnet tillstånd genom dom i MMD M4486-16

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen i Dalarna

Ingen uppgift om godkänt kontrollprogram.

Miljörapport 2020: Vindpark Målarberget kommer att utgöras av 27 vindkraftverk totalhöjd 200m. Inte tagen i drift. Drift beräknas påbörjas under vår/sommar 2021.

Villkor 4: Nyanlagda vägdiken ska utformas så att grumling av vattenmiljön förebyggs och får inte avledas direkt ut i sjöar eller vattendrag. Utformningen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Villkor 12: Vandringshinder får inte skapas i vattendrag. (Delegation)

Identifierade nyckelbiotoper som beskrivits i ansökningshandlingarna ska skyddas från påverkan under tillståndstiden.

Miljörapport 2021: Parken togs i drift under våren 2021 med start i mars för den första turbinen, därefter olika startdatum för var och en av turbinerna. Slutbesiktning av markområde för vindparken efter slutförd byggnation

Villkor 4: Har säkerställts genom markentreprenörens försorg. En slutlig översyn av vindparken har gjorts tillsammans med tillsynsmyndigheten och också med respektive markägare.

Villkor 12: Inga vindkraftverk har placerats inom nyckelbiotoper eller på så sätt så att de påverkar nyckelbiotoper eller andra känsliga områden, detta har säkerställts vid detaljprojekteringen av vindparken. Inga skador eller påverkan på nyckelbiotoper har heller uppstått under tiden för byggnationen.

Anmälningspliktiga ärenden

Utförarens dokumentation

Orrberget/Stensvedberget, Ludvika

2015 Tillstånd till vindkraftverk på Orrberget/Stensvedberget, Ludvika

Ink 2014-09-12: OX2 Wind, 10vk/150m, 35 år. MKB: N2000 ett par km bort, fåglar o fladder-möss. Dalarnas NSF pekar på tjäderleken.

MPD/Dalarna 2015-07-17; 9734-2014: Tillstånd 10vk/150m, fast placering (100m), villkor om avstånd till tjäder, utredning om rovfåglar, nattskärria, mfl, även om naturtyper. Besluts-skäl: Tillåtligheten redan avgjord av MMD (2014-09-12; M 599-13), bolagets åtaganden map tjäderspelet tillräckliga.

MMD/Nacka 2016-01-13; M 4549-15: Naturskyddsföreningar, enskilda o bolaget klagade, gällde villkoret om fågelskyddet vid anläggandet (V5) o bullret av driften. Skrivning av MMD om att föreningarnas yrkande om att avverkningar inte får ske går emot domen om till-låtligheten (10). Nattskärria är inte fridlyst o inte rödlistad, endast tidsbegränsade arbeten, villkoret behövs inte heller för att skydda tjädern då bolagets åtaganden räcker i den delen, viss skärpning av bullervillkoret.

MÖD 2016-11-28; M 964-16: Länsstyrelsen o föreningarna klagade o ville att fågelvillkoret skulle kvarstå (V5). MÖD: Nattskärria är liksom alla fåglar fridlysta (MÖD 2013-01-23; M4980-12), nedåtgående i dess norra utbredningsområde, villkoret om förbud mot anlägg-ningsarbeten mellan den 20/5 o 1/9 motiverat av försiktighetsprincipen o MBs mål.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

Villkoret om kontrollprogram (v14) har följande lydelse (MPD/Dalarna 2015-07-17; 9734-2014):

Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontroll-program för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den se-nare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.

I kontrollprogrammet ska bland annat anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Det överläts till tillsynsmyndigheten att, om det be-hövs, besluta angående kontrollprogrammet.

Frågan om artpåverkan sattes på provotid. Utredningsvillkoren syftar till att avgöra behovet av skyddsåtgärder/föreslå kompensationsåtgärder vid påverkan av arter och/eller naturmiljöer.

Med stöd av 22 kap 27 § miljöbalken skjuter miljöprövningsdelegationen under en provotid upp frågan om vilka slutliga villkor som ska gälla eventuella skyddsåtgärder för att undvika påverkan på fågellivet alternativt åtgärder som compensation för konstaterad påverkan samt eventuella kompensationsåtgärder för konstaterad påverkan på värdefull naturmiljö,

U1. Bolaget ska årligen från och med år 2016 och minst två år efter det att anläggningen tagits i drift, inventera och följa upp förekomsten av tjäder, nattskärra, rovfåglar och andra fågelarter i området som är rödlistade eller finns med på fågeldirektivets bilaga 1 samt identifiera tjäderspelplatser och antal spelande hannar. Bolaget ska senast tre år efter det att anläggningen tagits i drift till miljöprövningsdelegationen redovisa resultaten av dessa inventeringar och föreslå de eventuella skyddsåtgärder och/eller kompensationsåtgärder som kan aktualiseras av utredningen.

U2. Bolaget ska senast ett år efter det att anläggningsarbetena avslutats redovisa till miljöprövningsdelegation vilka naturtyper som genom anläggandet har försvunnit eller påverkats och föreslå kompensation för detta. Utredningarna ska planeras och genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten.

MMD/Nacka upphävde ett villkor (v5) om att anläggningsarbeten vara fick utföras under tiden 20/5-15/9, vilket MÖD ändrade o fastställde MPDs villkor. För driften gäller alltså villkoren ovan.

Kontrollprogram 2019-06-27 (Forte Nordic): Administrativa uppgifter, bakgrund (9vk/2019), redovisning (bla av utredningsvillkor för påverkan på fågel o förslag om kompensationsåtgärder), övriga åtaganden (enkät, rondering), egenkontroll,

(även Health, Safety and Environment Plan June-19), men inget utöver KP)

Kontrollprogram: KP för häckande fåglar 2021-09-22

JS Sammanfattning

MKB

Låga risker för fågel och fladdermöss (JP Fågelvind)

Beslut

MPD 2012: Avslag

MMD 2014: Tillstånd

MPD 2015: Tillstånd med villkor

MMD 2016: Upphäver villkor 5 om hänsyn av nattskärra då ej är fridlyst eller rödlistad.

MÖD 2016: Låter villkor 5 kvarstå. Lst påpekar att nattskärren är fridlyst.

Beslut och överklagan med fokus på skyddet av fåglar (tjäder och nattskärra) och deras livsmiljö.

Miljörapporter

Kontrollprogrammet kompletteras av relativt detaljerade beslutsvillkor 16 U1 som kräver inventering av fågel. Främst tjäder och nattskärra. Uppföljningen har dock svårt att direkt koppla påverkan av vindkraft till ev populationsförändringar. Föredömligt att det gjorts inventering före anläggandet. Avsaknad av statistik och överlag subjektiva bedömningar där påverkan från varg på tjäder bedöms överskugga ev påverkan av vindkraft. Övriga arter (nattskärra, rovfåglar) beskrivs mindre ingående. Uppföljning kortvarig = 2år.

Det andra villkoret under 16, U2 beskriver kompensation av skador under anläggningstiden. Saknas dokumentation på i miljörapporterna – SMP.

Villkor 5 och 6 gäller enbart anläggningstiden men berör tjäder och nattskärta.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Ludvika kommun, myndighetsnämnden, miljökontoret.

Miljöprövningsdelegationen i Dalarnas län 2021-03-18: Godkännande av inlämnad redovisning av kompensationsåtgärder enligt U2.

Ludvika kommun 2021-04-19: Beslut att inte genomföra vidare åtgärder på inlämnad miljörapport för vindkraftsparken Orrberget-Stensvedberget i Ludvika kommun.

Beslut

MKB

MPD 2012: Avslag.

MMD 2014: Tillåtelse till sökt verksamhet. Ärendet återförvisas till MPD för meddelande av tillstånd och villkor.

MPD 2015: Tillstånd till att uppföra och driva en gruppstation med högst 10 vindkraftverk.

MPD 2016: MMD upphäver villkor 5 i det överklagade beslutet. MMD ändrar villkor 10

MÖD 2016: MMÖD fastställer villkor 5 enligt beslut 2015-07-17 i MPD.

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Ludvika kommun, myndighetsnämnden, miljökontoret

Kontrollprogram för driftfas, som lämnades till tillsynsmyndigheten 2019-06-27 och godkändes 2019-07-17

Miljörapport 2018: Ingen drift. Vindkraftsparken väntas vara färdigbyggd och leverera el i början av 2020.

Villkor 5: Avverkning av skog, nyanläggning av vägar och uppställningsplatser får inte ske under perioden 20 maj-15 september. Avverkningen utfördes i januari-februari 2018 och nyanläggning av vägar och uppställningsplatser påbörjades den 17 september 2018.

Villkor 6: Vid passage inom de identifierade större tjäderspelplatserna ska urhuggning minimeras och tjädertallar sparas i så stor utsträckning som möjligt. Tydlig märkning av träd, skogskanter och naturmiljöer som ska sparas ska göras innan arbeten påbörjas. OX2 och Skogsstyrelsen har tillsammans gjort markeringar i fält innan arbeten påbörjats på dessa passager. Markeringar och snitsling besiktades av projektledaren 2018-05-22. Skogsstyrelsen har besiktat utförd avverkning, samt dokumenterat i rapport 2018-05-22. Rapporten är redovisad till tillsynsmyndigheten.

Villkor 16

U1: Bolaget ska årligen från och med år 2016 och minst två år efter det att anläggningen tagits i drift, inventera och följa upp förekomsten av tjäder, nattskärta, rovfåglar och andra fågelar-

ter i området som är rödlistade eller finns med på fågeldirektivets bilaga 1 samt identifiera tjäderspelplatser och antal spelande hannar. Bolaget ska senast tre år efter det att anläggningen tagits i drift till miljöprövningsdelegationen redovisa resultaten av dessa inventeringar och föreslå de eventuella skyddsåtgärder och/eller kompensationsåtgärder som kan aktualiseras av utredningen. Fågelinventeringar utförs i enlighet med villkoret. Plan för fågelstudier godkändes av tillsynsmyndigheten 2016-07-20. Tillsynsmyndigheten får även ta del av årlig rapportering från inventeringarna. Resultaten kommer att redovisas till MPD senast tre år efter idrifttagning, med eventuella förslag på åtgärder.

U2: Bolaget ska senast ett år efter det att anläggningsarbetena avslutats redovisa till miljöprövningsdelegationen vilka naturtyper som genom anläggandet har försvunnit eller påverkats och föreslå kompensation för detta. Utredningarna ska planeras och genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten.

En plan för hur kompensationsåtgärder ska genomföras presenterades för tillsynsmyndigheten 2016-07-07. Kompensationsåtgärder har även vidtagits löpande under anläggningsarbetets gång. Detta har besiktigats av Skogsstyrelsen, samt redovisats till tillsynsmyndigheten.

Avvikelse: I samband med anläggningen av en anslutningsväg till vindkraftsparken så planerades vattenverksamhet i en bäck i anslutning till Lilla Laxsjön. På den plats där anslutningsvägen skulle korsa bäcken planerades förläggningen av en trumma. Den entreprenör som byggde anslutningsvägen fortsatte av misstag anläggningen av vägen över bäcken, utan att den uppmärksammades.

Miljörapport 2019: Ingen drift, se 2018.

Vindkraftsparken väntas vara färdigbyggd och leverera el i början av 2020.

Beslut angående kontrollprogram driftfas 2019-07-17.

Villkor 5: Avverkningen utfördes i januari-februari 2018 och nyanläggning av vägar och uppställningsplatser påbörjades den 17 september 2018. Datumen är fastställda i det upprättade entreprenadkontraktet. Samtliga arbeten med nyanläggning av vägar och uppställningsplatser var klara innan 20 maj 2019. Under vinter och tidig vår 2019 utfördes noggrann planering, bl.a. i form av ”test runs”, för att identifiera de träd som behövde tas ned för att möjliggöra transporter till vindparken. Detta för att så långt som möjligt säkerställa att ingen avverkning behövde utföras under perioden 20 maj – 15 september 2019. Inga träd behövde avverkas under perioden.

Villkor 6: OX2 och Skogsstyrelsen har tillsammans gjort markeringar i fält innan arbeten påbörjats på dessa passager. Markeringar och snitsling besiktades av projektledaren 2018-05-22. Skogsstyrelsen har besiktigat utförd avverkning, samt dokumenterat i rapport 2018-05-22. Rapporten är redovisad till tillsynsmyndigheten.

Villkor 16:

U1: Fågelinventeringar utförs i enlighet med villkoret. Plan för fågelstudier godkändes av tillsynsmyndigheten 2016-07-20. Tillsynsmyndigheten får ta del av årlig rapportering från inventeringarna. Resultaten kommer att redovisas till Miljöprövningsdelegationen senast tre år efter att anläggningen tagits i drift, med eventuella förslag på åtgärder.

U2: En plan för hur kompensationsåtgärder ska genomföras presenterades för tillsynsmyndigheten 2016-07-07. Kompensationsåtgärder har vidtagits löpande under anläggningsarbetets gång. Åtgärderna har besiktigats av Skogsstyrelsen (2018-05-22), samt redovisats till tillsyns-

myndigheten. Forte Nordic Wind AB har även låtit Naturcentrum AB ta fram ett naturvårdsutlåtande (2019-06-24), med bedömning av vilka naturtyper som försvunnit eller påverkats, samt kompensationsåtgärdernas tillräcklighet. Naturvårdsutlåtandet har samrått med tillsynsmyndigheten, som beslutade om synpunkter avseende utlåtandet 2019-11-13. En redovisning i enlighet med villkoret har lämnats till Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Dalarnas län 2019-12-17. Handläggning pågår.

Undersökning av anläggningens påverkan på naturmiljöer har genomförts av Naturcentrum AB. Av utlåtandet framgår att avverkningen för väggator och uppställningsplatser för vindkraftverk har medfört att sammanlagt omkring 4,5 ha skog inom utpekade värdekärnor avverkats. Arealen av naturtyper (främst grandominerad och delvis hänglavsrik skog) har minskat, men inga natur- /biotoptyper har försvunnit från området till följd av anläggningen. I utlåtandet bedöms även vidtagna kompensationsåtgärder vara tillräckliga. Utlåtandet ligger till grund för redovisning av utredningsvillkor U2 till Miljöprövningsdelegationen.

Miljörapport 2020: Driftsatt 2020

Villkor 5: Anläggningsfas slut

Villkor 6: Anläggningsfas slut

Villkor 16:

U1: Gällande utredningsvillkor U1 så genomfördes de fyra omgångarna av fågelinventering år 2020 under april, maj, juni och augusti. JP Fågelvind/Jan Pettersson. Inventering bifogas. *Jonas S anm: Föredömligt att det gjorts inventering före anläggandet. Dock en subjektiv bedömning som ofta pekar på andra störningskällor, exempelvis varg. Nog svårt att detektera förändringar som direkt kan kopplas till vindkraften.*

U2: En plan för hur kompensationsåtgärder ska genomföras presenterades för tillsynsmyndigheten 2016-07-07. Kompensationsåtgärder har vidtagits löpande under anläggningsarbetets gång. Åtgärderna har besiktigats av Skogsstyrelsen (2018-05-22), samt redovisats till tillsynsmyndigheten. Forte Nordic Wind AB har även låtit Naturcentrum AB ta fram ett naturvårdsutlåtande (2019-06-24), med bedömning av vilka naturtyper som försvunnit eller påverkats, samt kompensationsåtgärdernas tillräcklighet. Naturvårdsutlåtandet har samrått med tillsynsmyndigheten, som beslutade om synpunkter avseende utlåtandet 2019-11-13. En redovisning i enlighet med villkoret har lämnats till Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Dalarnas län 2019-12-17. Kommunikation ang huruvida dessa åtgärder är tillräckliga hanteras 200218 dnr 1045-474. MPD synpunkter på redov 200414 dnr 1045-477. Vårt bemötande 200613 dnr 1045-478. MPD föreläggande om komplettering avseende redovisningen av U2 200622 dnr 1045-479. Vi begär förlängd tid för komplettering 200911 dnr 1045-480.

Kompl/rev redovisning av U2 till lst 201028 dnr 1045-481, åtaganden se pkt 114A och 116A. 2021-03-09 Bevis på åtagande av utredningsvillkor har skickats till MPD som styrker att OX2 AB och Stora Enso har accepterat att teckna ett avtal som uppfyller länsstyrelsens efterfrågade förutsättningar i samband med avsättning av skogsområde, och detta avtal kommer i övrigt följa tidigare inlämnade villkor. Avtalet skall vara möjligt att skriva in i fastighetsregistret och dess avtalstid skall vara 50 år.

Miljörapport 2021: Driftsatt 2020

Villkor 5: Anläggningsfas slut

Villkor 6: Anläggningsfas slut

Villkor 16:

U1: Fågelinventeringar utförs i enlighet med villkoret. Plan för fågelstudier godkändes av tillsynsmyndigheten 2016-07-20 dnr 1045- 309. Tillsynsmyndigheten får ta del av årlig rapportering från inventeringarna. Resultaten kommer att redovisas till Miljöprövningsdelegationen senast tre år efter att anläggningen tagits i drift, med eventuella förslag på åtgärder. Sammanfattande rapport ifrån inventering av nämnda arter skickades till tillsynsmyndigheten den 24 september 2021. Återkoppling på inskickad sammanfattande rapport inkom ifrån Ludvika kommun 2021- 11-10 där kommunen ej har något att tillägga. Gällande utredningsvillkor U1 så genomfördes de fyra omgångarna av fågelinventering år 2021 under april, maj, juni, juli och augusti. Rapport över dessa tillfällen samt sammanfattning av dessa studier som genomförts under åren 2014 till och med 2021 bifogas som bilaga 1. Slutsatsen i rapporten är att man inte ser en negativ påverkan på de utredda arterna. JP Fågelvind/Jan Pettersson. Inventering bifogas. *Jonas S anm: I princip väldigt subjektiv bedömning som ofta pekar på andra störningskällor, exempelvis varg. Nog svårt att detektera förändringar som direkt kan kopplas till vindkraften.*

U2: En plan för hur kompensationsåtgärder ska genomföras presenterades för tillsynsmyndigheten 2016-07-07. Kompensationsåtgärder har vidtagits löpande under anläggningsarbetets gång. Åtgärderna har besiktigats av Skogsstyrelsen (2018-05- 22), samt redovisats till tillsynsmyndigheten. Forte Nordic Wind AB har även låtit Naturcentrum AB ta fram ett naturvårdsutlåtande (2019-06-24), med bedömning av vilka naturtyper som försvunnit eller påverkats, samt kompensationsåtgärdernas tillräcklighet. Naturvårdsutlåtandet har samrått med tillsynsmyndigheten, som beslutade om synpunkter avseende utlåtandet 2019-11-13. En redovisning i enlighet med villkoret har lämnats till Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Dalarnas län 2019-12-17. Kommunikation angående hur dessa åtgärder är tillräckliga hanteras 200218 dnr 1045-474. MPD synpunkter på redovisning 200414 dnr 1045-477. Vårt bemötande 200613 dnr 1045- 478. MPD föreläggande om komplettering avseende redovisningen av U2 200622 dnr 1045-479. Vi begär förlängd tid för komplettering 200911 dnr 1045-480. Komplettering/reviderad redovisning av U2 till 1 stycken 201028 dnr 1045-481, åtaganden se pkt 114A och 116A. 2021-03-09 Bevis på åtagande av utredningsvillkor har skickats till MPD som styrker att OX2 AB och Stora Enso har accepterat att teckna ett avtal som uppfyller länsstyrelsens efterfrågade förutsättningar i samband med avsättning av skogsområde, och detta avtal kommer i övrigt följa tidigare inlämnade villkor. Avtalet skall vara möjligt att skriva in i fastighetsregistret och dess avtalstid skall vara 50 år. MPD efterfrågade i mars 2021 OX2:s inställning till att beslutet om godkännande av redovisningen enligt utredningsvillkoret skulle villkoras med att naturvårdsavtal på 50 år tecknas. OX2 lämnade den 8 mars in ett åtagande om att så kommer att ske. MPD godkände slutligt redovisningen enligt utredningsvillkoret, med föreslagna kompensationsåtgärder den 18 mars 2021 godkänns inlämnad redovisning av kompensationsåtgärder enligt U2 2021-03-18 med dnr 551-15142-2019. Signerat avtal 8235 har registrerats i fastighetsregistret.

Miljörapport 2022: Driftsatt 2020

Villkor 5: Anläggningsfas slut

Villkor 6: Anläggningsfas slut

Villkor 16:

U1: Se 2021.

U2: Se 2021.

Anmälningspliktiga ärenden

Villkor U2: Beslut om synpunkter angående naturvårdsutlåtande enligt utredningsvillkor U2 i tillstånd 2019-11-13.

Utförarens dokumentation

Intervju med tillsynsmyndigheten för Orrbergets vindpark, Ludvika kommun

Inledning om kontroll och uppföljning

I tillståndsbesluten från MPD/Dalarna sätts villkoren för artskydd på provotid o utredningsvillkor fastställdes. Såvitt vi förstår så återstår idag enbart följande villkor för kontroll o uppföljning av driften med avseende på artskydd (V14):

14. (...) Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.

I kontrollprogrammet ska bland annat anges mätmetoder mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Det överläts till tillsynsmyndigheten att, om det behövs, besluta angående kontrollprogrammet.

*U1. Bolaget ska årligen från och med år 2016 och minst två år efter det att anläggningen tagits i drift, inventera och följa upp förekomsten av tjäder, nattskärria, rovfåglar och andra fågelarter i området som är rödlistade eller finns med på fågeldirektivets bilaga 1 samt identifiera tjäderspelplatser och antal spelande hannar. Bolaget ska **senast tre år efter** det att anläggningen tagits i drift till miljöprövningsdelegationen redovisa resultaten av dessa inventeringar och föreslå de eventuella skyddsåtgärder och/eller kompensationsåtgärder som kan aktualiseras av utredningen.*

(...)

2023-10-27 Anteckningar från intervju med miljökontoret, Ludvika

Närv (zoom): IP1, Jonas Sandström. Janne Darpö

- IP1 har arbetat med tillsyn av vindkraft sedan 2017, Ludvika har 4 anläggningar (varav en har bara ett vindkraftverk). Kommunen har varit positiv till vindkraft o vi har utpekade områden för vindbruk. Vi har idag flera propåer om nya parker, bla från STORA.

- Vindpark Orrberget/Stensvedberget har nio vindkraftverk o är igång sedan vintern 2019/20, verksamhetsutövare är OX Vind.

- Studier av arter gjordes 2014 (tjäder) resp 2016 (övriga fåglar), därfter gjordes uppföljning 2020 o 2021 som skickats in till MPD. Tillståndshavaren har skickat in redovisning enligt villkor U2 som godkändes av MPD, innehöll bla avsättning av skogshabitat om 5,7 ha efter avtal med STORA, inskrivet naturvårdsavtal på 50 år. OX2 Vind har slutredovisat sina fågelinventeringar 2021-09-22, IP1 dock osäker om MPD har godkänt redovisningen enligt sista meningen i villkor U1.

- Redovisningen upplyser bla om att det stora tjäderspelet på Orrberget (9 tuppar) minskat, vilket kan bero på dokumenterad vargattack. Istället har etablerats flera mindre tjäderspel i

närområdet, vilket delvis kan förklaras med att lämpliga habitat sparats. Överlag ser det bra ut för tjädern. Inventeringen har även täckt påverkan på rovfågel, nattskärna o tretåig hackspett.

- TM har fått del av redovisningarna men vi har haft kompetens riktigt för att kunna bedöma dessa. Nu har vi anställt en biolog (som tidigare arbetet på länsstyrelsen), vilket stärker oss i tillsynsarbetet.

- Vi har goda erfarenheter av den här tillståndshavaren, men också rent allmänt av vindkraftsbolagen i kommunen. Så har exempelvis Saxberget/Fjällberget frivillig uppföljning map påverkan på fågellivet, den parken drivs av SR Energy. Någon redovisning av detta har em inte skett till TM. Mot bakgrund av att många tillståndshavare har bra koll på artpåverkan o är överlag ambitiösa skulle det nog inte uppfattas som så betungande om man hade tydligare villkor om sådan uppföljning.

- Systemet för uppföljning o kontroll är inte tydligt, bla map arbetsfördelningen mellan länsstyrelsen o den kommunala TM, inte heller kraven är tydligt utformade. Vi behöver även bättre o tydligare vägledning.

- I princip inspekterar vi varje park årligen, men kontrollerna är inriktade på mera traditionella frågor som läckage osv. Det har varit ganska många mindre läckage o vi har krävt att verksamhetsutövarna redovisar åtgärdsrutinerna för sådana händelser. Vi kontrollerar MR varje år o begär kompletteringar av tillståndshavaren när så behövs. Det är em inte alltid så tydligt, o Jonas kommenterade med att han uppfattar att ”det finns en del mellan raderna i MR”.

- Alla döda djur som påträffas vid anläggningarna dokumenteras av tillståndshavaren. Statens vilt rapporteras in till Polisen, men inte TM som hon känner till. IP1 är osäker på om det finns krav på att det ska inrapporteras till TM eller MR). IP1 kommenterar att det här borde tydliggöras i villkoren för verksamheten.

- All information som produceras i egenkontrollen redovisas inte i MR, här ska em alla beslut återges. Om det tex finns krav på bullerundersökningar i KP så återfinns den redovisningen i MR. I MR för Orrberget framgår att villkoret U2 är fullgjort o det är så vi förstår systemet – finns det ett krav på redovisning i KP så ska det redovisas i MR.

- Vi har ett bra samarbete med länsstyrelsen i artskyddsfrågor.

- Orrberget/Stensvedberget är en ganska kontroversiell vindpark, inte minst med tanke på tjäderspelet där. Vi har fått in klagomål om buller, men också om vägdragningarna o artpåverkan. När det gäller det senare har man klagat på att verksamhetsutövaren lagt upp uttjänta vingar i området o att det funnits döda fåglar vid verken. Vi har kommunicerat klagandena o verksamhetsutövaren, men inte fattat några formella beslut i dessa frågor (än). Vi har också haft klagomål på andra parker, men aldrig fattat något formellt beslut i ett sådant ärende.

- IP1 har inte varit med om att ny information om arter eller naturmiljöer från tex Naturvårdsverket eller Artportalen lett till att nya krav ställt emot tillståndshavare. Däremot tycker hon att artskyddskraven blit strängare med åren.

- *En reflektion från Janne: OBS att U1 ska ges in till MPD som kan besluta om kompletterande krav på skyddsåtgärder (däribland fortlöpande kontroll o uppföljning). Om detta sker ska KP revideras o lämnas in till TM för synpunkter. Det verkar em inte finnas nåt krav på att TM fattar ett uttryckligt krav om godkännande av KP, även om det är det som sker i praktiken...*

Mejl från IP1 till MPD/Dalarna 27/10:

Hej.

Jag har en fråga kring utredningsvillkoret (U1) avseende Orrberget-Stensvedbergets vindpark.

Har ni tagit ställning till detta i fråga om skyddsåtgärder eller kompensationsåtgärder för U1, finns ett ställningstagande i form av ett beslut, hur resonerar ni? har ni kontakt med bolaget?

UI

Bolaget ska årligen från och med år 2016 och minst två år efter det att anläggningen har tagits i drift inventera och följa upp förekomsten av tjäder, nattskärria, rovfåglar och andra arter i området som är rödlistade eller finns på fågeldirektivets bilaga 1 samt identifiera tjäder-spelplatser och antal spelande hannar.

*Bolaget ska senast tre år efter att anläggningen tagits i drift till miljöprövningsdelegationen redovisa resultatet av dessa inventeringar och föreslå eventuella skyddsåtgärder och /eller kompensationsutredningar som kan aktualiseras av utredningen. **Det sista vindkraftverket driftsattes 2021.***

Svar från MPD till IP1 (7/11) ang U1:

Hej! Vi tolkar din fråga som en tillsynsvägledningsfråga. Utredningarna U1 och U2 ska planeras och genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten. MPD har inte haft någon kontakt med bolaget angående U1 - det står endast att utredningen ska lämnas in till MPD. Vidare i U1 anges att det ska inventeras och följas upp två år efter det att anläggningen tagits i drift (2021). Bolaget ska sammanställa alla dessa inventeringar från 2016-2023 och redovisa detta till MPD senast tre år efter det att anläggningen togs i drift, dvs senast 2024 ska bolaget redovisa detta till MPD. I denna utredning ska även bolaget ge förslag på skyddsåtgärder och/eller kompensationsåtgärder som kan aktualiseras av utredningen inkluderas.

Jag frågade IP1 (11/12):

Hej, enligt villkor U1 ska redovisningen lämnas in till MPD för ställningstagande om försiktighetsåtgärder/kompensation om så är behövligt. Enligt miljörapporten 2021 är en utvärderingen enligt U1 slutförd, men är den alltså inte inlämnad till MPD (ansvarig där verkar helt ovetande om redovisningen, vilket väl är naturligt då de inte studerar miljörapporten)..?

/Janne D

Tönsen, Gävleborgs län

2016 Ändringstillstånd till Vindpark Tönsen, Bollnäs

Ink 2015-10-07: Tönsen Vind, ursprungstillstånd 2011/12 som avsåg 55vk/150m/35år (MPD/Dalarna 2011-06-29; 7213-09). Mark- och miljödomstolen (MMD/Östersund 2012-01-27; M 2298-11) ändrade till 42 vk. Uppskjutna frågor om påverkan på hydrologi o kulturmiljö resulterade i placeringsvillkor (v16 o v17); MPD/Dalarna 2012-09-10; 5118-2012.

Efter överlåtelse av tillståndet söks nu för 27vk/180m/. Uppdaterade inventeringar av fåglar o fladdermöss visar ingen tillkommande påverkan, SOF O NSF avstyrker.

MPD/Dalarna 2016-11-24; 10296-2015: Tillstånd 27vk/180m, sökanden har studerat påverkan på fåglar o fladdermöss under flera år, påverkan ok.

ES 2020-02-07: Överklagades inte.

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelse

Anteckningar JD

MPD 2011: Ursprungstillståndet innehåller följande villkor (v7):

Vindkraftverk får inte placeras inom skydds-zoner för fågel redovisade på karta i aktbilaga 44. Påverkan på fågellivet ska följas upp inom ramen för kontrollprogrammet.

och villkor om KP (v13):

För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram som möjliggör bedömning av om villkoren följs och hur verksamheten i övrigt påverkar hälsa och miljö. Kontrollprogrammet ska gälla såväl under anläggnings- som under driftfas. I kontrollprogrammet ska metoder och tillvägagångssätt för kontroll och utvärdering anges. Kontrollprogrammet ska i den del som avser anläggning redovisas senast sex veckor innan arbeten påbörjas och i övriga delar senast tre månader efter att första vindkraftverket tas i drift.

Utredningsvillkor om de hydrologiska förhållandena o om påverkan på fladdermöss (U1 o U2). Många fåglar o fladdermöss, varför MPD skriver (s. 30f):

*Miljöprövningsdelegationen anser att med dessa skyddsåtgärder kommer effekterna på fågel till följd av vindkraftparken att minimeras. **Kunskapen om effekter på fåglar är dock fortfarande begränsad, eftersom det i många fall saknas studier över längre perioder och studier som visar förhållandena före och efter vindkraftparken är uppförd. Miljöprövningsdelegationen anser därför, i likhet med bolaget, att fortsatta fågelstudier för att kontrollera effekten på fåglar är mycket viktig. **Kontrollen ska läggas upp och utföras inom ramen för kontrollprogrammet.*****

Sökanden gör åtagande om att följa upp påverkan på fågelfaunan (s. 9), varpå MPD skriver ang villkoret om KP o ”överlåten fråga” (s. 30f):

Miljö- och hälsopåverkan till följd av verksamheten ska undersökas och bedömas fortlöpande och systematiskt, i enlighet med reglerna om egenkontroll i förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll, se även särskilda upplysningar. Ett tillstånd ska, om det finns villkor som kräver detta, alltid förses med bestämmelser om utsläppskontroll med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod (22 kap 25 § punkt 3 MB).

Miljöprövningsdelegationen överlåter utformningen av kontrollprogrammet till bolaget i samarbete med tillsynsmyndigheten. Verksamhetsutövaren ska för att underlätta det egna utförandet och tillsynsmyndighetens granskning av kontrollen upprätta ett kontrollprogram som hålls aktuellt. Kontrollprogrammet ska beskriva dels hur försiktighetsmått efterlevs och dels hur nödvändig provtagning/inventering ska utföras, utvärderas, dokumenteras och rapporteras.

Kontrollprogrammet som avser anläggningsfas bör bland annat innefatta den av bolaget föreslagna arbets- och tidplanen, som ska beskriva de olika byggnads- och anläggningsmomenten.

För de fall bolaget och tillsynsmyndigheten inte kommer överens anser miljöprövningsdelegationen att tillsynsmyndigheten bör ges rätt att besluta om vad kontrollprogrammet ska innehålla.

MMD 2012: Konstaterar bara att sökanden ändrat ansökan till att omfatta max 42vk, delar helt kort den bedömning som gjorts av MPD.

MPD 2012: Uppskjutna villkor om påverkan på hydrologi o fladdermöss,

MPD 2016: MPD uttalar att villkor som påverkas av ändringen kan ändras, men tillägger sedan "att när det gäller skyddsavstånd till områden med naturvärden och till häckningsplatser för fåglar mm har detta redan prövats i ursprungstillståndet och kan inte tas upp i denna prövning. (s. 13). Inget mera om kontroll eller uppföljning.

Kontrollprogram för drift 2020-02-11 (OX2): Bakgrund (27vk/2020), redovisning av villkor; placeringvillkor mht fågel, men också:

Åmot-Lingbo Vindkraft AB har anlitat JP Fågelvind under 11 säsonger för att låta utföra inventering av fågellivet i området. Bolaget har därmed en mycket god bild av nuläget, och har bl a kunnat konstatera förändringar över tid till följd av skogsbruk i området.

Fågelstudier pågår enligt plan som avser rovfåglar, hönsfåglar och fåglar i allmänhet. Studier utförs säsongsvis årligen fram till och med andra året efter idrifttagande. En samlad redovisning kommer att göras till tillsynsmyndigheten efter det att studien genomförts för två säsonger under drift (2020 och 2021).

...egenkontroll.

JS Sammanfattning

MKB: Låga risker för fågel och fladdermöss (JP Fågelvind). Ändringstillstånd medför mindre risker.

Beslut

MPD 2011: Tillstånd

MMD 2012: Tillstånd

MPD 2012: Tillstånd fastställer villkor bla 16 o 17.

MPD 2016: Ändringstillstånd. Ändrade villkor bla 16 o 17.

Miljörapport

Villkor 6 och 16, 17 gäller endast under anläggning. Berör vattendrag och fåglar generellt. Endast villkor 7 berör arter under drift, men bara de två första åren (2020-2021). Påverkan på fågellivet ska följas upp inom ramen för kontrollprogrammet. Här finns inventeringar före och under drift av JP Fågelvind (2008-2021). Som vanligt svårt att avgöra vilka faktorer (vindkraft, skogsbruk, väder) som påverkar observerade förändringar. Särskilt när man nöjer sig med bara två år.

Som vanligt inga statistiska test av data, deskriptiv redovisning. Som vanligt måste nog det sägas att det blir rätt subjektiva bedömningar. Redovisat i SMP 2020. Inga uppgifter om hur data lagras, och inte möjligt att finna motsvarande data i Artportalen.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen Gävleborg

Beslut

MPD 2011: Tillstånd enligt miljöbalken (Dnr 551-7213-09)

MMD 2012: M 2298-11 MMD ändrar MPD's beslut så att det omfattar högst 42 vindkraftverk.

MPD 2012: Beslut ang utredningsvillkor 2 (Dnr 551-2627-12). MPD avslutar provotiden avseende fladdermöss utan att fastställa några slutgiltiga villkor

MPD 2012: Beslut ang utredningsvillkor 1 (Dnr 551-5118-2012). MPD fastställer ytterligare tre slutliga villkor avseende utformning av vindpark Tönsen.

MPD 2016: Ändringstillstånd (Dnr 551-10296- 2015). Tillståndet gäller för högst 27 vindkraftverk och en maximal totalhöjd om 180 meter

2021-01-12 Länsstyrelsen Gävleborg Beslut angående redovisning av fågelinventering vid Tönsen vindkraftpark 2020 Dnr 8677-2020 Dossnr 2183-1003

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen Gävleborg

2017-11-23 Länsstyrelsen Gävleborg Beslut angående kontrollprogram. (Dnr 7456-2017)

Miljörapport 2018: Anläggningen omfattar 27 vindkraftverk med en totalhöjd om 180 m. Inte tagen i drift. Vindkraftparken väntas vara färdigbyggd och leverera el i början av 2020.

Villkor 6: Nyanlagda vägdiken ska utformas så att grumling av vattenmiljön förebyggs och får inte avledas direkt ut i sjöar eller vattendrag. Utformning ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Åtgärder för att undvika och minimera risk för slamning av vattendrag har vidtagits under hela byggprocessen, tex genom sedimentfällor eller siltgardin. Utformningen har samrådts med tillsynsmyndigheten före anläggning.

Villkor 7: *Vindkraftverk får inte placeras inom skyddszoner för fågel redovisade på karta i aktbilaga 44. Påverkan på fågellivet ska följas upp inom ramen för kontrollprogrammet.* Vindkraftparkens slutgiltiga layout är utformad med hänsyn till skyddszoner för fågel. Tönsens initiala ansökan avsåg 55 vindkraftverk vilket under tillståndsprocessen minskades till 42 och senare i samband med ansökan om högre totalhöjd minskades till 27 vindkraftverk. Det färre antalet vindkraftverk antas innebära minskad påverkan på fågellivet. Tönsen Vind AB har anlitat JP Fågelvind under 10 säsonger för att låta utföra inventering av fågellivet i området. Bolaget har därmed en mycket god bild av nuläget, och har bl a kunnat konstatera förändringar över tid till följd av skogsbruk i området. Fågelstudier pågår enligt plan, och en samlad redovisning kommer att göras efter det att studien även genomförts under drift. Generell försiktighet och hänsyn till fågellivet iaktas under byggnation.

Villkor 16: *Vindkraftverk får inte placeras längre än 50 m från i bilaga 2 angivna koordinater. Placeringen får inte heller strida mot något av övriga villkor enligt tidigare beslut.* Vid layoutarbetet har hänsyn tagits till de värden och skydd som finns i området, såsom naturvärden, kulturvärden, hydrologi, fågelliv, ljud etc, och de villkor som har ställts på verksamheten.

Villkor 17: *Ytor och utrustning ska anläggas på ett sätt som i möjligaste mån begränsar skador på natur och kulturvärden och som innebär att påverkan på områdets hydrologi i möjligaste mån undviks.*

Under vårvintern skedde också en felaktig vägdragning över Bullerbäcken, som vid tillfället var frusen och snötäckt. Som kompensationsåtgärd kommer också ett vandringshinder för fisk att byggas bort nedströms bäcken.

Miljörapport 2019: Vindkraftverken har monterats och rests upp under 2019. Finjustering och intrimning har gjorts under höst/vintern 2019.

Villkor 6: se 2018.

Villkor 7: se 2018

Villkor 16: se 2018

Villkor 17: se 2018

Miljörapport 2020: Vindkraftverken startade först produktionen under idrifttagningsfasen i december 2019.

Villkor 6: se 2018.

Villkor 7: Åmot-Lingbo Vindkraft AB har anlitat JP Fågelvind under 11 säsonger för att låta utföra inventering av fågellivet i området. Bolaget har därmed en mycket god bild av nuläget, och har bl a kunnat konstatera förändringar över tid till följd av skogsbruk i området. Fågelstudier pågår enligt plan som avser rovfåglar, hönsfåglar och fåglar i allmänhet. Studier utförs säsongvis årligen fram till och med andra året efter idrifttagande. En samlad redovisning kommer att göras till tillsynsmyndigheten efter det att studien genomförts för två säsonger under drift (2020 och 2021). Linjetaxering av fågel utfördes under maj, juni och juli 2020 och resultaten har delgivits tillsynsmyndigheten. Sammanfattningsvis konstateras en för regionen normal fördelning av arter och antal där resultaten överensstämmer väl med de från tidigare linjetaxeringar.

Bilaga 1 Rapport fågelinventering Tönsen

Villkor 16: se 2018

Villkor 17: Hänsyn har tagits till natur- och kulturvärden samt hydrologi vid layoutarbetet, och vägar, ledningar och annan utrustning har anlagts i enlighet med vad som redovisades i ansökan om ändringstillstånd (Dnr 551-10296-2015) och (Dnr 3329-2017). Ytterligare två vägjusteringar har samrått och godkänts av tillsynsmyndigheten under våren 2018. Inga ingrepp i nyckelbiotoper eller avsatt skog har gjorts. Bolaget har anmält vattenverksamhet enligt 11 kap 9 a§ miljöbalken, och arbetet har utförts enligt angivna villkor.

Miljörapport 2021: I drift. Nuvarande kontrollprogram är uppdaterat och gäller för driftfasen.

Villkor 7: se 2020.

Fågelinventering utfördes under maj-aug 2021 och resultaten har delgivits tillsynsmyndigheten. Sammanfattningsvis konstateras att förekomsten av fåglar är relativt oförändrad jämfört med tidigare år. Inventeringen 2021 var den sista enligt krav i kontrollprogrammet. Bilaga 2 Rapport fågelinventering Tönsen.

Villkor 16: se 2018

Villkor 17: se 2018

Anmälningsspliktiga ärenden

2018-03-19 Lst Gävleborg Samråd om utformning av nyanlagda diken. (Dnr 1705-2018)

2018-08-14 Lst Gävleborg Dispens från generella biotopskyddet i odlingsmark, Stugubacken.

2018-10-04 Lst Gävleborg Kompensationsåtgärd – åtgärda vandringshinder vid Bullerbäcken. (Dnr 6773-2018)

2019-07-09 Lst Gävleborg Anmälan om vattenverksamhet, nedläggning av kabel under tre mindre vattendrag.

Utförarens dokumentation

Länsterhöjden, Västernorrlands län

2014 Tillstånd till vindkraftverk på Heden 1:1 (Länsterhöjden), Ånge

Ink 2012-12-27: SCA Energy, 20vk/240m, boxmodell.

MPD/Västernorrland 2014-03-31; 31-2013: Tillstånd 20vk/240m/35år. Villkor: Närmare placering efter samråd med TM, allmänna villkor för naturvärden (v5, 6 o 11) o rennäring, uppföljning av påverkan. Motivering: Ingen påverkan på fåglar, troligen inte heller på fladdermöss (trots avsaknad av inventering), bör dock följas upp i kontrollprogrammet (vilket dock inte nämns uttryckligen i v18), om järvlya upptäcks ska skyddsavstånd om 500-1000m innehållas.

MMD/Östersund 2015-03-13; M 1175-14: Bolaget, Njarke sameby o Ånge kommun överklagade, MMD avslag de motstående intressena, men mildrade villkor (v5) om undantag för vissa områden.

FU 2020-02-10: Överklagades inte/ej PT.

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelse

Anteckningar JD

MPD 2014: Sedvanligt villkor om KP (v18):

Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.

I villkor D1 föreskrevs att tillsynsmyndigheten kan besluta om inventeringar i samband med ansökan om förlängd igångsättningstid.

Sökanden har en lång lista på åtaganden, men enbart för anläggningen (s. 9ff). Då man inte utfört någon inventering av fladdermöss, skriver MPD (s. 24):

Fladdermöss är fridlysta och innehar skydd enligt artskyddsförordningen. I dagsläget kan området kring Länsterhöjden antas vara ett mindre lämpligt habitat för fladdermöss och en etablering av vindkraftverk kan därmed ur denna aspekt bedömas tillätlig. Förutsättningarna kan dock förändras över tid och miljöprövningsdelegationen menar att det därför finns anledning att följa upp verksamhetens påverkan på fladdermöss via Bolagets egenkontroll. Kontrollprogrammet för verksamheten ska därför omfatta uppföljning av påverkan på fladdermöss. Utformningen av kontrollen/uppföljningen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten samt med expertis inom aktuellt område.

I det fall negativ påverkan kan konstateras ska åtgärder vidtas för att motverka påverkan. Som exempel på åtgärd kan nämnas installation av så kallade bat-stop, som stoppar vindkraftverken vid de vindförhållanden då fladdermöss är som mest aktiva. Bolaget ansvarar för vidtagande av erforderliga åtgärder. Utformningen av åtgärderna ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

MPD gör följande kommentar till det allmänna villkoret (s. 26):

Under det allmänna villkoret inryms de åtaganden som Bolaget angivit i ansökan, miljökonsekvensbeskrivningen eller i övrigt uppgivit i ärendet. De åtaganden som särskilt betonas i det allmänna villkoret är hänsynstagande och principer för placering av verk och anläggande av vägar och uppställningsplatser, risker och säkerhet samt uppföljning och egenkontroll för verksamheten.

Som kommentar till villkoret om KP skriver MPD det sedvanliga, men tillägger sedan (s. 33):

I enlighet med miljöprövningsdelegationens bedömning avseende fladdermöss ska kontrollprogrammet omfatta en uppföljning av påverkan på fladdermöss.

Som kommentar till villkoret D1:

Miljöprövningsdelegationen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken till tillsynsmyndigheten att, förutsatt att Bolaget genomfört ny/a inventering/ar avseende rovfågelförekomsten, godkänna förlängd igångsättningstid med maximalt två år, utöver i föreliggande beslut föreskrivna fem.

Intressanta skrivningar om igångsättningstiden (s. 36):

Bolaget har i ansökan yrkat på igångsättningstid om 10 år men i bemötandet av inkomna yttranden reviderat detta till 5 år, i det fall möjlighet till förlängning ges.

Med tanke på den tid som hinner passera mellan tiden för genomförda inventeringar av förekommande flora och fauna till dess verksamheten satts igång är det rimligt att anta att omständigheter hinner förändras. Inte minst gäller detta den dagsaktuella kunskapen/bedömningen av skyddsavstånd till befintliga rovfågelbon. Därför kan det anses rimligt att vid medgivande av en lång igångsättningstid ställa krav på uppföljande inventeringar, avseende bland annat nyetablering av rovfåglar.

Artskyddsförordningen gäller oavsett vad som föreskrivs i detta tillstånd och i det fall exempelvis rovfåglar etablerat sig i närområdet kan detta medföra vidtagande av skyddsåtgärder/skyddsavstånd som i sin tur medför inskränkningar av verksamheten.

Mot bakgrund av att de inventeringar som utförts inför ansökan med tiden riskerar bli utdaterade så tillvida att aktuella omständigheter kan förändras samt att även bästa möjliga teknik, BAT, kan antas förändras över tid menar miljöprövningsdelegationen att verksamheten ska igångsättas inom så kort tid som möjligt. Med beaktande av den tid Bolaget yrkat på samt med erfarenhet från tidigare ärenden, bedömer miljöprövningsdelegationen det rimligt att föreskriva om en igångsättningstid om fem år efter det att tillståndet vunnit laga kraft, dvs. inom denna tid ska den tillståndsgivna verksamheten tagits i drift/vara igångsatt.

I det fall Bolaget önskar längre tid delegerar miljöprövningsdelegationen möjlighet till tillsynsmyndigheten att godkänna ytterligare tid om maximalt två år. Med beaktande av den risk för förändringar som nämns ovan ska Bolaget inför begäran om förlängd tid genomföra ny/a inventering/ar av rovfågelförekomsten.

För de delar av verksamheten som inte satts igång/ tagits i drift vid angiven tidpunkt förfaller tillståndet. Detta innebär i praktiken att de vindkraftverk som inte byggts före igångsättningstidens slut inte får byggas med stöd av detta tillstånd. Bolaget ska meddela tillsynsmyndigheten när verksamheten satts igång.

MMD 2015: Kortfattat, ingenting om kontroll eller uppföljning.

Kontrollprogram 2023-05-05 (Arise): Organisation, allmänna uppgifter (20vk), egenkontroll, krav på leverantörer, kontroll o uppföljning av villkoren i tillståndet (-), kontroll o uppföljning av åtaganden om skyddsåtgärder (rondering för fladdermöss), bilaga om natur- och kulturvärden(karta), bilaga om påverkan på fladdermöss (Enviro planning 2023-09-28): Frivillig uppföljning enl åtagande, nordfladdermus, få kadaver, omlandet välinventerat bla genom Energi-myndighetens projekt (Vindval) o likn slutsatser, inget behov av Batmode eller fortsatt uppföljning.

JS Sammanfattning

MKB

Naturvärdesinventering. Generellt låga naturvärden.

Fågelinventering: En häckning av kungsörn > 2 km avstånd. Inga spelplatser för tjäder.

Beslut

MPD 2015: Tillstånd. Skyddsavstånd avseende våtmarker och höga naturvärden. Undvikande av eldöd hos fåglar. Fladdermusinventering saknas. Kontrollprogram ska innehålla uppföljning av fladdermöss (dock inget villkor). Ev behov av BATMODE hänvisas till tillsynsmyndigheten. Likaså ev förekomst av järvlyor. Yttrande från Lst generellt OK. Birdlife OK.

MMD 2015: Höga naturvärde undantas från etablering

Miljörapporter

Tillståndet ingår i ett större vindkraftsprojekt som omfattar tillståndet för Länsterhöjden (2260- 136) samt Storflötten (2260-138)

Villkor bara under uppförande. Drift endast kollisionskadade arter.

Utförare

Länsterhöjden och Storflötten, gemensamt kallade Överturinge vindkraftpark.

Gällande kungsörn så gjordes en uppföljande studie i samband med att bolaget sökte förlängd igångsättningstid för Storflötten. Vad gäller fladdermöss så har vi hittills inte gjort någon uppföljande studie, men det kan ev ske under detta året. Fynd av döda fåglar/fladdermöss rapporteras in i samband med miljörapporterna och vi har hittills hittat två döda tjädrar i Länsterhöjden. En hittades i nov 2021 och en i nov 2022.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen Västernorrland

Beslut

MPD 2014: Länsstyrelsen Västernorrland. Tillståndet omfattar uppförande och drift av gruppstation för vindkraft med maximalt 20 vindkraftverk

MMD 2015: Höga naturvärde undantas från etablering

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen Västernorrland

Miljörapport 2018: Ingen drift.

Villkor 4: *Inför anläggningsskedet ska genomföras en inventering, med avseende på områdets hydrologi och våtmarksvegetation, av de myrar och våtmarker som kommer att beröras av den slutliga parkutformningen enligt villkor 3. Vägdragningar och placering av uppställningsytor etc. ska utföras med beaktande av inventeringen av vattendrag respektive över våtmark ska i ansökningshandlingarna redovisade skyddsåtgärder vidtas.*

Inventeringen genomfördes 31 augusti 2017. Våtmarksinventering inlämnades i samband med ansökan för att ta miljötillståndet i anspråk 2017-10-31. Layouten har godkänts av LST Västernorrland

Villkor 5: *Naturvårdsområden av klass 1 och delområdena 11 och 12 inom naturvårdsområdet klass 2 ska undantas från alla typer av etableringsåtgärder*

Villkor 15: *Elledningar, ledningsstolpar och transformatorstationer ska utformas så att risken för kollision och strömgenomgång för fåglar minimeras.*

Kraftledningar markförläggs som kabel inom projektområdet.

Inför byggnation av förbindningsvägen mellan de två projektområden har området i närheten av Länsterån naturvärdesinventeras. Detta genomfördes 27 juni 2018. Naturvärdesinventering visade vissa höga naturvärden i närheten av vattendraget. Den 12 december fick projektet tillstånd att påbörjar med brobyggnationen

Miljörapport 2019: Ingen drift.

Se 2018.

I samband med den pågående brobyggnationen har kontrollerna av vattendraget skett kontinuerligt för att säkerställa att ingen grumling uppstår. Ingen grumling har uppstått under byggnationen däremot har en grumlingsincident inträffat 17 juli 2019 i samband med Jämtkrafts byggnation av fördelningsstationen och därmed inte i direkt relation till tillstånden men med anknytning till projektet. I uppdrag av Jämtkraft genomförde Sweco en analys av Länsterån vilket omfattade ett platsbesök av ån nedströms för att bedöma om det har uppstått någon miljöpåverkan på Länsteråns fauna och flora. Swecos bedömning påvisade att det inte har uppstått någon permanent skada på Länsteråns fauna och flora på grund av grumlingsincidenten. I samband med Swecos analys av Jämtkraft grumlingsincident vid fördelningsstationen rekommenderades ett antal förbättringsåtgärder för att under driftskedet undvika att plötsliga höga flöden med minerogent material når Länsterån, exempelvis vid skyfall. I dagsläget har diket på den norra och södra sidan av vägen anpassats efter rekommendationerna. Bergkross har lags ut som erosionskydd en bit längs med dikarna. Slamfällan på den södra sidan har gjorts längre och förbättrats samt en motsvarande slamfälla ha anlagts på vägens norra sida för att fånga möjliga flöden av sediment från den norra delen. Sådd av relevanta ytor vid fördelningsstationen t.ex. väglänterna för att minska på erosionsrisken vid skyfall kommer adresseras efter tjällossningen.

Miljörapport 2020: Ingen drift.

Se 2018

Miljörapport 2021: I drift.

Se 2018

Det får även tilläggas att i november 2021 upptäcktes en död fågel cirka 200 m ifrån turbin L19. Mer information finns beskriven i bilaga 1.
Död tjäderhona, dock oklart om det är en kollision med vindkraftverk.

Anmälningsärenden

Vid L14 har stenkast från sprängning landat i ett område med högt naturvärde. Orsaken var variationer i bergets struktur som medförde ett oväntat resultat av salvan. Den direkta åtgärden inför fortsatta sprängningar har varit att vinkeln av den nästkommande sprängsalvan har riktas längre bort ifrån området.

Utförarens dokumentation

Hästkullen Västernorrland

2014 Tillstånd till vindkraftverk på (Hästkullen), Timrå och Härnösand

Ink 2012-11-26: E.ON Wind Sweden, 100vk/220m, boxmodell med undantagsområden. MKB; skogsområden, inventering av fåglar o fladdermöss genomförd. Medelpads resp. Ångermanlands OF anges att parken kommer att ligga i ett område där kungsörn har sina födosök o att den därför är olämpligt placerad, bla mht dess storlek.

MPD/Västernorrland 2014-06-19; 8307-2012: Tillstånd 92vk/220m/35 år. Villkor; placering, undantagsområden, allmänna skyddsavstånd.

Motivering; ingen fara för fladdermöss, 8vk bort pga förekomst av kungsörn, skyddsavstånd för andra arter.

FU 2020-02-10: Överklagades inte.

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen i Västernorrland

Anteckningar JD

Enligt MPDs beslut ska naturvärdesområden o nyckelbiotoper inventeras o undantas från etablering av vindkraftverk (villkor 4 o 5), enligt villkor 20 ska ett kontrollprogram för driften lämnas till TM senast 6 månader efter att tillståndet ”tagits i anspråk” eller den senare tidpunkt som TM bestämmer. I övrigt inga villkor för driften muf hänvisningar till åtaganden från sökanden (som är ganska omfattande o avser bla hänsyn till kungsörn, orre o tjäder sam t en rad naturvärda områden; våtmarker mm). Under rubriken Information anges att 2 kap. MB gäller och att tillståndshavaren har skyldigheter enligt 26:19 resp. 26:22 MB.

Sökanden har gjort naturvärdesinventeringar, även inventering av förekomst av fiskgjuse, smålom, kungsörn, tjäder o orre, anser att antalet tjädertuppar är för få för att motivera skyddsavstånd (länsstyrelsen har motsatt uppfattning). Enbart nordisk fladdermöss o inga försiktighetsåtgärder föreslås.

MPD 2014: Då det finns nordisk fladdermus o vattenfladdermus i eller strax utanför området ”ska kontrollprogrammet omfatta uppföljning av påverkan på fladdermöss”, vilket ska upprättas i samråd med TM, likaså om det behövs försiktighetsåtgärder (tex Batmode). (s. 30f). Flera kända kungsörnsrevir i närheten o tillräckligt skydd kan inte uppnås enbart med skyddsavstånd på 2 km, hela södra området bör därför undvikas, varför placeringen av 8 vindkraftverk avslås. Något skyddsavstånd till spelplatser för tjäder o orre behövs mht deras storlek. MPD påminner dock om att förbudet i 4 § AF gäller o att det kan bli aktuellt med ytterligare försiktighetsåtgärder om det visar sig nödvändigt (s. 31). Som kommentar till villkor 20 anger MPD att ett sådant villkor inte bör vara för preciserat utan upprättas i samråd med TM, dock är man tydlig med att uppföljning av påverkan på fladdermöss o kungsörn (s. 40).

Av kontrollprogrammet 2018-06-29 framgår att en förnyad inventering av kungsörn gjordes i maj 2018. I övrigt illustrerar det också att ganska mycket ligger i ”åtaganden” o att betydande delar av tillståndet är satt på utredning inför anläggandet (se rubrik A.03 Naturmiljö).

2022-02-08 inkom ett ”Egenkontrollprogram” från tillståndshavaren (Nysäter Wind AB). Under rubriken Påverkan på fågelivet och fladdermöss (s. 13) anges att parken utformats så att påverkan kommer att undvikas, varför någon ytterligare uppföljning av påverkan av kungsörn inte behövs. Uppföljning av fladdermöss kommer att ske genom att döda individer rapporteras genom miljörapporten årligen. Ärendet handläggs fortfarande av TM.

Kontrollprogram (odaterad tabell): Allmän info, under A.03 anges bara villkoren o åtaganden om hänsyn till natur o arter vid anläggandet.

JS Sammanfattning

MKB

Fågelinventering, ev förekomst av fiskgjuse o smålom inkl spelflyktsinventering av kungsörn som indikerar flera närliggande revir. Dock >2km avstånd. Mindre spelplatser för tjäder och orre har observerats.

Fladdermusinventering, måttliga förekomster som ej kräver hänsyn.

Beslut

MPD 2014: Tillstånd.

SOF påpekar behov av skyddsavstånd till kungsörn (jaktområde ej bon). Lst NV har få invändningar.

Utföraren listar en lång rad åtaganden (bla arter o naturtyper) som visar på relativt stort engagemang. Hänsyn baserar sig mycket på SCA naturvärdesklassning av skog.

MPD skriver att det kan finnas skäl att följa upp fladdermuspopulationen då den kan förändras över tid, bör ske via egenkontrollen. Vilket kan föranleda BATMODE.

MPD påpekar även att artskyddsförordningen gäller oavsett beslutet och om arter etablerar sig kan det medföra skyddsåtgärder. Det låter som om man då förutsätter någon form av övervakning!!

Miljörapporter

Villkor 17 gäller el-död för fåglar och ett åtagande gällande ev upptäckt av kungsörnsbon. Andra villkor gäller naturtyper och under anläggningsperiod (hydrologi och höga naturvärden).

JS Kontroll och uppföljning

Beslut

MPD 2014: Länsstyrelsen Västernorrland. Tillståndet omfattar uppförande och drift av maximalt 92 vindkraftverk

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen Västernorrland (Härnösands kommun) respektive Timrå kommun till slutet av 2020, därefter enbart länsstyrelsen.

Kontrollprogram bifogat som bilaga, unikt.

Miljörapport 2018: Ingen drift. Färdigbyggd kommer vindkraftsparken att bestå av 73 vindkraftverk. Planerad driftstart är slutet av år 2020. Kontrollprogram bifogat som bilaga, unikt. Inkl åtaganden. Inga villkor som berör arter o naturtyper avser drift, men se Åtagande.

Villkor 4: Inför anläggningsskedet ska genomföras en inventering, med avseende på områdets hydrologi och våtmarksvegetation, av de myrar och våtmarker som kommer att beröras av den slutliga parkutformningen enligt villkor 3. Vägdragningar och placering av uppställningsytor, transformatorstationer etc. ska utföras med beaktande av inventeringen och godkännas av tillsynsmyndigheten. Vid passage över vattendrag respektive över våtmark ska i ansökningshandlingarna redovisade skyddsåtgärder vidtas.

Villkor 5, 8, 13: Delområden med naturvärdesklass 1 respektive naturvärdesklass 2, nyckelbiotoper och naturvårdsobjekt ska undantas från alla typer av etableringsåtgärder. Breddnings- och förstärkningsåtgärder av befintliga vägar ska göras i riktning bort från naturvärdesklassade delområden, nyckelbiotoper och naturvårdsobjekt.

Villkor 17: Elledningar, ledningsstolpar och transformatorstationer ska utformas så att risken för kollision och strömgenomgång för fåglar minimeras.

Åtagande: Bolaget kommer att vid tillfället för grundläggning ha uppdaterat kunskapen om kungsörn i området. I det fall boplatser upptäcks kommer tillsynsmyndigheten att kontaktas ang ev skyddsåtgärder.

En rad åtaganden gällande våtmarker o hydrologi.

Miljörapport 2019: Ingen drift.

Påpekas att verksamhetsbeskrivningen. Vid drift av anläggningen kan störning finns på grund av: Påverkan på fågellivet och fladdermöss.

Villkor 4: Genomförd

Villkor 5: Avverkning har skett i ett utpekad skyddsvärt område klass 2 (kortare vägsträcka mot verk H55) före Länsstyrelsens godkännande. Avvikelsen är rapporterad till länsstyrelsen (dnr. 8805-2019) samt utreds efter anmälan även av polisen

Villkor 17: Bolagets elledningar (det interna elnätet inom parken) markförläggs och innebär således inget problem för fåglar.

Miljörapport 2020: Ingen drift.

Se ovan

Miljörapport 2021: Delvis i drift. Under 2021 har uppförandet av 73 vindkraftverk färdigställt och tillhörande driftsättningsarbeten har påbörjats.

Anmälningspliktiga ärenden

2019: Länsstyrelsen Västernorrland Avseende anläggande av vägar över bäckar och våtmarker

Utförarens dokumentation

Intervju med tillsynsmyndigheten för Hästkullens vindpark, Härnösand och Timrå

Se intervjun 2023-12-12 med IP1, Länsstyrelsen i Västernorrland

Storflötten, Västernorrland

2014 Tillstånd till vindkraftverk på Turingen 1:41 mfl (Storflötten), Ånge

Ink 2012-12-27: Turinge Energi, 38vk/240m, boxmodell, Lst/Västernorrland ok, SOF menar att området har stor betydelse för fågellivet (örn) o naturvårdsområden.

MPD/Västernorrland 2014-06-09; 37-2013: Tillstånd 32vk/240m/35 år. Villkor; placering, undantagsområden (naturvårdsklassade delområden), rennäring. Motivering; Ingen inventering av fladdermöss, men liten risk o arter inte särskilt skyddsvärda. När det gäller fåglar ska skyddsavstånd (2 km från örnböna) hållas, varför antalet drogs ned med sex verk.

MMD/Östersund 2015-07-07; M 1844-14: Tillståndet överklagades av bolaget, sameby, byggnämnden i Ånge kommun. MMD avslog motparterna, men ändrade till 36 verk mht att ”det inte är skäligt att mot Ts uttryckliga yrkande begränsa antalet till 32” (30).

FU 2020-02-10: Överklagades inte.

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen i Västernorrland

Anteckningar JD

Villkor (v19):

(Förslag till kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten...) Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.

D.: ...om tillsynsmyndigheten så finner befogat föreskriva ytterligare försiktighetsåtgärder avseende:

1. Inventering för förlängd igångsättningstid.

Under rubriken Information påminner MPD att verksamhetsutövaren har en skyldighet under 26:19 att planera o kontrollera verksamheten samt att i övrigt iaktta vad som framgår av förordningen (1998:901) om egenkontroll. Dessutom påminner man om skyldigheten enligt 26:22 att till tillsynsmyndigheten lämna de handlingar o upplysningar som behövs för tillsynen.

Av MPDs överväganden framgår att någon inventering av fladdermöss inte gjorts, men utifrån skrivbordsstudie görs bedömningen att det främst kan röra sig om Nordisk fladdermus o att kollisionsrisken är liten. En utgång MPD från att påverkan på arten måste följas upp, vilket ska ske genom egenkontrollen o kontrollprogrammet. Kontrollprogrammet ska upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten o expertis på området. Om negativ påverkan påvisas ska försiktighetsåtgärder vidtas, tex gn Batmode. Av de ansökta vindkraftverken avslog MPD de 6 som ligger närmast myren bort av hänsyn till kungsörnspopulationen o påminner att AF fortfarande gäller o att ändrade förhållanden kan medföra ytterligare begränsningar (s. 27-29). Enligt kommentaren till villkor 19 om kontrollprogram ska det omfatta uppföljning av påverkan på såväl fladdermöss som kungsörn (s. 36). MMD menade däremot att det inte var skäligt

att mot sökandens uttryckliga yrkanden begränsa antalet till 32 o meddelar tillstånd för de begärda 36 verken, inkl de som avslogs närmast myren.

Kontrollprogram 2020-11-19: 32vk: Organisation, 2. Allmänna uppgifter, 3. Egenkontroll, 4. Krav på leverantörer, 5. Kontroll och uppföljning av villkoren, 6. Kontroll och uppföljning av bolagets åtaganden om skyddsåtgärder (bla om ev uppföljning av fmö o kungsörn), bilagor.

I kontrollprogrammet (2018-07-18) kan vi läsa att TM ska kontaktas efter ett års drift för samråd om uppföljning av fladdermöss o kungsörn. Kontroller ska utföras genom regelbunden rondering, fynd ska dokumenteras o rapporteras till SMP.

Nytt KP för driften inkom 2023-05-05 där det anges på s. 13:

Området runt Storflötten är bedömt som ett mindre lämpligt habitat för fladdermöss. Under 2023 kommer en skrivbordsstudie av fladdermöss att utföras för att verifiera tidigare bedömning. Studien kommer att redovisas till tillsynsmyndigheten. En uppföljande inventering av kungsörn gjordes i samband med ansökan om förlängd igångsättningstid. Inventeringen verifierade tidigare resultat. Bolaget bedömer att det inte föreligger något ytterligare behov av uppföljande inventeringar av rovfåglar.

Personal på service- och driftbolaget som regelbundet vistas i vindkraftparken ska rapportera ev. fynd av dödade eller skadade fåglar eller fladdermöss. Om sådana påträffas vid anläggningen så ska de fotodokumenteras för att senare kunna artbestämmas. Artbestämning görs med hjälp av extern expert. Ev. fynd rapporteras till tillsynsmyndigheten i miljörapporten.

Den skrivbordsbedömning som nämns inkom till TM 2023-10-09. Där angavs att påverkan på högriskarter är försumbar, se s:a på s. 7. Ärendet är under handläggning hos TM...

JS Sammanfattning

MKB

Naturvärdesinventering. Generellt låga naturvärden.

Fågelinventering: Ingen häckning av kungsörn < 2 km avstånd. Inga spelplatser för tjäder.

Fladdermöss: Förstudie (skrivbord?)

Beslut

MPD 2015: Tillstånd. Antalet vindkraftverk reduceras vi mossen Storflötten pga höga naturvärden. Skyddsavstånd avseende våtmarker och höga naturvärden. Undvikande av eldöd hos fåglar. Yttrande från Lst generellt OK. Birdlife nära höga naturvärden. Fladdermusinventering saknas. Bolaget ansvarar för vidtagande av erforderliga åtgärder.

Likaså ev förekomst av järvlyor.

MMD/Östersund ändrade map de sex verken som tagits bort vid mossen mht fågelskyddet.

Miljörapporter

Tillståndet ingår i ett större vindkraftprojekt som omfattar tillståndet för Länsterhöjden (2260-136) samt Storflötten (2260-138)

Utförare

Gällande projekten Länsterhöjden och Storflötten, gemensamt kallade Överturinge vindkraftpark, så bifogar jag de senaste kontrollprogrammen.

Gällande kungsörn så gjordes en uppföljande studie i samband med att bolaget sökte förlängd igångsättningstid för Storflötten. Vad gäller fladdermöss så har vi hittills inte gjort någon uppföljande studie, men det kan ev ske under detta år. Fynd av döda fåglar/fladdermöss rapporteras in i samband med miljörapporterna och vi har hittills hittat två döda tjädrar i Länsterhöjden. En hittades i nov 2021 och en i nov 2022.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen Västernorrland

Beslut

MPD 2014: Länsstyrelsen Västernorrland. Tillståndet omfattar uppförande och drift av gruppstation för vindkraft med maximalt 36 vindkraftverk

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen Västernorrland

Miljörapport 2018: Ingen drift.

Villkor 4: *Inför anläggningskedet ska genomföras en inventering, med avseende på områdets hydrologi och våtmarksvegetation, av de myrar och våtmarker som kommer att beröras av den slutliga parkutformningen enligt villkor 3. Vägdragningar och placering av uppställningsytor etc. ska utföras med beaktande av inventeringen och vattendrag respektive över våtmark ska i ansökningshandlingarna redovisade skyddsåtgärder vidtas..*

Våtmarksinventering inlämnades i samband med ansökan för att ta miljötillståndet i anspråk 2017-10-31. Layouten har godkänts av LST Västernorrland

Villkor 5: *Naturvärdesområden av klass 1 ska undantas från alla typer av etableringsåtgärder. Vid etablering inom naturvärdesområden av klass 2 ska samråd ske med tillsynsmyndigheten innan åtgärder vidtas.*

Tillsynsmyndigheten har godkänt verksamhetsutövarens föreslagna layout

Villkor 16: *Elledning, ledningsstolpar och transformatorstationer ska utformas så att risken för kollision och strömgenomgång för fåglar minimeras.*

Kraftledningar markförläggs som kabel inom projektområdet.

Miljörapport 2019: Ingen drift.

Se 2018.

I samband med den pågående brobyggnationen har kontrollerna av vattendraget skett kontinuerligt för att säkerställa att ingen grumling uppstår. Ingen grumling har uppstått under byggnationen däremot har en grumlingsincident inträffat 17 juli 2019 i samband med Jämtkrafts byggnation av fördelningsstationen och därmed inte i direkt relation till tillstånden men med anknytning till projektet. I uppdrag av Jämtkraft genomförde Sweco en analys av Länsterån vilket omfattade ett platsbesök av ån nedströms för att bedöma om det har uppstått någon miljöpåverkan på Länsteråns fauna och flora. Swecos bedömning påvisade att det inte har uppstått någon permanent skada på Länsteråns fauna och flora på grund av grumlingsincidenten

Miljörapport 2020: Ingen drift.

Se 2018

Uppföljning örn

MPD har i tillståndsbeslutet angett att verksamheten ska sättas igång inom så kort tid som möjligt eftersom genomförda inventeringar av flora och fauna annars riskerar att bli utdaterade. Om bolaget skulle önska en längre igångsättningstid, har MPD delegerat till tillsynsmyndigheten att godkänna ytterligare igångsättningstid om maximalt två år, under förutsättning att uppföljande inventeringar har genomförts avseende nyetablering av örn. I samband om ansökan av förlängning av tillståndet, som lämnades in 4 maj 2020, har örnförekomsten inventerats i närheten till projektområdet. Inventeringen genomfördes, enligt gällande praxis i avstämning med tillsynsmyndigheten, av två erfarna inventerare under perioden 24–26 mars 2020. Den totala spaningstiden var drygt 34 persontimmar. Ecogain har ansvarat för bedömning och rapportskrivning. Enligt de förnyade inventeringar av örn som har genomförts finns det inte några indikationer på att det finns fler kungsörnsrevir som berörs av projektområdet vid Storflötten eller inom de angränsande områdena. Samtliga observationer har bedömts utgöras av paret som redan har varit känd sedan tidigare. De nya inventeringar som har gjorts visar därmed att det inte har skett några förändringar av förekomsten av örn jämfört med de tidigare inventeringarna. Länsstyrelsen återkom den 1 juli 2020 med att begäran om förlängd igångsättningstid har godkänts.

Miljörapport 2021: I drift.

Se 2018

Anmälningsärenden

Schakt i naturvärdesklassat område Har skett i samband med kabelförläggning. 2018-08-29 Schakten bredvid myren har återställts veckan efter avvikelserna skett. Komplettering med tydligare markering. Diken för ytvatten anläggs så att inget ytvatten rinner in på myren.

Grumlingsincident vid byggnation av transformatorstati on F58 2019-08-09

Utförarens dokumentation

Intervju med tillsynsmyndigheten för Storflöttens vindpark resp. Hästkullens vindpark, Ånge

Inledande om kontroll och uppföljning vid Storflötten

I tillståndsbesluten finns inga egentliga villkor om försiktighetsåtgärder map naturmiljöer o arter vid drift, förutom hänvisningar till sökandens åtaganden. Däremot framgår att kontrollprogrammet enligt villkor 19 ”ska kontrollprogrammet omfatta en uppföljning av påverkan på” fladdermöss resp. kungsörn. När det gäller den senare har en uppföljande inventering utförts i mars-20, men för fladdermöss verkar uppföljningen inskränka sig till ”rondering”. Vilka diskussioner har ni fört med tillståndshavaren om detta?

(...)

2023-12-12 Intervju med Länsstyrelsen i Västernorrland map Storflötten & Hästkullen.

- IP1 är har arbetet ett tag med tillsyn av vindkraft tillsammans med FU, nu är det JB som har det operativa ansvaret.

- Tillståndshavaren ansökte om förlängning av igångsättningstiden, vilket beviljades 2020. I samband med det gjordes en förnyad inventering av kungsörnsreviren i området. Idag är de 36 snurrorna i drift.
- Tillståndshavaren har nu lämnat in kompletterande KP för Storflötten o skrivbordsinventering av fladdermöss, vilka är under handläggning av Jan Bengtsson.
- När det gäller Hästkullen inkom motsvarande KP för driften i februari 2022, handläggs också fortfarande.
- Vi är ute var tredje år för inspektion vindparkerna som vi ansvarar för. Det är helt o hållet en fråga om prioriteringar, vi har tex tåkt där vi inte haft objektinsyn på tio år. Tillsynen är mycket händelsestyrd. Incidenter o händelser ska alltid rapporteras direkt till oss (o givetvis årligen genom MR).
- Vår erfarenhet är att det är mest problem med vindparkerna vid anläggandet. Ett sådant exempel var Hästkullen med många avvikelser, under en period var vi ute vid anläggningen varje vecka.
- Man kan inte säga att vi prioriterar att studera KP, vi är inriktade på driftsstörningar. Kan också vara så att skrivningen på s. 36 i tillståndsbeslutet om innehållet av KP helt enkelt har gått oss förbi.
- Sundsvall, Örnsköldsvik o Kramfors har tillsynen över byggandet o driften av vindkraft i kommunen, Lst/Y län har resten.
- I mitt arbete kontrollerar jag alltid det som beskrivs som "åtaganden" i tillståndsbeslutet, åtminstone när de är listade (vilket var vanligare förr). Dessa borde vara angivna i KP. Ibland tittar vi också på ansökan, tex när det är svårt att läsa ut av tillståndsbeslutet vad det är som gäller (vägbredd, placeringar av olika anläggningsdelar, osv).
- Vi har inte haft några anmälningar från vare sig tillståndshavaren eller allmänheten map artpåverkan på Storflötten o Hästkullen.
- Vi har inte sett någon anmälan om "statens vilt" i MR, osäker på om det skulle ske. I MR redovisas ju främst hur verksamheten lever upp till villkoren i tillståndet.
- Våra tillsynare som ansvarar över vindkraften är erfarna o tycker att arbetet är väldigt intressant. Vi har inte någon särskild utbildning förutom den allmänna, men det hålls årliga nationella träffar för vindkraftsansvariga i Stockholm. Det händer också att vi har handläggartreffar för enbart Norrlands-länen där vi ju har särskilda problem med rennäringen, iskast, osv. Många av oss i Västernorrland har också arbetet med MPD-prövningar, vilket har gett förståelse o erfarenhet för vindkraftens särskilda miljöfrågor.
- Det är inte många parker här uppe som har villkor om Batmode.
- Jag känner inte till något exempel ett frivilligt uppföljningsprogram som avser påverkan på arter eller naturmiljöer.
- Det finns nu ett fall där TM gått in o förbjudit en verksamhet som precis fått tillstånd mht en då inte upptäckt fjärl, kolla med Östersund o Vagle-takten.

Kråktorpet, Västernorrlands län

2015 Tillstånd till vindkraftverk Kråktorpet, Sundsvall

Ink 2011-03-10: Svenska Vindbolaget, 52vk/180m, boxmodell, antalet blev 45vk efter kommunalt veto o samråd. Lst/Västernorrland o MN/Sundsvall vill ha inskränkningar i antalet vk.

MPD/Västernorrland 2015-02-19; 1106-2011: Tillstånd 41vk/180m/35år. Villkor: Inventering, skyddsåtgärder, stoppzoner, rennäring, kontrollprogram (fladdermöss), delegation om placering. Motivering: Placeringen kan skydda fåglarna, om inte möjligt får ytterligare skyddsåtgärder föreskrivas av TM. Ingen inventering av fladdermöss, men skyddsvärda arter få. Begränsning av antalet vk mht N2000.

MMD/Östersund 2016-03-10; M 753-15: Bolaget överklagade o ville ha tillstånd för ytterligare två verk som, dessutom tydligare skrivning av villkoret om hindersbelysning. MMD gav tillstånd för de två verken o ändrade villkoret så att hindersbelysningen skulle överensstämma med vid gällande Transportstyrelsens föreskrifter (fn TPFS 2010:155).

FU 2020-02-10: Överklagades inte/ej PT.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MPD 2015: Beslutet saknas, men av villkoren framgår av MR, bl.a. inventering av våtmark inför anläggningen. Villkor om KP:

19. Förslag på kontrollprogram omfattande anläggningsarbeten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogram för verksamheten i sin helhet ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet tagits i anspråk eller vid den senare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer. I kontrollprogrammet ska ingå uppföljning av verksamhetens påverkan på fladdermöss, bl.a. genom inventering. Utformningen av kontrollen/uppföljningen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och, vid behov, de experter inom området som tillsynsmyndigheten föreslår.

MMD 2016: Mycket kortfattad dom, två ytterligare vk får tillstånd, ändring i villkor om hindersbelysning, ingenting om kontroll eller uppföljning...

Kontrollprogram 2024-01-09 (Eolus): Tabellform, men ganska överskådlig: Verksamhet o ansvarsfördelning, rutiner o kontroll, undersökning, riskbedömning o driftstörning, försiktighetsmått o villkor (under v19 om KP angavs att ”Uppföljande inventering av fladdermöss enligt villkoret har utförts under 2020. Resultatet visade att det var en fattig fauna bestående av två arter som förekommer regelbundet, samt två tillfälliga arter. Miljön i vindparken har få återstående naturvärden pga den intensivt brukade gran- och tallskogen. Några särskilda åtgärder från vindkraftsparkens sida i syfte att skydda fladdermöss kan inte motiveras för närvarande”)...

JS Sammanfattning

MKB

Kungsörnsinventering, inga häckande.
Fladdermus förstudie.
Minskning av antal verk som hänsyn.

Beslut

MPD 2015: Tillstånd. Skyddsavstånd avseende våtmarker och undvikande av grumling. Uppföljning av fladdermöss under drift. Delegation till tillsynsmyndighet att införa BATMODE, skyddsåtgärder för våtmarker (grumling, hydrologi vandringshinder). Yttrande från Lst om örninventering. Kommun yttrar sig om våtmarker och hydrologi – färre verk.

MMD 2016: Berör inte arter.

Miljörapporter

Villkor 19 inaktiveras då inga intressanta fladdermöss är funna.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Miljökontoret, Sundsvalls kommun.

Beslut

MPD 2015: Länsstyrelsen Västernorrland. Tillstånd enligt 9 kapitlet miljöbalken för uppförande och drift av 41 verk.

MMD 2016: Tillståndet omfattar även verk 1 och 2, vilket ger 43 st. verk totalt. Berör inte arter.

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Miljökontoret, Sundsvalls kommun.

Miljörapport 2015: Ingen drift. Färdigbyggd kommer vindkraftparken att bestå av 73 vindkraftverk. Planerad driftstart är slutet av år 2020.

Villkor 3: *Hänsyn våtmarker vid utformning.*

Villkor 7: *Vid passage över och arbeten i närheten av sjöar, våtmarker och vattendrag ska skyddsåtgärder vidtas för att undvika grumling och att de hydrologiska förutsättningarna ändras. Åtgärder ska vidtas så att vandringsmöjligheter för fisk och andra vattenlevande organismer kvarstår. Tillsynsmyndigheten får vid behov meddela ytterligare villkor om skyddsåtgärder eller försiktighetsmått som behövs i dessa avseenden.*

Villkor 19: *I kontrollprogrammet ska ingå uppföljning av verksamhetens påverkan på fladdermöss, bl.a. genom inventering. Utformningen av kontrollen/uppföljningen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och, vid behov, de experter inom området som tillsynsmyndigheten föreslår.*

Miljörapport 2016: Ingen drift.
Se 2015.

Miljörapport 2017: Ingen drift.

Villkor 3: Inventering utförd under sommaren 2017 och inlämnad till tillsynsmyndigheten.

Villkor 7: Verksamheten är ej påbörjad under gällande år, men bolaget kommer att följa detta villkor.

Miljörapport 2018: Ingen drift.

Villkor 3: Inventering utförd under sommaren 2017 och inlämnad till tillsynsmyndigheten.

Villkor 7: Verksamheten är ej påbörjad under gällande år, men bolaget kommer att följa detta villkor.

Miljörapport 2019: Ingen drift. Klar dec 2019

Villkor 7: Separat inventering av anläggningsområdets hydrologi och våtmarksvegetation som berörs av slutlig parkutformning har utförts. Villkoret och den hydrologiska inventeringen är en del av förfrågningsunderlag för entreprenadarbeten. Efterlevnaden kommer att kontrolleras fortlöpande under anläggningsskedet. Föreläggande om omedelbara åtgärder avseende grumling och hydrologi har mottagits och utförts i samråd med tillsynsmyndigheten under 2019. Ytterligare avhjälpande åtgärder planeras under 2020 enligt samråd med tillsynsmyndigheten.

Villkor 19: Uppföljning av fladdermöss kommer ske enligt villkoret och kontrollprogrammet, dvs. första kalenderåret efter driftsättning.

Miljörapport 2020: I drift.

Villkor 7: Ytterligare avhjälpande åtgärder har utförts under 2020 enligt samråd med tillsynsmyndigheten.

Villkor 19: Uppföljande inventering av fladdermöss enligt villkoret har utförts under 2020. Resultatet visade att det var en fattig fauna bestående av två arter som förekommer regelbundet, samt två tillfälliga arter. Miljön i vindparken har få återstående naturvärden pga den intensivt brukade gran- och tallskogen. Några särskilda åtgärder från vindkraftsparkens sida i syfte att skydda fladdermöss kan inte motiveras för närvarande.

Fladdermusinventering: Uppföljande inventering av fladdermöss enligt villkoret har utförts under 2020. Resultatet visade att det var en fattig fauna bestående av två arter som förekommer regelbundet, samt två tillfälliga arter. Miljön i vindparken har få återstående naturvärden pga den intensivt brukade gran- och tallskogen. Några särskilda åtgärder från vindkraftsparkens sida i syfte att skydda fladdermöss kan inte motiveras för närvarande.

Miljörapport 2021: I drift.

Villkor 7: Föreläggande om omedelbara åtgärder avseende grumling och hydrologi har mottagits och utförts i samråd med tillsynsmyndigheten under 2019. Ytterligare avhjälpande åtgärder har utförts under 2020 och 2021 enligt samråd med tillsynsmyndigheten.

Villkor 19: Se 2020

Anmälningsärenden

2018-11-23 Åklagarmyndigheten: Förundersökning läggs ner avseende otillåten miljöverksamhet. Avser avverkning i del av naturvärde nr 2.

2019-10-31 Miljökontoret, Sundsvalls kommun Föreläggande, 2019-2875, om omedelbara åtgärder avseende grumling och hydrologi.

Synpunkter om åtgärder efter Miljökontorets inspektion i vindkraftsparken den 20 maj 2021. Åtgärderna gäller komplettering vid vattendrag och temporära ytor som inte behövs för driften samt vissa noteringar av kvarlämnat byggnadsmaterial och avfall.

Utförarens dokumentation

Björkhöjden-Björkvattnet, Västernorrlands län

2016 Ändringstillstånd till vindkraftverk vid Björkhöjden-Björkvattnet, Sollefteå

Ink 2016-03-16: Statkraft SCA Vind II, tillstånd 240vk/115m/ingen tidsgräns (MPD/Västernorrland 2009-12-21;18528-08, MMD 2010-12-21; M 145-10, MÖD 2011-11-23; M 824-11, samtliga beslut finns på nätet under MÖDs avgörande), nu ändrad höjd till 240m, liten påverkan på fåglar o fladdermöss.

MPD/Västernorrland 2016-07-06; 3011-2016: Bifall till 240vk/220m/35år villkor om hindersbelysning. Av MÖD 2016-03-16 (M 325-16) framgår att kommunal tillstyrkan inte behöver inhämtas vid villkorsändring. Utredningsvillkoret om fåglar o fladdermöss gäller fortfarande.

MMD/Östersund 2017-06-15; M 1961-16: Enskilda överklagade. MMD uttalar att man redan har bedömt i målet att någon kommunal tillstyrkan inte behövs o återförvisat till MPD för prövning i sak. Samma bedömning nu, i övrigt godtas MPDs bedömning om påverkan o samråd.

MÖD 2018-05-15; M 6469-17: MÖD uttalar att kommunal tillstyrkan behövs (ref MÖD 2018-05-15; M 6227-17, M 6228-17 o M 9183-17), finns dock här o i övrigt avslår man överklagandet.

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelse

Anteckningar JD

MPD 2009: Tillstånd till 240vk/115m/30 år; villkor om miljöprogram (v5):

Senast tre (3) månader efter att tillståndet tagits i anspråk ska ett reviderat miljöprogram för verksamheten redovisas till tillsynsmyndigheten. Miljöprogrammet ska anpassas till fastställda villkor och vad som i övrigt framkommer i detta beslut. Det miljöprogram som bifogats ansökan ska gälla till dess att det reviderats.

Villkor om KP (v18):

Förslag på kontrollprogram ska senast tre (3) månader efter det att detta tillstånd tagits i anspråk inlämnas till tillsynsmyndigheten. Kontrollprogrammet ska åtminstone innehålla uppföljande studier av påverkan på rovfågel, studier av påverkan på rennäring under anläggnings- och driftfas enligt föreskrivna utredningsvillkor, samt vad Bolaget i övrigt har åtagit sig i ärendet.

Under rubriken Uppskjutna frågor och föreskrifter under en prövotid (s. 4f) anges att *Miljöprövningsdelegationen skjuter med stöd av 19 kap 5§ och 22 kap 27 § tredje stycket miljöbalken upp frågan om vilka slutliga villkor som ska gälla för att minimera påverkan på rennäring och rovfåglar.*

Utredningsvillkor U2. Frågan om vilka övriga slutliga villkor som ska gälla för rovfågel:

Bolaget ska under en prövotid kartlägga påverkan på rovfågel under anläggnings- och driftfas. Utredningen avseende rovfågel ska genomföras i

samråd med expertis inom området och omfatta ytterligare inventeringar samt eftersök av kollisionsdödad fågel. Studierna ska påbörjas under första häckningsssäsong för rovfågel efter att detta beslut har tagits i anspråk och redovisas till tillsynsmyndigheten årligen, senast i september samma år. Om studierna visar negativa effekter på rovfågel ska Bolaget lämna förslag på åtgärder och ytterligare villkor för att begränsa dessa. Redovisning av studierna ska ske årligen 5 år från och med att detta beslut tagits i anspråk om inte miljöprövningsdelegationen meddelar annat. Förslag på slutliga villkor med avseende på vad som framkommit ska redovisas senast 5 år efter att beslutet tagits i anspråk. Utredningen ska också omfatta förslag på kompensationsåtgärder för att minska påverkan från vindkraftetableringen. Förslag på kompensationsåtgärder ska lämnas till tillståndsmyndigheten senast den 31 december 2010.

Som prövotidsföreskrift ang påverkan på fåglar angavs att (P4):

Vindkraftverk får inte placeras närmare än två (2) kilometer från boplatserna för kungsörn/fjällvråk i Björkvattnets västra del. Detta gäller således med undantag för det bo som är centralt beläget i parken där Bolagets åtagande om ett skyddsavstånd på 1 kilometer ska gälla.

Om osäkerheten map påverkan på kungsörn/fjällvråk o skriver MPD bl.a. (s. 46f):

Att öka skyddsavståndet innebär att riskerna för t ex kollision med vindkraftverk och störningar under byggtiden minskar. På grund av bristande kunskap är det dock omöjligt att säga hur långt skyddsavståndet måste vara för att riskerna helt ska elimineras eller hur långt avståndet ska vara för att tillräcklig hänsyn ska tas till det specifika boet/reviret. Det är därför mycket viktigt med uppföljning av kontroll vid etableringar som berör rovfågel för att öka kunskapen och använda den i aktuell och kommande etableringar. En avvägning måste också göras mot hur många vindkraftverk som faller bort vid ökat skyddsavstånd liksom en totalbedömning när skyddsåtgärder vidtagits gentemot andra konkurrerande intressen. Miljöprövningsdelegationen menar att det med de föreskrivna skyddsavstånden, även inräknat andra av Bolagets verksamheter, bör finnas goda förutsättningar för att i utredningar fastställa effekten av skyddsavstånd till örnbö.

Miljöprövningsdelegationen anser dock att det föreligger risk för skada på den lokala befintliga kungsörnsstammen eftersom det inte kan uteslutas att kungsörnarna kommer att flyga in i vindkraftsparken. Det är därför trots föreskrivna försiktighetsmått och av de av Bolaget lämnade åtagandena rimligt att utgå ifrån att kungsörnsstammen kommer att reduceras vid en vindkraftsutbyggnad. Miljöprövningsdelegationen bedömer dock att denna påverkan inte kommer att påverka kungsörnsstammen nationellt eller regionalt. I egenkontrollprogrammet ska tydligt anges på vilket sätt kunskapsuppbyggnaden kommer att ske. Ett program för eftersök av kollisionsdödat vilt bör också ingå. Miljöprövningsdelegationen är av uppfattningen att eftersök ska ske med hund inom en fastställd yta runt respektive bo. Allteftersom kunskapen ökar om förhållandena i området samt hur fåglar påverkats ska förslag till åtgärder lämnas i samband med den årliga redovisning som ska skickas till tillsynsmyndigheten.

Störning under häckningsperioden ska minimeras. Bolaget har i ansökan redovisat skyddsåtgärder i samband med byggtiden. En annan aspekt är hinderbelysningens bländande effekt. För att minska riskerna för kollisioner med vindkraftsverk bör varje enskilt verk med hinderbelysning utrustas med maximal avskärmning enligt vad som är möjligt enligt lagstiftningen.

*Bolaget har åtagit sig att inom parken gräva ned elkablarna längs vägarna. Luftledningarna ut-
anför parkerna kommer att vara utförda med hängisolatorer. För att minska risken för kollis-
ion och förhindra strömgenomföring bör bästa möjliga teknik användas och ett särskilt villkor
föreskrivs för detta.*

*Bolaget bör långsiktigt förstärka skyddet för rovfågel i området. Exempelvis kan alternativa
bon i kraftiga tallar eller klipphyllor byggas. Arbetet med detta och andra kompensationsåtgärder
bör ske i samarbete med tillsynsmyndigheten och berörda ornitologiska föreningar.
Detta är en möjlighet till kompensation för ökad dödlighet och lägre reproduktionsförmåga
som kan bli följden av vindkraftsetableringarna. Miljöprövningsdelegationen menar därför
att ett utredningsvillkor om kompensationsåtgärder behövs.*

*Naturvårdsinventeringen har visat på häckning av svarthakedopping i Väster Stenbitstjärn.
För att ge arten nödvändigt skydd bör enligt inventeringen inget vindkraftverk placeras när-
mare än 1 km från tjärnen. Miljöprövningsdelegationen menar att ett villkor inte behövs un-
der förutsättning att det vid anläggningsarbeten och slutlig placering av enskilda verk behöv-
lig hänsyn tas till att arten häckar i tjärnen.*

I kommentarerna till villkoren anger MPD att sökanden gjort åtaganden, bl.a. vid sammanträdet. Dessa verkar dock handla om anläggandet (s. 51). MPD gör också ett intressant uttalande om skälet för varför tillståndet inte bör tidsbegränsas (s. 54):

*Länsstyrelsen i Jämtland har i yttrande anfört att tillståndet bör tidsbegränsas till 30 år. Bo-
laget motsätter sig detta eftersom vindkraftverkens livslängd med dagens utveckling kan över-
stiga 30 år. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att ett tidsbegränsat tillstånd visserligen
kan leda till en omprövning med skärpta krav på t ex bästa teknik om verksamheten ska fort-
sätta när tillståndet löper ut. Vindkraft är emellertid en verksamhet där teknikutvecklingen va-
rit särskilt påtaglig de senaste tiotalet år. Allt talar för att denna teknikutveckling kommer att
fortsätta. Ett tidsbegränsat tillstånd kan därför leda till att Bolaget under tillståndets avslu-
tande tid inte gör investeringar som kan leda till en effektivare energianvändning och bättre
miljöteknik som medför mindre störningar. Miljöprövningsdelegationen har valt att förena
tillståndet med krav på säkerhet som ska ställas vid tre skilda tillfällen under tillståndstiden.
Om Bolaget investerar i anläggningen under tillståndstiden leder detta till att den ekonomiska
livslängden på anläggningen ökar. Bolaget kan då, med stöd av 24 kap 8 § miljöbalken, an-
söka om ändring av villkor och senarelägga tidpunkterna för säkerhetens ställande. Härige-
nom skapas incitament för investeringar i anläggningen som i sin tur leder till en effektivare
energiutvinning och därigenom ett effektivare nyttjande av området. Miljöprövningsdelegat-
ionen vill således uppnå samma syfte som Länsstyrelsen i Jämtlands län men anser att detta
bättre uppnås genom ett icke tidsbegränsat tillstånd. Huvudregeln avseende miljöfarlig verk-
samhet är dessutom att tillstånd ska lämnas för en obegränsad tid. Tidsbegränsande tillstånd
bör användas för särskilt miljöstörande verksamhet och på platser där konkurrerande mar-
kanvändningsanspråk kan förväntas. Miljöprövningsdelegationen anser sammantaget att skäl
för tidsbegränsning av tillståndet inte föreligger.*

*Uppstår ett behov av teknikutveckling under tillståndet löptid kan detta åstadkommas inom
ramen för tillsynen genom omprövning av villkor på tillsynsmyndighetens initiativ.*

MMD 2010: MMD tidsbegränsade tillståndet till 30 år, begränsade verksamhetsområdet o fö-
reskrev avstånd på 2km från samtliga örnbon, skruvade lite på lydelsen av P4:

*Vindkraftverk får inte placeras närmare än två (2) kilometer från boplat-
sorna för kungsörn/fjällvråk.*

MÖD 2011: Överklaganden från samebyn o bolaget, MÖD ändrade bara på några villkor mht till rennärningen, inget om kontroll eller uppföljning.

MPD 2016: Prövningen omfattar bara ändringen, dvs begränsat antal o 220m, detta är enligt MPD nollalternativet o bedömningen om påverkan görs utifrån det. Prövotidsförfarandet inte avslutat. Under rubriken Fåglar och fladdermöss skriver MPD (s. 15):

I gällande tillstånd för verksamheten är bl.a. avgörandet av slutliga villkor för att minimera påverkan på rovfågel satt på prövotid. Av utredningsvillkor U2 framgår att bolaget ska redovisa påverkan på rovfåglar och ge förslag på slutliga villkor. Frågan är inte slutligt avgjord. Eftersom bolaget ska utreda hur verksamheten påverkar rovfåglar finns det möjlighet att reglerna frågas när utredningen redovisas. Av utredningen i ärendet och med ledning av Länsstyrelsen Västernorrlands yttrande bedömer miljöprövningsdelegationen att ändringen inte kommer att påverka fåglar och fladdermöss i sådan omfattning att ändringen inte kan tillåtas.

MMD 2017: Överklaganden från enskilda avslogs samtliga, kommunalt beslut om tillstyrkan krävs inte, inget om kontroll eller uppföljning.

MÖD 2018: Enskild klagade, MÖD uttalade sig egentligen bara om behovet av kommunal tillstyrkan, avslog i övrigt. Ingenting om kontroll eller uppföljning.

- Otydligt om det fortsatt gäller krav på uppföljande inventeringar av rovfågel (ÅOF jobbar på) o vad slags kompensationsåtgärder som ska utredas vidare, TH hänvisar till beslut av MPD/Västernorrland 2019-04-09; ändrat villkor i MPD beslut Dnr 551-6943-17, 551-5414-16, 2283-131... KOLLA med MPD...XX

Kontrollprogram 2023-06-07 (Statkraft): Olika instruktioner, bla för upphittade dödade fåglar (bra uppräknig av statens vilt på s. 1f) o fladdermöss (hanteringen av upphittade döda exemplar). Därefter KP (s. 22): Egenkontroll, administrativa uppgifter, gällande beslut o villkor, verksamheten (90vk), anläggningsprotokoll, dokumentation, driftsstörning, krav på leverantörer, rapportering till myndigheter. Ang villkor 18 om uppföljning av fågel skriver bolaget att årliga inventeringar utförs av Kungsörnsgruppen, resultaten redovisas i MR o samråd hålls med SCA (största markägaren).

JS Sammanfattning

MKB

Naturvärdesinventering av ganska översiktlig karaktär. Rovfågelinventering (Limo Natur) samordnad med länsvis inventering. Främst kungsörn. Rovfågelinventeringen har identifierat sex kungsörnsbon i området kring parkerna Stamåsen, Bodhögarna, Ögonfågeln och Björkhöjden-Björkvattnet. För området kring Björkhöjden-Björkvattnet har två boplatser för kungsörn och ett för fjällvråk lokaliserats.

Beslut

MPD 2009: Tillstånd med prövotid för att kartlägga effekter på rovfåglar samt ge förslag på kompensationsåtgärder för att begränsa effekter U2. Klar 2016. P4. Vindkraftverk får inte placeras närmare än två (2) kilometer från boplatserna för kungsörn/fjällvråk i Björkvattnets västra del. Detta gäller således med undantag för det bo som är centralt beläget i parken där Bolagets åtagande om ett skyddsavstånd på 1 kilometer ska gälla.

MMD 2010: Beträffande provotidsföreskrift P4 på så sätt att föreskriften får följande lydelse: Vindkraftverk får inte placeras närmare än två (2) kilometer från boplatserna för kungsörn/fjällvråk.

MÖD 2011: Ingen ändring avseende arter.

MPD 2016: Ingen ändring avseende arter.

MMD 2017: Ingen ändring avseende arter.

Miljörapporter

Årlig uppföljning av kungsörnspopulation inkl kollisionsuppföljning. Populationsuppföljning av kungsörn avslutad 2017 (2års drift). Som samordnas med fler parker (Stamåsen, Bodhörgarna, Ögonfågeln, Björkhöjden och Björkvattnet). Därefter finns dock rapporter från Ångermanlands ornitologiska förening med sammanfattning 2021, dvs fortsatt uppföljning. Fallvilt årligen, inom egenkontroll.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen i Jämtlands och Västernorrlands län

Beslut

MPD 2009: Länsstyrelsen Västernorrland. Tillstånd maximalt 240 vindkraftverk.

MMD 2010: Tillägg om skyddsavstånd till rovfågelsbon P4 provotidsföreskrift.

MÖD 2011: Ingen ändring avseende arter.

MPD 2012: Förlängning av tid tom 1 juli 2016, för redovisning av kompensationsåtgärder enligt villkor U2 avseende rovfåglar. Miljöprövningsdelegationen Västernorrland 551-7924-11 2012-09-20

MPD 2019: Slutliga villkor och kompensationsåtgärder till skydd för rovfågel, Björkhöjden-Björkvattnet vindpark, Sollefteå och Ragunda kommun Länsstyrelsen i Västernorrland, miljöprövningsdelegationen 551-6943-17 551-5414-16 2283-131 2019-04-09

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen i Jämtlands och Västernorrlands län

Miljörapport 2012: Ingen drift.

P4 provotidsföreskrift: *Vindkraftverk får inte placeras närmare än två (2) kilometer från boplatserna för kungsörn/fjällvråk i Björkvattnets västra del. Detta gäller således med undantag för det bo som är centralt beläget i parken där Bolagets åtagande om ett skyddsavstånd på 1 kilometer ska gälla.*

U2. Frågan om vilka övriga slutliga villkor som ska gälla för rovfågel *Bolaget ska under en provotid kartlägga påverkan på rovfågel under anläggnings- och driftfas. Utredningen avseende rovfågel ska genomföras i samråd med expertis inom området och omfatta ytterligare inventeringar samt eftersök av kollision dödad fågel. Studierna ska påbörjas under första häckningssäsong för rovfågel efter att detta beslut har tagits i anspråk och redovisas till tillsynsmyndigheten årligen, senast i september samma år. Om studierna visar negativa effekter på rovfågel ska Bolaget lämna förslag på åtgärder och ytterligare villkor för att begränsa dessa. Redovisning av studierna ska ske årligen 5 år från och med att detta beslut tagits i anspråk om inte miljöprövningsdelegationen meddelar annat. Förslag på slutliga villkor med avseende på vad som framkommit ska redovisas senast 5 år efter att beslutet tagits i anspråk. Utredningen ska också omfatta förslag på kompensationsåtgärder för att minska påverkan från vindkraftetableringen. Förslag på kompensationsåtgärder ska lämnas till tillståndsmyndigheten senast den 31 december 2010.*

Miljörapport 2013: Ingen drift.

U2: Utredning avseende påverkan på rovfågel sker i samarbete mellan bolaget, konsultbolaget Enetjärn Natur AB, Ångermanlands ornitologiska förening, Limo natur och SLU. Kontrollprogram för påverkan av kungsörn vid vindkraftsanläggningarna Stamåsen, Bodhögarna, Ögonfågeln, Björkhöjden och Björkvattnet, med uppföljningsinsatser och resultat för 2012 har upprättats 2012-11-08. Anläggningsarbetet på Björkhöjden påbörjades hösten/vintern 2012. En boplattform har anlagts. Resultat från de uppföljande undersökningarna redovisades till länsstyrelsen under hösten 2013. Rapportering kommer att fortgå årligen enligt tillstånd.

Miljörapport 2014: Ingen drift.

U2: Utredning avseende påverkan på rovfågel sker i samarbete mellan bolaget, konsultbolaget Enetjärn Natur AB, Ångermanlands ornitologiska förening, Limo natur och SLU. Kontrollprogram för påverkan av kungsörn vid vindkraftsanläggningarna Stamåsen, Bodhögarna, Ögonfågeln, Björkhöjden och Björkvattnet, med uppföljningsinsatser och pågår sedan 2012. Årliga resultat rapporteras till tillsynsmyndigheten varje höst. Den första rapporten från uppföljningen redovisades för länsstyrelsen under hösten 2013 och en ny har lämnats in under hösten 2014. Rapportering kommer att fortgå årligen enligt tillstånd fram till 2017. Anläggningsarbetet på Björkhöjden påbörjades hösten/vintern 2012. En boplattform planeras att anläggas inom reviret vid Björkhöjden.

Senaste årsrapportering avseende uppföljningsvillkor för rovfågel lämnades in i september 2014. Studierna av rovfågel bedrivs som så kallad spelflyktsinventering där fåglarna eftersöks genom kikarspaning från högt belägna platser med god överblick över reviret. Senare under häckningstiden kontrolleras boplatser och platser där örnar noterats revirmarkera under spelflyktsinventeringen.

I 2014 årsrapporten för uppföljning av rovfåglar framgår att örnparet från reviret vid Björkhöjden kunde ses vid flera tillfällen under vårvinterns spelflyktsinventeringar. De sågs då röra sig både kring boplatserna samt på andra sidan dalgången, över Kolsjöbackarna, samt längre österut in över Björkhöjdens vindkraftsområde. De observerades dock bara revirmarkera i branten kring boplatserna. Båda örnarna var fullt utfärgade adulta kungsörnar. Slutsatsen är att reviret är intakt även 2014.

Miljörapport 2015: I drift.

U2: Utredning avseende påverkan på rovfågel sker i samarbete mellan bolaget, konsultbolaget Enetjärn Natur AB, Ångermanlands ornitologiska förening, Limo natur och SLU. Kontrollprogram för påverkan av kungsörn vid vindkraftsanläggningarna Stamåsen, Bodhögarna, Ögonfågeln, Björkhöjden och Björkvattnet, med uppföljningsinsatser och pågår sedan 2012. Årliga resultat rapporterats till tillsynsmyndigheten varje höst. Rapportering kommer att fortgå fram till 2017. En boplattform kommer att anläggas inom reviret vid Björkhöjden under 2016. Kollisionsuppföljning utförs som utgångspunkt under särskilt känsliga perioder under våren och sensommaren (april-okt). Uppföljning under dessa perioder görs en gång i månaden genom att hårdgjorda ytor samt ytor ut mot avverkad skogskant avsynas.

Senaste årsrapportering avseende uppföljningsvillkor för rovfågel lämnades in i september 2015. Studierna av rovfågel bedrivs som så kallad spelflyktsinventering där fåglarna eftersöks genom kikarspaning från högt belägna platser med god överblick över reviret. Senare under häckningstiden kontrolleras boplatser och platser där örnar noterats revirmarkera under spelflyktsinventeringen. Studierna konstaterar att kungsörnsstammen i vindkraftsområdet bedöms vara oförändrad sedan 2008 och 2009 års inventeringar och inga förändringar har skett sedan tillståndsansökan för vindkraftsanläggningarna inlämnades. Samtliga tre kungsörnsrevir inom kontrollprogrammet är intakta under 2015. Inga kollisionsdödade rovfåglar har påträffats inom vindparken.

Miljörapport 2016: I drift.

U2: Utredning avseende påverkan på rovfågel sker i samarbete mellan bolaget, konsultbolaget Enetjärn Natur AB, Ångermanlands ornitologiska förening, Limo natur och SLU. Rapportering kommer att fortgå fram till 2017. Kollisionsuppföljning utförs som utgångspunkt under särskilt känsliga perioder under våren och sensommaren (april-okt). Uppföljning under dessa perioder görs en gång i månaden genom att hårdgjorda ytor samt ytor ut mot avverkad skogskant avsynas. Vid besök av turbin inom ramen för drift och underhåll görs en okulär besiktning av området turbinen för att identifiera och dokumentera ev fallvilt. Redovisning avseende kompen

Miljörapport 2017: I drift.

Uppföljning av rovfågel har fortsatt på samma sätt som tidigare år. Studierna visar fortsatt att kungsörnsstammen i vindkraftsområdet bedöms vara oförändrad sedan 2008 och 2009 års inventeringar. Samtliga tre kungsörnsrevir inom kontrollprogrammet är intakta under 2016. Eventuellt har det dessutom tillkommit ett eller två nya revir i närområdet. Inga döda rovfåglar har påträffats dock en övrig fågel(ripa) har påträffats inom vindparken. Senaste årsrapportering gjordes september 2016.

Miljörapport 2018: I drift.

Uppföljning avseende påverkan på rovfågel sker i samarbete mellan bolaget, konsultbolaget Enetjärn Natur AB, Ångermanlands ornitologiska förening, Limo natur och SLU. Rapportering kommer att fortgå fram till 2017. Kollisionsuppföljning utförs som utgångspunkt under särskilt känsliga perioder under våren och sensommaren (april-okt). Uppföljning under dessa perioder görs en gång i månaden genom att hårdgjorda ytor samt ytor ut mot avverkad skogskant avsynas. Vid besök av turbin inom ramen för drift och underhåll görs en okulär besiktning av området turbinen för att identifiera och dokumentera ev fallvilt. Redovisning avseende kompensationsåtgärder gjordes juni 2016. Tillsynsmyndigheten har i enlighet med vill-

kolet fått årliga redovisningar samt slutredovisning 2017. Slutliga villkor och beslut om eventuella kompensations- eller skyddsåtgärder kommer nu att, utifrån bolagets redovisning, prövas av miljöprövningsdelegationen.

Miljörapport 2019: I drift

Som en del av bolagets egenkontroll utförs okulär besiktning av hårdgjorda ytor kring turbinerna. Vid dessa okulära besiktningar under året har det inte påträffats några döda eller skadade fladdermöss eller rovfåglar. En död övrig fågel har påträffats.

Miljörapport 2020: I drift

Som en del av bolagets egenkontroll utförs okulär besiktning av hårdgjorda ytor kring turbinerna. Vid dessa okulära besiktningar under året har det inte påträffats några döda eller skadade fladdermöss. En död rovfågel, sparvhök, har påträffats.

Miljörapport 2021: I drift

Som en del av bolagets egenkontroll utförs okulär besiktning av hårdgjorda ytor kring turbinerna. Vid dessa okulära besiktningar under året har det inte påträffats några döda eller skadade fladdermöss. En död rovfågel, duvhök, har påträffats. Ångermanlands ornitologiska förening har under året utfört kungsörns inventering. Resultatet är redovisad ifrån dem gjord rapport finns i sammanfattning i MR 2021.

Under 2021 har häckning lyckats i ett av de fyra inventerade kungsörnsreviren som finns runt vindparkerna. En häckning konstaterades vara misslyckad och i de återstående två reviren kunde ingen häckning konstateras. Således var 2021 sämre än både 2020 då alla fyra paren lyckades med häckningen och fick sex ungar och 2019 då tre par lyckades med häckningen och fick fyra ungar.

Kan hända är det något med väder och eller födotillgång som påverkat resultatet negativt i västra Ångermanland och gränslandet till Jämtland men det är svårt att veta exakt. De fyra undersökta reviren sticker dock inte ut mer negativt än de övriga reviren i samma geografiska område i landskapet.

De kungsörnsrevir som tidigare ingått i kontrollprogrammet har under den treårsperiod (2019-2021) som ÅOF har inventerat kungsörn i snitt haft ett bättre reproduktionstal än landskapet som helhet.

Eftersom det är ett fåtal revir som omfattas av studien så spelar slumpfaktorer en stor roll.

Anmälningspliktiga ärenden

Utförarens dokumentation

Stamásen, Västernorrlands län

2018 Ansökan om slutliga villkor i tillstånd till vindkraftverk vid Stamåsen, Sollefteå

Ink 2016-10-14: Statkraft Sverige, tillstånd från 2009 med utredningsvillkor (MPD 2009-12-02; 18527-08), nu (2016) slutredovisning, vilken godtas överlag även om Ångermanlands OF vill ha fortsatt dialog.

MPD/Västernorrland 2018-12-12; 7429-16 och 5412-17: Redovisningen godtas, uppföljning av påverkan på rovfågel o rennäring gn kontrollprogram, ta fram förslag för att förstärka skyddet av boplats för kungsörn. Skyddszoner mot bergsbrant. Redovisningen ok, men kompensationsåtgärder mht kungsörn svårbedömda, ingen kompensation men fortsatt vaksamhet o avstånd.

FU 2020-02-10: Överklagades inte.

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelse

Anteckningar JD

MPD 2009: saknas, men av Miljörapporten framgår att det ursprungliga tillståndet hade en skrivning om utredning o kontroll:

Frågan om vilka övriga slutliga villkor som ska gälla för rovfågel

Bolaget ska under en prövotid kartlägga påverkan på rovfågel under anläggnings- och driftfas. Utredningen avseende rovfågel ska genomföras i samråd med expertis inom området och omfatta ytterligare inventeringar samt eftersök av kollisionsdödad fågel. Studierna ska påbörjas under första häckningssäsong för rovfågel efter att detta beslut har tagits i anspråk och redovisas till tillsynsmyndigheten årligen, senast i september samma år. Om studierna visar negativa effekter på rovfågel ska Bolaget lämna förslag på åtgärder och ytterligare villkor för att begränsa dessa. Redovisning av studierna ska ske årligen 5 år från och med att detta beslut tagits i anspråk om inte miljöprövningsdelegationen meddelar annat. Förslag på slutliga villkor med avseende på vad som framkommit ska redovisas senast 5 år efter att beslutet tagits i anspråk. Utredningen ska också omfatta förslag på kompensationsåtgärder för att minska påverkan från vindkraftetableringen.

Förslag på kompensationsåtgärder ska lämnas till tillståndsmyndigheten senast den 31 december 2010.

MPD 2018: Efter prövotidsredovisningen fastställdes ett nytt villkor 19 om KP:

Förslag till kontrollprogram ska senast tre månader efter att detta tillstånd tagits i anspråk lämnas in till tillsynsmyndigheten. Kontrollprogrammet ska åtminstone innehålla uppföljande studier av påverkan på rovfågel, (...) under anläggnings- och driftsfas enligt föreskrivna utredningsvillkor, samt vad Bolaget i övrigt har åtagit sig i ärendet.

Bolaget ska inom ramen för egenkontrollen i samråd med markägare och ornitologisk expertis ta fram förslag för att stärka skyddet för boplatser för kungsörn. Förslagen ska redovisas till tillsynsmyndigheten.

Beslutet är en slutredovisning av ett utredningsvillkor (U2) i det ursprungliga tillståndet om årlig uppföljning av påverkan på rovfågel under minst fem år samt förslag till kompensationsåtgärder.

MPD: Påverkan på kungsörn svår att bedöma, häckningsframgången måttlig, den bästa kompensationsåtgärden vore att förstärka boplatserna i angränsande marker, varför ett villkor om att detta ska ske i samråd med markägare o ornitologer ska fastställas, även villkoret om KP bör förtydligas.

Kontrollprogram 2023-06-07 (Statkraft): Olika instruktioner, bla för upphittade dödade fåglar (bra uppräknig av statens vilt på s. 1f) o fladdermöss (hanteringen av upphittade döda exemplar). Därefter KP (s. 22): Egenkontroll, administrativa uppgifter, gällande beslut o villkor, verksamheten (26vk), anläggningsprotokoll, dokumentation, driftsstörning, krav på leverantörer, rapportering till myndigheter. Ang villkor 19 om uppföljning av fågel skriver bolaget att årliga inventeringar utförs av Kungsörnsgruppen, resultaten redovisas i MR o samråd hålls med SCA (största markägaren).

JS Sammanfattning

MKB

Naturvärdesinventering av ganska översiktlig karaktär. Rovfågelinventering (Limo Natur) samordnad med länsvis inventering. Främst kungsörn. Rovfågelinventeringen har identifierat tre revir och sex kungsörnsbon i området kring parkerna Stamåsen, Bodhögarna, Ögonfågna-den och Björkhöjden-Björkvattnet. För området kring Stamåsen har ett revir och en boplatz ca 1,5 km utanför parken identifierats.

Beslut

MPD 2009: Tillstånd med prövotid för att kartlägga effekter på rovfåglar samt ge förslag på kompensationsåtgärder för att begränsa effekter U2. Klar 2016.

MMD 2010: Villkor 16 ändras så att det får följande lydelse. Vindkraftverk får inte placeras närmare än två kilometer från kungsörnsbo.

MPD 2018: Nya och ändrade villkor gällande kungsörn, dvs stärka skyddet för boplatser. Med förslag inom arbetet med egenkontroll (Villkor 19). Stärkt skydd av branter (rovfågel) som nytt villkor 24. Inga slaktrester för att ej locka rovfågel som nytt villkor 25.

Miljörapporter

Årlig uppföljning av kungsörnspopulation inkl kollisionsuppföljning. Populationsuppföljning av kungsörn avslutad 2017 U2 (5 års efter beslut). Som samordnas med fler parker (Stamåsen, Bodhögarna, Ögonfågna-den, Björkhöjden och Björkvattnet). Därefter finns dock rapporter från Ångermanlands ornitologiska förening med sammanfattning 2021, dvs fortsatt uppföljning. Fallvilt årligen, inom egenkontroll.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen i Jämtlands och Västernorrlands län

Beslut

MPD 2009: Länsstyrelsen Västernorrland. Tillstånd maximalt 50 vindkraftverk.

MMD 2010:

MPD 2011: Delredovisning map kompensationsåtgärder för rovfågel Miljöprövningsdelegationen Västernorrland 551-2429-11 2011-06-07

MPD 2012: Förlängning av tid tom 1 juli 2016, för redovisning av kompensationsåtgärder enligt villkor U2 avseende rovfåglar. Miljöprövningsdelegationen Västernorrland 551-7926-11 2012-09-20MPD

MPD 2018: Slutliga villkor och kompensationsåtgärder till skydd för rovfågel, Stamåsen vindkraftpark, Sollefteå och Strömsund kommun.

MPD 2018: Ta fram förslag för att förstärka skyddet av boplats för kungsörn. Skyddszoner mot bergsbrant. Redovisningen ok, men kompensationsåtgärder mht kungsörn svårbedömda, ingen kompensation men fortsatt vaksamhet o avstånd. Ändrade villkor (19, 24) gällande skydd av boplatser för kungsörn skyddszoner då etapp 2 startas.

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen i Jämtlands och Västernorrlands län

Miljörapport 2011: Ingen drift.

Villkor 16 *Vindkraftverk får inte placeras närmare än två (2) kilometer från kungsörnsbo.* Redovisad placering av vindkraftverk uppfyller villkoret utifrån identifierade boplatser.

U2. *Frågan om vilka övriga slutliga villkor som ska gälla för rovfågel Bolaget ska under en prövotid kartlägga påverkan på rovfågel under anläggnings- och driftfas. Utredningen avseende rovfågel ska genomföras i samråd med expertis inom området och omfatta ytterligare inventeringar samt eftersök av kollisionsdödad fågel. Studierna ska påbörjas under första häckningssäsong för rovfågel efter att detta beslut har tagits i anspråk och redovisas till tillsynsmyndigheten årligen, senast i september samma år. Om studierna visar negativa effekter på rovfågel ska Bolaget lämna förslag på åtgärder och ytterligare villkor för att begränsa dessa. Redovisning av studierna ska ske årligen 5 år från och med att detta beslut tagits i anspråk om inte miljöprövningsdelegationen meddelar annat. Förslag på slutliga villkor med avseende på vad som framkommit ska redovisas senast 5 år efter att beslutet tagits i anspråk. Utredningen ska också omfatta förslag på kompensationsåtgärder för att minska påverkan från vindkraftetableringen. Förslag på kompensationsåtgärder ska lämnas till tillståndsmyndigheten senast den 31 december 2010.*

Miljörapport 2012: Ingen drift.

Se 2011

U2: Utredning avseende påverkan på rovfågel sker i samarbete mellan bolaget, konsultbolaget Enejärn Natur AB, Ångermanlands ornitologiska förening, Limo natur och SLU. Ett försök

till GPS-markering gjordes under hösten 2011, men misslyckades. Kommande år kommer resultat från studier att redovisas årligen enligt villkoret. En rapport avseende kontrollprogram för påverkan av kungsörn vid vindkraftsanläggningarna Stamåsen, Bodhögarna, Ögonfågna- den, Björkhöjden och Björkvattnet, med uppföljningsinsatser och resultat för 2012 har upprä- tats 2012-11-08 I förebyggande syfte har b.la. en kompensationsåtgärd i form av byggnation av en boplattform utförts under hösten 2012.

Miljörapport 2013: Ingen drift.

Se 2011

U2: Se 2012

En rapport som redovisade vindparkens påverkan på kungsörnsreviret redovisades för till- synsmyndigheten under hösten 2013.

Miljörapport 2014: I drift.

Se 2011

U2: Se 2012

Senaste rapporten som redovisade vindparkens påverkan på kungsörnsreviret redovisades för tillsynsmyndigheten under september 2014.

Miljörapport 2015: I drift.

Se 2011

U2: Se 2012

Kollisionssök med hund har genomförts under 2013-2015. I förebyggande syfte har b.la. en kompensationsåtgärd i form av byggnation av en boplattform utförts under hösten 2012. Platt- formen har ännu inte tagits i bruk. Senaste rapporten som redovisade vindparkens påverkan på kungsörnsreviret redovisades för tillsynsmyndigheten under september 2015.

Studierna av rovfågel bedrivs som så kallad spelflyktsinventering där fåglarna eftersöks ge- nom kikarspaning från högt belägna platser med god överblick över reviret. Senare under häckningstiden kontrolleras boplatser och platser där örnar noterats revirmarkera under spel- flyktsinventeringen. Studierna konstaterar att kungsörnsstammen i vindkraftsområdet be- döms vara oförändrad sedan 2008 och 2009 års inventeringar och inga förändringar har skett sedan tillståndsansökan för vindkraftanläggningarna inlämnades. Samtliga tre kungsörnsrevir inom kontrollprogrammet är intakta under 2015. Inga kollisionsdödade rovfåglar har påträff- ats inom vindparken.

Miljörapport 2016: I drift.

Se 2011

U2: Se 2012

Kollisionssök med hund har genomförts under 2013-2015. I förebyggande syfte har b.la. en kompensationsåtgärd i form av byggnation av en boplattform utförts under hösten 2012. Platt- formen har ännu inte tagits i bruk. Redovisning avseende förslag på kompensationsåtgärder lämnades i juli 2016 och den avslutande redovisningen av studierna gjordes under oktober 2016. Prövning pågår. Vid besök av turbin inom ramen för drift och underhåll görs en okulär besiktning av området turbinen för att identifiera och dokumentera ev fallvilt.

Studier enligt provotidsvillkor U2 avseende rovfåglar har avslutats och slutredovisades under oktober 2016. Dessutom har redovisning avseende förslag på kompensationsåtgärder lämnats i juli 2016. Prövning i dessa ärenden pågår. Samtliga tre kungsörnsrevir inom kontrollpro- grammet är fortsatt intakta under 2016. Genomförda studier har inte visat att vindparkerna

medför någon påvisbar negativ påverkan på kungsörnsstammen vid Stamåsen och dessutom har ytterligare ett revir etablerats. Såsom nämnts ovan har det dock under åren påträffats ett fåtal rovfåglar döda i vindparken under de fem år som kollisionstudierna har genomförts. Det finns dock inte stöd för att detta skulle ha haft någon betydelse för arternas populationer i regionen, men Bolaget har i redovisningen om kompensationsåtgärder föreslagit som en extra åtgärd för tornfalkstammen i regionen att Bolaget ska sätta upp holkar. Under 2016 påträffades två döda rovfåglar (tornfalk) samt en övrig fågel (tornseglare).

Miljörapport 2017: I drift.

Se 2011

U2: Se 2012

Kollisionssök med hund har genomförts under 2013-2015. I förebyggande syfte har b.la. en kompensationsåtgärd i form av byggnation av en boplattform utförts under hösten 2012. Plattformen har ännu inte tagits i bruk. Redovisning avseende förslag på kompensationsåtgärder lämnades i juli 2016 och den avslutande redovisningen av studierna gjordes under oktober 2016. Slutliga villkor och beslut om eventuella kompensations- eller skyddsåtgärder kommer nu att, utifrån bolagets redovisning, prövas av miljöprövningsdelegationen. Vid besök av turbin inom ramen för drift och underhåll görs en okulär besiktning av området kring turbinen för att identifiera och dokumentera ev fallvilt.

Under 2017 gjordes de avslutande prövotidsinventeringarna för rovfågel vid Ögonfågeln och Björkhöjden-Björkvattnet. Inventeringarna omfattade även Stamåsen trots att prövotiden löpte ut 2016. Resultatet från inventeringarna var att alla tre, sedan 2008 kända, revir fortsatt är aktiva och intakta (Stamåsen-, Bodhögarna- och Björkhöjdenreviren). Även det senare, under 2015, upptäckta reviret mellan Stamåsen och Ögonfågeln kunde identifieras. En lyckad häckning med en unge har i år genomförts inom de 4 revir med kända boplatser som bevakats inom kontrollprogrammet. En lyckad häckning rapporteras också från den boplattform som anlagts som kompensationsåtgärd i ett angränsande revir längre söderut. Alla de i kontrollprogrammet ingående kungsörnsreviren har varit aktiva under hela kontrollprogrammet. I endast ett av reviren vet man med säkerhet att en av fåglarna har bytts ut. Det är i det västra Bodhögarna-reviret där den gamla hanen avled under 2016. Redan 2017 var en ny hanne på plats och paret genomförde en lyckad häckning. Under inventeringarna har det även noterats en plats där slaktavfall lämnas vilket har påverkat örnarnas flygmönster eftersom de gärna besöker platsen. För mer information se inlämnad prövotidsredovisning. Som en del av bolagets egenkontroll utförs okulär besiktning av hårdgjorda ytor kring turbinerna vid ordinarie drift och servicebesök. Vid dessa okulära besiktningar under året har det inte påträffats några döda eller skadade fåglar.

Miljörapport 2018: I drift.

Se 2011

U2: Se 2012

Kollisionssök med hund har genomförts under 2013-2016. I förebyggande syfte har b.la. en kompensationsåtgärd i form av byggnation av en boplattform utförts under hösten 2012. Plattformen har ännu inte tagits i bruk. Redovisning avseende förslag på kompensationsåtgärder lämnades i juli 2016 och den avslutande redovisningen av studierna gjordes under oktober 2016. Slutliga villkor och beslut om eventuella kompensations- eller skyddsåtgärder kommer nu att, utifrån bolagets redovisning, prövas av miljöprövningsdelegationen.

Som en del av bolagets egenkontroll utförs okulär besiktning av hårdgjorda ytor kring turbinerna. Vid de okulära besiktningarna under året har det inte påträffats några döda eller skadade fåglar eller fladdermöss.

Miljörapport 2019: I drift.

Se 2011

U2: Se 2012

Som en del av bolagets egenkontroll utförs okulär besiktning av hårdgjorda ytor kring turbinerna. Vid de okulära besiktningarna under året har det inte påträffats några döda eller skadade fåglar eller fladdermöss.

Miljörapport 2020: I drift.

Se 2011

Villkor 24: *Vid detaljplanering av etapp 2 ska det fastställas en skyddszon på åtminstone 50–100 meter från skarpa sluttningar och krön på vindkraftparkens västsida. Skyddszonen ska tas fram i samråd med ornitologisk expertis och slutligt godkännas av tillsynsmyndigheten innan anläggningsarbeten påbörjas. Inom denna skyddszon får inga vindkraftverk uppföras. (Nytt villkor i MPD beslut Dnr 551-7429-16, 551-5412-16, 2283–13 daterat 2018-12-12)*

U2: Se 2012

Som en del av bolagets egenkontroll utförs okulär besiktning av hårdgjorda ytor kring turbinerna. Vid de okulära besiktningarna under året har det inte påträffats några döda eller skadade fåglar eller fladdermöss.

Miljörapport 2021: I drift.

Se 2020

U2: Se 2012

Som en del av bolagets egenkontroll utförs okulär besiktning av hårdgjorda ytor kring turbinerna. Vid de okulära besiktningarna under året har det inte påträffats några döda eller skadade fåglar eller fladdermöss. Ångermanlands ornitologiska förening har under året utfört kungsörns inventering . Resultatet är redovisad ifrån dem gjord rapport.

Se Björkvattnet

Anmälningspliktiga ärenden

Utförarens dokumentation

Högaliden, Västerbottens län

2015 Ändringstillstånd till vindkraftverk på Högaliden, Umeå

Ink 2014-05-15: Fred Olsen Renewables, tidigare tillstånd från 2011, 34vk/150m (MPD/Västerbotten 2011-12-16; 1651-2010). Nu ansöker bolaget om ändringstillstånd för 25 vindkraftverk med totalhöjd på maximalt 200 meter.

MPD/Västerbotten 2015-04-23; 4085-2014: Bifall, 25vk/200m, ändrad säkerhet o bara något annorlunda villkor; förändrad säkerhet, flygområde o utredning om fladdermöss.

MMD/Umeå 2016-03-02; M 1351-15: Bolaget o en enskild klagade, ville få bort villkoret resp utöka villkoret till skydd för fladdermöss. Lst pekade på att 2011 var kunskapsläget dåligt map fladdermöss i AC län, här är utredningen av förekomsten fortfarande undermålig. MMD höll med o ansåg att bristen utgjorde rättegångsfel o återförvisade målet till MPD för förnyad prövning. Därefter kompletterades ansökan; behövs inga försiktighetsmått andra än Batmode. Kungsörnsgruppen menar att 2km från örnbönan är för kort enligt Vindval 2013, vill ha 5km

MPD/Västerbotten 2016-06-23; 2065-2016: Tillstånd 25vk/200m, giltigt till 35 år efter det ursprungliga beslutet, dvs. 2047-09-19, gamla villkor + Batmode, anser att kunskapsläget map fladdermöss är lågt, men accepterar ändå att tillståndet ändras.

LC 2020-02-17: Överklagades inte.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

I beslutet av MMD/Västerbotten 2016-06-23; 2065-2016 antogs ett nytt följande villkor 22 om Batmode (se nedan). I övrigt gällde villkoren för skydd mot påverkan på arter och naturmiljöer enligt det tidigare beslutet från MPD/Västerbotten 2015-04-23; 4085-2014, dvs villkor 1 (allmänt villkor inkl åtaganden i MKBn), 5 (positionering mm), 16 (kontrollprogram) o 18 (påverkan på kungsörnspopulationen) med följande lydelse:

1. (...) Bolagets åtaganden om åtgärder för att begränsa påverkan och skada till följd av etableringen, vilka redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen, ska efterlevas.

5. ...exakta position...ska bestämmas med hjälp av biologisk expertis och i samråd med tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten får i samband med sådant samråd föreskriva om de ytterligare försiktighetsmått som kan behövas för att undvika skada på naturmiljön. (...).

16. För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram som visar hur villkoren följs och hur verksamhetens påverkan på hälsa och miljö i övrigt undersöks. Kontrollprogrammet ska gälla under såväl anläggningsfas som driftfas. I kontrollprogrammet ska anges metoder och tillvägagångssätt för kontroll och utvärdering. (...)

18. *Kontrollprogrammet ska visa hur verksamhetens påverkan på kungsörn följs upp. Utformningen av uppföljningen bör ske i samråd med Kungsörnsgruppen i Västerbotten. Tillsynsmyndigheten ska pröva om utformningen av kontrollprogrammet kan godkännas och får meddela de ytterligare föreskrifter som kan behövas i samband med uppföljningen.*

22. *Vindkraftverken ska stängas av när medelvindhastigheten under tio minuter är lägre än 5 m/s vid verkens nav. Detta gäller från en timma före solnedgången till en timma efter solnedgången under perioden fr.o.m. den 1 augusti t.o.m. den 30 september.*

Delegation enligt 22 kap. 25 § miljöbalken

Länsstyrelsen delegerar åt tillsynsmyndigheten att

(...)

- pröva omfattningen och utformningen av uppföljningen av verksamhetens påverkan på kungsörn enligt villkor 18

Kontrollprogram 2023-10-19 (Fred Olsen): Uppgifter om verksamheten, ansvarsfördelning, drift och kontrollrutiner, riskbedömning och uppföljning av beslut, kemikalieförteckning, farligt avfall, meddela avvikelser och störningar, rennärning (enligt KP), kungsörn (enligt KP), uppföljning av villkor (bilaga, låst). OBS att enligt KP för kungsörn gäller *årliga spelflyktsinventeringar och boplatskontroller i kungsörnsrevir A-F, med årlig redovisning av häckningsframgång och vart femte år en övergripande rapport* under parkens hela driftstid...

JS Sammanfattning

MKB

Ansökan/MKB påtalar närliggande kungsörnsrevir. Inventering av fladdermöss ger bara en art Nordisk fladdermus.

Beslut

Beslut berör fladdermöss och kungsörn.

Miljörapporter

Tydliga villkor 18 som berör populationsövervakning av kungsörn. Resulterar i årlig övervakning som presenteras i miljörapporten. Svårt att bedöma påverkan från vindkraft vs andra faktorer.

Villkor 22 beskriver Batmode man inte tydligt kunnat visa på effekten på fladdermuspopulationer.

Kontrollprogram

Villkor 16 under anläggning/drift.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Umeå kommun, samhällsbyggnadsnämnden.

Beslut

MKB

MPD 2011: Tillstånd enligt miljöbalken, 34 vindkraftverk, tot höjd 150 meter.

MPD 2016: Ändringstillstånd 25 vindkraftverk tot höjd 200 meter.

Kontroll (årlig miljörapport)

2018-10-30 skickades förslag till egenkontroll in till tillsynsmyndigheten.

2018-12-06 bekräftade tillsynsmyndighet via mejl att kontrollprogrammet mottagits.

Miljörapport 2018: Ingen drift. Skanska anlita som entreprenör.

Villkor 18: Kontrollprogrammet ska visa hur verksamhetens påverkan på kungsörn följs upp. Utformningen av uppföljningen bör ske i samråd med Kungsörnsgruppen i Västerbotten. Tillsynsmyndigheten ska pröva om utformningen av kontrollprogrammet kan godkännas och får meddela de ytterligare föreskrifter som kan behövas i samband med uppföljningen.

Bolaget kommer att i samråd med kungsörnsgruppen ta fram förslag till ett kontrollprogram. Under 2018 var det ingen påverkan på kungsörnen.

Villkor 22: Vindkraftverken ska stängas av när medelvindhastigheten under 10 minuter är lägre än 5 m/s vid verkens nav. Detta gäller från en timme före solnedgång till en timme efter soluppgången under perioden fr.o.m. den 1 augusti t.o.m. den 30 september.

Miljörapport 2019: Ingen drift. Under 2019 har det pågått anläggning av vägar, kranplaner och gjutning av fundament.

Villkor 18: Bolaget har i samråd med kungsörnsgruppen tagit fram ett kontrollprogram som för kungsörn. 2019-10-17 godkände tillsynsmyndigheten kontrollprogrammet. Under 2019 har det varit en lyckad häckning med två ungar i det bo som ligger närmast vindkraftsparken.

Villkor 22: Ingen drift

Miljörapport 2020: Meddelande om att de första vindkraftverken tas i drift 2020-11-02, 10st. Huvudsaklig påverkan på naturmiljön har skett genom anläggandet av vägar.

Villkor18: Under 2020 har det varit en lyckad häckning med en unge i det bo som ligger närmast vindkraftsparken.

Villkor 22: Dessa parametrar är programmerade i respektive vindkraftverks styrsystem.

Miljörapport 2021: I drift. I november 2021 restes det sista vindkraftverket.

Villkor 18: KP, bilaga 3 – Kungsörnsrapport

Metodikerna i denna inventering följer den metod som gäller från 2018 utprövas i fyra områden i Sverige (Naturvårdsverket 2017). Numera följer vi den uppdaterade version som Naturvårdsverket tagit fram om metodik kring kungsörnsinventering 2021, en liten uppdatering kommer också i februari 2022.

Under 2021 noterades att alla de sex reviren inom inventeringsområdet var besatta. Av dessa fem blev det endast en lyckad häckning och detta var i revir F. Detta resulterade i två ungar. Ett bra år för kungsörnen i länet men inom kontrollcirkeln så gick det inte lika bra. Resultatet blev endast en lyckad häckning i de sex reviren. Men det blev trots allt två flygga ungar. Trots att örnparen var tidigt på plats och att vi sett både bobygge och örnnarna sittande nära och även i bona blev det inte fler häckningar. Vad detta berodde på är svårt att säga. I dagsläget går det inte att dra några slutsatser om de närliggande vindkraftparkerna påverkar örnnarnas häckningsresultat. Vad som påverkar den dåliga häckningsframgången i reviren kan bero på många parametrar. Vi får hålla i vår studie och se om vi får något svar på detta.

Villkor 22: Dessa parametrar är programmerade i respektive vindkraftverks styrsystem.

Miljörapport 2022: I drift.

Villkor 18: KP, bilaga 4 – Kungsörnsrapport

Anmälningspliktiga ärenden

2018-11-21 Länsstyrelsen Anmälan om vattenverksamhet

Utförarens dokumentation

Intervju med tillsynsmyndigheten för Högaliden vindpark, Umeå kommun

Inledning om kontroll och uppföljning

I tillståndsbesluten finns flera villkor som gäller påverkan på arter och naturmiljöer under driftfasen (villkor 1, 16, 18 och 22, se ovan). Dessa inte begränsade till att enbart gälla uppföljningen av villkoren i tillståndet, utan ”även åtaganden om åtgärder för att begränsa påverkan och skada till följd av etableringen” och ”hur verksamhetens påverkan på hälsa och miljö i övrigt undersöks”.

(...)

2023-11-09 Intervju med IP1 och IP2

- IP1 har arbetat med vindkraftstillsyn sedan 2016, IP2 kom till Umeå i fjol o är specialiserad på buller (tidigare i Dalarna; Avesta/Norberg/Fagersta). IP2 var med om sitt första tillsynsbesök i en vindpark för ett par veckor sedan.

- I Västerbotten behåller länsstyrelsen tillsynen under anläggningsfasen, därefter över till åtminstone de större kommunerna. IP1 tror att länsstyrelsen behåller tillsynen om kommunen är liten, som tex Fäbodliden i Vindelns.

- Det finns en kungsörnsredovisning som bilaga 3 till MR 2021 och bilaga 4 till MR 2022, den innehåller häckningsredovisning med ljudinspelning o gjordes tillsammans med motsvarande inventeringen för Fäbodlidens vindpark. Reproduktionen har varit bra 2022, det går dock inte att dra några slutsatser än om påverkan från vindparken. Det ska ske en sammanvägd utvärdering efter 5 år enligt KP för villkor 18 (uppföljning kungsörn). KPn för kungsörn godkändes av länsstyrelsen då den var tillsynsmyndighet under anläggsfasen.

- Vi har ingen direkt kontakt med utförarna av inventeringen Västerbotten Ornitologiska Förenings Kungörnsprojekt.

- Den ”risk assessment” som IP1 skickat täcker bara ”dead birds and animals”. Vi har sagt att KP för villkor 16 (uppföljning av verksamhetens påverkan på hälsa och miljö i övrigt) är för allmänt formulerat o att det saknas en metodisk ansats. Tillståndshavaren (TH) säger att ”personalen ska hålla koll”, men i den pågående diskussionen kräver vi en uppdatering o precisering. Vi har bara haft tillsynen i två år, men följt med i anläggningsfasen då ju arbetena var väldigt omfattande o pågick länge.

- I närområdet planeras en vindpark Högaliden 2 med 30 vk, dock oklart om kumulativa effekter. När det sedan gäller vindparken i Botsmark – där prövningen pågått länge – har Försvaret nu ändrat sig o sagt nej.

- TH har inte rapporterat in några fynd eller händelser om artpåverkan under åren i drift. Om något skulle hända är det svårt att avgöra vad vi skulle kunna kräva av hänsyn till ekonomi o teknik. KP borde standardiseras, svårt att veta vad som gäller.

- Vi har hört från naturvårdsgruppen om enstaka klagomål om Högaliden inverkan på friluftslivet, men det har inkommit några egentliga ärenden. Parken ligger ju långt från bebyggelse o skoterleder. Det går inte att jämföra med parker som tex Målarberget i Avesta som är betydligt mer kontroversiell (IP2s erfarenhet).

- Högaliden får 13 tim/år enligt SKRs modell, vilket är angivet i vår tillsynsplan. Inspektioner ska egentligen ske vartannat år, men vi har varit ute varje år då parken är ny. Men tillsyn är ju också mycket annat som genomgång av miljörapporter, redovisningar, mm. Driften är inte speciellt dramatisk, annat var det under anläggandet då bla ett torn välte. Tråkigt att vi inte var med vid prövningen, det hade varit väldigt givande o vi hade lärt oss mycket. Vi kanske också hade kunnat påverka mer, så har exempelvis ett av verken hamnat olyckligt (i en myrmark). Men nu när nya parker behandlas i tillståndsprocesser är kommunen remissmyndighet o vi deltar.

- Vi har lärt oss mycket av länsstyrelsen i arbetet med Högaliden, dels under anläggandet, dels vid övertagandet av tillsynen. Visst är den modell som länsstyrelsen i Västerbotten (överlåtelse av tillsynen när parken sätts i drift) bra, men vi har ju ingen erfarenhet av något annat. Det är nog också väldigt beroende på personerna som handlägger frågorna på resp nivå, på deras erfarenheter o kunskaper. Vi tycker själva att tillsynsarbetet med vindkraft är jätteroligt o intressant.

- Om det uppstår frågor om artskydd, frågar vi handläggargruppen för naturvård, Umeå har en egen kommunekolog. Vi behöver inte stöd av länsstyrelsen för det mesta o vi återrapporterar heller inte till dem i dessa frågor.

- Vi upplever att TH är seriös o bra, de säger att de ska rapportera in döda fåglar o djur till oss (förutom till Polisen om det är statens vilt).

- Rent allmänt är det ovanligt med KP som täcker kontroll/uppföljning av påverkan på arter, kunde ju vara aktuellt när det gäller andra verksamheter som tex avfallshantering. i större

skala. Vi har en sådan anläggning – Dova – men där finns inte någon uppföljning av på arter o naturmiljöer.

- Vid tillståndsprövningen tyckte kommunen att sökandens inventering av fladdermöss var bristfällig. Idag klagar TH på att Batmode kostar för mycket, de får stänga av ganska ofta o det medför ett stort produktionstapp (2,3 GWh/år). De har em inte begärt omprövning av villkoret, inser kanske är det är svårt. Vet inte hur vanligt det är med Batmode i vår region. Obs att villkoret för Högaliden bara gäller mellan 1/8 o 30/9, finns dock inget temperaturkriterium.

- Hörnefors har ett KP om fladdermöss där det finns krav på uppföljning. De känner inte till några parker där det finns frivillig uppföljning.

Aldermyren, Västerbottens län

2016 Tillstånd till vindkraftverk på Aldermyrberget, Skellefteå

Ink 2015-02-02: Wpd Onshore Aldermyrberget, först bygglov för 6vk som aldrig uppfördes, nu 17vk/150-230m boxmodell. MKB (21): ingen påverkan på skyddsvärda arter, åtaganden att undvika nyckelbiotoper

MPD/Västerbotten 2016-05-12; 869-2015: Tillstånd 17vk/230m/35år, villkor om slutlig placering, inga villkor om artskydd. MPD bedömer att ingen påverkan på naturvärden, arter eller fåglar.

LC 2020-02-17: Överklagades inte.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MPD 2016: Villkor om KP (v4):

Förslag till kontrollprogram ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Kontrollprogrammet ska omfatta anläggnings-, drifts- och avvecklingsfas. Utformningen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Åtaganden från sökanden, men enbart map anläggningsfasen eller av hänsyn till rennäringen, inkl uppföljning av påverkan (s. 14f). Inga skrivningar i övrigt om kontroll eller uppföljning.

Kontrollprogram 2019-02-07 (WPD): Administrativa uppgifter, omfattning o ansvar (17vk, TM: Lst/Västerbotten (vilket är felaktigt, det är Skellefteå kn)), anläggningsfas (villkor o åtaganden), driftsfas (villkor: buller o skuggor, rennäring), avvecklingsfas.

JS Sammanfattning

MKB

Trivial skog som är hårt brukad. Inventering av kungsörn, berguv och fladdermöss. Inga nära häckningar av rovfåglar. Inga spelplatser för tjäder. Förekomst av fladdermöss låg.

Beslut

Beslut verkar inte ha något större fokus på arter eller naturtyper. Liten påverkan enligt MPD. Inga skyddade arter, höga naturvärden i nära anslutning (avfärdas som frivilliga av markägaren) men ingen påtaglig påverkan.

Yttranden (Lst) rör höga naturvärden i nära anslutning

Miljörapporter

Inga villkor som berör arter eller naturtyper. Miljörapporter berör inte heller arter eller naturtyper.

Kontrollprogram

Villkor 4 i anläggning/drift.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen Västerbotten från 2017-12-21 t.o.m. 2020-02-29. Skellefteå kommun från 2020-03-01.

Beslut

MKB

MPD 2016: Byggnation och drift av max 17 vindkraftverk med tillhörande anläggningar inom angivet projektområde. Totalhöjden på vindkraftverken får uppgå till maximalt 230 meter.

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen Västerbotten (nedan TSM).

Förslag på kontrollprogram inkl. uppföljning av påverkan på rennäringsinlämnades till TSM 2018-04-28. En uppdaterad version inlämnades 2019-02-17.

Miljörapport 2018: Ingen drift. Installation av kraftverk 2020

Villkor: Inga som berör arter eller natur

Miljörapport 2019: Ingen drift. Installation av kraftverk 2020. En incident har inträffat under året där en underentreprenör av misstag kört ner med en grävmaskin i en myrmark som på APD-planen är angiven som naturområde där körning ej får ske.

Villkor: Inga som berör arter eller natur

Miljörapport 2020: Installation av vindkraftverken startade i juni 2020, alla vindkraftverk var anslutna till elnätet och hela vindkraftsparken hade satts igång den 18 november 2020. På grund av haveri av ett vindkraftverk är dock anläggningsarbetena ännu ej slutförda. En olycka inträffade 2020-11-21 då ett vindkraftverk (verk 5) havererade och rasade till marken. Länsstyrelsen kontaktades omgående, se olycksanmälan i Bilaga 1. Kommunen informerades och MSB kontaktades.

Villkor: Inga som berör arter eller natur

Miljörapport 2021: I drift. År 2020 installerades och driftsattes vindkraftverken men på grund av haveri av ett vindkraftverk har dock anläggningsarbetena fortsatt även under år 2021. återupptagning av drift i vindkraftsparken 2021-10-07.

Vid tillsynsbesök på plats 2020-10-08 diskuterades att det vid vissa kranplaner, främst vid verk 13, finns en ”vall” mot omgivande mark och att terränganpassning behövs (Tillsynsrapport 2021-02-03). Även att ett öppet dräneringsdike är nedskuren i vallen vid verk 13 där dräneringsvatten leds mot en myr och bildar en vattensamling. Länsstyrelsen informerades om att

det öppna dräneringsdiket ska åtgärdas så att vattnet leds ut i terräng över ett större område för att skapa naturlig infiltration av vattnet.
Villkor: Inga som berör arter eller natur

Anmälningspliktiga ärenden

Utförarens dokumentation

Brännliden, Västerbottens län

2017 Tillstånd till vindkraftverk på Brännliden, Skellefteå

Ink 2014-11-11: OX2 Wind, 10vk/220m boxmodell,

MPD/Västerbotten 2017-12-21; 8289-2014: Tillstånd 10vk/220m/30år/box, villkor om stopp-områden, slutlig placering, rennäring. Godtar boxmodellen med samma skrivning som i Tomasliden, bedömer artskyddet (fladdermöss, tornfalk) som godtas med krav på tornfalksholkar för att locka bort, rennäringen annars mest...

LC 2020-02-17: Överklagades inte.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MPD 2017: Villkor om KP (v8):

Förslag på kontrollprogram ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Utformningen av kontrollprogrammet ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Kontrollprogrammet ska ses över inför drifts- och avvecklingsfasen.

MPD anser att boxmodellen kan accepteras i detta fall (s. 7f), åtaganden från sökanden att sätta upp tornfalksholkar (s. 9), ang villkoret om KP skriver MPD bara (s. 13):

Miljöprövningsdelegationen har föreskrivit att bolaget ska inkomma med ett kontrollprogram till tillsynsmyndigheten. Syftet med detta är dels att tydliggöra bolagets ansvar enligt förordning (1998:901) om verksamhetsutövarers egenkontroll och dels att säkerställa att bolaget informerar tillsynsmyndigheten inför varje verksamhetsfas vilka rutiner som ska gälla för att visa att förordningen och villkoren i detta beslut följs.

Ansökan o redogörelse för ärendet kommer i beslut från MPD/Västerbotten efter själva beslutet (s. 1-14). Åtagandena listas i ansökan, mest om anläggningen, inbegripet (s.16):

Inventering av skogshöns kommer att utföras under spelperioden år 2016.

Kontrollprogram 2019-03-05 (OX2): Administrativa uppgifter, bakgrund (10vk), redovisning av villkor (1. En ”monitoring list” ska upprättas inför driften där villkor o åtaganden framgår, ang v 8 om KP anges att en översyn gjorts i mars-20, buller o skuggor, rennäring), egenkontroll. Inget om uppföljning. Monitoring list (odaterad); enbart åtaganden under byggnadsskedet, två tornfalksholkar sätts upp o kontrolleras årligen o rengörs vart 5:e år.

JS Sammanfattning

MKB

Ansökan/MKB ger en bild av relativt artfattigt område starkt påverkat av skogsbruk. Ingen kungsörn, dock tornfalk.

Beslut

Domen påtalar uppsättning av tornfalksholkar. Beskrivs endast som ett åtagande/skyddsåtgärd från utföraren, inget villkor.

Miljörapporter

Inga villkor som berör arter eller naturtyper. Under våren 2020 (innan 15 april) installerades två stycken tornfalksholkar på behörigt avstånd från vindkraftparken (minst 3 km) i samråd med en erfaren ornitolog för att minska risken för att tornfalksrevir sammanfaller med vindkraftsparken. Holkarna kommer årligen inspekteras.

Skada på fuktdrag. Åtgärdas 2020-2021 och inspekteras 2021

Kontrollprogram

Villkor 8 under anläggning/drift.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelsen Västerbotten från 2017-12-21 t.o.m. 2020-02-29. Skellefteå kommun från 2020-03-01.

Beslut

MKB

MPD 2017: Tillstånd för uppförande och drift av en gruppstation med upp till 10 vindkraftverk med en maximal totalhöjd på 220 m vid Brännliden i Skellefteå kommun.

Kontroll (årlig miljörapport)

Förslag på kontrollprogram lämnades till tillsynsmyndigheten 2018-06-13. Tillsynsmyndigheten meddelade sitt godkännande av kontrollprogrammet 2018-07-03. Brännliden Vind AB har gjort en översyn av kontrollprogrammet inför driftfas. Det lämnades till tillsynsmyndigheten 2020-03-05.

Miljörapport 2018: Ingen drift. Huvuddelen av vindkraftverken planeras att uppföras under 2019-2020.

Under 2018 övertog Brännliden Vind AB ("Brännliden Vind") tillståndet och är sedan dess verksamhetsutövare.

Kontrollprogrammet för verksamheten godkändes av tillsynsmyndigheten 2018-07-03.

De kontrollfunktioner som omfattas av den aktivitet som bedrivits under 2018 hanteras med hjälp av miljöhandlingsplanen (EAP) och miljöronder.

Villkor: Inga avseende djur och natur

Miljörapport 2019: Ingen drift. Under 2019 har 6 av 10 vindkraftverk uppförts. Återstående vindkraftverk (4) planeras att uppföras under våren 2020.

De kontrollfunktioner som omfattas av den aktivitet som bedrivits under 2019 har hanterats med hjälp av miljöhandlingsplanen (EAP) och miljöronder.

Villkor: Inga avseende djur och natur

Miljörapport 2020: I drift. Verksamheten under 2020 omfattade resningen av resterande 4 vindkraftverk samt övergång till driftfasen.

Ägarinspektioner av anläggningen och området genomförs årligen.

- I samband med anläggningsfasen uppkom skador på ett fuktdrag inom vindkraftparken. Åtgärdsplan togs fram och kommunicerades till tillsynsmyndigheten 2019. Under hösten 2019 genomfördes denna och tillsynsmyndigheten också gjorde ett uppföljande tillsynsbesök. Vid tidpunkten för besöket var det svårt att utvärdera effekten av vidtagna åtgärder varför tillsynsmyndigheten beslutade om ett föreläggande om uppföljning av återställningsåtgärderna ska genomföras under våren 2020 och våren 2021. Ytterligare åtgärder genomfördes av verksamhetsutövaren under 2020 och inspektion är planerad tillsammans med tillsynsmyndigheten i maj 2021.
- Under våren 2020 (innan 15 april) installerades två stycken tornfalksholkar på behörigt avstånd från vindkraftparken (minst 3 km) i samråd med en erfaren ornitolog för att minska risken för att tornfalksrevir sammanfaller med vindkraftsparken. Holkarna kommer årligen inspekteras och om de skadats eller ramlat ner kommer de repareras eller bytas ut.

Villkor: Inga avseende djur och natur

Miljörapport 2021: I drift.

- I samband med anläggningsfasen uppkom skador på ett fuktdrag inom vindkraftparken. Åtgärdsplan togs fram och kommunicerades till tillsynsmyndigheten 2019. Under hösten 2019 genomfördes denna och tillsynsmyndigheten också gjorde ett uppföljande tillsynsbesök. Vid tidpunkten för besöket var det svårt att utvärdera effekten av vidtagna åtgärder varför tillsynsmyndigheten beslutade om ett föreläggande om uppföljning av återställningsåtgärderna ska genomföras under 2020 och 2021. Vid inspektion 2021 konstaterades det att nivån på vattenansamlingen var för hög och man kom överens om att åtgärda detta vilket gjordes under sommaren. I augusti genomfördes en ny inspektion där det kunde konstateras att åtgärderna fått avsedd effekt. Kommunen delgavs bilder från inspektionen och återkopplade att resultatet såg bra ut. Uppföljning kommer att göras vid nästa miljöinspektion på plats.
- I samband med de återställningsåtgärder som utfördes under 2020 har kommunikation skett i dialog med samebyn och de har även varit delaktiga i utplantering av renlav inom vindparken.
- Under våren 2020 (innan 15 april) installerades två stycken tornfalksholkar på behörigt avstånd från vindkraftparken (minst 3 km) i samråd med en erfaren ornitolog för att minska risken för att tornfalksrevir sammanfaller med vindkraftsparken. Holkarna kommer årligen inspekteras och om de skadats eller ramlat ner kommer de repareras eller bytas ut.

Villkor: Inga avseende djur och natur

Anmälningspliktiga ärenden

2020-09-11 Skellefteå kommun Godkännande av plan för återställningsåtgärder av fuktdrag.

Utförarens dokumentation

Lehtirova, Norrbottens län

2014 Tillstånd till vindkraftverk vid Lehtirova, Pajala och Gällivare

Ink 2011-10-19: O2 Vindkompaniet, 52vk/184m, boxmodell. NV pekar på närheten till två N2000-områden, dessutom påverkan på friluftslivet, NSF pekar på att vissa områden helt bör undvikas.

MPD/Norrbotten 2014-04-10; 8395-2011: Tillstånd 52vk/184m/30år/box, villkor om anläggningstider för vissa områden mht rennäringen, till bo för skyddsvärd fågelart, för att undvika fågelkollisioner med elledningar, placering efter samråd med TM (beslutsrätt). MKBn tillräcklig, skyddsavstånd till bon bör vara tre km mht osäkerheten i inventeringarna, dessutom hänsyn till artens känslighet under häckningsperioden gn extra avstånd under anläggning, tillräckligt avstånd till våtmarker.

MMD/Umeå 2015-05-29; M 1131-14: NSF/BD överklagade o ville ha skyddszon mot berget Kolju pga höga naturvärden som bolaget inte redovisat, även mot N2000-områdena. MMD delar NSF:s uppfattning om Kolju, som undantas gn tillägg i villkor.

KF 2020-02-07: Överklagades inte/ej PT.

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MPD 2014: Inget villkor om KP, bara en skrivning under rubriken Egenkontroll (s. 7):

Miljöprövningsdelegationen erinrar om att bolaget enligt 26 kap. 19 § miljöbalken samt förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarers egenkontroll är skyldigt att fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka och förebygga olägenheter för människors hälsa eller miljön samt i övrigt iaktta vad som sägs i bestämmelserna för egenkontrollen. Bolaget ska lämna förslag till kontrollprogram om tillsynsmyndigheten begär detta.

Med hänvisning till osäkerheten när det gäller påverkan på kungsörn anser MPD det motiverat med ett utökat skyddsavstånd till kungsörnsbon till 3 km (istf för sedvanliga 2km) (s. 21f). Som kommentar till det allmänna villkoret (v1) uttalar MPD (s. 28):

I det allmänna villkoret (villkor 1) anges, om inte annat har angivits i detta beslut, att (s.): anläggningen ska utformas och verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad bolaget liar angivit i ansökan och i övrigt åtagit sig att göra i ärendet. Såsom villkoret är formulerat föreligger det utrymme att göra ändringar under förutsättning att miljökonsekvenser och hänsyn till motstående intressen efter genomförda ändringar är i överensstämmelse med det tillstånd som har beslutats för verksamheten.

MMD 2015: Enbart NSF överklagade. MMD lade till ett villkor (v12) om hänsynsområde kring berget Kolju, avslag överklagandet i övrigt. Ingenting om kontroll o uppföljning.

Kontrollprogram (odaterad tabell): Allmän info, lite ostrukturerad men både villkor o åtaganden...

JS Sammanfattning

MKB

Resultatet av inventeringen visar att det inom etableringsområdet finns några områden med mycket höga eller höga naturvärden främst knutna till några av bergstopparna och dess sluttningar. I övrigt finns sedan tidigare registrerade naturvärden i form av några nyckelbiotoper, naturvärdesobjekt etc. inom etableringsområdet. Två inventeringar av kungsörn har genomförts, vilken visade på att det förekommer kungsörn inom delar av etableringsområdet. Etableringsområdet har anpassats (två verk tas bort) så att avståndet mellan anläggningen och det aktiva kungsörnsboet inte kommer att underskrida 2 km, i enlighet med rekommendation från kungsörnsgruppen.

Beslut

MPD 2014: Tillstånd. Vindkraftverk får inte uppföras närmare än tre kilometer från den boplats för kungsörn. Miljöprövningsdelegationen finner att omständigheterna i detta ärende är sådana att vindkraftverk inte bör placeras närmare än tre kilometer från befintlig boplats för kungsörn. Avståndet i fråga torde vara ett tillräckligt avstånd med hänsyn till de uppgifter som har framkommit i ärendet. Det som stadgas i artskyddsreglerna tillgodoses därmed i tillräcklig grad

MMD 2016: Tillstånd. Ändrar villkor 12. Mark- och miljödomstolen ändrar miljöprövningsdelegationens beslut endast på följande sätt. Villkor 12 ska kompletteras med följande stycke. Vindkraftverk med därtill hörande uppställningsytor, ny väg och kabelförläggning längs ny väg får inte anläggas inom det område på berget Kolju som markerats med röd linje på bifogad karta, bilaga 1. Mark- och miljödomstolen finner inte skäl att ifrågasätta Naturskyddsföreningens beskrivning och bedömning av naturvärdena på berget Kolju. Varken länsstyrelsen eller bolaget har heller ifrågasatt de fotografier som Naturskyddsföreningen redovisat från bergets topp och inte heller att de arter föreningen angett faktiskt har påträffats där. Länsstyrelsen har angett att Naturskyddsföreningens uppgifter indikerar att det bör göras en avgränsning av skyddsvärda naturvärden i anslutning till berget Kolju på samma sätt som har gjorts på berget Leveävaara.

Miljörapporter

Villkor 10-17 gäller enbart hänsyn till arter (örn bon, fåglar el-död) och naturtyper (våtmark och höga naturvärden) under uppförandet.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Gällivare kommun och Pajala kommun.

Beslut

MPD 2014: Länsstyrelsen Norrbotten Tillstånd enligt miljöbalken att anlägga och driva upp till 52 vindkraftverk.

MMD 2015: Villkor 12 ska kompletteras med följande stycke. Vindkraftverk med därtill hörande uppställningsytor, ny väg och kabelförläggning längs ny väg får inte anläggas inom det område på berget Kolju som markerats med röd linje på bifogad karta, bilaga 1.

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Gällivare kommun och Pajala kommun.

Kontrollprogram saknas i villkor omnämns inte i SMP.

Miljörapport 2016: Ingen drift.

Villkor 10: *Vindkraftverk får inte uppföras närmare än tre km från den boplats för kungsörn som det refereras till på s 7 i inlagan "Kompletterande fågeluppgifter insamlade 2012 efter länsstyrelsens synpunkter avseende den planerade vindpark Lehtirova i Pajala och Gällivare kommuner i Norrbottens län." Anläggningsarbeten och transporter under anläggningsfasen får inte ske inom en kilometers avstånd från ovan angivna boplats från och med den 1 februari till och med den 31 maj.*

Villkor 11: *Transformatorer på luftledningarna ska utformas så att det inte föreligger risk för så kallad "el-död" för fåglar. Luftledningarna som dras i områden där det föreligger särskild kollisionsrisk med fåglar ska förses med fågelavvisare. Bolaget ska samråda med TM inom vilka områden detta (fågelavvisare) ska göras. Om bolaget och TM inte kan enas får TM besluta i frågan.*

Villkor 12: *Inom etableringsområdet får vindkraftverk med därtill hörande uppställningsytor, ny väg och kabelförläggning dels inte anläggas inom områden som har erhållit naturvärdesklass 1 och 2 och dels inte anläggas inom 20 meters avstånd från ovan nämnda områden. Vindkraftverk får inte uppföras inom 250 m avstånd från naturreservat. Ny väg och kabelförläggning längs ny väg får inte anläggas inom 20 m avstånd från naturreservat. Vindkraftverk med därtill hörande uppställningsytor, ny väg och kabelförläggning längs ny väg får inte anläggas inom 20 m avstånd från våtmarker. (se dock undantag i villkor 17) För den nya vägsträckningen som redovisas på kartan i bilaga 1 till detta beslut gäller dock att den nya vägsträckningen inte får anläggas inom 10 meters avstånd från våtmarken i Vittalakki (se karta bilaga 1.) Vindkraftverk, upplagsplatser, uppställningsytor och vägar får inte anläggas inom nyckelbiotoper. (se dock undantag i villkor 17) Komplettering, villkor 12: Vindkraftverk med därtill hörande uppställningsytor, ny väg och kabelförläggning längs ny väg får inte anläggas inom det område på berget Kolju som markerats med röd linje på bifogad karta, bilaga 2.*

Villkor 17: *El-ledningar mellan transformatorstation och vindkraftverk ska anläggas som markledningar. Dock får el-ledningen från transformatorstationen i det mellersta området fram till vindkraftverken på Pounuvaara uppföras som luftledning. Vindkraftverken på Koijuvaara ska anslutas till elnätet via markkabel längs den tillfartsväg, som är belägen väster om Rissavaarareservatet, till Koijuvaara. Den ovan angivna markkabeln får anläggas inom våtmarker och nyckelbiotoper. Det som i övrigt har föreskrivits i detta beslut beträffande skyddsavstånd till våtmarker och nyckelbiotoper vid kabelförläggning gäller inte vid anläggande av den ovan angivna kabeln. Elledningar mellan transformatorstationerna*

Miljörapport 2017: Ingen drift.

Villkor 10-17: Se 2016, omfattar ej drift

Miljörapport 2018: Ingen drift. 41 vindkraftverk har uppförts under år 2018. Provdrift och in-körning

Villkor 10-17: Se 2016, omfattar ej drift

Miljörapport 2019: I drift. 41 vindkraftverk har uppförts under år 2018.

Villkor 10-17: Se 2016, omfattar ej drift

Miljörapport 2020: I drift. 41 vindkraftverk har uppförts under år 2018.

Villkor 10-17: Se 2016, omfattar ej drift

Miljörapport 2021: I drift. 41 vindkraftverk har uppförts under år 2018.

Villkor 10-17: Se 2016, omfattar ej drift

Anmälningspliktiga ärenden

2016-12-13 Länsstyrelsen Norrbotten Anmälan om vattenverksamhet för åtgärder på väg-trummor

Utförarens dokumentation

Frågor till tillsynsmyndigheterna (Gällivare och Pajala kommun)

2024-04-29 Tel till IP1 (0970/818000):

- IP1 har arbetat ett par år, liten kommun o stora problem att behålla personal (gruvorna). Hon o IP2 var ute vid Lehtirova förra året o gjorde inspektion (ska vara årlig enligt tillsynsplanen), kan inte på rak arm säga att det finns ett KP, kan inte säga mycket om artskyddet så vi kom överens om att jag skriver frågor.

Mejlade sedan o begärde ut KP, ställde frågor till IP2 och IP2:

Hej, jag har ett forskningsprojekt tillsammans med Jonas Sandström på Artdatabanken som handlar om uppföljning av artskyddet vid tillståndsgiven verksamhet (vindkraft). Vi har tittat på en mängd parker o jag slogs av att ni har gemensam tillsyn över Lehtirova o funderar över hur det fungerar. Skulle ni vilja berätta helt kort hur det fungerar (eller föredrar ni en kort zoom-intervju)..?

Dessutom har jag några kompletterande frågor om uppföljning av påverkan på arter o naturtyper vid Lehtirova:

- *Finns det några krav på sådan uppföljning i tillståndet, genom åtaganden eller tillsynsbeslut..?*
- *Sker det någon frivillig sådan uppföljning som ni får information om..?*
- *Har ni fått några rapporteringar av allmänheten om att det har skett någon artpåverkan vid parken, typ dödade rovfåglar olikn..?*
- *Har ni nåt samarbete med Lst/Norrbotten i dessa frågor, den är ju ansvarig för artskyddet i länet..?*

Markbygden etapp 2, Norrbottens län

2014 Tillstånd till vindkraftverk vid Markbygden (etapp 2), Piteå

Ink 2013-03-26: Markbygden Vind, 440vk/200m enligt boxmodell, ingår i projektet Markbygden med 1,101vk, regeringen förbehöll sig 2008 prövningen av tillåtligheten efter begäran av Piteå kommun, beslut 2010 om samtliga vk inom ett område ("utredningsområde"), överlämnade till Lst/BD att besluta om program för skyddet av flora, fauna och rennäring, vilket skedde 2011 och 2012. I regeringsbeslutet accepteras boxmodellen o samråd om placeringen av varje vk, upprätta program för studier av påverkan på flora, fauna o rennäring, i övrigt överläts tillståndsprövningen till MPD/BD. Naturvårdsverket (23-28, 49-50) avstyrker lokalisering till Stor-Huvberget resp Skällberget, avstånd till arter o känsliga naturmiljöer. Liknande från MN/Piteå, NSF/BD o OF/BD.

MPD/Norrbotten 2014-05-20; 3836-2013: Tillstånd box/440vk/200m/30år, villkor om placeringssamråd, avstånd från häckningsplatser o känsliga miljöer, även fladdermöss, naturvärden, hindersbelysning enligt Transportstyrelsens föreskrifter, delegation för skyddet av storlom o fisket. Regeringen har meddelat tillåtighetsbeslut 2010 o villkoren följer av detta. MPD (57): Accepterar prövningsförfarandet, behövs inte N2000-tillstånd, ref MÖD 2013:13 *Holmsjöåsen*, avståndet till kungsörnsbon bör ligga inom det högre spannet, i övrigt ok map artskyddet (65). Stoppområdena regleras lämpligen gn bolagets åtaganden, provotidsförordnande för kompensation mht friluftslivet i Sodokbergets o Dubblabergets NR.

MMD/Umeå 2015-12-10; M 1423-14: Bolaget, kommuner, samebyn o enskilda klagade, MMD ändrade map skyddsavstånd till fågelarter mfl villkor. MKBn ok (18), gemensam tillståndstid på 30 år för hela projektet (23), verkställighetsförordnande mht kostnaden för bolaget o regeringens tillåtighetsbeslut (27), villkor 5 o delegationsvillkor 1 mht våtmarksfåglar o storlom ska inte undanröjas (33), villkor 7 om tre km avstånd till bon, även till nyupptäckta (49), villkor om avstånd till vissa våtmarker ska kvarstå (53), villkor om avstånd till spelplatser ska kvarstå (60), buller, inget krav på radarstyrd hindersbelysning, flygsäkerhet, utredning om påverkan på vattendrag, rennäringen, utredning av påverkan på friluftslivet i Dubblaberget o Sodokberget o kompensation därför ska kvarstå (95), avstånd till kommungräns, skyddszon för rovfåglar har framförts efter överklagandetidens slut men prövas i sak o underkänns, ytterligare skyddszon mot N2000 behövs inte (103).

KF 2020-02-07: Ej PT (MÖD 2016-02-24).

Tillsynsmyndighet: Kommun

Anteckningar JD

MPD 2014: Det framgår av beslutet att utredningsvillkoret för flora & fauna fastställdes av regeringen (s. 5):

Det som framgår av villkoren 1,4,6,7 och 8 i regeringens beslut har varit föremål för ytterligare precisering i detta beslut. Det som föreskrivits i villkor 2 i regeringens beslut har behandlats och bedömts i detta beslut. Villkoren 3 och 5 i regeringens beslut avser uppföljningsprogram för rennäring samt flora och fauna som ska godkännas av Länsstyrelsen i Norrbottens län. Dessa villkor tillgodoses i annan ordning än genom Miljöprövningsdelegationens beslut.

Och under Upplysningar anges under Egenkontroll (s. 7):

Miljöprövningsdelegationen erinrar om att bolaget enligt 26 kap. 19 § miljöbalken samt förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll är skyldigt att fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka och förebygga olägenheter för människors hälsa eller miljön samt i övrigt iakttä vad som sägs i bestämmelserna för egenkontrollen. Bolaget ska lämna förslag till kontrollprogram om tillsynsmyndigheten begär detta.

Sedan anges att av regeringsbeslutet (2010) framgår lydelsen av villkor 5 om uppföljning av påverkan på flora o fauna (s. 14):

Bolaget ska, i samråd med Länsstyrelsen och Piteå kommun, upprätta ett program för och utföra undersökningar av vindkraftsanläggningens påverkan på flora och fauna, i synnerhet fåglar. Undersökningarna, som ska bekostas av bolaget, ska avse påverkan under byggnads- och anläggningsarbeten och under driften i jämförelse med förhållandena innan uppförandet. Programmet ska godkännas av Länsstyrelsen. Byggnads- och anläggningsarbetena får inte påbörjas innan Länsstyrelsen godkänt programmet.

Ang bolagets åtaganden – som handlar om anläggningsfasen – skriver MPD (s. 66):

Miljöprövningsdelegationen finner att bolagets åtaganden lämpligen regleras genom att de omfattas av det allmänna villkoret (villkor 1). Vidare har Miljöprövningsdelegationen funnit det lämpligt att särskilt föreskriva i villkor att lokalisering av vägar och elledningar ska godkännas av tillsynsmyndigheten innan byggstart.

MMD 2015: Om uppföljningsprogrammet anger bolaget (s. 45):

I enlighet med det uppföljningsprogram som länsstyrelsen fastställt (2012-09-21) har den fortlöpande inventeringen pågått under flera säsonger. De två kungsörns revir som haft häckningsframgång inom Etapp 2 har fr.o.m. 2013 följts upp årligen. Den kunskap som därigenom erhållits har vägts samman med den generella kunskap som byggts upp om örnar och hur de påverkas av vindkraft genom flera studier som gjorts runt om i landet under senare år. Även de sedan 2008 årliga spelflyktsinventeringarna av kungsörn under vårvintrarna har varit viktiga för hur de anpassade buffertzonerna har utformats.

Klargör att villkor D1 om hänsyn till storlommen enbart gäller anläggningsfasen. Bolaget anger ang KP (s. 48):

Ett kontrollprogram som har fastställts av länsstyrelsen följs noga upp. Kontrollprogrammet har tagits fram av bolaget i samarbete med länsstyrelsen, Piteå kommun och forskare som är experter inom detta område.

Ang åtaganden till skydd för fisken o villkor D2 uttalar Länsstyrelsen (s. 77):

Länsstyrelsen har anfört följande. Områden som ingår i Natura 2000-nätverket har valts ut på grund av att det finns arter och naturtyper i områdena i fråga som finns med i art- och habitatdirektivet. Utpökade Natura 2000-arter förekommer eller kan förekomma i vattendrag som ingår i Natura 2000-nätverket inom eller i anslutning till Etapp 2. Arterna i fråga förekommer eller kan förekomma även i vattendrag inom Etapp 2 som inte ingår i nätverket. Mot bakgrund av att det rör sig om arter i områden som ingår i nätverket får de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som avses vidtas inte vara oprecisa och otydliga. Det ställs därför mycket höga krav på de åtaganden eller villkor som föreskrivs ifråga om tydlighet. De åtaganden som bolaget gjort i den reviderade MKB:n (130923) är mer precisa och tydliga jämfört med de åtaganden som angavs i den ursprungliga MKB:n (130319). Det är ett steg i rätt riktning. I de åtaganden som anges i MKB:n (130923) framgår bl.a. att hänsyn dels tas till

lekperioder för fisk samt dels i anslutning till områden där öring före kommer eller kan förekomma eftersom öring är viktig för flodpärlmusslan. Vidare anges rekommenderade tider för grumlande arbeten angivna i MKB:n. Bolagets åtagande att hänsyn tas till lekperioder samt att arbetstiderna endast utgör rekommendationer utgör inte tillräckligt tydliga åtaganden. Vidare har det inte varit möjligt och rimligt att undersöka Etapp 2 i tillräcklig omfattning och detaljeringsgrad på grund av dess storlek. Länsstyrelsen har dock funnit att detta, under förutsättning att erforderliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått vidtas, inte är oförenligt med de krav som följer av art- och habitatdirektivet och den praxis som har utvecklats beträffande Natura 2000. Länsstyrelsen anser därför att delegationen ska kvarstå.

Om detta säger MMD (s. 78f):

Bolaget har överklagat den i tillståndet föreskrivna delegeringen D2 som innebär att tillsynsmyndigheten får fastställa närmare villkor i form av tidsbegränsningar för byggnads- och anläggningsarbeten till skydd för fisk inom utredningsområdet. Bolaget har yrkat att delegeringen ska upphävas. Länsstyrelsen har ansett att delegeringen ska kvarstå. (...) Mark- och miljödomstolen noterar att bolaget anser att de åtaganden som bolaget har gjort säkerställer ett effektivt skydd för fisk och att villkor från tillsynsmyndigheten inte kommer att medföra att skyddet för fisk blir bättre. Samtidigt åberopas att föreskriften om delegering strider mot de i miljöbalken givna förutsättningarna för hur stora krav som kan åläggas verksamhetsutövare i villkor. Detta kan uppfattas något motsägelsefullt. Länsstyrelsen anser å sin sida att de åtaganden som bolaget har gjort inte är tillräckligt tydliga och förpliktande, och tillsynsmyndigheten uppger att man genom tidigare och pågående inventeringar har stor kunskap om vattendragens naturvärden och fiskförekomst. Sammantaget och mot bakgrund av vad parterna har anfört anser mark- och miljödomstolen att det finns goda skäl för den föreskrivna delegeringen D2. Den ger möjlighet för tillsynsmyndigheten att, med sin kunskap om de lokala förhållandena, föreskriva om erforderliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått till skydd för fisk. Detta bedöms vara nödvändigt bl.a. för att verksamheten inte ska vara oförenlig med art- och habitatdirektivet. Delegeringen D2 ska därför stå fast.

- Det verkar alltså som att det kontrollprogram som finns är det som följer av villkor 5 i regeringens beslut o som förvaltas av Länsstyrelsen i Norrbotten. Frågan är då om det finns något ytterligare som getts in till tillsynsmyndigheten, dvs Piteå kommun...

JS Sammanfattning

MKB

Örminventering, dock bristande metodik. Ynkliga skyddsavstånd.

Beslut

MPD 2014: Tillstånd.

Bristande inventering av örn påpekas av Miljö- o byggnadsnämnd i Piteå. NV anger inskränkningar i delar som berör örn och pilgrimsfalk och andra fåglar (tjäder, orre, fladdermöss) samt påverkan genom el-död. SNF och SOF anför liknande argument.

MPD bedömer att 2km till örnbo ska beaktas särskilt med hänsyn till oklarheter i inventering, citat ”.....underlag ger en begränsad bild....”. Villkor medför ingen beaktansvärd risk föreligger för fridlysta arter.

MMD 2015: Tillstånd. Villkor 7 gällande kungsörn ändras ordalydelse, dock utan någon betydelse. Samt delegation om skyddsavstånd till våtmarksfåglar.

Miljörapporter

Villkor 5 gäller enbart hänsyn till arter (våtmarksfåglar inkl storlom), villkor 7 (örnbö), villkor 8 (fladdermöss), villkor 9 (brushane), villkor 10 (våtmarker, villkor 11 (tjäder), villkor 12 (orre) under uppförandet.

Under uppförandet upptäckts ytterligare örnbö vilket gör att två vindkraftverk måste tas bort från planeringen.

JS Kontroll och uppföljning

Tillsynsmyndighet: Miljö- och tillsynsmyndigheten, Piteå Kommun

Beslut

MPD 2014: Länsstyrelsen Norrbotten Tillstånd enligt miljöbalken att anlägga och driva upp till 440 vindkraftverk

MMD 2015: MMD ändrar miljöprovningens beslut i överklagande delar som avser villkor 7 och 17, lydelse av Delegering D1, Prövotid, Utredningsföreskrift, Provisorisk föreskrift samt Verkställighet.

2020-05-05 Tillsynsmyndigheten, Piteå kommun Tillsynsmyndigheten har vid möte med projektbolaget konstaterat att om vid inventering i slutet av maj inga av de angivna särskilt skyddsvärda arterna sädgås, smålom, storlom, brushane, storspov häckar vid en enskild myr eller tjärn/sjö, kan bullrande schakt- eller installationsarbeten utföras invid en sådan biotop även innan 15 juli.

2020-05-05 MTN, Piteå kommun Tillsynsmyndigheten har vid möte med projektbolaget konstaterat att om vid inventering i slutet av maj inga av de angivna särskilt skyddsvärda arterna sädgås, smålom, storlom, brushane, storspov häckar vid en enskild myr eller tjärn/sjö, kan bullrande schakt- eller installationsarbeten utföras invid en sådan biotop även innan 15 juli.
2020-06-18 MTN, Piteå kommun Beslut om passage av våtmark med kabel.

Kontroll (årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Miljö- och tillsynsmyndigheten, Piteå Kommun. Kontakt:

Kontrollprogram omnämns inte i SMP!!

Miljörapport 2017: Ingen drift.

Naturvärdesinventering utförd av Calluna inför kraftledningsdragningar

Villkor 5: Bolaget ska senast fyra månader innan byggstart samråda med tillsynsmyndigheten beträffande vid vilka tidpunkter byggnads- och anläggningsarbeten kan utföras inom Etapp 2 så att häckning för våtmarksfåglar och storlom inom Etapp 2 inte påverkas negativt. Vidare ska samråd hållas beträffande på vilka avstånd från häckningsplatser som byggnads- och anläggningsarbeten kan utföras under häckningstid så att häckningen inte påverkas negativt.

Tillsynsmyndigheten får medge att samråd hålls vid en senare tidpunkt än fyra månader innan byggstart, dock ska samrådet ske innan dess att byggnads och anläggningsarbeten påbörjas. Se även vad som framgår under rubriken delegation i detta beslut.

Villkor 7: Vindkraftverk får inte anläggas inom tre kilometers avstånd från de boplatser och det alternativbo för kungsörn som har redovisats i bilaga G till ansökan daterad 2013-09-25. Bilagan benämns "Kungsörnsinventering Markbygden". Anläggningsarbeten samt transporter under anläggningsfasen får inte ske närmare än en kilometer från kungsörnsbon under den tidsperiod som löper från och med den 1 februari till och med den 31 maj.

Villkor 8: Vindkraftverk får inte anläggas inom det kärnområde för fladdermöss som har markerats på kartan i bilaga 2 till detta beslut.

Villkor 9: Vindkraftverk får inte anläggas inom den buffertzonen för brushane som har markerats på kartan i bilaga 3 i detta beslut.

Villkor 10: Vindkraftverk får inte anläggas inom ett avstånd av 200 meter från våtmarkerna Stormyran, Storstensmyran och Vägamyran som har markerats på kartan i bilaga 4 till detta beslut.

Villkor 11: Vindkraftverk får inte uppföras närmare än en kilometer från, vid tidpunkten för grundanläggningen, befintliga spelplatser för tjäder där fler än fem tuppur spelar.

Villkor 12: Vindkraftverk får inte uppföras närmare än en kilometer från, vid tidpunkten för grundanläggningen, befintliga spelplatser för orre där fler än tio tuppur spelar.

Miljörapport 2018: Ingen drift.

Villkor 5-12: Se 2017, omfattar ej drift

Miljörapport 2019: Ingen drift.

Villkor 5-12: Se 2017, omfattar ej drift

Upptäckt av nytt kungsörnsbo får återverkan på 9 vindkraftverk, men bara 2 tas bort

Miljörapport 2020: Delvis i drift.

Villkor 5: Tillsynsmyndigheten har vid möte med projektbolaget den 2020-05-05 konstaterat att om vid inventering i slutet av maj inga av de angivna särskilt skyddsvärda arterna häckar vid en enskild myr eller tjärn/sjö, kan bullrande schakt- eller installationsarbeten utföras invid en sådan biotop även innan 15 juli. Vid inventering den 21—23 maj 2020 observerades storspov vid Stormyren och Stormyrtjärnen. En femhundra meter bred skyddszon kring Stormyren och Stormyrtjärnen, påverkar turbinerna 423, 427 och 428, där således enligt delegationsbeslutet bullrande schakt- eller installationsarbeten inte kan utföras förrän efter den 15 juli. Vid inventering den 15—16 juni 2020 maj observerades storlom vid Gåstjärn. En femhundra meter bred skyddszon kring Gåstjärn påverkade några turbiner, där således enligt delegationsbeslutet bullrande schakt- eller installationsarbeten inte utfördes förrän efter den 15 juli.

Villkor 7: En boplatser för kungsörn har dokumenterats under 2019 i den västra delen av etappen, som en följd av detta avbröts allt installationsarbete vid de nio verk som befanns inom tre

kilometer från boet. Senare har TM beslutat att arbetet kan återupptas vid sju av dessa. De två återstående positionerna är borttagna.

Villkor 8-12: Se 2017, omfattar ej drift

Miljörapport 2021: Delvis i drift.

Markbygden Etapp 2 delades den 12 maj 2020 upp på två bolag: Markbygden Etapp 2 AB samt MB2 North AB.

Anmälningspliktiga ärenden

Utförarens dokumentation

Intervju med tillsynsmyndigheten för Markbygdens vindpark, etapp 2, Piteå kommun

Inledande om kontroll och uppföljning

- Fråga om de olika KP o samarbetet mellan Lst o TM, prata också gärna med Kungsörnsgruppen...

2024-04-29; mejlade IP1 o IP2 o begärde ut KP, flaggade för ett snack om tillsynen o samarbetet med Lst, till slut 2024-10-29 fick vi en intervju med två personer på Piteå kommun (IP1: miljöinspektör och IP2: biolog),

Inledande om kontroll och uppföljning

I regeringsbeslutet från 2010 anges följande villkor (nr 5) om uppföljning av arter o naturtyper:

Bolaget ska, i samråd med Länsstyrelsen och Piteå kommun, upprätta ett program för och utföra undersökningar av vindkraftsanläggningens påverkan på flora och fauna, i synnerhet fåglar. Undersökningarna, som ska bekostas av bolaget, ska avse påverkan under byggnads- och anläggningsarbeten och under driften i jämförelse med förhållandena innan uppförandet. Programmet ska godkännas av Länsstyrelsen. Byggnads- och anläggningsarbetena får inte påbörjas innan Länsstyrelsen godkänt programmet.

I MPDs tillståndsbeslut hänvisas bara till 26:19 MB o att tillståndshavaren är skyldig att lämna in ett kontrollprogram om tillsynsmyndigheten så begär. Så har tydligen skett o Länsstyrelsen godtog kontrollprogrammet i beslut 2012-09-21. Av programmet – som är gemensamt för alla tre etapper av Markbygden o tydligen avser enbart villkor 5 i regeringsbeslutet (o villkor 10 i tillståndet till Stor-Blåliden) – framgår att uppföljningen ska göras av:

- Fåglar i landskapet
- Våtmarksfåglar
- Kungsörn
- Marklevande däggdjur
- Fladdermöss
- Flora/vegetation

Uppföljningen ska ske under driftstiden med start 2015. En referensgrupp kommer att tillsättas med en projektledare, en representant från vardera verksamhetsutövaren. Länsstyrelsen och kommunen samt experter för varje uppföljningsområde.

Vi har också fått del av en årsrapport 2023 med titeln Vindkraft i Markbygden – uppföljningsprogram för flora och fauna (Ecogain, slutversion 2024-03-18). Av den framgår att uppföljningen ska utföras som en BACI-studie, dvs. före anläggning, byggnadstiden o driften. Studierna ska påbörjas 2011 o avrapporteras årligen. Så här långt har uppföljningen främst täckt kungsörn, förutom en tvåårig studie under 2013-14 av ugglor.

A. Särskilda frågor om tillsynen över Markbygden, etapp 2

4. Allmänt om Markbygden o uppföljningen

IP1 per e-post 2024-10-29:

Uppgifterna är hämtade ur de senast inlämnade miljörapporterna (verksamhetsåret 2023).

Etapp 1:

283 driftsatta verk (enligt miljörapport för verksamhetsåret 2023), 4 st. verksamhetsutövare.

Etapp 2:

63 vindkraftverk i drift (enligt miljörapport för verksamhetsåret 2023), 3 st. verksamhetsutövare.

Etapp 3:

137 driftsatta verk (enligt miljörapport för verksamhetsåret 2023)

2 st. verksamhetsutövare, verksamhetsutövare 2 söker nytt tillstånd för sin del.

=====

2 separata tillstånd finns för två parker inom Markbygdenområdet

Blåliden har 6 st vindkraftverk i drift, Dragaliden har 12 st. vindkraftverk i drift.

Så totalt fanns det 501 driftsatta verk inom Markbygdenområdet (2023-12-31).

=====

- Lönsamheten styr utbyggnaden, det blir knappast fler än 7-800. Nu ansöker man dessutom om att höja från 200 till 350 meter o förlängda igångsättningstider. Nu är det också svårt att sia om elmarknaden, många undrar nog med oss varför allt ska ligga i Norrland när de gröna satsningarna är så osäkra (Northvolt, Boden, Luleå mfl). Tillståndshavaren letar finansiärer som tar en del av parken, kanske 10-20 verk. De arbetar sedan med förvaltare (tex W3E, Enercon m.fl.) som vi har kontakt med, sällan direkt med tillståndshavaren.

- Stor besvikelse i kommunen, det guld o gröna skogar som utlovades har ju alls inte infriats, ytterst lite arbete till den lokala ekonomin, företagen kör antingen med NCCo andra stora till anläggningsarbetena, eller så tar de in folk utifrån. Småpengar i form av bygdemedel till kommunen.

- Verksamhetsutövarna är seriösa o vill göra rätt för sig, sedan är vi ju inte alltid överens. När det gällde det nyupptäckta örnböet meddelade vi föreläggande, ställde tydliga krav i ett överklagbart beslut. Annars har vi mycket dialog o när en placering beslutas är den samrådd kring, likaså ang trummor o vägdragningar. Vi har täta kontakter o det fungerar bra...

5. Tillsynen

- Vi är ute 1-2 gånger per år, har 2,5 personer på detta (plus annat). Vi har haft incidenter med läckande växellådor i samband med montage, det är allt.

- Uppföljningen av kungsörn sker årligen o kommer att vara "under driften", även uggleinventering. Våtmarksinventeringarna har varit schematiska o utgått från att "om vi inte hittar nåt här så finns det heller inte någon annanstans", ingen riktig inventering än. "Fåglar i landskapet" kommer 2025 eller 2026.

- Vi tror inte att det inte är några problem med fladdermöss, det är för ljust här uppe hos oss. Det har varit en inventering som visade tre arter av fladdermöss, o den kommer att följas upp...

- Vet inte hur många uppföljningsprogram som finns, har dålig koll på vad som beslutades före 2017. Parken är ju uppdelad i flera etapper o det är inte lätt att veta vem som ska göra vad. Många ändringstillstånd o det finns inte något samlingsdokument som tydligt anger vad som gäller för de olika etapperna. Vi tar em del av rapporterna, ger synpunkter o godkänner dem slutligt.

6. Har det under tiden parken varit i drift rapporterats in några uppgifter om påverkan på arter och/eller naturmiljöer från verksamhetsutövaren? Detta kan ske antingen direkt eller genom den årliga miljörapporten.

- Ett örnbö upptäcktes o då fick vi förelägga om det. Därefter kom vi överens med tillståndshavaren att om de börjat bygga behöver de inte anpassa, däremot innan dess om det framkommer ny information. Det ska göras en våtmarksinventering inför varje anläggning.

7. Om så är fallet, vad slags åtgärder har vidtagits av verksamhetsutövaren? Hur har ni hanterat sådana ärenden?

8. Har det inkommit några uppgifter från andra myndigheter eller allmänheten om påverkan på arter och/eller naturmiljöer från vindparken vid Markbygden?

- Området är flera kvadratmil stort o består mest av kallhuggen skog o våtmark, inte attraktivt för friluftsliv. Inga inrapporteringar från allmänheten om dödade fåglar, tillståndshavarna har rapporterat 1-2 under driftstiden, det finns ju en skyldighet att göra detta. Det har varit lugnt med allmänheten, en del klagomål ang buller, inget om iskast. Nog så att de som tidigt var emot har fortsatt klaga i viss utsträckning.

B. Allmänna frågor om tillsynen av vindkraftverk

5. Hur bedrivs tillsynen av vindkraftverk (genomgång av den årliga miljörapporten, tillsynsbesök, mm)? Tillsynspersonalens utbildning, erfarenhet, mm? Samarbete med andra kommuner/regional miljösamverkan?

- Vi har all B-verksamhet o även en del A-verksamhet.

- Förutom Markbygden har vi bara småparker med 1-2 snurror. Kommunen har just antagit en vindkraftspolicy som är relativt restriktiv, inget över 150m vid kusten (vilket nog är ointressant för branschen). Vi har tillsynen även för parker som ligger i flera kommuner, som tex Skellefteå i Västerbottens län.

- IP2 hinner inte alltid med, det blir mycket skrivbordstillsyn med användning av kartor o gamla inventeringar o.likn.

6. Hur ser ni på förhållandet mellan egenkontrollen, kontrollprogrammet och den miljörapport som går in till SMP? Har det hänt att ni begärt ut ytterligare information av verksamhetsutövaren är det som framgår av kontrollprogrammet eller miljörapporterna?

- Oklart vad som gäller vad, i alla fall för oss som inte var med från början. Om någon frågar blir det mycket detektivarbete för att ta reda på tillstånd, ändringstillstånd, kontrollprogram osv.

7. Brukar miljörapporterna innehålla uppgifter om påverkan av (särskilt känsliga) arter och/eller naturmiljöer?

8. Finns återkommande tillsyn av vindkraft angivet i er verksamhetsplan?

- Jo, vi har ca 2,5 tjänst för vindkraftstillsynen men de arbetar med annat också.

9. Sker det återkoppling från er sida till länsstyrelsen som ansvarig myndighet när det gäller påverkan på arter från vindkraft eller annan verksamhet som ni tillsynar?

- Länsstyrelsen är med i referensgruppen, men annars ingen kontakt. Det är ju också så att både Lst/Norrboten o Lst/Västerbotten frågar oss om information. Enligt KP 2012 är det Länsstyrelsen som ska ta emot rapporterna.

Allmänna frågor om vindkraft och påverkan på arter och/eller naturmiljöer

5. Förekommer kontrollprogram där arter eller natur följs upp löpande i någon annan vindkraftpark i er kommun/län?

-Nej, heller inga frivilliga program såvitt vi känner till.

6. Om så fallet, har någon uppgift om påverkan på arter eller natur föranlett någon åtgärd från er sida?
7. Känner ni till att det har inkommit uppgifter om påverkan av arter eller natur utöver den redovisning som följer av kontrollprogrammen och – i så fall – hur har ni hanterat detta?
8. Har det hänt att kunskap om nya bedömningar av arters hotstatus eller nya riktlinjer från t.ex. Naturvårdsverket föranlett att ni ställt krav på nya utredning av en tillståndsgiven vindkraftsverksamhet?
9. Känner ni till exempel på frivillig uppföljning av verksamhetsutövare av påverkan från vindkraft på arter och/eller naturmiljöer?

Kårehamn, Kalmar

2009 Tillstånd för utbyggnad och drift av vindkraftparken Kårehamnssporten i havet utanför Kårehamn, Borgholm

Ink 2007: E.ON Vind, 21vk/150m/30 år, även tillstånd att lägga ned anslutningskabeln, rådig-hetstillstånd för kabelnedläggningen av Kammarkollegiet, området har goda vind- och bottenförhållanden.

MKBn; Området av riksintresse för energiproduktion, angränsar till Natura 2000 på land, men ingen nämnvärd påverkan på dessa intressen.

Yttranden: KamK anser att hinder föreligger, bla pga förbudet mot för storskalig vindkraft på Öland (4:3 MB), Sjöfartsverket har synpunkter om risken för påsegling, Fiskeriverket pekar på att området är av riksintresse för yrkesfisket (strömning, skarpsill, torsk), risken för sedimentering under anläggningen, ljud o magnetiska/elektriska fält under driften – främst mht ål o torsk, även tånglake o piggvar, krav på uppföljning o kontroll, KP med inriktning på kabelläggningen, sedimentering, buller från pålning. Lst/Kalmar: MKBn brister, bla map N2000-påverkan, uttalar om KP (s. 20):

Mot bakgrund av ovanstående anser Länsstyrelsen att det är viktigt att kontrollprogrammet inkluderar kontroll och påverkan av grumling/sedimentspill under anläggningsfasen, vilket blir särskilt viktigt vid val av fundament som kräver storskalig muddring. Principen med kontrollprogram måste vara att man snabbt kan vidta åtgärder om anläggningsarbetet orsakar "icke acceptabla förändringar" av vissa utvalda parametrar.

Borgholms kn mycket positiv, Miljönämnden manar till försiktighet vid kabeldragning genom N2000-området. FSLs emot, liksom en lokal vägförening.

Bemötanden: E.ON motsätter sig prövotid, kontroll ska ske i "rimlig utsträckning", uttalar (24):

Det ligger inom ramen för ett ändamålsenligt kontrollprogram att på skonsamt sätt skrämja bort fisk och däggdjur inför störande arbeten. Det är också en lämplig kontrollprogramuppgift att följa upp och söka begränsa störande grumling. Metoder för detta behöver inte utredas under en prövotid. Detta gäller särskilt som utförandet i detalj kan komma att påverkas av exempelvis vilken typ av fundament som används. Det är således mest ändamålsenligt att under arbetets gång tillämpa ett väl avvägt kontrollprogram.

MD/Växjö 2008-07-10; M 1568-07: Tillstånd 21vk/150m/30 år samt kabeldragning. Villkor; placering i angett område 4km från fastlandet, utformning, nedgrävning kablar, hänsyn till sjöfarten o utmärkning för flygtrafik, buller, återställning o kontroll (v1);

Sökanden skall senast 12 månader efter det att denna dom vunnit laga kraft till tillsynsmyndigheten redovisa ett kontrollprogram som bland annat omfattar vad som redovisats under "Kontrollbestämmelser" nedan.

Kontrollbestämmelser

Kontrollprogram skall finnas för verksamheten vid vindkraftparken och omfatta hela anläggningsfasen och driftsfasen intill utgången av tiden för anmälan av oför-

utsedd skada. I programmet skall ingå, utöver vad sökanden anser lämpligt, angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod och omfatta påverkan på flyttfåglar, fladdermöss, ålvandring, ljud (ovan vatten) och sedimentspridning, grumling och utförandetider vid muddring och pålning.

Dessutom under delegerade frågor (3):

Miljödostolen lämnar med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken över åt tillsynsmyndigheten att meddela de eventuellt ytterligare bestämmelser angående mätning och dylikt (dock ej omfattningen av kontrollprogrammet) som behövs för kontroll enligt villkor 1) samt beslut om ett upptagande av kabeln när den av någon anledning inte längre är i bruk.

DOMSKÄL (25): MKBn godkänns efter de kompletteringar som skett vid handläggningen, lokaliseringen godtas; 4:3 MB gäller bara ”på Öland”, vid en avvägning mot riksintresset för yrkesfisket bör energiutvinningen ha företräde. När det gäller villkor avslår domstolen yrkandet om förbud mot sk blytbelysning, nedgrävning av sjökabeln utöver det som godtagits av bolaget. Däremot ska kabeln avlägsnas när parken upphör. Bullervillkor enligt branschpraxis, krav på pålning kan ställas om sådan blir aktuell genom KP (28), liksom kravet på begränsning av tiden för muddring o sedimentsspridning, kravet på provotid avvisas då kunskapsläget ang påverkan på fisket är tillräckligt för att kunna meddela tillstånd. Ang KP uttalar domstolen (30f):

Kontrollprogram

Ett kontrollprogram skall upprättas av sökanden inom ett år efter dagen för dom och ges in till Länsstyrelsen i Kalmar län. Något formellt godkännande från länsstyrelsens sida erfordras inte. Programmet bör upprättas i samråd med Fiskeriverket. Det kontrollprogram som sökanden föreslagit att genomföra, kompletterat med vad miljödostolen anfört, bör vara tillräckligt för att erfordrerlig hänsyn till berörda intressen skall anses vara beaktade.

(OBS att sökandens förslag inte framgår av domen).

MÖD 2009-11-10; M 5960-08: Kammarkollegiet överklagade o yrkade att ansökan skulle avslås, alternativt att villkoren för hänsyn till fisket skärpts (anläggningsarbeten, kabeldragning, pålning, grumling). Man menar att tillståndet är alltför opreciserat när det gäller anläggningens utförande o att tydliga villkor inte ställts. Ang MMDs resonemang om att flera frågor kan regleras genom KP, anför KamK (4):

Det är inte tillräckligt med ett kontrollprogram. Ett kontrollprogram innebär endast att verksamheten ska följas upp på visst angivet sätt och inte att verksamheten får den reglering som behövs. För de delar som har prövats inom ramen för tillståndsprövningen kan det knappast ställas krav på ytterligare försiktighetsmått inom ramen för ett kontrollprogram. Det skulle vidare vara ett avsteg från gällande miljörättslig praxis att överlåta delar av uppförande och drift av en verksamhet till ett kontrollprogramsförfarande, särskilt där osäkerhet finns om verksamhetens utförande och miljöpåverkan av denna.

Naturvårdsverket; Man delar sökandens uppfattning att N2000-området inte kommer att påverkas på något betydande sätt, däremot bör villkoren för fisket föreskrivas i enlighet med

KamKs yrkanden, man pekar även på att flera av villkoren är för allmänt formulerade o att efterlevnaden därför inte kan bedömas.

Fiskeriverket: Föreslår en rad preciserade villkor till skydd för fisket, vidare är påverkan från vindkraft på fiskebestånden är inte helt klarlagda varför viktigt med uppföljning (9):

En viss osäkerhet kvarstår alltså i bedömning av riskerna för fiskbestånden i området och därmed bör kontroll av olika former av påverkan på det omgivande havet ingå i ett kommande undersökningsprogram. En kontroll av efter anläggningsfasen kvarstående påverkan kan ingå i en uppföljning. Under själva anläggandet av vindkraftsparken kan grumling och eventuellt ljudutbredningen under vatten mätas. Naturligtvis bör aktuella forskningsresultat från nu pågående studier beaktas. Fiskeriverket föreslås få ett sakkunnigförordnande under en prövotid vid vilken eventuella effekter på fisksamhället i allmänhet och på ålen i synnerhet studeras.

Även Borgholms kommun, Energimyndigheten o Boverket yttrade sig.

MÖD: Avslog yrkandena i stort, ändrade bara det allmänna villkoret a) till följande lydelse:

Om inget annat framgår av föreskrivna villkor ska vindkraftsparken anläggas, utformas och drivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget uppgivit i tillståndsansökan och i övrigt åtagit sig i målet.

DOMSKÄL: Verksamheten tillåtlig enligt 11:6 MB, ang villkor för anläggandet kan olägenheter för fisket motverkas genom skyddsåtgärder i enlighet med vad Fiskeriverket uttalat o bolaget åtagit sig. Domstolen bedömer vidare att anläggningsarbetena inte kommer att påverka ålen o strömningen på något avgörande sätt om de utförs i samråd med myndigheterna. Ang driftfasen uttalar MÖD (13):

Mot denna bakgrund bedömer Miljööverdomstolen att det inte finns skäl att föreskriva ett villkor om bullernivå under vatten. I beaktande av det anförda finns därmed inte skäl att ålägga bolaget att utreda frågan under en prövotid. Enligt miljödomstolens kontrollbestämmelser ska dessa omfatta påverkan på bl.a. ålvandring. Om en skadlig påverkan trots allt skulle visa sig, kan myndigheterna då påfordra skyddsvillkor till förmån för ålens vandring.

Ang kontroll uttalar domstolen (13):

Miljööverdomstolen delar bolagets uppfattning att försiktighetsmått inte kan föreskrivas genom meddelande av kontrollbestämmelser. Däremot kan föreskrivas vilken kontroll som ska ske. Det kan konstateras att miljödomstolen har föreskrivit att kontrollprogram ska finnas för verksamheten och omfatta hela anläggningsfasen och driftfasen. Kontrollen ska omfatta påverkan på bland annat ålvandring, ljud ovan vatten, sedimentspridning och grumling. Vidare har tillsynsmyndigheten be-myndigats att föreskriva de ytterligare bestämmelser om kontroll av verksamheten som kan behövas. Att förhållandena kontrolleras kan dock ses som en försiktighetsåtgärd i sig och kan ge underlag för en omprövning enligt 24 kap. 5 § miljöbalken. Miljööverdomstolen anser att vad som föreskrivits i denna del möjliggör tillfredsställande kontroll av verksamheten.

Slutligen konstaterar domstolen att då hela tillståndet är överklagat är man oförhindrad att pröva alla villkor, varefter man ändrar skrivningen i det allmänna villkoret så att det även omfattar anläggningsfasen.

Tillsynsmyndighet: Borgholms kommun för den miljöfarliga verksamheten, Länsstyrelsen Kalmar för vattenverksamheten

Anteckningar JD

OBS 1 att villkoret om KP endast sträcker sig till utgången av tiden för anmälan av oförutsedd skada, dvs 10 år enligt villkor i MMDs dom (3)

OBS 2 att enligt MMDs dom kan TM inte utöka KP efter behov (se delegeringsvillkoret ovan)

OBS 3 att domstolarna här utgår från att ytterligare krav ställs genom KP, bra exempel på otydligheten i regleringen...

Vindparken består av 16vk o togs i drift i september 2013...

JS Sammanfattning

KONTROLL (Årlig miljörapport)

Tillsynsmyndighet: Borgholms kommun avseende miljöverksamheten samt Länsstyrelsen i Kalmar län avseende vattenverksamheten.

Kontrollprogram: Kontrollprogram lämnades till länsstyrelsen 2011-10-12. Uppdaterat 20??
Kontrollprogram i excelformat.

Följande rapporter har inkommit:

Rapport: Fågelstudier under vår och höst vid Kårehamn på Öland i Borgholms kommun och i Kalmar län – inför byggandet av sexton vindkraftverk. JP Fågelvind, 2013-02-18.

Rapport: Fågelstudier vid Kårehamn vindkraftspark, JP Fågelvind, Färjestaden 2014-10-19.

Rapport: Studie av fladdermöss vid vindkraftspark Kårehamnsporten före etablering 2012. Ecom, 2012.

Rapport: Uppföljande studie av fladdermöss vid Kårehamnsporten, Ecom, 2015-09-20.

Rapport: Blankålens val av vandringsväg förbi området för den planerade vindkraftparken "Kårehamn" utanför Ölands östkust, Sweco Environment AB, 2012-08-06.

Rapport: Blankålvandring vid Kårehamnsporten- Sammanställning av 2011 och 2013 årsstudier, Sweco Environment AB, 2014-12-16.

Med anledning av yttrande av Fiskeriverket om KP: Vid samråd med Fiskeriverket 2011-04-20 konstaterades att uppföljning av fisk och fiske inte skall göras.

Miljörapport 2013: Villkor xx:

Sökanden skall senast 12 månader efter att denna dom vunnit laga kraft till tillsynsmyndigheten redovisa ett kontrollprogram som bland annat omfattar flyttfåglar, fladdermöss, ålvandring, ljud (ovan vatten) och sedimentspridning, grumling och utförandetider vid muddring och pålning.

Naturinventeringar har utförts under 2013, en fågelinventering och en ålinventering, rapporterna från dessa inventeringar är ännu inte klara.

Miljörapport 2014

Fågelstudie är genomförd under 2013, Ålvandringsstudie är genomförd under perioden 2011-2013, Fladdermusstudie är genomförd under 2014.

Fågelstudie slutfördes under 2013, rapporten blev färdig under 2014 och har skickats till tillsynsmyndigheterna. I rapporten görs bedömningen att Kårehamn Vindkraftpark inte medför någon större kollisionsrisk eller påverkan på fåglar. Det gäller även för de sträckande sjöfågellarna då de huvudsakligen flyger närmare eller vid kusten både vår och höst samt oftast på lägre höjder än lägsta rotorhöjd i vindkraftparken (34 m över vattenytan). Mot bakgrund av rapportens slutsatser, görs bedömningen att ytterligare fågelstudier inte är motiverade. E.ON wind har inte mottagit några synpunkter angående rapporten.

Ålstudie har genomförts under 2011-2013, rapport färdigställd under 2014 och inskickad till tillsynsmyndigheterna i februari 2015. Syftet med studien var att i första hand undersöka om, och i så fall vilken grad, blankålens vandring påverkas av Kårehamn Vindkraftpark. Resultatet från studien tyder inte på några statistiskt säkerställda effekter av vindkraftparken på blankålarnas vandringsmönster eller vandringshastighet. Mot bakgrund av rapportens slutsatser, görs bedömningen att ytterligare Ålstudier inte är motiverade. E.ON wind har inte mottagit några synpunkter angående studien. E.ON wind har inte mottagit några synpunkter angående studien.

Fladdermusstudie genomfördes under 2014, rapport från denna är ännu inte färdigställd utan kommer att kommuniceras till tillsynsmyndigheten under 2015.

Miljörapport 2015

Som ovan med följande tillägg.

Fladdermusstudie genomfördes under 2014, rapport från denna blev färdigställd under 2015 och skickades till tillsynsmyndigheterna i februari 2016. Rapporten visar på att det är få fladdermöss som rör sig på hög höjd i området och att risken för kollision är mycket liten. Mot bakgrund av rapportens slutsatser, görs bedömningen att ytterligare fladdermusstudier inte är motiverade. E.ON Wind har inte mottagit några synpunkter angående rapporten.

Miljörapport 2016-23

Som ovan

MKB 2007

Påverkan under såväl anläggning som drift. Bottendjur inventerat av Högskolan i Kalmar. Fisk inventerades likaså. Fåglar inventerades av JP fågelvind. Ingen påverkan på land. Begränsad påverkan i vatten under anläggning. Mestadels berör detta ljuds påverkan på fisk samt kollisionsrisken för fågel. Vissa kompletterande yttranden från inventerare.

Kontrollprogram kommer att upprättas för att mäta eventuella förändringar i fauna och flora och/eller verifiera de bedömningar som gjorts i MKB. Om resultaten från KP visar på negativ påverkan kan de utgöra underlag till förslag på åtgärder.

JS Anteckningar

MKB beskriver i allmänna ordalag en övervakning av arter under drift för att upptäcka ev förändringar. Detta resulterade i ett villkor som känns lite dubbeltydigt.

Kontrollbestämmelser: Kontrollprogram skall finnas för verksamheten vid vindkraftparken och omfatta hela anläggningsfasen och driftsfasen intill utgången av tiden för anmälan av oförutsedd skada. I programmet skall ingå, utöver vad sökanden anser lämpligt, angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod och omfatta påverkan på flyttfåglar, fladdermöss, ålvandring, ljud (ovan vatten) och sedimentspridning, grumling och utförandetider vid muddring och pålning.

Således ska det finnas ett kontrollprogram som omfattar oförutsedd skada under drift. Å andra sidan ska sökande ange mätmetod och frekvens för uppföljning av fåglar, ålvandring o fladdermöss. Studier av påverkan på fåglar, ålvandring o fladdermöss genomfördes väldigt tidigt (2013-14), ingen betydande påverkan kunde påvisas. Resultatet från inventeringarna blev att det inte behövs fler inventeringar. Sedan har sökanden inte fått några kommentarer på denna slutsats från kontrollmyndigheten. I fallet med ålvandring har dock sökande varit i kontakt med Fiskeriverket (samråd 2011) innan inventering/undersökning gjordes 2012. Så resultaten från inventeringar/undersökningar och avsaknad av respons verkar ha tolkats som ett accepterande att ingen uppföljning görs under drift.

Någon redovisning av effekterna från sedimentspridning, grumling finns inte i miljörapporterna vad jag kan se.

Frågor till tillsynsmyndigheten för vindpark Kårehamnssporten, Borgholms kommun o Lst/Kalmar

Inledande om kontroll och uppföljning

Enligt tillståndsbeslutet (MMD/Växjö 2008-07-10; M 1568-07, fastställt av MÖD 2009-11-10; M 5960-08) gäller följande villkor (1) om uppföljning och kontroll:

Sökanden skall senast 12 månader efter det att denna dom vunnit laga kraft till tillsynsmyndigheten redovisa ett kontrollprogram som bland annat omfattar vad som redovisats under "Kontrollbestämmelser" nedan.

Kontrollbestämmelser

Kontrollprogram skall finnas för verksamheten vid vindkraftparken och omfatta hela anläggningsfasen och driftsfasen intill utgången av tiden för anmälan av oförutsedd skada. I programmet skall ingå, utöver vad sökanden anser lämpligt, angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod och omfatta påverkan på flyttfåglar, fladdermöss, ålvandring, ljud (ovan vatten) och sedimentspridning, grumling och utförandetider vid muddring och pålning.

Dessutom under delegerade frågor (3):

Miljödomstolen lämnar med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken över åt tillsynsmyndigheten att meddela de eventuellt ytterligare bestämmelser angående mätning och dylikt (dock ej omfattningen av kontrollprogrammet) som behövs för kontroll enligt villkor 1) samt beslut om ett upptagande av kabeln när den av någon anledning inte längre är i bruk.

A. Särskilda frågor om tillsynen över Kårehamnssporten

9. Har det under tiden parken varit i drift rapporterats in några uppgifter om påverkan på arter och/eller naturmiljöer av verksamhetsutövaren utöver prøvotidsutredningarna? Detta kan ske antingen direkt eller genom den årliga miljörapporten.

- Kontrollprogram lämnades till länsstyrelsen 2011-10-12. Fågelstudie är genomförd under 2013, Ålvandringsstudie är genomförd under perioden 2011-2013, Fladdermusstudie är genomförd under 2014, Ljudnivåberäkning är utförd under 2014, ingenting sedan det.

10. Om så är fallet, vad slags åtgärder har vidtagits av verksamhetsutövaren? Hur har ni hanterat sådana ärenden?

11. Har det inkommit några uppgifter från andra myndigheter eller allmänheten om påverkan på arter och/eller naturmiljöer från vindpark Kårehamnssporten?

- Nej

B. Allmänna frågor om tillsynen av vindkraftverk

10. Hur bedrivs tillsynen av vindkraftverk (genomgång av den årliga miljörapporten, tillsynsbesök, mm)? Tillsynspersonalens utbildning, erfarenhet, mm? Samarbete med andra kommuner/regional miljösamverkan?.

- Miljörapporten granskas i smp varje år. Tillsyn personal, IPI har kontinuerligt kontakt med XX (RWE) o vid behov angående olika frågor, må det vara mindre spillolyckor, byte av oljor i samtliga verken (händer sällan) men kan vara komplicerad att transportera dit samt avfallsfrågor. Besök har jag gjort vartannat år och senast 2023. Vi skulle ha tagit båt till verken med det var en väldig blåsig dag och tyvärr det blev inställt, jag gjorda ett besök i kontoret i hamnen och på båten.

IPI har Phd i ekologi samt masters i miljöriskanalys, har jobbat som inspektör nu ca 6.5 år. Har överlagt bra samarbete med andra kommunen men hade inget behov att samarbeta med andra kommunen i detta fall.

11. Brukar miljörapporterna innehålla uppgifter om påverkan av arter och/eller naturmiljöer?

- Nej, inte mer än de tidigare utredningar.

12. Finns återkommande tillsyn av vindkraft angivet i er verksamhetsplan? Om inte vad tror du det beror på?

- Vi (miljöinspektörer) är ansvariga för att planera vara tillsyn besök. Besök frekvens oftast beror på riskklassning och årlig avgift. Kårehamn betalar 4 timmar årlig avgift vilket betyder 1 besök vart annat år enligt KSR. Vid behov t.ex klagomål, olycka osv kan vi gör en extra besök.

13. Sker det återkoppling från er sida till länsstyrelsen som ansvarig myndighet när det gäller påverkan på arter från vindkraft eller annan verksamhet som ni tillsynar?

- På samtliga besök som jag har gjort på kommunens verk (70 tal) typ 2 gånger , alltså typ 100 besök i 6 år. Har jag sett 1 ormvråk och 1 ung havsörn döda precis bredvid verken. jag försökte skicka i väg den (örnen) till stadsveterinären att se om det var annan anledning att den dog, men fick inte hjälp. då vi antog att eftersom det var ung och precis bredvid verket att den träffades av verket.

Allmänna frågor om vindkraft och påverkan på arter och/eller naturmiljöer

10. Förekommer kontrollprogram där arter eller natur följs upp löpande i någon annan vindkraftpark i er kommun/län?

- Nej

11. Om så fallet, har någon uppgift om påverkan på arter eller natur föranlett någon åtgärd från er sida?

12. Känner ni till att det har inkommit uppgifter om påverkan av arter eller natur utöver den redovisning som följer av kontrollprogrammen och – i så fall – hur har ni hanterat detta?

- Nej ingenting om arter, bara buller sällan.

13. Har det hänt att kunskap om nya bedömningar av arters hotstatus eller nya riktlinjer från t.ex. Naturvårdsverket föranlett att ni ställt krav på nya utredning av en tillståndsgiven vindkraftsverksamhet?

- Vilka nya riktlinjer menar ni? Och nej har inte krävt nya utredningar hittills. Har får mig att jag har sett någon föreläsning som de berättar att påverkan på fåglar och fladdermus av vindkraftverk var mindre än man har tänkt från början. Stämmer detta?

- *IP1 har arbetat i sex år med tillsyn av vindkraft. De har ca 15 vindparker med ett sjuttiootal snurror i kommunen, men Kårehamn är den enda parken med tillstånd...*
- *RWE väldigt seriösa o bra att has med, dock ett stort problem att vindparkerna byter VU hela tiden, ofta utan att anmäla det. Det är faktiskt ganska kaotiskt med olika ägare o konsulter...*
- *Vi tillsynar som vanligt, inget samarbete alls med Lst, inte tänkt på det...*
- *Mycket olja i de havsbaserade parkerna, svårt med oljan till havs...*
- *Kan inte förklara varför ingen återkoppling skett av uppföljningarna i de delar som det faller inom kommunens ansvar (åtm fåglar, fladdermöss, svårt att avgränsa)*
- *Väldigt lite påverkan på arter, väldigt lite erfarenhetsutbyte med Lst...*
- *Vi har även en miljöstrateg som arbetar med artskyddsfrågor, dock inte så mycket samarbete...*
- *Oklart om förhållandet mellan KP, MR o egenkontrollen – det hade varit jättebra med en branschvis standardisering. Vi har efterfrågat det, men inget händer...*

17/10 Intervju IP2 på vattenenheten, Lst/Kalmar

- *I Kalmar lämnade man i stort sett all tillsyn till kommunerna 1999, de kommuner som ville ha tillsynen fick det. Vi har nu insett att vi var alldeles för generösa, det var tex inte genomtänkt att lämna iväg alla A-verksamheter.*
- *Senaste uppföljningen från Kårehamn kom in 2013, vi har inte hunnit med o har väldigt dålig koll på handlingarna...*
- *Vi har inte hört något från MN/Borgholm, med andra kommuner har vi kontakt, men inte med dem. Handläggarna har bekräftat till mig att de inte har arbetat med Kårehamn eller ens har koll...*
- *Oklart vilket KP som gäller, vi borde ha begärt förtydligande av TH...*
- *MR är ju en bakåtsyftande rapportering, bökigt när det gäller egenkontrollen i förhållande till KP. Vi ska ju fastställa KP o återkoppla, det går alltid att göra mer...*
- *Ändå är det så att när det gäller miljöfarliga verksamheter så har TH ofta koll o ger oss det vi begär, helt annorlunda med vattenverksamheterna – där ifrågasätts allt, många går till domstol för att slippa ge ifrån sig information...*
- *Kan inte svara på frågan om artskydd o återkoppling mellan kommun o Lst, vill återkomma med svar...*
- *Vi har haft viss utbildning genom Miljösamverkan Sydost...*
- *På vattenområdet får vi in en del klagomål; diken, bryggor, försumpning, osv, oftast sånt som påverkar klagandens egen fastighet, ibland också allmänna intressen som fåglar...*
- *"Miljösverige är inte bra på uppföljning, på vad som hände sen" ...*